

Başlarken

Sevgili Okuyucularımız!

Dergimizin 81. Sayısını siz okuyucularımızla paylaşmanın mutluluğu içindeyiz.

Mahalli İdareler Derneği 27.02.2006 tarih ve 10646 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kamuya Yararlı Dernek sayılmıştır. Kamu yararı gereği yerel yönetimleri mevzuat yönünden desteklemek, karşılaşılan sorunlara çözüm getirmek amacıyla yönelik çalışmalarını kapsamında faaliyetlerimiz arasında yer alan **hizmet içi eğitim, danışmanlık hizmetleri, mütalaa dosyaları hazırlanması, teftiş sorgularına cevaplar hazırlanması, yayımcılık alanında 105'adet mevzuat kitapları yayımlayan Derneğimiz, Mahalli İdareler Aylık Mesleki Mevzuat ve Hakemli Dergisi** ile de sizlere hizmet etmektedir.

Dergimizde yayımlanan makaleleri, yargı kararlarını, soru cevapları ve pratik bilgiler bölümünde yayımlanan huzur hakkı, had ve limitleri Dergimizin www.mahalliidarelerdergisi.com.tr adresinden takip edebilirsiniz.

Ülkemizin gündemini ve yerel yönetimleri ilgilendiren bazı haberleri sizinle paylaşmak istiyoruz.

- Cumhurbaşkanı Erdoğan 15'i Ak Partili, 10'u CHP'li, 17i MHP'li ve 3'ü kayyum olmak üzere 29 büyükşehir belediye başkanını Külliye'de ağırladı. Belediye Başkanlarından devri sabık peşinde koşmalarını isteyen Erdoğan, **"Bulduğumuz yerler polemik siyaseti değil, eser siyaseti üretme makamlarıdır"** dedi. Toplantıda önümüzdeki yasama yılında çıkarılması planlanan Büyükşehir Belediye Yasası'na ilişkin komisyon kurulması kararı alındı. Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı Yücel Yılmaz'ın yönetici olacağı Whatsapp grubu oluşturuldu. Bakanların ve yerel yönetim politikalar kurulu üyelerinin de katıldığı toplantıda belediye başkanları belediyelerin borçlarına ilişkin sıkıntılarını anlatma fırsatı buldu. Toplantıda belediye başkanları belediye borçlarının faizlerinin silinmesi talebinde bulundular.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan **"Kentsel Dönüşüm Eylem Planı"** Bakan Kurum tarafından açıklandı. Planda her bir şehre uygun kentsel dönüşüm ilke ve esaslar belirlenecek, şu anda tespit edilen dönüştürülecek yerlerin toplamda 20 yılda tamamlanacağı, Taşkın, heyelan ve sel riski taşıyan alanlardaki ailelerin taşınacağı, Bu ara da **"İklim Planı Değişikliği Eylem Planları"**nın hazırlanacağı, kentsel dönüşümlerde kentsel dokunun korunacağı ve yatay mimarinin uygulanacağı vurgulandı. İller Bankası altyapı hizmetlerinin sağlanması amacıyla gerek teknik gerekse kaynak desteğini daha da artıracığı belirtildi.
- İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen adli/idari soruşturma/kovuşturmalardan selameti için Anayasa'nın 127 nci maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47 nci maddesi gereğince geçici bir tedbir olarak Diyarbakır, Van ve Mardin Büyükşehir Belediye Başkanları görevlerinden uzaklaştırılmış ve aynı Kanununun 45 ve 46 nci maddeleri uyarınca; **Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine Diyarbakır Valisi Hasan Basri GÜZELOĞLU, Mardin Büyükşehir Belediyesine Mardin Valisi Mustafa YAMAN, Van Büyükşehir Belediyesine Van Valisi Mehmet Emin BİLMEZ belediye başkan vekili olarak** görevlendirilmiştir.
- Mardin'in Ömerli İlçesinde Özel Harekât Şube Müdürü Tufan Kansuva ve bir köy korucusu PKK Terör örgütünün saldırısı sonucu şehit edildi. Diyarbakır'ın kulp ilçesinde de orman işçilerini taşıyan minibüse düzenlenen bombalı saldırı sonucu 7 işçi şehit oldu, 13 kişi de ağır yaralandı. **Bütün şehitlerimize Allah(c.c.)'dan rahmet yakınlarına ve milletimize başsağlığı diliyoruz.**
- Suriye'de kritik gelişmelerin yaşandığı bir süreçte Ankara, ikinci kez üçlü Suriye zirvesine ev sahipliği yaptı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Putin ve Ruhani, Ankara'da İdlib ve Suriye'nin geleceğini konuştular. Erdoğan, "Ankara zirvesinin Astana sürecine yeni bir soluk kazandıracağına inanıyorum" dedi.
- Avrupa Kadınlar Voleybol Şampiyonası finalinde, Sırbistan'a 3-2 yenilen A Milli Kadın Voleybol Takımı, gümüş madalyada kazandı. Filenin Sultanları **Avrupa ikincisi oldu.** Dünya Güreş Şampiyonası'nda grekoromen stil 130 kilo finalinde Kübalı Oscar pino Hinds'i yenen **Rıza Kayaalp altın madalya kazandı.** Toplamda 4. Kez dünya şampiyonluğuna ulaşan Kayaalp, Hamza Yerlikaya ve Selçuk Çebi'yi Geride bırakarak kırılması zor bir rekora imza attı.

Gelecek sayıda görüşmek dileğiyle mutlu ve sağlıklı günler dileriz.

İçindekiler

MAKALE ADI	YAZAR	SAYFA
Mahalli İdarelerde Geçici İşçi Çalıştırılma Esasları	Mahmut ÇOLAK	3
Belediyeler ve Belediye Şirketlerini Doğrudan veya Dolaylı Olarak İlgilendiren Vergisel Muafiyet ve İstisnalar	Altar Ömer ARPACI	16
Belediyelerin, İhtiyaç Fazlası Taşınırlarını Bedelsiz Devretmesi veya Başka İdarelerden Bedelsiz Devir Alması	Mustafa DÖNMEZ	28
Belediyeler ile Su ve Kanalizasyon İdarelerinde İdari Su Kayıplarını Kontrol Etmek	Atilla TÜRKYILMAZ	36
Yapım İşlerinde Hakediş Aşamasındaki Önemli Değişiklikler	Gürkan GÜVEN	52
Hükmün Açıklanmasının Geriye Bırakılması, Denetimli Serbestlik veya Cezanın Ertenmesinin Memuriyete Etkileri	Akın Şimşek	58
Belediye, İlözel İdareleri ve Şirketlerinde Çalışan İşçilerin İş Kazası Geçirmesi Durumundaki Sorumluluk ve İşçilerin Hakları	Yusuf GÜNDÜZ	67
Belediyelerin ve İl Özel İdarelerinin Kooperatiflere Ortak Olabilme Esasları	Mustafa YAVUZ	77
Daha Düşük Ek Göstergeli Kadroya Atanan 5434 Sayılı Kanuna Tabi Memur Personelin Emekli Sandığı Keseneği ve Karşılık Farkı İşlemleri	Selim SALTAN	84
Toplu İş Sözleşmesinden Belediye İşçisi Ne Şekilde Yararlanır?	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	92
Yapım İşlerinde İş Deneyim Belgesi ve Özel Sektöre Taahhütte Bulunulan Yapım İşlerinde Sözleşme Şartı	Hakkı YILDIRIM	98
7181 Sayılı Kanunla İmar Kanununda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme	Dr. Hüseyin BİLGİN	125
Gayrimenkul Değerleme (Ekspertizlik) Faaliyetinde Belediye Faktörü	Ufuk ÜNLÜ	142
Anayasa Mahkemesi Kararının İtfaiye Destek Personeli İstihdamı Açısından İncelenmesi	Cem KASAPÖĞLU	148

Mevzuat Fihristi	156
Yargı Kararları	164
Genelge, Görüşler ve Tebliğler	174
Soru - Cevap	178

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI	180	ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER	187
DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR	181	İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	187
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	181	2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI	188
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	182	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	189
BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	182	YURTİÇİ HARCIRAHLAR	190
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI	183	BÜTÇE KANUNUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	192
İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ	183	DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZNI	193
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	183	3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARİ PARA CEZALARI (01/01/2019-31/12/2019 TARİHLERİ ARASI)	194
ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ	184	KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER	196
2019 YILI ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ	184	TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ	197
5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	185	PARASAL SINIRLAR	198
1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI	187	ALINDI BİRİM FİYATLARI	200

Mahmut ÇOLAK

SGK Başkanlığı
Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

MAHALLİ İDARELERDE GEÇİCİ İŞÇİ ÇALIŞTIRILMA ESASLARI

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, mahalli idarelerde memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici işçi istihdam edilmektedir. Bunun yanında 696 sayılı KHK kapsamında mahalli idare şirketleri aracılığıyla da mahalli idareler personel ihtiyacını gidermektedir.

Çalışma usul ve esasları bakımından memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na, sözleşmeli personel Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'a, sürekli ve geçici işçiler 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidirler.

Bu çalışmamızda, mahalli idarelerde geçici işçi çalıştırılma esasları başta mahalli idareler mevzuatı, dar çerçevede iş mevzuatı, sosyal güvenlik mevzuatı, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı olmak üzere adam/ay hesaplamaları, mahalli idare

meclis kararı, bütçeye ödenek konulması, personel giderlerindeki yasal sınırlamalar gibi konular değerlendirilecektir.

2. GEÇİCİ İŞÇİ TANIMI, ÇALIŞTIRILMANIN YASAL DAYANAĞI, SÜRESİ VE VİZE İŞLEMİ

Geçici işçi, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "tanımlar" başlıklı 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde "kamu kurum ve kuruluşlarının mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde bir mali yılda altı aydan az olmak üzere vize edilecek geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak işçi" olarak tanımlanmıştır.

5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel

Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un "geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırılması" başlıklı 3 üncü maddesine göre;

(1) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 inci madde kapsamındaki idare, kurum ve kuruluşlarda geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırılmaz.

(2) Ancak mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde bir malî yılda 6 aydan az olmak üzere vize edilecek geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırılabilir.

Bu şekilde çalıştırılacak işçiler için her malî yılda;

a) 1 inci maddenin (a) bendinde belirtilen idarelerce, Maliye Bakanlığından,

b) 1 inci maddenin (b) bendinde belirtilen kuruluşlarca, Hazine Müsteşarlığının (özelleştirme programına alınanlar için Özelleştirme İdaresi Başkanlığının) onayı üzerine Devlet Personel Başkanlığından,

c) Belediyeler ile bunların müessese ve işletmelerinde (Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan şirketler hariç) ve mahalli idare birliklerinde, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin 24 üncü maddesi çerçevesinde yetkili meclislerinden,

geçici iş pozisyon vizesi alınması zorunludur. Söz konusu vize işlemi yapılmaksızın geçici işçi çalıştırılmaz ve herhangi bir ödeme yapılamaz. İl özel idareleri ile bunların müessese ve işletmelerinde (Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurul-

muş olan şirketler hariç) bu fıkra hükümlerine göre geçici işçi çalıştırılabilmesine ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenir.

(3) (Ek: 20/11/2017-KHK-696/106 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/99 md.) İkinci fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamında vizelenen geçici iş pozisyonlarında çalışanların çalışma sürelerini, ilgili kurum veya kuruluşların talebi üzerine kurum, kuruluş, birim veya pozisyon itibarıyla dört aya kadar uzatmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

2.1. Mahalli idareler açısından kapsam

5620 sayılı Kanun kapsamına,

- İl özel idareleri,
- Belediyeler,
- İl özel idareleri ve bunların kurdukları veya üye oldukları mahalli idare birlikleri,
- İl özel idareleri ve bunların kurdukları müessese ve işletmeleri,
- Belediyelerin bağlı kuruluşları.

girmektedir.

İl özel idareleri, belediyeler, mahalli idare birliklerinin Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan şirketleri bu kapsamda değildir.

2.2. Geçici iş pozisyonlarında çalışma şartları

Kapsamdaki mahalli idarelerde geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırabilmesi için aşağıdaki şartlar gerekmektedir. Bunlar;

- İşçinin mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde çalıştırılması,
- 1 malî yılda (*mali yıl; bütçe yılı olup, kamu maliyesi ve ona bağlı olarak bir ekonomide devlet tarafından düzenlenen ya da denetlenen yıllık mali işlemler için kabul edilen 12 aylık süreyi ifade eder. Ülkemizde mali yıl 1 Ocak 31 Aralık arasındaki dönemdir.*) 6 aydan çok olmamak üzere işçinin çalıştırılması,
- Geçici işçi pozisyonlarının önceden vize (*yetkili makamlardan izin alınması*) edilmesi.

2.3. Vize makamları ve sonuçları

Bu kapsamda çalıştırılacak işçiler için her mali yılda; belediyeler ile bunların müessesesi ve işletmelerinde ve mahallî idare birliklerinde, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin 24 üncü maddesi çerçevesinde yetkili meclislerinden (***büyükşehir belediye meclisi, belediye meclisi ve mahalli idare birliği meclisi***) geçici iş pozisyon vizesi alınması zorunludur.

Vize işlemi, geçici işçi çalıştırılmadan önce alınması gereken bir işlem olduğundan bahisle, **bu vize işleminin her mali yıl başında alınabileceği gibi mali yıl içerisinde mali yılla sınırlı olmak üzere uygun ay veya aylarda da alınabilir.**

İl özel idareleri ile bunların müessesesi ve işletmelerinde geçici işçi çalıştırılabilmesine ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. İl

Özel İdarelerinde Geçici İş Pozisyonlarında İşçi Çalıştırılmasına Dair Yönetmeliğe göre; il özel idareleri ve bunların müessesesi ve işletmelerinde ise geçici iş pozisyonu sayısı il genel meclisi, geçici iş pozisyon vizesi ise valilere bırakılmıştır. Geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak işçiler için verilen onaylar, ihtiyaç durumuna göre, valiler tarafından kısmen veya tamamen iptal edilebilmektedir. Bir takvim yılında birden fazla onay alınması durumunda en fazla 6 ay çalıştırma şartı korunur, bir takvim yılı içinde 6 aydan daha fazla çalışmasına imkân sağlayacak şekilde onay verilmez.

Söz konusu vize işlemi yapılmaksızın geçici işçi çalıştırılmaz ve herhangi bir ödeme yapılamaz.

2.4. Çalıştırma sınırı

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin “geçici işçiler” başlığını taşıyan 24 üncü maddesine göre;

“(1) (*Değişik: RG-12/1/2008-26754*) Belediyeler ve mahalli idare birliklerinde kullanılacak geçici iş pozisyonları bu kurum ve kuruluşlar için norm kadro standartları cetvellerinde belirlenen memur norm kadro standardı toplamının yüzde yirmisini geçmemek üzere bulunacak sayının yuvarlanması ve tam yıl esasına göre hesaplanması sonucu adam/ay sayısına göre meclis tarafından yıllık olarak belirlenir. Oranların hesaplanmasında sonucun tam sayı çıkmaması durumunda bulunan rakam kendinden büyük en yakın tam sayıya yuvarlanarak geçici iş pozisyonu sayısı tespit edilir.

(2) (E) grubu belediye bağlı kuruluşlarında kullanılacak geçici iş pozisyonları bu kuruluşlar için norm kadro standartları cetvellerinde belirlenen memur norm kadro standardı toplamının (Değişik ibare: RG-10/4/2014-28968) yüzde yirmisini geçemez.

Yönetmeliğin “bildirim yükümlüğü” başlığı taşıyan ek 3’üncü maddesine göre;

(Ek: RG-2/4/2015-29314) (1) Bu Yönetmelik kapsamında yer alan mahalli idareler memur, sürekli işçi, sözleşmeli personel, geçici işçi kadro ve pozisyonları ile diğer statülerde istihdam ettikleri personele ilişkin bilgileri (Değişik ibare: RG-23/5/2019-30782) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne ve Devlet Personel Başkanlığına bildirmek zorundadırlar.”

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre; Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile belediye ve il özel idarelerinin üye oldukları mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici iş pozisyonlarında çalıştırılanları kapsamaktadır. Belediyeler ve mahalli idare birliklerinde kullanılacak geçici iş pozisyonları, norm kadro standartları cetvellerinde belirlenen **memur norm kadro standardı toplamının %20’sini geçmemek üzere belirlenir.** Yapılan hesaplamada bulunacak sayının yuvarlanması ve tam yıl esasına göre hesaplanması sonucu adam/ay sayısına göre meclis tarafından yıllık olarak belirlenir. Oranların hesap-

lanmasında sonucun tam sayı çıkmaması durumunda bulunan rakam kendinden büyük en yakın tam sayıya yuvarlanarak geçici iş pozisyonu sayısı tespit edilir.

Örnekler:

- D5’te bulunan bir belediyede memur kadroları toplamı 67 olduğuna göre; geçici işçi pozisyonu $67 \times \%20 = 13,4 = 14$ adam (geçici işçi) olacaktır. Bir takvim yılı esasına göre 14 (adam/geçici işçi) $\times 12$ (ay/çalışma süresi) = 168 adam/ay bulunacaktır.
- B1’de bulunan bir belediyede memur kadroları toplamı 264 olduğuna göre; geçici işçi pozisyonu $264 \times \%20 = 52,8 = 53$ adam (geçici işçi) olacaktır. Bir takvim yılı esasına göre 53 (adam/geçici işçi) $\times 12$ (ay/çalışma süresi) = 636 adam/ay bulunacaktır.

İl Özel İdarelerinde Geçici İş Pozisyonlarında İşçi Çalıştırılmasına Dair Yönetmeliğin “geçici iş pozisyonlarının tespiti” başlıklı 5’inci maddesine göre;

“(1) İl özel idarelerinde, mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadelede çalıştırılacak işçilere ilişkin geçici iş pozisyonu sayısı, 10/06/2007 tarihli ve 26548 sayılı İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte her grup için öngörülen memur sayısının yüzde kırkını geçmemek üzere, il genel meclisi tarafından belirlenir.

(2) Çalıştırılacak işçilerin sayısı, çalışma süresi ve çalışma yeri, il genel meclisi tarafından belirlenen geçici iş pozisyonu sayısını geçmemek üzere, vali tarafından belirlenir.

(3) Onay işlemleri;

a) 4 üncü madde kapsamında¹ bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra

mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadelede işçi olarak çalıştırılmaya başlanacaklar için Ek-1,

EK-1: YÖNETMELİĞİN 4 ÜNCÜ MADDESİNDE BELİRTİLEN İŞLERDE 6 AYDAN AZ SÜRE İLE ÇALIŞTIRILACAK İŞÇİLERE İLİŞKİN ONAY TALEP FORMU

İLİ :
KURUMU :

Birimi*	Mevsimlik veya Kampanya Olarak Yapılacak İşin Türü**	Ocak Ayı Adanı/Ay Sayısı	Şubat Ayı Adanı /Ay Sayısı	Mart Ayı Adanı/Ay Sayısı	Nisan Ayı Adanı/Ay Sayısı	Mayıs Ayı Adanı/Ay Sayısı	Haziran Ayı Adanı/Ay Sayısı	Temmuz Ayı Adanı/Ay Sayısı	Ağustos Ayı Adanı/Ay Sayısı	Eylül Ayı Adanı/Ay Sayısı	Ekim Ayı Adanı/Ay Sayısı	Kasım Ayı Adanı/Ay Sayısı	Aralık Ayı Adanı/Ay Sayısı	TOPLAM Adanı/ay SÜRESİ
TOPLAM														

* - Birim sütununa Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde belirtilen işler hangi birim tarafından yerine getirilecekse o birim yazılacaktır.

** - Tablonun doldurulması esnasında her bir mevsimlik veya kampanya işi için 6 ayı geçecek şekilde ay belirlemesi yapılamaz. Bu Formdaki bilgiler 5620 sayılı Kanuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Adı Soyadı
Unvanı

Onaylayan
Adı Soyadı
Unvanı

b) Geçici 1 inci madde kapsamında² mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadelede işçi olarak çalıştırılmaya devam olunacaklar için Ek-2

EK-2: YÖNETMELİĞİN GEÇİCİ 1 İNCİ MADDESİNE GÖRE ÇALIŞTIRILACAK İŞÇİLERE İLİŞKİN ONAY TALEP FORMU

İLİ :
KURUMU :

Adı ve Soyadı*	T.C. Kimlik No	Çalıştırılacağı Birim**	Mevsimlik veya Kampanya Olarak Çalıştırılacağı İşin TürüYıldaki Çalışma Süreleri											
				Ocak Ayı Çalışma Gün Sayısı	Şubat Ayı Çalışma Gün Sayısı	Mart Ayı Çalışma Gün Sayısı	Nisan Ayı Çalışma Gün Sayısı	Mayıs Ayı Çalışma Gün Sayısı	Haziran Ayı Çalışma Gün Sayısı	Temmuz Ayı Çalışma Gün Sayısı	Ağustos Ayı Çalışma Gün Sayısı	Eylül Ayı Çalışma Gün Sayısı	Ekim Ayı Çalışma Gün Sayısı	Kasım Ayı Çalışma Gün Sayısı	Aralık Ayı Çalışma Gün Sayısı
TOPLAM															

* - Bir nüsha izin talep formu ile sadece 1 kişi için izin alınacaktır. Tablodaki birden fazla ad ve soyad satırı bir geçici işçinin 6 aydan az süreli çalışma süresinin tamamlanabilmesi için birden fazla işte çalışmasının gerekmesi halinde kullanılacaktır.

** - Çalıştırılacağı birim sütununa, geçici işçinin il özel idaresinin hangi biriminde çalıştırılacağı yazılacaktır. Bu Formdaki bilgiler 5620 sayılı Kanuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Adı Soyadı
Unvanı

Onaylayan
Adı Soyadı
Unvanı

1 Geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırılması: MADDE 4 – (1) İl özel idarelerinde, 5620 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 21/4/2007 tarihinden itibaren geçici işçi çalıştırılmaz. Ancak, mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele gibi süreklilik göstermeyen hizmetlerde, bir mali yılda 6 aydan az olmak üzere geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırılabilir.

2 Sürekli işçi kadrosuna veya sözleşmeli personel statüsüne geçici yapılamayanların çalıştırılması

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 5620 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen şartları taşımadıkları için sürekli işçi kadrolarına veya sözleşmeli personel statüsüne geçici yapılamayanların çalıştırılmasında da, 4 üncü madde hükümleri uygulanır.

(2) Birinci fıkraya hükmüne göre çalıştırılmaya devam olunacaklar, bir başka il özel idaresinde veya bir başka kamu kuruluşunda işçi olarak çalışmaya başlamaları halinde, 5620 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen haklardan yararlandırılmaz.

(3) Bu madde kapsamında çalışmakta iken herhangi bir nedenle iş sözleşmesi sona erenler, bu madde hükümlerine göre işçi olarak çalıştırılmaz. Ancak, mahkemece işe iadesine karar verilenler işe başlatılır.

MAHALLİ İDARELERDE GEÇİCİ İŞÇİ ÇALIŞTIRILMA ESASLARI

c) Geçici 2 nci madde kapsamında³ mevsimlik ve kampanyalı işleri ile orman yangınıyla mücadelede geçici personel olarak çalıştırılmaya devam olunacaklar için Ek-3'e uygun olarak gerçekleştirilir.

EK-3: YÖNETMELİĞİN GEÇİCİ 2 NCİ MADDESİNE GÖRE ÇALIŞTIRILACAK İŞÇİLERE İLİŞKİN ONAY TALEP FORMU

İLİ :
KURUMU :

Adı ve Soyadı*	T.C. Kimlik No	Çalışılacağı Birim**	2006 Yılında Geçici İş Pozisyonlarında Friti Çalışma Süresi (prim günü sayısı)***	Mevsimsellik veya Kampanyaya Olarak İşlenmek İçin Türü Yılında Çalışma Süreleri														
					Ocak Ayı Çalışma Gün Sayısı	Şubat Ayı Çalışma Gün Sayısı	Mart Ayı Çalışma Gün Sayısı	Nisan Ayı Çalışma Gün Sayısı	Mayıs Ayı Çalışma Gün Sayısı	Haziran Ayı Çalışma Gün Sayısı	Temmuz Ayı Çalışma Gün Sayısı	Ağustos Ayı Çalışma Gün Sayısı	Eylül Ayı Çalışma Gün Sayısı	Ekim Ayı Çalışma Gün Sayısı	Kasım Ayı Çalışma Gün Sayısı	Aralık Ayı Çalışma Gün Sayısı	TOPLAM ÇALIŞMA SÜRESİ		
TOPLAM																			

* - Bir nüsha onay talep formu ile sadece 1 kişi için onay alınacaktır. Tablodaki birden fazla ad ve soyad satırı bir geçici işçinin 2006 yılındaki çalışma süresinin tamamlanabilmesi için birden fazla işte çalışmasının gerekmesi halinde kullanılacaktır.

** - Çalıştırılacağı birim sütununa, geçici işçinin özel idare genel sekreterliğinin hangi biriminde çalıştırılacağı yazılacaktır.

*** - Kurumda, 2006 yılında usulüne uygun olarak vize edilmiş geçici iş pozisyonlarında fiilen çalışılmak suretiyle geçirilen çalışma sürelerinden, prim ödemek suretiyle geçirilen süreler esas alınacaktır. Askerlik, doğum veya sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen sağlık sorunları sebebiyle, 2006 yılı yerine 2005 yılında geçici işçi olarak çalıştıkları süre esas alınmaları için bu sütuna 2005 yılındaki çalışma süresi yazılacaktır.

Bu Formdaki bilgiler 5620 sayılı Kanuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Adı Soyadı

Unvanı

Onaylayan

Adı Soyadı

Unvanı

(4) İl özel idareleri, EK-1, EK-2 ve EK-3'te belirtilen süre, kişi ve pozisyon sınırlamasına aykırı işçi çalıştıramaz.

(5) Geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacaklara ilişkin onaylar, bir takvim yılı içerisinde 6 ayı geçmemek üzere düzenlenir.

(6) Geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak işçiler için verilen onaylar, ihtiyaç durumuna göre, valiler tarafından kısmen

veya tamamen iptal edilebilir.

(7) Ek-1 ve Ek-2 çerçevesinde aynı mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadelede çalıştırılacak işçiler için, bir takvim yılında birden fazla onay alınması durumunda da en fazla 6 ay çalıştırma şartı korunur. Bu kapsamdaki işçilerin bir takvim yılı içinde 6 aydan daha fazla çalışmasına imkân sağlayacak şekilde onay verilemez. Geçici 2 nci mad-

3 Sözleşmeli personel statüsüne geçmeyi kabul etmeyenlerin çalıştırılması

GEÇİCİ MADDE 2 - (1) 5620 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen şartları taşıyan ve bu sebeple aynı maddenin üçüncü fıkrası gereğince kendilerine sözleşmeli personel statüsüne geçirilmeleri teklif edilenlerden, işçi olarak çalışmaya devam etmeyi tercih ederek sözleşmeli personel statüsüne geçmeyi kabul etmeyen ve buna göre anılan Kanunun geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren işçiler, öncelikle 4 üncü maddede bir takvim yılında 6 aydan daha kısa süreli olarak belirlenmiş işlerde çalıştırılır. Ancak, 2006 yılındaki çalışma süresi 6 aydan daha fazla olanlar, 2006 yılındaki çalışma süreleri tamamlanmışca kadar başka işlerde çalıştırılmaya devam olunur.

(2) 2006 yılında geçen çalışma süreleri esas alınarak yukarıdaki fıkra hükümlerine göre çalıştırılacaklar, sözleşmeli personel statüsüne geçirilme teklifinde bulunan il özel idaresinden başka bir il özel idaresinde veya başka bir kamu kuruluşunda işçi olarak çalışmaya başlamaları halinde, 5620 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen haklardan yararlanamazlar.

(3) Bu madde kapsamında çalışmakta iken herhangi bir nedenle iş sözleşmesi sona erenler, bu madde hükümlerine göre işçi olarak çalıştırılmaz. Ancak, mahkemece işe iadesine karar verilenler işe başlatılır.

de kapsamına girenler için birden fazla işte çalıştırılmak üzere onay alınması durumunda da, 2006 yılında mevsimlik ve kampanya işlerindeki süreyi aşacak şekilde onay verilemez.”

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre; **il özel idarelerinde norm kadroda her grup için öngörülen memur sayısının %40'ı oranında** geçici işçi çalıştırılabilmektedir.

Örnek: A-6 grubunda yer alan bir il özel idaresinin toplam 298 memur kadrosu bulunmaktadır. $298 \times \%40 = 120$ adam (geçici işçi) bulunacaktır. Bir takvim yılı esasına göre 120 (adam/geçici işçi) $\times 12$ (ay/çalışma süresi) = 1440 adam/ay bulunacaktır.

2.5. Fazla çalıştırma ve bütçe ödeneği

İl Özel İdarelerinde Geçici İş Pozisyonlarında İşçi Çalıştırılmasına Dair Yönetmeliğin “geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak işçilere fazla çalışma yaptırılması” başlıklı 6 ncı maddesine göre;

“(1) İl özel idarelerinde, 4 üncü madde ile geçici 1 ve geçici 2 nci maddeye göre çalıştırılacak işçilere, bütçe ile yeterli ödenek ayrılmadan fazla çalıştırma yaptırılamaz. Geçici pozisyonlarda çalıştırılacak işçilere fazla çalışma yaptırılması valinin onayı ile olur.

(2) Toplu iş sözleşmelerinden doğacak yükümlülükler, ihbar ve kıdem tazminatı ödemeleri, asgari ücret ve sigorta primi artışı nedeniyle meydana gelecek ödenek noksanlıkları veya geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak işçilere ilişkin ilama bağlı borçlar için yapılacak aktarmalar hariç, bu pozisyonlarda çalıştırılacaklara öden-

mek üzere başka tertiplerden aktarma yapılamaz, bütçenin başka tertiplerinden ücret veya fazla çalışma ücreti ödenemez.”

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre; il özel idarelerinde geçici pozisyonlarda çalıştırılacak işçilere fazla çalışma yaptırılması valinin onayı ile olmakta, bütçe ile yeterli ödenek ayrılmadan fazla çalıştırma yaptırılmamaktadır. Geçici işçi pozisyonlarında çalıştırılacaklara ödenmek üzere başka tertiplerden aktarma yapılamamakta, bütçenin başka tertiplerinden ücret veya fazla çalışma ücreti ödenememektedir.

2.6. İç Kontrole tabi tutulma

İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın “geçici işçi pozisyonları” başlıklı 23 üncü maddesine göre;

“Yılı merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenen yetki çerçevesinde, genel bütçe kapsamındaki idareler, özel bütçeli idareler ile sosyal güvenlik kurumlarında çalıştırılacak geçici işçi pozisyon (adam/ay) sayılarının aylar ve birimler itibarıyla dağılımı kontrole tâbidir.

Norm kadro uygulamasına geçilmemiş mahallî idarelerde çalıştırılacak geçici işçi pozisyon (adam/ay) sayılarının aylar itibarıyla dağılımının İçişleri Bakanlığı tarafından vizesini müteakip, idarelerin çalıştıracakları geçici işçilerin birimlere dağılımını gösteren cetveller kontrole tâbidir.

Geçici işçi pozisyonları malî hizmetler birimince en geç beş işgünü içinde kontrol edilir. Kontrol sonucunda uygun görülmeyen cetveller gerekçeli bir yazıyla ilgili birime gönderilir.”

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre; mahalli idarelerde geçici işçi pozisyonları (adam/ay) vizelerinin alınması ile birlikte, malî hizmetler birimince en geç 5 beş işgünü içinde kontrol edilerek kontrol sonucunda uygun görülmeyen cetveller gerekçeli bir yazıyla ilgili birime gönderilmektedir.

2.7. İlgili kurumlara bildirim

Belediyeler, bağlı kuruluşları ve mahalli idare birlikleri; memur, sürekli işçi, sözleşmeli personel yanında geçici işçi kadro ve pozisyonları ile diğer statülerde istihdam ettikleri personele ilişkin bilgileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne ve Devlet Personel Başkanlığına bildirmeleri zorunludur.

İl özel idareleri de “İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin “bildirim yükümlüğü” başlığını taşıyan ek 1’inci maddesine göre (Ek: RG-22/5/2016-29719)” aynı şekilde ilgili kurumlara bildirim yapmaları gerekir.

2.8. İŞKUR aracılığıyla geçici işçi alımı

İl özel idareleri ve belediyeler Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe tabidir. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “kapsam” başlıklı 2 nci maddesine göre;

“(1) Bu Yönetmelik;

a) 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde

yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, özel kanunlarla kurulan kuruluş ve teşekküller ile hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım alarak yürüten kamu kurum ve kuruluşlarına,

b) (Değişik: 3/2/2012-2012/3180 K.) İştirakler hariç olmak üzere, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile müesseseleri ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunan kuruluşlardan sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait olanlara,

c) İl özel idareleri, belediyeler, bunların kurdukları veya üye oldukları mahalli idare birlikleri ile bağlı kuruluşları, müesseseler ve işletmelerine,

ç) Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına,

sürekli veya geçici işçi alımını kapsar.”

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “Kurumdan işçi talebinde bulunulmayacak hâller” başlıklı 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendine göre;

“(1) Aşağıda belirtilenlerin istihdamı için Kurumdan talepte bulunulmaz, ancak bu kapsamdaki işçi alımları Kuruma bildirilir:

f) Kurum kanalıyla işe alınmış olmaları kaydıyla, hizmet akitleri askıya alınmış olan ve aynı kapsam ve statüde işe başlatılacak geçici işlerde çalışanlar.”

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre; il özel idareleri ve belediyeler geçici işçi ihtiyaçlarını gerekli yasal prosedürleri tamamladıktan sonra İŞKUR aracılığıyla temin etmeleri zorunluluğu bulunmakta, aksi takdirde İŞKUR tarafından her bir geçici işçi için idari para cezası uygulanmaktadır. Birinci defa İŞKUR aracılığıyla işe alınan geçici işçi 5 ay 29 gün çalıştıktan sonra iş akdi askıya alınacak, diğer yıl ve yıllarda tekrar işe başlamaları durumunda tekrardan İŞKUR aracılığına gerek olmaksızın işe alınacaktır. Sadece bu durumda İŞKUR'a bildirim yapılacaktır.

2.9. Geçici işçi vizesinin uzatılması

5620 sayılı Kanununun 3 üncü maddesi-ne eklenen (3) numaralı (Ek: 20/11/2017-KHK-696/106 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/99 md.) fıkrasına göre; vizelenen geçici iş pozisyonlarında çalışanların çalışma sürelerini, ilgili kurum veya kuruluşların talebi üzerine kurum, kuruluş, birim veya pozisyon itibarıyla 4 aya kadar uzatmaya Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Bu çerçevede, **mahalli idarelerde geçici işçi vize süreleri uzatılmazken** merkezi idarelerde 5 ay 29 gün üzerine 4 aya kadar uzatılabilmektedir (5 ay 29 gün + 4 ay = 9 ay 29 gün). En son Tarım ve Orman Bakanlığının talebi ile Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü tarafından (10.09.2019 tarihli 342681 sayılı yazıları) 1064 işçinin 2019 yılı içerisindeki çalış-

ma süreleri toplamı 9 ay 29 günü geçmemek kaydıyla 4 aya kadar uzatılmıştır.

2.10. Yıllık toplam personel giderinin aşılması

5393 sayılı Kanununun “norm kadro ve personel istihdamı” başlıklı 49 uncu maddesinin sekizinci fıkrasına göre;

“Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerininin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu

bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000’in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz. Yeni personel alımı nedeniyle bu oranın aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararı, zararın olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanunî faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edilir. Personelin her türlü alacakları zamanında ve öncelikle ödenir.”

İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Görürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar’ın “Personel Giderlerinin Toplam Giderler İçindeki Payına İlişkin Üst Sınır” başlıklı 5 inci maddesine göre;

“(1) İdarelerin, şirket personeli de dahil yıllık toplam personel giderleri, idare-

nin gerçekleşen en son yıl bütçe gelirleri toplamının her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması sonucu bulunacak miktarın yüzde kırkını aşmaz. Bu oran büyükşehir belediyelerinde yüzde otuz olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar idare şirketlerine yeni personel alımı yapılamaz.”

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre, geçici işçiler dahil ilgili mahalli idarenin yıllık toplam personel giderlerinin belirtilen oranları aşmaması gerekir.

2.11. Geçici işçilerin 375 sayılı KHK/ Madde 1-D'den yararlanması

375 sayılı KHK'nın 1'inci maddesinin (D) fıkrasına göre;

“D) (Ek: 31/7/2003-4969/2 md.) (A) bendi kapsamına giren personel ile 22.1.1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvelde yer alan personel ve **kamu kurumlarında işçi olarak istihdam edilenlerden;** emekliliğini isteyen veya emekliye sevk olunanlara, haklarında toptan ödeme hükümleri uygulananlara, emekli iken yeniden hizmete alındıktan sonra cezaen olmamak üzere görevlerine son verilenlere, kendi kusurları olmaksızın sözleşmesi feshedilen veya hizmet sürelerinin bitiminde ayrılan sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş

ve erler ile terhis olan yedek subaylara , yedek astsubaylara ve bunlardan görevde iken ölenlerin kanuni mirasçılarına **damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın (12.105) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarında tazminat ödenir.”**

Yukarıda yer alan düzenlemeye göre, belediyeler ve il özel idarelerinde geçici işçi statüsünde istihdam edilenler de “işçi” statüsünde sayılmalarından dolayı emeklilik nedeniyle 12.105 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda TAZMİNAT ödenir. Bu konuda dönemin Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün İçişleri Bakanlığına hitaben 17.10.2005 tarih ve 21309 sayılı görüş yazısında aynen “Buna göre, anılan bentte sürekli veya geçici işçi ayrımı yapılmaksızın “kamu kurumlarında işçi olarak istihdam edilenler” ibaresi kullanıldığından, geçici işçi olarak istihdam edilenlerden emekli olanlara söz konusu tazminatın ödenebilmesi mümkün bulunmaktadır.” hususunu vurgulamıştır.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

4857 sayılı Kanun, niteliği itibarıyla çalışma ilişkilerini düzenleyen, hem özel hem de kamuda uygulanan bir Kanun olma özelliğini taşımaktadır. Ancak, kamu kurum ve kuruluşları için işçi istihdamı konusunda 4857 sayılı Kanun hükümlerinin dışında birtakım hukuki düzenlemeler (yılları bütçe kanunları, genel yatırım ve finansman kararnameleleri) öngörülmüştür. Kamuda işçi istihdamının bir kadro veya pozisyona bağlı tutulması,

kurumların da yıl içinde bu hukuki düzenlemelere uymalarını zorunlu kılmaktadır. Bir tespit yapmak gerekirse, kamuda işçi istihdamı politikasını belirleyen bu hukuki düzenlemeler olmakta, çalışma koşullarına ilişkin tüm işlemler ise 4857 sayılı Kanun'a göre yapılmaktadır.

Geçici işçi istihdamının belirleyici unsurları şu şekilde sıralanabilir:

1- Hizmetin Özelliği: Bazı kamu hizmetleri yıl içinde süreklilik arz etmezler. Bu tür hizmetlerde sürekli işçi istihdam edilmesi kamuya ek bir maliyet getireceğinden, hizmetin özelliği itibarıyla geçici işçi istihdamı söz konusudur. Özellikle, mevsime bağlı olarak yürütülen hizmetlerde (örneğin, orman yangınlarının söndürülmesi) geçici işçi istihdamı ön plana çıkmaktadır.

2- Vize İşlemleriyle Bağlılık: Kamu kurum ve kuruluşlarının geçici iş pozisyonlarını kullanabilmeleri yılları bütçe kanunlarıyla belli bir vize prosedürüne bağlanmıştır. Bu vize prosedürü sonuçlanmadan geçici işçi istihdamı mümkün olmamaktadır.

3- Bütçe Ödenekleri ile Sınırlılık: Kamu kurum ve kuruluşlarının vize edilen geçici iş pozisyonlarını kullanabilmeleri tek başına yeterli değildir. Bunun için ayrıca bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunması gerekmektedir.

4- 12 ayı Aşmayan ve 30 İşgününden Az Olmayan Sürelerle Çalıştırılma: Geçici işçi istihdamı, bütçenin bir mali yıl ile sınırlı olması ve vize işlemlerinin de bütçe kanunu hükümlerine dayalı olarak yıllık yapılması sebebiyle 12 ayı aşama-

maktadır. İzleyen yıl, yetkili makamlar tarafından yapılan vize işlemleri sonucunda geçici iş pozisyonları kamu kurum ve kuruluşları tarafından kullanılabilir hale gelmektedir. Geçici işçi istihdamının bir diğer özelliği, süresi otuz iş gününden fazla olan işler için söz konusu olmasıdır. Otuz iş gününden az olan işler için kamuda işçi istihdamı yerine bu işlerin hizmet alımı suretiyle yerine getirilmesi benimsenmiştir.

5- İş Kanunu'na Tabi Olma: Geçici işçi istihdamı, süresi otuz iş gününden fazla süren işlerde söz konusu olduğundan ve yapılan iş süreksiz iş kapsamına girmediğinden bu kişiler hakkında Borçlar Kanunu hükümleri değil, İş Kanunu hükümleri geçerli olmaktadır. *Ayrıca bu kişilerle yapılan sözleşmeler İş Kanunu kapsamında iş sözleşmesi sayılmaktadır. Bunun dışında kamuda sürekli işçilerin yanında geçici işçilerinde sendikaya üye olma, üyelikten çıkma ve sendikal faaliyette bulunma hakkı bulunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarında yürürlükte olan toplu iş sözleşmelerinin kapsamına sürekli işçilerle birlikte geçici işçiler de girebilmekte ve toplu sözleşme hükümleri geçici işçiler için de uygulanabilmektedir.*

Yukarıdaki açıklamalardan, kamuda geçici işçi istihdamının belirli süreli iş sözleşmeleri ile yapıldığını söylemek zordur. Öncelikle vize makamlarından vize alınmak suretiyle çalıştırılan geçici işçilerin vize dönemi sonunda iş sözleşmeleri askıya alınmakta ve bir sonraki çağrılma dönemine kadar işverenle hukuki ilişkileri kesilmiş bulunmaktadır. Bu dönem-

de söz konusu işçilere işveren tarafından herhangi bir ücret ve benzeri ödemelerin yapılması mümkün bulunmamakta, ayrıca bu işçilerin sigortalılık süreleri de devam etmemekte, dolayısıyla sigorta primleri gerek işçi gerekse işveren tarafından yatırılmamaktadır. Diğer taraftan, aynı geçici işçilerle niteliği aynı işler için yeni vize döneminde tekrar sözleşme yapılmasıyla, iş sözleşmeleri belirsiz süreliye dönüşerek, işçi bu tür sözleşmenin koşullarından ve bu arada feshe karşı korumaya ilişkin kanun hükümlerinden yararlanır hale gelmektedir. Nitekim hukuki sonuçları açısından, bu kişilere de Kanun'daki koşulların gerçekleşmesi halinde kıdem tazminatı ödenmektedir. Dolayısıyla, bu kişilerle yapılan iş sözleşmelerini Kanun'da tanımlanan belirli süreli iş sözleşmesi saymak doğru değildir. Sözleşmelerin her dönem yenilenmesine rağmen belirli süreli olma özelliğini koruduğunu söylemek, esaslı bir nedenin varlığının bulunmaması karşısında güç olmaktadır. Ancak kimi uzmanlar tarafından, geçici iş pozisyonlarının Bütçe Kanunları hükümleri uyarınca yapıldığı, Bütçe Kanunu hükümlerinin ise bir mali yıl için geçerli olduğu, yeni dönemde kamu kurum ve kuruluşlarının aynı kişiler ile sözleşme yapmama serbestisine sahip oldukları, geçici işçi istihdamının bütçe ödeneğine ve yetkili makamların vizesine tabi olduğu ve kamu hizmetinin devamlılık arz etmesi gerektiği belirtilerek bu kişilerle yapılan sözleşmelerin zincirleme sözleşme sayılmayarak belirli süreli sözleşme özelliğini koruduğu savunulmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir

ki, İş Kanunu hükümleri ve Yargıtay İçtihatları, işçinin özel sektör veya kamu sektörü işçisi olması fark yaratmaksızın tüm işçiler ve Kanun kapsamına giren tüm işverenler bakımından geçerlidir. Belirli süreli hizmet sözleşmesinin yenilenmesi, diğer bir ifadeyle işçinin üst üste yapılan sözleşmelerle çalıştırılması durumunda, iş sözleşmesinin belirsiz süreli sayılacağına ilişkin Kanun hükmü ve Yargıtay İçtihatları tüm işçiler bakımından hüküm doğurmaktadır (ESER Ender, Kamuda Geçici İşçi İstihdamı ve 4857 Sayılı İş Kanunu Açısından Bir Değerlendirme, E-Yaklaşım, Ocak 2005, Sayı: 18).

Belediyeler ve il özel idarelerinin mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde bir mali yılda azami süresi 5 ay 29 gün olmak üzere yetkili makamlarından vize edilmesi şartıyla geçici iş pozisyonlarında işçi çalıştırabilmeleri mümkündür.

Belediyelerde kullanılacak geçici iş pozisyonları, norm kadro standartları cetvellerinde belirlenen memur norm kadro standardı toplamının %20'sini geçmemek üzere belirlenirken; il özel idarelerinde norm kadroda her grup için öngörülen memur sayısının %40'ı oranında belirlenmektedir.

İl özel idareleri ve belediyeler geçici işçi ihtiyaçlarını gerekli yasal prosedürleri tamamladıktan sonra İŞKUR aracılığıyla temin etmeleri, bunun yanında geçici işçi çalıştırmadan dolayı da ilgili mahalli idarenin yıllık toplam personel giderlerinin yasal sınırlarını aşmaması gerekir.

KAYNAKÇA

696 sayılı KHK-Olağanüstü Hal Kap-samında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 24 Aralık 2017 PAZAR resmî Gazete Sayı : 30280

375 sayılı KHK Yayımlandığı Resmî Gazete'nin Tarihi : 30/6/1989 No : 20211 (Mükerrer)

4857 sayılı Kanun Kabul Tarihi : 22/5/2003 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 10/6/2003 Sayı: 25134

5620 sayılı Kanun Kabul Tarihi : 4/4/2007 Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 21/4/2007 Sayı : 26500

5393 sayılı Kanun Kabul Tarihi: 3/7/2005 Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 13/7/2005 Sayı: 25874

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esas-lar Hakkında Yönetmelik

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Ma-

halli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliği

İl Özel İdarelerinde Geçici İş Pozis-yonlarında İşçi Çalıştırılmasına Dair Yö-netmeliği

İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar

İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliği

İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gör-dürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hak-kında Karar

ESER Ender, Kamuda Geçici İşçi İstihdamı ve 4857 Sayılı İş Kanunu Açısından Bir Değerlendirme, E-Yaklaşım, Ocak 2005, Sayı: 18

Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün İçişleri Bakan-lığına hitaben 17.10.2005 tarih ve 21309 sayılı görüş yazısı

Altar Ömer ARPACI

Vergi Başmüfettişi

BELEDİYELER VE BELEDİYE ŞİRKETLERİNİ DOĞRUDAN VEYA DOLAYLI OLARAK İLGİLENDİREN VERGİSEL MUAFİYET VE İSTİSNALAR

1. KURUMLAR VERGİSİ VE KDV AÇISINDAN BELEDİYELER VE BE- LEDİYE ŞİRKETLERİ

3065 sayılı KDV Kanununun 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında; Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin, 1/3-g maddesinde de; *genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetlerinin*

KDV'ye tabi olduğu; ticari, sınai, zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliğinin Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre tayin ve tespit olunacağı hükme bağlanmıştır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinde, tüzel kişiliklerinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, kurumlar vergisine tabi olan mükelleflerin nitelikleri açıklanmaktadır.

Günümüzde devletin iktisadi işletme meydana getirerek iktisadi faaliyet yürütmesi azalan bir eğilim olsa da devlete, il özel idarelerine, belediyelere ve diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan iktisadi kamu kuruluşları bu-

lunmaktadır. Devlete, il özel idarelerine, belediyelere ve diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan, sermaye şirketi ve kooperatif dışındaki ticari, sınai ve zirai işletmeler de vergilemede eşitlik prensibi uyarınca iktisadi kamu kuruluşu olarak, kurumlar vergisi mükellefi olmaları sağlanmış ve rekabet eşitsizliği önlenmiştir. Yabancı devletlere, yabancı kamu idare ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları dışında kalan ve devamlılık unsuru taşıyan ticari, sınai ve zirai işletmeler de aynı şekilde kurumlar vergisinin kapsamına alınmıştır.

İktisadi kamu kuruluşlarının vergilendirilmesi, bir bakıma «kendi kendini vergilendirme» gibi düşünülebilecekse de kamu idarelerine vergi ayrıcalığı tanınması piyasadaki serbest rekabet koşullarını olumsuz yönde etkileyecek ve özel sektörün gelişme imkanı ile mal ve hizmet kalitesinin artmasını engelleyecektir. Özelleştirme uygulamalarının yoğunlaştığı günümüzde piyasa ekonomisinin işleyişinin en etkin şekilde sağlanması ve rekabetin korunması açısından iktisadi kamu kuruluşlarının vergilendirilmesinin gereği açıktır.

İktisadi kamu kuruluşları, kamu hukuku tüzel kişilerine bağlı iktisadi işletmelerdir. Kamu hukuku tüzel kişileri; kamu idareleri ve kamu kuruluşları olmak üzere iki grupta toplanır. Kamu idareleri, muayyen bir bölgede yaşayanların tamamı ile ilgili genel hizmetleri yapan, başta devlet olmak üzere il özel idaresi, belediye ve köylerden ibaret tüzel kişi-

lerdir. Kamu kuruluşları ise belirli bir veya birden çok kamu hizmetini görmek üzere, genellikle özel bir kanunla kurulan devlete, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağlı kuruluşlardır. Üniversiteler, Devlet Demir Yolları, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Posta Hizmetleri İşletmesi kamu kuruluşlarına örnek olarak gösterilebilir.

Kurumlar Vergisi Kanununun uygulanmasına ilişkin açıklamalar içeren 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin (2.3.1.) bölümünde iktisadi kamu kuruluşunun ticari, sınai veya zirai bir işletme oluşturup oluşturmadığı hususunda, Tebliğin (2.4.) bölümünde yapılan açıklamaların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu Tebliğin (2.4.) bölümünde iktisadi işletmenin belirlenmesinde işletmenin belirgin özelliklerinin bağlılık, devamlılık ve faaliyetin ticari, sınai veya zirai bir mahiyet arz etmesi olduğu; diğer bir anlatımla iktisadi işletmenin unsurlarının ticari faaliyetin de temel özelliklerinden olan, bir organizasyona bağlı olarak piyasa ekonomisi içerisinde bedel karşılığı mal alım-satımı, imalatı ya da hizmet ifaları gibi faaliyetler olduğu; Kanunun bu gibi halleri tek tek saymak yerine, dernek veya vakıf tarafından piyasa ekonomisi içerisinde icra edilen tüm iktisadi faaliyetleri kapsamına aldığı, satılan mal veya hizmete ait bedelin sadece maliyeti karşılayacak kadar olmasının, kar edilmemesinin, karın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesinin bunların iktisadi işletme olma vasfını değiştirmeyeceği açıklanmıştır.

İktisadi işletmenin tanımı içinde yer alan ve devamlı olarak yapılan ticari, sınai veya zirai faaliyetten söz edebilmek için bu işletmenin tedavül ekonomisine katılması, başka bir ifadeyle işletmede üretilen veya alınan malların veya verilen hizmetin bir bedel karşılığı satılmış olması gerekir. Aksi halde diğer unsurlar var olsa dahi bir iktisadi işletmenin varlığından söz edilemez.

Bu açıklamalar çerçevesinde, **Belediyelerce, Belediye Meclisi kararıyla belirlenen bir bedel alınmakla birlikte piyasa ekonomisi içerisinde icra edilmeyen, bu nedenle de ticari mahiyet taşımayan belge gelirleri, ceza gelirleri, teminatlar ve katkı payı niteliğindeki gelirler üzerinden KDV hesaplanmasına gerek bulunmamaktadır.** Ancak, Belediyelerin piyasa ekonomisi içerisinde icra ettiği ticari nitelikteki ilan hizmeti, fen araçlarının kiralanması, düğün salonu kiralanması, mezarlık yapımı, beton elemanları teslimi, içme suyu teslimi ve yolcu taşıma faaliyetleri genel hükümler çerçevesinde KDV'ye tabi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu faaliyetler nedeniyle belediyeler bünyesinde oluşan iktisadi işletme veya işletmeler için belediyeler adına KDV mükellefiyeti tesis edilmesi ve Belediyelerce mükellefiyetle ilgili ödevlerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Belediye şirketleri ise Kamu İhale Kanunu'na tabi olan ancak resmi daire olmayan ve kamu tüzel kişiliği taşımayan özel hukuk tüzel kişisi olduklarından genel esaslarda kurumlar vergisi ve KDV mükellefleridirler.

2. GENEL VE ÖZEL BÜTÇELİ KAMU İDARELERİNE, İL ÖZEL İDARELERİNE, BELEDİYELERE VE KÖYLERE BAĞIŞLANAN TESİSLERİN İNŞASINA İLİŞKİN KDV İSTİSNASI

7104 sayılı Kanunla 3065 sayılı Kanununun 13 nücü maddesinin birinci fıkrasına eklenen (k) bendine göre, genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanmak üzere yapılan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi, mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi ibadethaneler, Diyanet İşleri Başkanlığı denetimine tabi yaygın din eğitimi verilen tesisler, Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının inşası dolayısıyla bağışta bulunacaklara yapılan teslim ve hizmetler 1/6/2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere KDV'den istisnadır.

İstisnanın kapsamına, genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanacak aşağıdaki tesislerin inşasına ilişkin mal teslimleri ve hizmet ifaları girmektedir:

- Okul,
- Sağlık tesisi,
- Yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu,
- Çocuk yuvası,

- Yetiştirme yurdu,
- Huzurevi,
- Bakım ve rehabilitasyon merkezi,
- Mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi ibadethaneler,
- Diyanet İşleri Başkanlığı denetimine tabi yaygın din eğitimi verilen tesisler,
- Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri,
- Gençlik ve izcilik kampları.

Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler dışındakilere bağışlanan tesisler ile genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanmakla birlikte **yukarıda sayılanlar arasında yer almayan** tesislerin inşasına ilişkin yapılan teslim ve hizmetler için bu istisnadan yararlanılamaz.

Düzenlemedeki “**okul**” ifadesinden, doğrudan eğitim-öğretim hizmetlerinin verildiği temel birimlerin anlaşılması gerekmekte olup rehberlik ve araştırma merkezi, mesleki eğitim merkezi, iş eğitim merkezi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve akşam sanat okulları da bu kapsamda değerlendirilir.

Düzenlemedeki “**sağlık tesisi**” ifadesinden, Sağlık Bakanlığınca sağlık tesisi kapsamında değerlendirilen kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

Düzenlemedeki “**ibadethane**” ve “yaygın din eğitimi verilen tesis” ifadelerinden Diyanet İşleri Başkanlığınca ibadethane sayılan yerler ile Diyanet İşleri

Başkanlığı denetimine tabi olan ve din eğitimi verilen tesislerin anlaşılması gerekmektedir.

Düzenlemedeki “**çocuk yuvası**” ve “**yetiştirme yurdu**” ifadeleri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hizmet dönüşümü kapsamında bulunan çocuk evleri sitesi, çocuk destek merkezi ve çocuk evlerini de kapsar.

Söz konusu istisnadan; genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanmak üzere bu idare ve kuruluşlarla protokol imzalamak suretiyle yukarıda sayılan tesisleri inşa eden/ettiren gerçek ve tüzel kişiler (kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu, kooperatif, dernek, vakıf ve benzerleri dahil), KDV mükellefi olup olmadığına bakılmaksızın faydalanır.

2.1. İstisna Kapsamına Giren İşlemler ve Uygulaması

İstisna kapsamına; genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köylere bağışlanmak üzere yukarıda sayılan tesislerin inşası dolayısıyla bağışta bulunacaklara yapılan teslim ve hizmetler girmektedir. **Söz konusu tesislerin tadil, bakım ve onarım işlemlerine yönelik teslim ve hizmetler istisna kapsamına girmez.**

İstisnadan faydalanılabilmesi için ilgili idare ve kuruluşlarla **bağış protokolü** imzalanması şarttır.

İstisna kapsamındaki **tesisin inşaatı ile birlikte bağışlanması öngörülen makine, teçhizat ve tefrişatın bağışta bulunacaklara teslimi, söz konusu makine, teçhizat ve tefrişatın tesisin kullanım**

amacına uygun olması, mutad olması ve bağış protokolünde açıkça belirtilmiş olması kaydıyla istisna kapsamında değerlendirilir.

Söz konusu tesislerin belirli bir kısmının inşa edilmesine yönelik bağışta bulunulmasına dair protokol düzenlenmesi halinde, **bağışta bulunan tarafından inşa edilmesi öngörülen kısımla ilgili yapılan teslim ve hizmetler** de istisna kapsamında değerlendirilir.

Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanmak üzere inşa edilecek tesislere ilişkin ilgili idare ile bağışta bulunacaklar arasında bağış protokolü düzenlenir. Söz konusu protokolde, bağışlanmak üzere inşa edilecek tesisin maliyeti, teknik özellikleri (açık ve kapalı alan, derslik sayısı, yatak sayısı vb.), inşa edileceği alan gibi bilgilere yer verilir.

Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köylere bağışta bulunacaklar, bağışlayacakları tesise ilişkin **uygulama projesini hazırlar ve inşaat ruhsatını alırlar**. *Bağışlanacak tesisin ilgili idare ve kuruluşa ait bir taşınmaz üzerinde inşa edilmesi halinde tesise ilişkin uygulama projesi ve inşaat ruhsatı ilgili idare ve kuruluş tarafından alınır.* Bağışta bulunacaklar uygulama projesi ve inşaat ruhsatına uygun olarak hazırlayacakları istisna kapsamında alınacak mal ve hizmet listesini ilgili idare ve kuruluşun onayına sunarlar.

Bağışta bulunacaklar, ilgili idare ve kuruluş tarafından onaylanmış olan mal ve hizmetlere ilişkin listeyi elektronik ortamda sisteme girdikten sonra ilgili idare

veya kuruluşla imzalanmış bağış protokolü ve inşaat ruhsatının bir örneğiyle birlikte, KDV mükellefiyeti bulunuyorsa bağlı buldukları vergi dairesi, KDV mükellefiyeti bulunmuyorsa bağış yapılan tesisin bulunduğu yer Vergi Dairesi Başkanlığına/Defterdarlığa istisna belgesi almak için başvuruda bulunurlar. Vergi Dairesi/Vergi Dairesi Başkanlığı/Defterdarlık, talebin öngörülen şartları sağlayıp sağlamadığını değerlendirir ve KDV Uygulama Genel Tebliğinin 29 nolu ekinde yer alan belgeyi düzenleyerek bağış yapacaklara verir ve bir örneğini protokol yapan kuruluşa gönderir. Alınan istisna belgesinin bir örneği mal ve hizmetin alımı sırasında bağış yapacaklar tarafından satıcılara verilir ve istisna kapsamında işlem yapılması talep edilir. Bu belge satıcılar tarafından 213 sayılı Vergi Usul Kanununun muhafaza ve ibraz hükümlerine uygun olarak saklanır.

İstisna belgesinin ekinde, istisnalar olarak alınacak mal ve hizmet miktarı ve tutarı yer alır. Söz konusu istisna belgesi kapsamında teslim veya hizmette bulunan satıcı, istisna belgesinin ilgili mal veya hizmete ilişkin bölümünü fatura tarihi, numarası, mal veya hizmet miktarı ve tutarını belirtmek suretiyle onaylar ve bir örneğini alır. Mal teslimi ve hizmet ifası gerçekleştikçe alıcı ve satıcı alım/satım bilgilerini projeye uygun olarak sisteme girerler.

Satıcı mükellefin iade talebi, bu istisna belgesi esas alınmak suretiyle, iade için gerekli diğer belgeler de aranarak sonuçlandırılır.

Projenin sonradan revize edilmesi, güncellenmesi veya ek proje düzenlenmesi halinde proje kapsamındaki mal ve hizmetlere ilişkin liste de elektronik ortamda revize edilir. Revize sonrası istisna kapsamına giren alışların istisna kapsamında alınabilmesi için istisna belgesinin revize ettirilmesi gerekir.

İstisna belgesi projede öngörülen süreyle sınırlı olarak verilir. Projedeki sürenin revize edilmesi durumunda, istisna belgesindeki süre de revize edilir.

Tek satıcıdan alınan proje maliyetinin binde 5'ine kadar olan birden fazla mal ve hizmete ilişkin harcamalar listeye tek satır olarak girilebilir. Birden fazla binde 5'lik toplu satır yazılabilir. Bu şekilde toplu yazılacak satırlarda yer alan tutarların toplamının proje maliyetinin yüzde 10'unu aşmaması gerekir. Bu durumda da mal ve hizmetin cinsi, miktarı, tutarı gibi hususlar, bu kapsamdaki alışları anlaşılır bir şekilde açıklayacak detayda yazılır. Bu alımlara ilişkin fatura tarih ve numarasının listede yer alması gerektiği tabiidir.

İstisna kapsamındaki malların ithalat yoluyla temin edilmesi halinde söz konusu belge, ilgili gümrük idaresine ibraz edilir. İstisna belgesindeki istisna kapsamında ithal edilen mala ilişkin bölüm doldurulduktan sonra ilgili gümrük idaresi tarafından bu bölüm de onaylanır.

İlgili idare ve kuruluşlar, proje kapsamındaki tesislerin projeye uygun olarak yapıldığını, inşaat ruhsatının alındığı tarihten itibaren altışar aylık dönemler itibarıyla istisna belgesini düzenleyen Vergi Dairesine/Vergi Dairesi Başkanlığına/

Defterdarlığa bildirirler. Bu bildirim yapılmaması durumunda istisna belgesini düzenleyen Vergi Dairesi/Vergi Dairesi Başkanlığı/Defterdarlık ilgili idare ve kuruluştan bildirim talep eder, bildirim gelene kadar istisna belgesi kapsamında işlem yapılmaması için gerekli önlemleri alır.

Ayrıca, projenin tamamlanarak tesisi idareye teslim edildiği ya da protokole göre inşa edilmesi öngörülen tesisin tamamlanmadığı, protokole uygun olarak yapılmadığı, ilgili idare ve kuruluşlar tarafından bağışta bulunmak üzere protokolü imzalayan ve istisnadan yararlananların vergi dairesine veya istisna belgesini düzenleyen Vergi Dairesi Başkanlığına/Defterdarlığa bildirilir.

Bağışta bulunanlar tarafından belli bir kısmı inşa edilen ancak protokole öngörülen şekilde tamamlanamayan tesislere ilişkin istisnadan yararlanılabilmeleri için ilgili idare ve kuruluşlar tarafından kabulü uygun görülen kısmının ayrıca istisna belgesini düzenleyen Vergi Dairesine/Vergi Dairesi Başkanlığına/Defterdarlığa bildirilmesi gerekmektedir.

İstisna kapsamında mal ve hizmet alanlar, istisna belgesinin bittiği tarih itibarıyla istisna belgesini vergi dairesine ibraz ederek kapattırmak zorundadır. Belgeyi veren Vergi Dairesi/Vergi Dairesi Başkanlığı/Defterdarlık istisna belgesinde yer alan mal ve hizmet bölümlerinin satıcılar tarafından doldurulup doldurulmadığını ve faturalarla uyumunu kontrol eder ve bağış yapılan ilgili idare ve kuruluşun yapacağı bildirimle göre istisna belgesini kapatır.

Satıcılar, yaptıkları mal teslimi ve hizmet ifalarına ilişkin faturada, Tebliğin bu bölümündeki açıklamaları da göz önünde bulundurmak suretiyle KDV hesaplamazlar.

Ayrıca, istisna kapsamında teslimde bulunan veya hizmet ifa eden mükelleflerin mal ve hizmet alımları genel hükümlere göre KDV'ye tabidir.

İstisna hükmünün yürürlüğe girdiği 1/6/2018 tarihinden önce başlayan istisna kapsamındaki projelere ilişkin, **1/6/2018 tarihinden sonra yapılan mal ve hizmet alımları istisna kapsamında olup**, bu kapsamda istisnadan faydalanılabilemesi için istisna belgesi alınması ve yukarıda yer verilen usul ve esaslar çerçevesinde hareket edilmesi gerekir.

İstisna kapsamındaki mal ve hizmetlerin KDV ödenerek satın alınması da mümkün olup bu şekilde yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödenen KDV, bağış yapıcılara iade edilir. Ancak bu durumda KDV ödemeksizin mal ve hizmet almak suretiyle istisnadan yararlanılması mümkün değildir.

Öte yandan, bu kapsamda bağış yapıcılara KDV iadesi yapılabilmesi için aranılan şartların bağış yapıcılar tarafından sağlanması ve istisna belgesi eki listenin (proje kapsamında yapılacak mal teslimleri ve hizmet ifalarına ilişkin liste) temin edilmesi gerekmekte olup, söz konusu bölümde istisnanın uygulanmasına dair yapılan açıklamalar bu bölüm için de geçerlidir. İstisna belgesi eki liste, bağış yapıcılara bir yazı ekinde verilir ve bunlar için istisna belgesi (EK: 29) düzenlenmez.

Bağış yapacaklar, istisna belgesi eki listenin ilgili mal veya hizmete ilişkin bölümüne alış faturasının tarihi, numarası, mal veya hizmet miktarı ve tutarını belirtmek suretiyle projeye uygun olarak sisteme girerler.

Bağış yapacakların KDV mükellefiyeti bulunması halinde, bu işlemler dolayısıyla yüklenen vergiler indirim konusu yapılır, indirim yoluyla telafi edilememeleri halinde ise iade konusu yapılabilir. Bağış yapacakların KDV mükellefiyeti bulunmaması halinde ise proje kapsamındaki mal ve hizmetler nedeniyle ödenen KDV, bağışlanan tesisin bulunduğu yer vergi dairesince iade edilir.

Bu istisna kapsamında yapılan teslim ve hizmetler, teslim ve hizmetin yapıldığı vergilendirme dönemine ait KDV beyannamesinin “İstisnalar-Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler” kulakçığının, “Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler” tablosunda, 333 kod numaralı “Genel ve Özel Bütçeli Kamu İdarelerine, İl Özel İdarelerine, Belediyelere ve Köylere Bağışlanan Tesislerin İnşasına İlişkin İstisna” satırı aracılığıyla beyan edilir. Bu satırın “Teslim ve Hizmet Tutarı” sütununa istisnaya konu teslim ve hizmetlerin KDV hariç tutarı, “Yüklenen KDV” sütununa bu teslim ve hizmetlere ilişkin alış ve giderlere ait belgelerde gösterilen toplam KDV tutarı yazılır. İade talep etmek istemeyen mükellefler, “Yüklenen KDV” sütununa “0” yazmalıdır.

KDV ödeyerek proje kapsamında mal ve hizmet alan KDV mükellefleri tarafından bu tutarlar, KDV beyannamesinin “İstisnalar-Diğer İade Hakkı Doğuran

İşlemler” kulakçığının “Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler” tablosunun 444 kod numaralı “Genel ve Özel Bütçeli Kamu İdarelerine, İl Özel İdarelerine, Belediyelere ve Köylere Bağışlanan Tesislerin İnşasına İlişkin Ödenen KDV” satırında beyan edilir.

KDV ödeyerek proje kapsamında mal ve hizmet alan ancak KDV mükellefiyeti bulunmayanların iade talebi, aylık dönemler itibarıyla bağışlanacak tesisin bulunduğu yer vergi dairesine standart iade talep dilekçesiyle yapılır.

3. YATIRIM TEŞVİK BELGESİ KAPSAMINDA İNŞA EDİLEN BİNALAR İÇİN GEÇİCİ EMLAK VERGİSİ MUAFİYETİ UYGULAMASI

9 Ağustos 2016 Tarihli ve 29796 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6728 sayılı Kanun ile Çeşitli Kanunlarda önemli değişiklikler yapılmıştır.¹ Söz konusu Kanunun temelinde 65. Hükümet Programına uygun olarak yatırım ortamının iyileştirilmesi ve bu çerçevede işlem maliyetlerinin azaltılmasıdır. 6728 sayılı Kanun’un genel gerekçesi şu şekildedir.

“10. Kalkınma Planı, bu planın uygulanabilirliğini ve etkinliğini artırmak üzere tasarlanan 25 adet öncelikli dönüşüm programı ile bunlara ilişkin hazırlanan eylem planları çerçevesinde;

- Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve yatırım ortamına ilişki işlem maliyetlerinin azaltılması;

1 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, 492 sayılı Harçlar Kanunu, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu’nda değişiklikler yapılmıştır.

- Ar-Ge’ye yönelik teşviklerin gözden geçirilerek yasal düzenlemelerden kaynaklı uygulama farklılıklarının giderilmesi;
- Finans kurumları arasında farklı uygulamaların ortadan kaldırılması;
- Faizsiz finans ürünlerinin yaygınlaştırılması; uluslararası yatırımların teşvik edilmesi,
- Tasarrufların vergisel düzenlemelerle üretken alanlara yönlendirilmesi,
- Vergilemede öngörülebilirliğin artırılması ve uyum maliyetlerinin azaltılması,
- Mükellefler tarafından vergi dairelerine verilen muhtasar beyanname ile Sosyal Güvenlik Kurumu’na verilen bildirelerin tek elde birleştirilmesi,
- Şirket kuruluş ve şube açılış işlemlerindeki bürokratik işlemlerin ve kuruluş maliyetlerinin azaltılması hedeflerine ulaşabilmek için vergi kanunları ve ilgili diğer kanunlarda düzenlemeler yapılması”

6728 sayılı Kanun ile emlak vergisi açısından yapılan düzenleme ile Yatırım Teşvik Belgesi kapsamındaki binalara beş yıl süre ile arazilere ise Yatırım Teşvik Belgesi süresince geçici emlak vergisi muafiyeti tanınmaktadır.

6728 sayılı Kanunun 39 uncu maddesi ile 1319 sayılı Kanunun “Geçici muafıklar” başlıklı 5 inci maddesinin (f) fıkrasından sonra gelmek üzere;

“g) Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında inşa edilen binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren beş yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.” fıkrası eklenmiştir.

(2) 6728 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesi ile 1319 sayılı Kanunun “Geçici muafıklar” başlıklı 15 inci maddesinin (d) fıkrasından sonra gelmek üzere;

“e) Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan yatırımlar için iktisap olunan veya tahsis edilen araziler Yatırım Teşvik Belgesi süresince.” fıkrası eklenmiştir.

Söz konusu düzenlemelerin yürürlük tarihi ise 1 Ocak 2017 olarak belirlenmiştir.²

6728 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında inşa edilen binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren beş yıl süre ile geçici emlak vergisi muafiyetinden faydalanabilecektir. Söz konusu muafiyet, bina inşaatının sona ermesini takip eden bütçe yılından itibaren başlayacak olup binanın kısmen kullanılmaya başlanması halinde ise muafiyet kısmen kullanılmaya başlanılan kısımlar için uygulanacaktır.

Geçici emlak vergisi muafiyetinden faydalanabilmek için;

a) Bina inşaatının Yatırım Teşvik Belgesinin tamamlama vizesinin yapılacağı tarihten önce sona ermiş olması,

2 Konuya ilişkin olarak, 6728 sayılı Kanunla Emlak Vergisi Kanunu'na yönelik getirilen hükümler 69 Seri No.lu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile Maliye Bakanlığı'na detaylı olarak açıklanmıştır. (29 Eylül 2016 tarih ve 29842 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.)

b) Yeni inşa edilen binaya ilişkin olarak 1319 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi gereği verilecek olan emlak vergisi (bina) bildirimiyile birlikte Yatırım Teşvik Belgesinin bir örneğinin de ilgili belediyeye verilmesi,

gerekmektedir.

Ancak, Yatırım Teşvik Belgesinin bir örneğinin ilgili belediyeye emlak vergisi (bina) bildirimiyile birlikte verilmemiş olması, geçmiş yıllara ilişkin olarak geçici emlak vergisi muafiyetinden faydalanabilme hakkını düşürmeyecektir.

Düzenlemenin yürürlüğe girdiği 1 Ocak 2017 tarihinden sonra alınan Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında inşa edilen binalar geçici emlak vergisi muafiyetinden faydalanabilecektir. Bu muafiyetin uygulanmasında, yeni inşa edilen binalara ilişkin ilgili belediyeye verilecek olan emlak vergisi (bina) bildirimiyile birlikte Yatırım Teşvik Belgesinin bir örneğinin de verilmiş olması gerekmekte olup binalar geçici emlak vergisi muafiyetinden inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren beş yıl süre ile faydalanabilecektir.

4. BELEDİYELER ve İL ÖZEL İDARELERE AİT TAŞINMAZLARIN SATIŞINDA KDV

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2 nci maddesinin 3 numaralı fıkrası uyarınca mahalli idareler ait iktisadi işletmeler Kurumlar Vergisi mükellefidir. Yine aynı Kanun'un 4 üncü maddesinin (1) fıkrasında sayılan hizmetlerle³ sınır-

3 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4/1 maddesinde söz konusu iktisadi işletmeler “İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların oluşturdukları birlikler veya bunlara bağlı kuruluşlar

lı olmak üzere bu mükellefiyetten muaf tutulmuşlardır. **Mahalli idarelerin iktisadi işletmelerinin kurumlar vergisi mükellefi olarak sayılması**, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun gerekçesinde şu şekilde açıklanmıştır. “Her ne kadar günümüz dünyasında devletin iktisadi işletme meydana getirerek iktisadi faaliyet yürütmesi azalan bir eğilim olsa da devlete, il özel idarelerine, belediyelere ve diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan iktisadi kamu kuruluşları bulunmaktadır. Devlete, il özel idarelerine, belediyelere ve diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan, sermaye şirketi ve kooperatif dışındaki ticari, sınıî ve zirai işletmeler de vergilemede eşitlik prensibi uyarınca iktisadi kamu kuruluşu olarak, kurumlar vergisi mükellefi olmaları sağlanmış ve rekabet eşitsizliği önlenmiştir.”

3065 sayılı Katma Değer vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, Türkiye’de yapılan işlemlerden KDV’ye tabi olanlar bentler halinde sayılmıştır. Diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler başlıklı 3. bendin g bölümünde; “**Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen mü-**

tarafından işletilen;

- 1) Kanal, boru ve benzeri yollarla dağıtım yapan su işletmeleri,
- 2) Belediye sınırları içinde faaliyette bulunan yolcu taşıma işletmeleri,
- 3) Kesim, taşıma ve muhafaza işleriyle sınırlı olmak üzere mezballar.” olarak belirlenmiştir.

esseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticarî, sınıî, zirai ve meslekî nitelikteki teslim ve hizmetleri”nin de KDV’ye tabi olduğu belirtilmiş ve yine aynı maddenin sonlarında; “bu faaliyetlerin kanunların veya resmî makamların gösterdiği gerek üzerine yapılması, bunları yapanların hukukî statü ve kişilikleri, Türk tabiyetinde bulunup bulunmaması, ikametgâh veya işyerlerinin yahut kanunî merkez veya iş merkezlerinin Türkiye’de olup olmaması işlemlerin mahiyetini değiştirmez ve vergilendirmeye mani teşkil etmez.” şeklinde belirtilerek mahalli idarelerin yapmış olduğu ticarî, sınıî, zirai ve meslekî nitelikteki teslim ve hizmetler genel olarak katma değer vergisine tabi tutulmuştur.

Gayrimenkul ve iştirak hisselerinin satışından doğan kazançların kurumlar vergisinden istisna edilmesine 1984 yılında başlanmış olup bu istisnaya, finansal açıdan zor durumda bulunan kurumların borçlanma yoluna gitmeden kendi öz kaynakları ile faaliyetlerini devam ettirebilmelerinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Gayrimenkul ve iştirak hisselerinin satışından doğan kazançların kurumlar vergisinden istisna edilmesine 1984 yılında başlanmıştır. Daha sonra konuya ilişkin olarak birçok değişiklik yapılmış, katma değer vergisi ile banka ve sigorta muameleleri vergisi, tapu harcı ve damga vergisi yönünden de istisna genişletilmiştir. Söz konusu istisna uygulamasına ilişkin olarak geniş açıklamaların ve belirlemeler 1 ve 3 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğlerinde yer almaktadır.

Öte yandan, KDV Kanununun 17 nci maddesinin 4 numaralı fıkrasının;

- (p) bendinde, Hazinece yapılan taşınmaz teslimi ve kiralamaları, irtifak hakkı tesisi, kullanma izni ve ön izin verilmesi işlemleri ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca yapılan arsa ve arazi teslimleri (6770 Sayılı Kanunun 8 inci Maddesiyle eklenen ibare; Yürürlük: 27.01.2017)belediyeler ve il özel idarelerinin mülkiyetindeki taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler,

KDV den istisna edilmiştir.

Öte yandan aynı maddenin (r) bendinde, kurumların aktifinde veya *belediyeler ile il özel idarelerinin mülkiyetinde*, en az iki tam yıl süreyle bulunan iştirak hisseleri ile taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler, KDV den istisna edilmişken 6770 Sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴ ile belediyeler ile il özel idareleri ibaresi sözkonusu bent düzenlemesinden çıkarılmıştır. Son kanuni değişiklikler Maliye Bakanlığınca Katma Değer Vergisi Uygulama Genel Tebliğinde değişiklik yapılmasını gerektirmiştir.⁵

Hazinece yapılan taşınmaz teslimi ve kiralamaları, irtifak hakkı tesisi, kullanma izni ve ön izin verilmesi işlemleri ile TOKİ Başkanlığınca yapılan arsa ve arazi teslimleri KDV’den müstesnadır.

4 27 Ocak 2017 Tarih ve 29961 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5 10 Seri Nolu KDV Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (3 Şubat 2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Hazine ibaresi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli I sayılı cetvelde sayılan kamu idarelerini kapsamakta olup, örneğin söz konusu cetvelde sayılmayan Üniversiteler ve Belediyeler “Hazine” kavramı içerisinde yer almamaktadır. Dolayısıyla, bunlar tarafından yapılacak taşınmaz teslimi ve kiralamaları, irtifak hakkı tesisi, kullanma izni ve ön izin verilmesi işlemleri verginin konusuna girmesi halinde bu istisna kapsamında değerlendirilmez.

TOKİ’ye tanınan istisna ise bu kurumun yapacağı arsa ve arazi teslimleri ile sınırlıdır. TOKİ tarafından arazi ve arsa dışında yapılacak taşınmaz teslimleri (konut, bina, işyeri, sosyal tesis vb.) ve hizmetlere genel hükümler çerçevesinde KDV uygulanır.

“6770 sayılı Kanunla 3065 sayılı Kanunun (17/4-p) maddesine “belediyeler ve il özel idarelerinin mülkiyetindeki taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler” ibaresi eklenmiştir.

3065 sayılı Kanunun (17/4-p) maddesine göre, belediyeler ve il özel idarelerinin mülkiyetindeki taşınmazların satışı (belediye ve il özel idarelerinin bünyelerinde oluşan iktisadi işletmelerin taşınmaz satışları hariç) KDV’den istisnadır.

Diğer taraftan, bölge sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan belediyelerin bu amaçları kapsamında yapmış oldukları işlemler KDV’nin konusuna girmekle birlikte, belediyelerin ticari, sınai, zirai veya mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri 3065 sayılı Kanunun (1/3-g) maddesi uyarınca KDV’ye tabidir.

Belediyelerin veya il özel idarelerinin bünyesinde bir iktisadi işletme oluşması halinde KDV mükellefiyetinin, belediye veya il özel idarelerinin adına değil, bunların bünyesinde oluşan iktisadi işletme adına tesis edilmesi gerekmektedir. Belediye veya il özel idarelerine ilişkin mükellefiyet tesisinde, söz konusu iktisadi işletmelerin faaliyet konuları dikkate alınacak ve unvanında faaliyet konusuna yer verilecektir.

Buna göre, belediye ve il özel idarelerinin bünyelerinde oluşan iktisadi işletmelerin taşınmaz satışları, 3065 sayılı Kanununun (17/4-p) maddesindeki istisna kapsamında değerlendirilmeyeceğinden, söz konusu iktisadi işletmelerin taşınmaz satışlarında genel hükümlere göre KDV uygulanacaktır.”

Katma değer vergisinin kapsamına esas itibariyle ticari, sınai ve zırai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler

girmekle birlikte bu nitelikte olmayan bazı teslimler de verginin konusu içinde yer almaktadır. Verginin konusuna giren bu tür faaliyetlerden birisi de müzayede mahallerinde yapılan teslim ve hizmetlerdir. Müzayede mahallerinde yapılan satışlar Katma Değer Vergisi Kanununun 1/3-d maddesi ile vergiye tabi tutulmuştur. Müzayede mahallinde yapılan satışa konu mal ve hakların ticari bir işletmeye veya özel bir şahsa ait olması veya devamlılık arz edip etmemesi, katma değer vergisi yönünden vergilendirmeye etki etmemekte, müzayede yoluyla yapılan satışlar ticari mahiyet arz etmese dahi katma değer vergisine tabi olmaktadır. ile gayrimenkullerin mahalli idarelerin iktisadi işletmesine dahil olmaları durumunda sözkonusu istisna Katma Değer Vergisi Kanununun geçici 10 uncu maddesi uyarınca mahalli idarelerin iktisadi işletmeleri açısından öteden beri uygulanmaktaydı.

Mustafa DÖNMEZ

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Yerel Yönetimler Gn. Md. Şube Md.*

BELEDİYELERİN, İHTİYAÇ FAZLASI TAŞINIRLARINI BEDELSİZ DEVRETMESİ VEYA BAŞKA İDARELERDEN BEDELSİZ DEVİR ALMASI

1. GİRİŞ

Bir kamu kuruluşu olarak belediyeler kendilerine verilen görevleri yerine getirmek için araç, gereç, taşıt ve iş makinesi kullanmak zorundadır. Ancak, belediyelerimizin bu tür taşınır ve araçları edinmeleri ve devirleri belli kurallara tabi kılınmıştır.

Belediye ve bağlı kuruluşların taşınır ve taşıt devirlerine ilişkin konular, başta 5018 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuatta gösterilmiştir.

Bu maddede, belediyelerin taşınır ve özellikle taşıt devirleri çeşitli yönleriyle ele alınıp, incelenecektir.

2. KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ

5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU

Diğer kuruluşlarla ilişkiler

Madde 75 - Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

...

b) Mahalli idareler ile merkezî idareye ait aslı görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynî ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak **araç** ve personel temin edebilir.

5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU

Taşınır ve taşınmaz edinme

Madde 45 - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri, kamu hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda gereken nicelikte ve nitelikte taşınır ve taşınmazları, yurt içinde veya yurt dışında, bedellerini peşin veya taksitle ödeyerek veya finansal kiralama suretiyle edinebilirler.

....

Kamu idareleri, **ihtiyaç fazlası taşınırları ile** görmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinde kullanılacağına ve amacına uygun kullanılmaması halinde geri alınacağına dair tapu kütüğüne şerh konulması kaydıyla taşınmazlarını **diğer kamu idarelerine bedelsiz olarak devredebilir**. Devredilmeyecek taşınır ve taşınmazlar ile devir ve kayıt işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenir.

.....

B. TAŞINIR MAL YÖNETMELİĞİ

Kamu idareleri arasında bedelsiz devir ve tahsis

Madde 31- (1) Kayıtlara alınış tarihi itibarıyla beş yılını tamamlamış ve idarece kullanılmasına ihtiyaç duyulmayan taşınırlar, bu taşınıra ihtiyaç duyan idarelere bedelsiz devredilebilir.

(2) Ancak devralmak isteyen idare açısından bakım, onarım ve taşıma giderleri nedeniyle ekonomik olmayan ve kullanılmasında fayda görülmeyen taşınırlar devredilemez.

(3) (Değişik: 8/10/2012-2012/3832 K.) Aşağıda sayılan taşınırların diğer kamu idarelerine bedelsiz devrinde **beş yıl şartı aranmaz**:

a) Kamu idarelerince yürütülen veya desteklenen projelerin gerçekleştirilmesi için edinilen araştırma ve geliştirme amaçlı taşınırlar.

b) Kamu idarelerince yürütülen ve yönetilen ulusal otomasyon sistemleri çerçevesinde edinilerek sisteme dâhil idarelerin kullanımına tahsis edilen taşınırlar.

c) Uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesi için alınan taşınırlar.

ç) İlgili mevzuatla verilen görev ve yetkiye dayanılarak diğer idarelere vermek üzere temin edilen taşınırlar.

d) Devredilmediği takdirde kullanım imkânı kalmayacak olan veya zorunlu sebeplerle devredilmesi gereken tüketim malzemeleri.

....

(6) (Ek : 8/10/2012 - 2012/3832 K.) **Devredilmeleri halinde daha etkin, verimli ve ekonomik kullanılacağı veya görev ve yetki alanları itibarıyla devirlerinin daha faydalı olacağı anlaşılan taşınırlar**, devreden ve devralmak isteyen kamu idarelerinin müşterek talebi üzerine **Maliye Bakanının uygun görüşü ile herhangi bir şarta bağlı kalmaksızın bedelsiz devredilebilir**.

3. KONUNUN İNCELENMESİ

3.1. Kamu İdareleri Arasında Bedelsiz Devir

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile oluşturulan yeni malî

yönetim sisteminde; kamu idarelerinin, ihtiyaçlarını stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayanarak planlamaları ve bütçeleştirilmeleri; sağlanan kaynakları etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde kullanmaları temel ilke olarak kabul edilmiştir.

Anılan Yasa'nın 8 inci maddesinde, her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların kaynakların etkili, ekonomik, verimli olarak elde edilmesinden ve kullanılmasından sorumlu ve bu hususlarda yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda oldukları hükme bağlanmıştır; Taşınır Mal Yönetmeliği'nin 5 inci maddesinde de bu husus vurgulanmıştır. Bu çerçevede kamu idareleri, ihtiyaç fazlası taşınır oluşmaması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Bununla birlikte, zorunlu veya öngörülemez sebeplerle ortaya çıkan ve yapılan araştırma ve değerlendirmeler sonucunda idarenin merkez ve taşra birimleri itibarıyla kullanım imkanı olmadığı anlaşılan taşınırlar "ihtiyaç fazlası taşınır" olarak kabul edilecek ve diğer kamu idarelerine bedelsiz devredilecektir. ***Kamu idareleri, ihtiyaç duydukları taşınırları öncelikle diğer idarelerdeki ihtiyaç fazlası taşınırlardan karşılamak suretiyle temin etmeleri esas olup, bu şekilde karşılamaları halinde, satın alma yoluna gitmeyecekler ve bu ihtiyaçları için ödenek veya kaynak ayrılması talebinde bulunmayacaklardır.***

Bu amaçla 5018 sayılı Yasa'nın 45 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin

elinde bulunan ihtiyaç fazlası taşınırların, kapsamındaki diğer kamu idarelerine bedelsiz devredebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Anılan Yasa'nın bu hükmü uyarınca, mahalli idareler kendi aralarında bedelsiz taşınır devri yapabilecekleri gibi, diğer kamu idarelerine de bedelsiz devredebileceklerdir.

10.12.2003 tarihli ve 2006/11545 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla 18.1.2007 tarihli ve 26407 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan **Taşınır Mal Yönetmeliği'nin 31 inci maddesinde**, kamu idareleri arasında taşınırların bedelsiz devrine ilişkin usûl ve esaslar düzenlenmiştir. Keza, bedelsiz devredilecek ve devredilemeyecek taşınırlara ilişkin diğer esas ve usuller Maliye Bakanlığınca 8.9.2007 tarih ve 26637 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı "Taşınır Mal Yönetmeliği Genel Tebliği"nde açıklanmıştır.

3.2. Bedelsiz Devre İlişkin Şartlar

Mahalli idarelerin kendi aralarında veya diğer kamu idarelerine ihtiyaç fazlası taşınırların bedelsiz devredebilmesine için aşağıdaki şartlar aranacaktır:

- a) Taşınırlar, ihtiyaç fazlası olduğunun tespit edilmiş olması,
- b) Taşınırların kayıtlara alınış tarihi itibarıyla **5 yılını tamamlamış** olması,
- c) Taşınırları devralacak idarece, devralınacak taşınırlara ihtiyaç duyulması ve kullanılmasında yarar görülmesi,
- d) İhtiyaç fazlası taşınırların, devralacak idareye bakım, onarım ve taşıma giderleri yönünden ekonomik olmayan malî külfetler getirmemesi,

Gerekir.

Ancak, aşağıda belirtilen taşınırların bedelsiz devredilmesinde 5 yıl şartı aranmayacaktır:

1. Kamu idarelerince araştırma ve geliştirme amacıyla yürütülen veya desteklenen projelerin gerçekleştirilmesi için edinilen ve proje çalışmalarının tamamlanmasından sonra sözleşme hükümlerine dayanılarak idareye devredilen taşınırlardan idarece kullanılmasına ihtiyaç duyulmayanlar.

2. Uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesi için yapılan toplantı, konferans, tanıtım, spor, yarışma, gösteri, sergi ve benzeri faaliyetler için alınmış olan taşınırlardan söz konusu faaliyetler tamamlandıktan sonra idarece kullanılmasına ihtiyaç duyulmayanlar.

3. İdarece kullanım imkanı bulunmadığı gibi, diğer idarelere devredilmediği takdirde çürüme, bozulma veya kullanım süresinin dolması gibi nedenlerle bir daha kullanılamayacak olan ya da diğer zorunlu sebeplerle devredilmesi gereken tüketim malzemeleri.

4. Devredilmeleri halinde;

- daha etkin,
- verimli,
- ekonomik kullanılacağı

veya

- görev ve yetki alanları itibarıyla devirlerinin daha faydalı olacağı anlaşılan

taşınırlar bedelsiz devredilebilir.

Belediyelerce bu kapsamda taşınır (taşıt) devri için **belediye meclisinin kararı**, devreden ve devralmak isteyen kamu idarelerinin müşterek talebi üzerine **Hazine ve Maliye Bakanının uygun görüşü** ile herhangi bir şarta bağlı kalmaksızın bedelsiz devredilebilir.

3.3. Devir İşlemleri

Mahalli idarelerde ortaya çıkan ihtiyaç fazlası taşınırların, kendi aralarında veya diğer idarelere devrinde ilgisine göre valinin, **belediye başkanının** veya birlik başkanının onayı alınacaktır.

Devrine karar verilen taşınır için Taşınır Mal Yönetmeliği Genel Tebliği ekinde yer alan Ek-1 form (Taşınır Devrine İlişkin Protokol) iki nüsha düzenlenecektir.

Devreden idare, bedelsiz olarak devredilen taşınırların çıkışını, Taşınır Mal Yönetmeliğine ekli Taşınır İşlem Fişi (Örnek : 5; 5/A) düzenleyerek yapacak, fişin bir nüshasını taşınırın devredildiği idareye verecektir. Taşınır işlem fişine bedelsiz devirlerde yapılacak kayıtlarda, taşınırların kayıtlı değerleri esas alınacaktır. Devir alan idare ise, bedelsiz olarak devir alınan taşınırları, devreden idarenin taşınır işlem fişinde gösterilen değeri esas alarak düzenleyeceği Taşınır işlem fişi ile giriş kaydedecek ve fişin bir nüshasını yedi gün içerisinde devreden idareye gönderecek; devreden idare de bu fişi çıkış kaydına esas taşınır işlem fişine bağlayacaktır.¹

Devredilecek taşınırların devralacak idare tarafından taşınması esastır; ancak

¹ Gazi Sert, "Taşınır Malların Bedelsiz Devri", İdari ve Mali Mevzuat Dergisi, **Vizyon Yayınları**, Ekim 2007, Cilt 8, Sayı 1, s.36-39

zorunlu durumlarda devreden idare tarafından da taşınabilir. Taşıma giderleri taşınırın değeri ile ilişkilendirilmez.

3.4. Devredilemeyecek Taşınır

Devredilemeyecek taşınır, Maliye Bakanlığı'nca yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliği Genel Tebliği'nde belirlenmiştir.

Söz konusu Tebliğ'e göre; taşıt ve iş makineleri, ihtiyaç fazlası taşınır konular edilmeyecek ve devredilmeyecektir.

Ancak, idarece ihtiyaç duyulmadığından diğer idarelere bedelsiz devredilmesinde yarar görülen taşıt ve iş makineleri ile araştırma ve geliştirme amacıyla yürütülen veya desteklenen projelerin gerçekleştirilmesi için edinilen ve proje çalışmalarının tamamlanmasından sonra sözleşme hükümlerine dayanılarak idareye devredilen taşıt ve iş makinelerinin diğer kamu idarelerine devri; belediyelerde **belediye meclisi** kararına bağlı olarak, **Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın uygun**

görüşünün alınması suretiyle yapılacaktır.

Bedelsiz Devir İle İlgili Kayıt Örnekleri

Taşınırın bedelsiz devirlerinde, gerek devreden idare gerekse devir alan idare, bedelsiz devir konusu taşınırın ilgili olduğu; 150-İlk Madde ve Malzeme Hesabı, 253-Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı, 254-Taşıtlar Hesabı ve 255-Devirbaşlar Hesabı'nı kullanacaklardır.

Örnek : (A) Belediyesi tahsilat servisindeki bilgisayarların yenilenmesi sonucunda atıl hale gelen ve kayıtlı değeri 4.000,00 TL olan 5 adet bilgisayar, (B) Belediyesinin talebi üzerine bedelsiz olarak devredilmiştir (Söz konusu bilgisayarlar için 2019 mali yılı sonunda 4.000,00 TL amortisman ayrıldığı anlaşılmıştır).

Bu kapsamda yapılacak işlemler:

- Devrine karar verilen taşınır için aşağıdaki form iki nüsha olarak düzenlenir.

EK-1 TAŞINIR DEVİRİNE İLİŞKİN PROTOKOL

Madde 1 - Bu protokol, aşağıda ayrıntısı gösterilen taşınırın, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün 1 sayılı Taşınır Mal Yönetmeliği Genel Tebliğinde (Sayı:1) belirlenen esaslara göre Belediyesinden, başvuruda bulunan Belediyesine bedelsiz olarak devredilmek üzere düzenlenmiştir.

Madde 2 - Devir alan kamu idaresi devir aldığı taşınır karşılığında Taşınır İşlem Fişi düzenleyerek, bir nüshasını devreden kamu idaresine verecektir.

Madde 3 - Devredilen taşınırın nakliye giderleri devralan/devreden kamu idaresine aittir.

Madde 4 - İki nüsha olarak düzenlenen bu protokol taraflarca .../.../...tarihinde imzalanmıştır.

Devreden kamu idaresi adına
Harcama Yetkilisi / Üst Yönetici
Adı - Soyadı
İmza

Devralan kamu idaresi adına
Harcama Yetkilisi / Üst Yönetici
Adı - Soyadı
İmza

Kayıt Sıra No	Devredilen İhtiyaç Fazlası Taşınırın					Taşınırın Devredildiği İdare/Birim		
	Kodu	Adı	Adedi	Birim Değeri	Toplam Bedeli	İli	Kurum Kodu	Adı
	255.02.01.01.01	Bilgisayar	5	800,00	4.000,00
Toplam 1 kalem ve 5 adet taşınırın toplam tutarı : 4.000,00 TL								

- Devreden belediyece, bedelsiz olarak devredilen taşınırların çıkışı, Taşınır Mal Yönetmeliği'ne ekli Taşınır İşlem Fişi (Örnek: 5) düzenleyerek yapılacak olup, fişin bir nüshası taşınırın devredildiği belediyeye verilecektir.

- Devir alan belediye ise, bedelsiz olarak devir alınan taşınırları, devreden belediyenin Taşınır İşlem Fişinde gösterilen değeri esas alarak düzenleyeceği Taşınır İşlem Fişi ile giriş kaydedecek ve Fişin bir nüshasını yedi gün içerisinde devreden belediyeye gönderecek; devreden belediye de bu fişi çıkış kaydına esas Taşınır İşlem Fişine bağlayacaktır.

- Devreden belediyece düzenlenecek muhasebe fişiyle aşağıdaki hesap kayıtları yapılacaktır.

Hesap No	Hesap Adı	Borç	Alacak
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI	4.000,00	
255	DEMİRBAŞLAR HESABI		4.000,00

- Devir alan belediyece düzenlenecek muhasebe fişiyle aşağıdaki hesap kayıtları yapılacaktır.

Hesap No	Hesap Adı	Borç (TL)	Alacak (TL)
257	DEMİRBAŞLAR HESABI	4.000,00	
255	GELİRLER HESABI		4.000,00
805	GELİR YANSITMA HESABI	4.000,00	
800	BÜTÇE GELİRLERİ HESABI		4.000,00

Örnek : (A) Belediyesine meclis kararıyla, ihtiyaç duyulmadığından ihtiyacı olan diğer kurumlara bedelsiz devredilmek üzere hizmet dışı bırakılan 2010 model minibüs, (B) belediyesinin talebi üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan izin alınarak bedelsiz olarak devredilmiştir. Minibüsün kayıtlı değeri 20.000,00 TL olup, minibüs için 20.000,00 TL amortisman ayrıldığı anlaşılmıştır.

Yapılacak işlemler:

- Devrine karar verilen taşınır için aşağıdaki form iki nüsha olarak düzenlenir.

BELEDİYELERİN, İHTİYAÇ FAZLASI TAŞINIRLARINI BEDELSİZ DEVRETMEŞİ VEYA BAŞKA İDARELERDEN BEDELSİZ DEVİR ALMASI

EK-1 TAŞINIR DEVRİNE İLİŞKİN PROTOKOL

Madde 1 - Bu protokol, aşağıda ayrıntısı gösterilen taşınırın, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğünün 1 sayılı Taşınır Mal Yönetmeliği Genel Tebliğinde (Sayı:1) belirlenen esaslara göre Belediyesinden, başvuruda bulunan Belediyesine bedelsiz olarak devredilmek üzere düzenlenmiştir.

Madde 2 - Devir alan kamu idaresi devir aldığı taşınırlar karşılığında Taşınır İşlem Fişi düzenleyerek, bir nüshasını devreden kamu idaresine verecektir.

Madde 3 - Devredilen taşınırın nakliye giderleri devralan/devreden kamu idaresine aittir

Madde 4 - İki nüsha olarak düzenlenen bu protokol taraflarca / / tarihinde imzalanmıştır.

Devreden kamu idaresi adına
Harcama Yetkilisi / Üst Yönetici
Adı - Soyadı
İmza

Devralan kamu idaresi adına
Harcama Yetkilisi / Üst Yönetici
Adı - Soyadı
İmza

Kayıt Sıra No	Devredilen İhtiyaç Fazlası Taşınırın					Taşınırın Devredildiği İdare/Birimin		
	Kodu	Adı	Adedi	Birim Değeri	Toplam Bedeli	İli	Kurum Kodu	Adı
	254.01.02.02	Minibüs	1	20.000,00	20.000,00
Toplam 1 kalem ve 1 adet taşınırın toplam tutarı : 20.000,00 TL								

- Devreden belediyece, bedelsiz olarak devredilen taşınırların çıkışı, Taşınır Mal Yönetmeliği'ne ekli Taşınır İşlem Fişi (Örnek : 5) düzenleyerek yapılacak olup, fişin bir nüshası taşınırın devredildiği belediyeye verilecektir.

- Devir alan belediye ise, bedelsiz olarak devir alınan taşınırları, devreden belediyenin Taşınır İşlem Fişinde gösterilen değeri esas alarak düzenleyeceği Taşınır İşlem Fişi ile giriş kaydedecek ve Fişin bir nüshasını yedi gün içerisinde devreden belediyeye gönderecek; devreden belediye de bu fişi çıkış kaydına esas Taşınır İşlem Fişine bağlayacaktır.

- Devreden belediyece düzenlenecek muhasebe fişiyle aşağıdaki hesap kayıtları yapılacaktır.

Hesap No	Hesap Adı	Borç	Alacak
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI	20.000,00	
254	TAŞITLAR HESABI		20.000,00

* Söz konusu taşınır için ayrılan amortismanın taşınırın kayıtlı değerinden düşük olması durumunda, aradaki fark 630 - Giderler Hesabına borç, diğer taraftan 830 - Bütçe Giderleri Hesabına borç, 835-Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedilir.

- Devir alan belediyece düzenlenecek muhasebe fişiyle aşağıdaki hesap kayıtları yapılacaktır.

Hesap No	Hesap Adı	Borç (TL)	Alacak (TL)
254	TAŞITLAR HESABI	20.000,00	
600	GELİRLER HESABI		20.000,00
805	GELİR YANSITMA HESABI	20.000,00	
800	BÜTÇE GELİRLERİ HESABI		20.000,00

4. SONUÇ

Kamu idareleri, ihtiyaç fazlası taşınurları görmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinde kullanılması kaydıyla diğer kamu idarelerine bedelsiz olarak devredilebilir. Bu amaçla **belediyeler, ihtiyaç fazlası taşınurlarını bedelsiz devredileceği gibi, başka idarelerden bedelsiz devir** alabilir.

Bu kapsamda, kayıtlara alınış tarihi itibarıyla **beş yılını tamamlamış ve idarece kullanılmasına ihtiyaç duyulmayan taşınurlar**, bu taşınıra ihtiyaç duyan idarelere bedelsiz devredilebilir. Ancak devralmak isteyen idare açısından bakım, onarım ve taşıma giderleri nedeniyle ekonomik olmayan ve kullanılmasında fayda görülmeyen taşınurlar devredilemeyecektir.

Aşağıda sayılan;

- **Kamu idarelerince yürütülen veya desteklenen projelerin gerçekleştirilmesi için edinilen araştırma ve geliştirme amaçlı taşınurlar,**
- **Kamu idarelerince yürütülen ve yönetilen ulusal otomasyon sis-**

temleri çerçevesinde edinilerek sisteme dâhil idarelerin kullanımına tahsis edilen taşınurlar,

- **Uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesi için alınan taşınurlar,**
- **İlgili mevzuatla verilen görev ve yetkiye dayanılarak diğer idarelere verilmek üzere temin edilen taşınurlar,**
- **Devredilmediği takdirde kullanım imkânı kalmayacak olan veya zorunlu sebeplerle devredilmesi gereken tüketim malzemeleri,**

gibi taşınurların diğer kamu idarelerine bedelsiz devrinde beş yıl şartı aranmaz:

Ancak, **devredilmeleri halinde daha etkin, verimli ve ekonomik kullanılacağı** veya görev ve yetki alanları itibarıyla devirlerinin daha yararlı olacağı anlaşılan taşınurlar, devreden ve devralmak isteyen kamu idarelerinin müşterek talebi üzerine Hazine ve Maliye Bakanının uygun görüşü ile herhangi bir şarta bağlı kalmaksızın bedelsiz devredilebilir.

Atilla TÜRKYILMAZ

E. Teftiş Kurulu Başkanı
Abone İşleri Dairesi Başkanı
İç Denetçi

BELEDİYELER İLE SU VE KANALİZASYON İDARELERİNDE İDARİ SU KAYIPLARINI KONTROL ETMEK

1. GİRİŞ

Belediyeler ile su ve kanalizasyon idarelerinde kayıp su; fiziki ve idari kayıplar olmak üzere iki ayrı tip olarak ortaya çıkmaktadır. İdari kayıplar; abone sayacı ölçüm hataları, veri aktarımı ve sistematik veri işleme hataları ile izinsiz tüketim denilen üç ön bileşenden oluşmaktadır.

Bu çalışmamızda kaynakçada belirttiğimiz “Su Kaybı Kontrolü”, “Su Denetimleri ve Kayıp Kontrol Programları Su Temini Uygulamaları El Kitabı M36”, “Su Dağıtım Şebekelerindeki Kayıplar, Uygulayıcılar İçin Bir Değerlendirme, İzleme ve Kontrol Kılavuzu”, isimli kitaplar esas alınmıştır.

Makalemizde abone sayacı ölçüm hataları, veri aktarımı ve sistematik veri

işleme hataları ile izinsiz tüketimden kaynaklanan idari kayıpları kontrol etme detayları ile ele alınacaktır.

2. İDARİ SU KAYIPLARINI TANIMLAMAK

Su kaybı denildiği zaman genellikle su dağıtım sistemindeki fiziksel kayıplar düşünülür. Oysa toplam kayıp çeşitli bileşenlerden oluşmaktadır. Su kayıpları ile ilgili terimlerin standartlaştırılması amacıyla, Uluslararası Su Birliği (IWA) ve Amerikan Su İşleri Birliği (AWWA), su kaybını oluşturan bileşenleri tanımlamış ve farklı su dağıtım sistemlerinin karşılaştırılabilmesi için gerekli olan performans göstergelerini hesaplayan Su Bütçesi Yönetimini 2003 yılında önermiştir.

Su kaynaklarının korunması ve verimliliğin artırılması doğrultusunda, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi için içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolüne ilişkin usûl ve esasları düzenlemek amacıyla “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” 08/05/2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, **bu Yönetmelik**; su teminine ilişkin hizmetler ile çalışmaların su kaynaklarının korunması doğrultusunda yönlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına, su idarelerinin su temininde, depolanmasında, iletiminde, dağıtımında ve tüketiminde su kayıplarının azaltılmasına yönelik görev ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır (md.1,2).

Yönetmelikte “İdare”; Büyükşehir Belediyesi olan yerlerde su ve kanalizasyon idareleri, Büyükşehir Belediyesi olmayan yerlerde ise belediyeler (md.4), olarak tanımlanmıştır.

Yönetmelik ekinde, İdareler tarafından hazırlanacak “Standart Su Dengesi Formu” ve formda kullanılan kavramların açıklamalarına yer verilmiştir. Buna göre;

Su Kayıpları: Şebeke giriş hacmi ile izinli tüketim arasındaki farktır. İdari kayıplar ve fiziki kayıplar toplamından oluşan su miktarını ifade eder.

İdari Kayıplar: Savaş ve okuma hataları ile kayıt hatalarından ve izinsiz tüketimden kaynaklanan su kayıplarını ifade eder.

Fiziki Kayıplar: İçmesuyu temin ve dağıtım hatları ile servis bağlantılarında ki kaçaklar ile depolarda meydana gelen kaçak ve taşmaların toplamından meydana gelir.

İçme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolü için alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla da “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği” 16/07/2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tebliğe göre; İdareler içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki idari ve fiziki su kayıplarının önlenmesi için; idari ve fiziki su kayıplarının ölçüme dayalı olarak belirlenmesini, şebekenin ve sistemin şartnamelere ve uygulama projelerine uygun yapılmasını, kullanılan malzemelerin standartlara uygun olarak temin edilmesini, sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulmasını, şebekede etkili bir basınç ve debi yönetimi ile optimum işletme şartlarının sağlanmasını, sistemin izlenmesi ve kayıt altına alınmasını ve etkili bir su yönetim sistemini sağlamakla yükümlüdür (md.5).

İdari kayıplar; su kaynağı işleminden fiziksel olarak hiç su kaybının olmaması nedeniyle fiziksel olmayan veya “kâğıt üzerinde kalan” kayıplar olarak görülebilir.

İdari kayıplar, abone tüketimi miktarlarının eksik kaydedilmesinden kaynaklandığından, su kaynakları yönetimi üzerinde iki önemli etki oluştururlar:

- Abone su talebinin miktarının belirlenmesinde bir dereceye kadar hataya neden olurlar.
- Su işletmelerinin, hak kazandıkları gelirlerin bir kısmının toplanamamasına neden olurlar.

Mali açıdan bakıldığında, idari kayıplar su hizmeti üzerinde önemli bir etki yaratabilir. İdari kayıplar, abonenin teslimat noktasında kaydedilen su miktarı ile ölçüldüğü için, bu su, aboneye fatura edilen perakende fiyatı ile değerlendirilir.

İdari kayıpların geri kazanımı, su idarelerine doğrudan finansal bir iyileşme sağlayabilir ve görünürde çok az maliyetle çok sayıda kayıp geri kazanılabilir. İdari kayıpların genel seviyesinin bir değerlendirilmesi, gerçek abone talebini ve dağıtım sistemi verimliliğinin bir ölçüsünü daha gerçekçi bir şekilde verir.

3. İDARİ SU KAYIPLARINI KONTROL ETMEK

Kesin bir strateji belirlemeden önce idari kayıpların daha doğru bir resmini elde etmek için kaynak verilere veya işlevlere ilişkin daha ayrıntılı araştırmalar yapmaya başlanmalıdır.

Aşağıdan yukarıya su denetimi işlevleri için aşağıdaki faaliyetleri dikkate almalıdır:

1. Sayaç sayısı dahil olmak üzere sayaç büyüklüğüne, abone türüne ve tüketim aralıklarına göre temel abone hesabı istatistik listeleri hazırlanmalıdır. Büyük sayaç hesapları ve küçük sayaç gruplarındaki anormallikler aranmalıdır.

2. Sayaç popülasyonunun fonksiyonel durumunun anlaşılmasını sağlamak için çeşitli örnek sayaç montajları için ölçüm cihazı doğruluk testleri yapılmalıdır.

3. Su kayıpları ile sonuçlanan su tüketimi veri işleme sürecindeki eksiklikleri tespit etmek için abone faturalandırma sisteminin işleyişi analiz edilmelidir.

4. İzinsiz tüketim potansiyeli için abone hesaplarının veya konumlarının çeşitli örnekleri değerlendirilmelidir.

5. İdari kayıp kontrol stratejisi geliştirilmelidir.

3.1. Sayaç Popülasyonu ve Abone Hesabı İstatistikleri

Abonelerin su tüketimini ölçen su hizmetleri idaresi için tüketim verileri izi, abone sayacı tarafından ölçülen akışla başlar. Abone sayaçları düzgün çalışmalı ve düşük akışlı tüketim ve gelir kaybına yol açacak akışları önlemek için abone talebi modeli için uygun boyutta olmalıdır. Sayaç yönetimi için en iyi yönetim uygulamalarını kullanan su hizmetleri idareleri, muhtemelen abone sayaçlarının demografik özellikleri ve sistemindeki farklı sayaçların doğruluğunu tam olarak bilirler. Bununla birlikte, birçok su hizmeti idaresinde sayaçların popülasyonu güncel değildir.

İdareler kullandığı sayaçların son durumunu, mevcut verilere göre aşağıdaki tabloda göstermelidir.

Veri anormallikleri belirgin hale geldiğinde tespit edebilmek için tüketim verileri (konut, işyeri, İnşaat vb.) aylık ve yıllık olarak dikkatlice izlenmelidir. Benzer bir tablo, aylık tüketim toplamlarını sayaç büyüklüğüne göre gösteren şekilde de yapılabilir.

NİTELİK	ÖZELLİK	HIZ ESASLI ÇOK HÜZMELİ	TÜRBİNLİ (WOLTMAN)	TOPLAM
Metrolojik Sınıfı ¹	A			
	B			
	C			
	D			
	Toplam 1			
Sayaç Çapı DN	15			
	20			
	25			
	30			
	40			
	50			
	65			
	80			
	100			
	125			
	150			
	200			
	250			
	300			
Toplam 2				
Numaratör Durumu	Kuru			
	Yarı Kuru			
	Yaş			
	Bilinmeyen			
	Toplam 3			
Sayaç Yaşı (Damga Yılına Göre)	1			
	2			
	3			
	4			
	5			
	6			
	7			
	8			
	9			
	10+			
	Toplam 4			
Uzaktan Okumaya Uygunluk	Uygun			
	Değil			
	Toplam 5			
Ödeme Şekli	Ön ödemeli			
	Faturalı			
	Toplam 6			

Kullanılan Sayaçların Özellikleri

¹ Yeni sınıflandırmaya uygun olarak R50, R80, R100... şeklinde de yazılabilir.

3.2. Sayaç Doğruluk Testleri Ve Analizi

Sayacın seçimi, boyutlandırılması ve montajı uygulamalarının sayacın doğru çalışmasına izin verip vermediğini belirlemek için kurulum gözden geçirilmelidir. Böylece uygulamadaki eksiklikler/yanlışlıklar tamamlanarak sayaçların doğru bir şekilde çalışması sağlanmalıdır.

Herhangi bir içme suyu uygulamasında genellikle binlerce abone sayacı bulunduğundan, her yıl bütün sayaçları denetlenmesi ve test edilmesi pratik değildir. Bunun yerine, yıllık kontroller ve testlerde, daha küçük sayaçlardan oluşan rastgele örneklerle birlikte, DN25 ve daha büyük boyutlardaki sayaçlar göz önünde bulundurulmalıdır. En azından, büyük kullanıcılara hizmet veren sayaçların düzenli bir şekilde boyutlandırıldığından ve düzenli bir şekilde sürdürüldüğünden emin olmak önemlidir.

Sayaç popülasyonunun fiziksel doğruluğunu belirlemek için, birçok su hizmeti idaresi kendi test tesisini kurmalı, bu tesisi ekipmanlarıyla işletmeli ve sayaçların sürekli doğruluk testlerini gerçekleştirmelidir. Bu işlemler için, hedeflenen grupların testleri kolaylıkla yapılabilir.

Genel olarak doğruluk testleri düşük, orta ve yüksek akış hızlarında yapılmaktadır. Küçük konut sayaçları için, örnek sayaç grupları ve birkaç düzine ila birkaç yüz sayaçtan (sayaçların popülasyonunun büyüklüğüne bağlı olarak) rastgele bir örnek seçilerek test edilebilir. Yüksek kümülatif tüketime sahip ayrı bir sayaç örneği de test edilmelidir. Testlerin sonuçları, doğruluk azalmaya başladığı za-

man kümülatif tüketim seviyesine dayalı olarak uzun vadeli bir sayaç değiştirme stratejisinin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

3.2.1. Sayaç Montajı Doğruluğunun Kontrolü

Seçilecek sayaç sınıfı, pompa-hidrofor tesisatları haricinde asgari ölçme aralığı $R \geq 100$ olması, sayaç montajlarının sayaç özelliğine göre kolon sistemine dik 90° olacak şekilde yere paralel yapılması gerekir. Kolon sistemine dik ve 70° lik bir açı ile bağlanan B sınıfı sayaç %9, 80° lik açı ile bağlanan sayaç %8, 60° lik bir açı ile bağlanan sayaç ise %13 eksik kayıt yapmakta olduğuna dair bir araştırma yayınlanmıştır.

Genellikle sahada montaj şartlarına aykırı olarak dikey veya eğri yanlış monte edilen çok miktarda sayaç bulunmaktadır. İdare test atölyesinde; yeni ve sahada ki 1-10 yılını doldurmuş mekanik sayaçları 0° ile 90° arasındaki açılarda, çeşitli debilerde, doğruluk testlerini yapmalıdır.

Yatay bağlanmak üzere tasarlanan sayaçlar örneğin düşey veya açılı monte edilirse ve hemen girişlerinde dirsek veya başka teçhizat mevcutsa yeterli performans göstermezler. Sayacın yanlış montaj pozisyonu, hareketli parçalarda sürtünmeyi artırarak ölçme hatalarına yol açacaktır. Bu hatalar genel olarak düşük debilerde fark edilebilecektir.

Sayaçlar tesisata bağlanırken sayaç giriş kısmında sayaç çapının 10 katı kadar, çıkış kısmında sayaç çapının 5 katı kadar düz boru bulunmalıdır. Ayrıca sayaçların hemen giriş ve çıkışlarında vana dirsek

veya boru çaplarında değişmeler olması, hız esaslı sayaçların hatalı ölçüm yapmasına sebep olabilmektedir.

Sahada sayacın montajı ile ilgili diğer kurallara uyulmamasının etkileri tam olarak bilinmemektedir. Su sayacının hatalı kayıt yapmasının başka nedenleri de bulunmaktadır. Bu konularda saha çalışmaları yapılmalıdır.

3.2.2. Abone Tüketim Profiline Uygun Sayaçların Boyutlandırılması

Sayaçlar sürekli kullanım ile aşınmaya ve hassasiyet kaybına tabidir. **Sayaçlar karşılaştığı akış profilinden büyük boyutlarda olduğunda, yaygın bir ölçüm hatası kaynağı da ortaya çıkar. Birçok sayaç tipi, düşük akış oranlarını doğru bir şekilde ölçememektedir.** Bu nedenle düşük debilerle sık sık karşılaşılan sayaçlar, uygun boyuttaki sayaçlardan daha az doğru olacaktır. Tarihsel olarak, sayaç boyutlandırma hesaplamaları eski tekniklere dayanmaktadır; bu da birçok su hizmet programında büyük boyutlu ölçüm cihazlarının önemli bir yüzdesine neden olmuştur. Ofis alanına dönüştürülen bir fabrika gibi bina kullanımlarının değiştirilmesi, düşük akışlı ofis ayarının oluşturulmasından sonra yüksek akışları yazan orijinal sayacın yerinde kalması durumunda, tüketimin doğru ölçülmesine büyük boyutlu sayacın kullanılması neden olabilir. Sayaçların herhangi bir zamandaki yanlışlık derecesi; sayaçların kaydettiği toplam akış miktarına, sayaçların uygun büyüklükte olup olmadığına, iç korozyonun yarattığı suyun agresifliğine ve su idaresi yönetimi ile sayaç popülasyonunun bakım derecesine bağlıdır.

Sayaçların mevcut aboneler için uygun büyüklükte olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, abone su tüketimi profilini teyit etmek için büyük sayaç hesaplarının temsili bir örneği tanımlanabilir. Büyük sayaçlar uzun yıllar boyunca hizmette ise, mevcut abone akışları sayacın montajının yapıldığı andaki ihtiyaçlara uymayabilir. Düşük akışlar bazı büyük, eski sayaçlar tarafından kaydedilemeyebilir ve veri kaydı, mevcut sayacın uygun bir boyuta küçültülmesi ihtiyacını kanıtlayabilir.

Endüstriyel ve ticari sayaçlar, tüketimin çok daha büyük bir bölümünü kaydeder ve hesap başına daha büyük bir gelir payına sahiptir. Endüstriyel ve ticari hesaplarda kullanılan büyük sayaçlar, doğru seçim, boyutlandırma ve montajı için denetlenmelidir. Tüm büyük sayaçlar kullanılmadan önce incelenmeli ve test edilmelidir.

İdareler, tüketim çeşitlerini/değişikliklerini belirlemek ve uygun ölçüm cihazını seçmek için abone tüketim profillerini kullanmalıdır.

3.2.3. Sayaçların Testleri

Birçok su idaresinde sayaç testi ve değiştirme programları uygulanmaktadır. Özellikle küçük sayaçlar için, sayaçları değiştirmek, tamir etmekten daha uygun maliyetli hale gelmiştir. Montajı yapılmış ve kullanılan abone sayaçlarının doğruluğunu belirlemek için rastgele testler, sayaçların aşınmasını izlemek için de özel testler yapılabilir. Yeni satın alınan konut sayaçlarının temsili bir örneği, teslim edilen sayaçların kabul edilebilirliğini doğrulamak için de test edilebilir.

Bu test verileri, abone sayaç popülasyonunda mevcut olan genel yanlışlık derecesini anlamak için iyi bir bilgi kaynağıdır. Büyük sayaç değiştirme programları, eski sayaçların doğru tip ve boyuttaki yeni sayaçlarla değiştirilmesini sağlamak için mükemmel bir fırsat sunar. Akış kayıt cihazları, günlük akış değişimlerini kaydederek ve düşük akış rejimlerinin tanımlanmasını ve sayaç boyut belirleme işlemine dahil edilmesini sağlayarak bu seçim sürecine yardımcı olabilir. Bununla birlikte, eski sayaçların potansiyel hatalarının, düzgün bir şekilde muhafaza edilmemiş olmaları halinde, bunlardan kaydedilmiş olan herhangi bir akış verisi dikkate alınmalıdır.

Ölçüm cihazları eğer zayıf hidrolik durumlarda (genellikle sayaçtan aşağı ve yukarı yönde yetersiz düz boru nedeniyle) monte edilirse, bunlar çok yanlış çalışabilir. Mekanik sayaçlar iyi şartlarda +-% 2'den daha iyi çalışabilir, ancak düşük akışlarda bu yaklaşık + -% 5'e düşektir. Kombine sayaçlar geniş bir akış aralığında doğru çalışırlar. Çünkü düşük akış ölçen, daha küçük sayaçlar en uygun ölçüm aralığında çalışacak şekilde tasarlanmıştır.

Sahadan, örnekleme sağlayacak sayıdaki 5,6,7,8,9 ve 10 yıllık sökülen DN20'lik sayaçların değişik debilerde muayeneleri yapılarak, sonuçlarında aritmetik ortalama değerin alınmalıdır. Test sonuçları, abone tüketim profil etkileri dikkate alınarak hesaplanması en doğru olanıdır.

İdareler 10 yılını doldurması nedeniyle abonenin tesisatından sökülen sayaçla-

rın son endekslerini de değerlendirmeye almalıdırlar. Mesela bir su ve kanalizasyon idaresinde yapılan araştırmaya göre; tesisattan son bir yıl içerisinde 10 yılını doldurması nedeniyle tesisattan sökülen mekanik sayaçların %55,38'i 1000 m³'ün, %92,74'ü ise 2000 m³'ün altında olduğu görülmüştür.

Büyük ölçüm cihazları endüstriyel, ticari vb. tüketimin çok olduğu abonelerin bir bölümünü kaydederek ve hesap başına daha büyük bir gelir payı elde eder. İdareler DN25 ve üstü büyük sayaçların mekanik sayaç abonelerinin ne kadarını ve bunların toplam tahakkukun da % kaçını oluşturduğunu belirlemelidirler. İdareler DN25 ve üstü büyük sayaçların ortalama aylık tüketimlerini kontrol ederek, düşük tüketimli aboneleri tespit etmelidirler. **Tüketimi çok düşük ve/veya hiç olmayan abonelerin sayaçları acilen değiştirilmelidir.**

Büyük sayaçlar tesisata takılmadan önce uygun seçim ve boyutlandırma amacıyla kontrol edilmeli, ayrıca, yeni sayaçların doğruluk testleri yapılmalıdır.

3.3. Abone Faturalandırma Sisteminin İşleyişi

Abone faturalama sistemi, çoğu su idaresinin standart bir özelliğidir. Bu sistemler, gelir toplama ile sonuçlanan faturalar oluşturmak için öncelikli olarak finansal bir amaçla tasarlanmıştır. Ancak, son yıllarda tüketici tüketim verileri değerinin, faturaların temeli olarak hizmet vermenin ötesine geçtiği açık hale gelmiştir.

Abone tüketimini ölçen su kullanımları için, doğruluk sadece sayacın doğruluğu ile değil, aynı zamanda sayaç tüketiminden elde edilen abone tüketim verilerini toplama, iletme, arşivleme ve rapor etme süreçleriyle de ilgilidir. Bu sürecin herhangi bir noktasında bir hata, abone tüketiminin nihai belgelenmiş fatura değerini çarpıtarak, tüketimin bir kısmının altüst edilmesine ve muhtemelen bir gelir kısmını kaçırılmasına neden olarak görünen bir kaybı temsil eder. Bu nedenle hatalar, sayacın okunması ve tüketim verilerinin kullanımına kaydedildiği zamandan son raporlamaya kadar herhangi bir yerde meydana gelebilir.

Abone sayacı okuma işleminde önemli hatalar oluşabilir. **Sayaç genellikle iki şekilde okunur; manuel/elle sayaç okuma veya otomatik sayaç okuma.** *Manuel sayaç okuma*, sayaç okuma personelinin, okunacak sayaçların yanına kendisinin giderek okuma yaptığı geleneksel yaklaşımdır. Bununla birlikte, bazı idarelerde manuel okuma yerine, genellikle daha doğru, daha az emek yoğun, daha güvenli ve tipik olarak manuel sayaç okumadan daha uygun maliyetli olan **otomatik sayaç okuma** yapılmaktadır. Geleneksel Otomatik Sayaç Okuma sistemleri, her 30 günde bir veya daha fazla tek sayaç okumayı toplarken, sabit ağ veya veri kaydı yapan Otomatik Sayaç Okuma sistemleri, 15 dakika gibi sıklıkta okuma yaparak ayrıntılı abone tüketim profillerini oluşturur. Bu şekilde daha ayrıntılı verileri toplayarak, sabit ağ veya veri kaydı yapan Otomatik Sayaç Okuma sistemleri, abone faturalama şikayetlerini azaltmak ve daha hızlı bir şekilde çözmek, sıhhi

tesisat sızıntılarını hızla belirlemek, su koruma ve kayıp kontrol çabalarına yardımcı olmak için de kullanılabilir

Sayaç okuma girişimleri birçok nedenden dolayı başarısız olabilir. Manuel sayaç okuması, özellikle abone mülkünde/arazisinde yer alan sayaçlara, soğuk iklimlerde su sayaçlarının tipik konumlarına erişimde giderek artan sayıda görünmez tehlikelerle karşılaşır. Aileler de giderek artan sayıda eşleri ile birlikte çalıştıklarından, pek çok mülkte iş saatlerinde evde kimse olmadığından, sayaç okuyucusuna izin vermeleri mümkün olmamaktadır. Su sayaçları genellikle bodrumlarda, kazan dairelerinde veya diğer yeraltı bölgelerinin ulaşılması zor köşelerinde bulunur. Dış mekanlardaki sayaçlar soğuk iklimlerde sel ve kar örtüsü gibi erişim güçlüklerine sahip olabilir. Özel mülklere giren sayaç okuyucuları genellikle saldırgan köpeklerin, karanlık veya bakımsız alanların veya düşman abonelerin güvenlik riskleriyle karşılaşır. Otomatik Sayaç Okuma girişimlerinde de, batarya arızası vb. nedenlerden dolayı otomatik sayaç okuma cihazı bozulabilir.

Faturalandırma sistemi analistleri, muhtemel sayaç okuma başarısızlığını veya ölçüm hatası ya da sayaç okuma ekipmanının rüşvet vb. kandırılmasını belirlemek için fatura verilerini devamlı değerlendirmelidirler.

Tipik olarak sayaç okumaları, önceki okumalardan sonra meydana gelen abone tüketim hacmini hesaplamak için kullandıkları abone faturalandırma sistemlerine aktarılır. Faturalama sistemleri, gerçek bir sayaç okuması elde edemiyor-

sa, genellikle tüketim tahminlerini göre hesaplanan programlama algoritmalarını içerir. İyi gelir tahsilat niyetiyle tasarlanan faturalandırma sistemleri, bir gelir oluştururken abone tüketim miktarlarının operasyonel bütünlüğünü bozabilir.

Teorik olarak abone sayacı okuma işleminde önemli hatalar oluşabilir. Abonelerin sayaçlarının barkodlu da okunabilir. Bu sayaç okuma elemanının sayacın yanına gitmeden okuma yapmasının mümkün olmaması anlamına gelir.

Gerçek okuma olmadan yapılan sayaç okumaları, yanlış tahmin ihtimalini büyük ölçüde artırır. **Açıkçası, rutin, sayaktan doğru bilgi edinilmesi, abone tüketim kalıplarının sağlam denetiminin sağlanmasında, istikrarlı faturalama ve gelir tahsilat işlevlerinin sürdürülmesinde kilit öneme sahiptir.**

Yıl içinde toplam yapılan düzeltme sayısı ve oranı belirlenmelidir. Bu hataların bir kısmı ise, idarelerin zarara uğramaması için zorunluluktan doğup doğmadığı araştırılmalıdır. İyi gelir tahsilat niyetiyle tasarlanan faturalandırma sistemleri, bir gelir oluştururken abone tüketim miktarlarının operasyonel bütünlüğünü bozabilir.

Genellikle su ve kanalizasyon idareleri sayaç yerinin kilitli ya da sayacın kırık, patlak vb. olması nedenleriyle sayacın gerçek okuması yapılmasının mümkün olmadığı durumlarda, kurumun zararının önlenmesi amacıyla Tarifeler Yönetmeliği hükümlerine göre kıyaslı tahakkuklar çıkarılmaktadır.

Veri aktarımı, faturalandırma veya arşivleme işlemlerinde oluşan hatalar, en sonunda abone tüketimi olarak belgelenen özet verilerde bozulmalara yol açabilir. İdari kayıplar, dar görüşlü veya kötü tasarlanan, uygulanan ya da yönetilen politikalar ve prosedürler nedeniyle de ortaya çıkabilir. Bu gibi olaylar çok sayıda ve zekice tasarlanmış olabilir.

Su denetçisi/analizcisi, hem konut hem de endüstriyel/ticari hesap kategorileri için sayaç okuma başarı oranını, genel anlamda anlamak için kayıtları gözden geçirmelidir. Yapılan tahminlerin miktarı da izlenmeli ve kötü tahminlerden kaynaklanan hataya yaklaşmaya çalışılmalıdır. Örneğin sıfır tüketimin geçerli olup olmadığını veya sayacı kurcalamanın mı gerçekleştiğini belirlemek için, üst üste birkaç defa sayaç okuma döngüsü için sıfır tüketim kaydeden hesaplar örneklenmeli ve araştırılmalıdır.

Çeşitli kategorilerde birkaç düzine ile birkaç yüz abone hesabına ait küçük bir örnek, herhangi bir kayıp etkisinin var olup olmadığını belirlemek için analiz edilmelidir. Herhangi bir özel faturalandırma kategorisinde (belediye mülkleri, faturalı olmayan hesaplar) hesap örneklerini analiz edilmeli ve olası kayıpların meydana gelme olasılığını ortaya çıkarmak için en büyük su tüketicisi örneğini incelemelidir.

Çoğu içme suyu tesislerinde abone faturalama sistemi, su tüketimi dahil tüm abone verilerinin kaynağı olarak hizmet vermektedir. Abonelerin faturalandırma hesaplarının; hassas ölçüm ve sayaç okuması olmadan var olmaları ya da ölçülü

tüketim verileri gereğince değiştirilmele-
rine izin verilmesine yönelik eksiklikler,
idari kayıplar oluşturabilir.

İdari kayıplar, dar görüşlü veya kötü
tasarlanan, uygulanan ya da yönetilen
politikalar ve prosedürler nedeniyle orta-
ya çıkabilir. Bu gibi olaylar çok sayıda ve
zekice tasarlanmış olabilir.

Yaygın bilinen olaylardan bazıları şunlardır:

- *Tüm abonelerin sayaçlarını ölç-
mek amacıyla olan idare hedef-
lerine rağmen, belirli abone sı-
nırlarında sayaç montajı göz ardı
edilebilir. Bu, yerel yönetimler ta-
rafından işletilen su tesislerindeki
belediye binaları ve park bahçeleri
için yaygındır.*
- *Abone hesaplarının fatura edil-
meyen duruma girmesine izin ve-
ren hükümler, genellikle sahtecilik
veya kötü yönetim tarafından istis-
tismar edilen potansiyel bir boşluk
oluştururlar.*
- *Bürokratik düzenlemeler veya ve-
rimsizlikler, ölçüm veya faturala-
ma işlemlerinde gecikmelere neden
olurlar.*
- *Kötü abone hesabı yönetimi, he-
sapların başlatılmaması, kaybol-
ması veya hatalı aktarılmasına
sebepler olurlar.*

Fatura hesabı yönetimindeki bu tür
eksikliklerin derecesi, büyük ölçüde, su
hizmetinde mevcut olan “kültür/yetiş-
me” sorumluluğuna bağlıdır. Eğer hesap
verebilirlik sadece üstünkörü olarak vur-

gulanıyorsa, tüketim için kaçırılmış çok
sayıda fırsat vardır. Eğer mali hesap ve-
retilirliğe üst yönetici tarafından önem
verilir, ilan edilirse ve personelin her se-
viyesinde dikkate alınır, daha sonra bu
tür olayların izole edilmesi kolaylaşır ve
problemlerin basit bir şekilde çözümlen-
mesi sağlanır.

3.4. İzinsiz Tüketimin Değerlendi- rilmesi

İzinsiz tüketim birçok şekilde ortaya
çıkabilir. Hemen hemen tüm su hizmetle-
ri için, abone popülasyonunun bir kısmı,
uygun bir ödeme yapmadan su hizmeti
almaya çalışacaktır. Bununla birlikte, bu
tür olayların ne ölçüde var olduğu, su
hizmeti politikalarına, uygulamalarına
ve denetimine bağlıdır.

İzinsiz tüketim; su hizmeti ödemesin-
den kaçınan abone kitlesinin bir kesimi
tarafından kasıtlı yapılan eylemler, zayıf
politikalar, uygulamalar ve gözetim ek-
sikliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Su idaresi, izinsiz tüketim üzerinde iki şekilde kontrol sağlayabilir:

- **Tespit:** Çeşitli şekillerde kullanı-
lan izinsiz tüketimden haberdar
olma yeteneği
- **Yürütme:** Bu tür tüketimi dur-
durma ve uygun cezaları uygula-
ma yolları

İzinsiz tüketim; büyük veya küçük
ölçekte birçok sistemde meydana ge-
lir. Ancak makul ölçüde, iyi yönetilen
sistemlerde izinsiz erişim, sisteme giriş
hacminin %1’ini geçmemelidir. İdari
kayıpların bu bileşeni genellikle yangın

hidratları, servis bağlantılarının yanlış kullanımı ve yasa dışı bağlantılarla ilişkilidir. Olası yasadışı bağlantıların kontrol edilmesi, genellikle alışılmadık derecede tüketimi düşük olan abonelerin tanımlanmasıyla başlar. Amerika'da M36 Denetim Prosedürü, izinsiz tüketimin “*iyi faturalama prosedürü*” ile en iyi şekilde ele alınmasını tavsiye etmektedir.

İzinsiz tüketim, su şebekesinin politikalarına uymayarak alınan suyu içerik ve aşağıda sıralananları kapsar:

- *Yasadışı bağlantılar*
- *Açık baypaslar*
- *Gömülü ya da başka şekilde kapatılmış sayaçlar*
- *Yangın hidrantları ve yangın söndürme sistemlerinin yanlış kullanımı (ölçülmemiş yangın hatları)*
- *Kırılan, yakılan veya baypass edilen sayaçlar*
- *Sayaç okuma ekipmanı ile yapılan müdahaleler*
- *Ödeme yapılmaması vb. nedenlerle kapatılan vanaların kasıtlı olarak izinsiz/yasadışı açılması*
- *Acil veya özel kullanım için tasarlanmış sistemlerdeki kapalı vanaların kasıtlı olarak izinsiz/yasadışı açılması*

Her büyüklükteki sistemlerde, izinsiz tüketim için kaybedilen toplam yıllık su hacmi, şebeke suyunun tedarik hacminin küçük bir kısmı olacaktır. Yukarıdan aşağı su denetimi sırasında %0,25'lik varsayılan değer kullanılabilir.

Su idaresi, izinsiz tüketim eğilimlerini tespit edecek mekanizmalara sahip olmalıdır. Yangın hidrantlarının izinsiz kullanımını için fırsatları gözden geçirilmeli ve yangın hidrantlarına ilişkin rasyonel bir politikanın varlığı sağlanmalıdır. Fatura verileri, izinsiz tüketimi yansıtacak şüpheli eğilimler için gözden geçirilmelidir. Gerçek tüketimin meydana gelip gelmediğini belirlemek için, seçilen denetimler belirli sıfır tüketim hesaplarında gerçekleştirilebilir. Hizmet politikası, abone hizmetinin ödeme yapılmaması nedeniyle sonlandırılmasına izin veriyorsa, abonelerin hizmetlerini yasa dışı olarak yeniden su kullanmadığından emin olmak için takip eden rastgele denetimler yapılmalıdır. Abone sayacının kurcalanması, abone ölçülerinin her boyut ve konfigürasyonu için uygun fiyatlarla ticari olarak satılan kilitleme cihazları ile maliyet etkin bir şekilde kontrol edilebilir. Tüm bu eylemler, yardımcı programların izinsiz tüketimi kontrol etmek için üstlenebileceği aşağıdan yukarıya prosedürlerin tipik örnekleridir.

Su sayaçlarının tesisattan bilgimiz dışında sökülmesinin engellenmesi amacıyla sayaçlar tesisata kontrol mührü ile bağlanmalıdır. Ön ödemeli kartlı sayaçlarda genellikle cezalı klips sistemi bulunduğundan, abone sayacı yerinden söktüğü veya oynattığı anda sistem kendini kapatarak cezalı duruma düşmektedir.

İzinsiz tüketimin uzun vadede kontrol edilmesi için, idareler etkin politikalar ve icra yeteneklerini kullanmalıdır. Bu, mevcut mevzuatta değişiklik

yapılmasını ve yeni alanların oluşturulmasını gerektirebilir. Bu araçlarda bu tür değişikliklerin uygulanması politik olarak hassas olabilir ve potansiyel olarak uzun süreler boyunca özel bir çaba gerektirir.

3.5. İdari Kayıp Kontrol Stratejisinin Geliştirilmesi

Su idareleri, idari kayıpların, izinli tüketimin %10'undan daha az olmasını hedeflemelidirler. İdari kayıpların azaltılması düşük seviyede ve kısa geri ödeme süreli yatırımları gerektirmekte ise de sürekli bir idari taahhüt, politik istek ve toplum desteğine ihtiyaç vardır. **Su idareleri, su kayıplarını azaltma çalışmalarına öncelikli olarak idari kayıpları azaltmayla başlamalıdır.** Bu çalışmalar hem az çaba ile gerçekleştirilmekte, hem de düşük maliyetli ve hızlı geri ödeme olmaktadır.

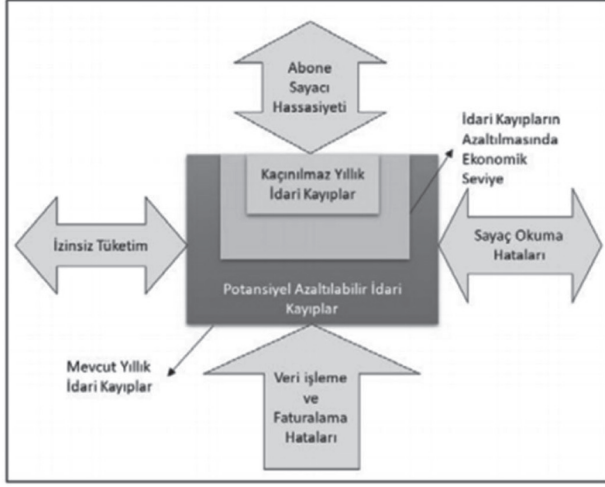
İdari kayıplara uygulanan kayıp kontrolüne ilişkin kavramsal yaklaşımı temsil eden bir grafik aşağıdadır.

Orta kutular aşağıdaki listede tanımlandığı gibi idari üç kayıp düzeyini temsil eder:

- Dış kutu, su denetiminde listelenen mevcut yıllık idari kayıpların miktarını temsil eder.
- Orta kutu, idari kayıplar için kulanıma özel hedef seviyesini temsil eder. Kavramsal olarak, bu, idari kayıpların ekonomik seviyesi ya da kayıp kontrol çabalarının maliyetinin kayıp geri kazanımından elde edilen tasarruflara eşit olduğu düzeydir.

- İç kutu kaçınılmaz yıllık idari kayıplardır. Bu, tüm olası kayıp kontrolleri uygulanabiliyorsa elde edilebilecek en düşük seviyeyi temsil eden kavramsal bir kayıp seviyesidir. Kurulu bir hesaplama sahip olan kaçınılmaz yıllık reel zararlardan farklı olarak, yıllık idari kayıplar için yerleşik bir formül veya referans değeri şu anda mevcut değildir.
- Dört geniş ok, idari kayıpların nasıl meydana geldiğini gösterir. Okların ikili yönleri, her bir kayıp bileşeninde kontrol uygulayarak, yıllık toplam kayıp hacminin (dış kutu) azaltılabileceğini yansıtmaktadır. Oklar ayrıca, bu bileşenlerin kontrol eksikliğinin, ortaya çıkan kayıpların toplam hacminin artmasıyla sonuçlandırıldığı da yansıtmaktadır.

Amaç her türlü faaliyet alanında kayıpların kontrol altına alınması ve geri dönüşlerin azalmasıdır. **Çünkü ne yaparsak yapalım birçok kayıp hiçbir zaman tamamen ortadan kaldırılamaz.** Kayıplar yaygın olduğunda, genellikle bir kayıp kontrol programında nispeten büyük indirimler elde edilebilir. Bununla birlikte, daha fazla zarar azaltma, giderek azalan getirileri telafi etmek için daha fazla maliyet ve çaba gerektirmektedir. Sayaçların yüksek bir sıklıkta değiştirilmesinin, ölçüm hatalarının bir sonucu olarak daha az belirgin bir kayıpla sonuçlandırıldığı görülebilir. Bununla birlikte, sayacın yüksek bir sıklıkla değiştirilmesi, daha yüksek değiştirme maliyetleri anlamına gelir.

İdari kayıpların kontrolüne yönelik dört sütunlu yaklaşım

İdari bir kayıp azaltma hedefi belirlenirken, zararları kontrol etme çabasının muhtemel geri kazanımlardan daha yüksek bir çabanın ötesinde bir kırılma noktası vardır. Bu durumda, daha fazla zarar kontrol çabası sürdürülmesi ekonomik değildir. Sayaç hatalarının azaltılması amacıyla; maliyet fayda analizi, hatalı faturaların geri ödemeleri ve okumaları doğrulamanın maliyetini yönetmek için yönetici ve sayaç okuma personeli giderleri de dâhil olmak üzere, buldukları yerlerde önemli maliyetlerin farkına varılmalıdır.

Su idaresi yöneticileri için idari kayıpların en önemli etkisi, rakipsiz gelirdir. Bu nedenle, gelir koruma programı terimi, idari kayıpları kontrol ederek, kurumun gelir tabanını korumak amacıyla uygulamaya konulan prosedürleri tanımlamak için kullanılır.

Su hizmeti idarecisi, abone faturalama sürecini analiz ettirerek, yıllık abone

sayaç doğruluk testini başlatacak bir gelir koruma programı belirlemelidir.

Bir gelir koruma programının erken aşamalarında, daha az maliyetli programlama ve prosedür iyileştirmeleri ile önemli kazanımlar telafi edilebilir. Bununla birlikte, program olgunlaştıkça, su hizmetleri nihai olarak idari kayıpları kontrol etmek için daha kapsamlı ve maliyetli iyileştirmeler göz önünde bulundurulacaktır.

4. KAYIPSU ORANININ TAHMİNİ DAĞILIMI

Türkiye’de kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı TUİK tarafından yayımlanan 2017 yılı adrese dayalı nüfus verileri kullanılarak hesaplandığında yaklaşık 1.400 m³ iken bu değer 2030 yılı için yaklaşık 1.120 m³e düşeceği öngörülmektedir. Su kaynakları daha etkin ve verimli kullanılmadığı takdirde, Türkiye 2030’lu yıllar itibarıyla su sıkıntısı

çeken bir ülke durumuna gelmesi muhtemeldir.

Gelişmiş ülkelerde su kaybı %8-24, yeni sanayileşen ülkelerde %15-24 ve gelişmekte olan ülkelerde %24-45'dir. TÜİK verilerine göre; Türkiye'deki bütün belediyelerin 2016 yılında dağıttığı su ile kaynaktan çektiği su miktarı dikkate alındığında, kayıp-kaçak (kaçak kullanımlar, depolardan taşmalar ve şebeke/temin hatlarındaki kayıplar) oranının % 36 civarında olduğu görülmektedir.

"3. Su Kayıp ve Kaçakları Türkiye Forumu"na katılarak su kaçakları konusuna ilişkin de açıklama yapan Prof. Dr. Eroğlu, "Türkiye'de her ne kadar istatistiklerde yüzde 35 olarak gözüküyor olsa da şu anda bizim tespitlerimize göre en az yüzde 50-55 civarında kayıp-kaçak su var. Bu gerçekten çok korkunç bir şey." diye konuştu.

Su kayıplarının birçok sebebinin bulunduğu, etkilenme derecelerinin de çok değişken olduğu açıktır. **Yüksek oranlardaki fiziki kayıplar abonelere verilecek olan su miktarını azaltır ve idarenin işletme maliyetleri ile yatırımlarını artırır. İdari kayıplar ise idarenin gelir kaybına sebep olur. Aynı zamanda su kayıplarının yüksek olması iletim ve dağıtım sistemlerinin verimsizliğini de ortaya koyar. Dolayısıyla kayıp su miktarı idarenin şebekeye hakim olma kabiliyetini belirler.**

Yaklaşık %40 kayıp su oranı olan bir idarenin "Su Dengesi Bileşenleri"ne göre tahmini dağılımı aşağıda verilmeye çalışılmıştır:

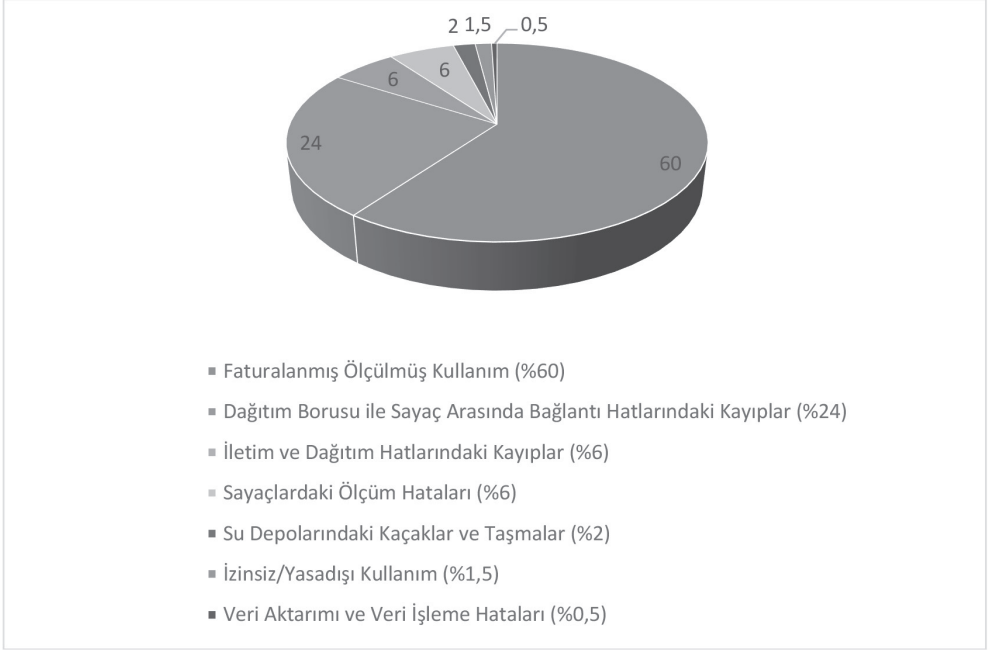
Genel olarak toplam kayıp suyun yaklaşık %75-80'i fiziki kayıp, %20-25'si idari/ticari kayıp olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde en fazla kayıp su miktarının fiziki kayıplarda olduğu dikkate alınarak, toplam kayıp suyun en azından %80'inin fiziki kayıp, %20'sinin de idari/ticari kayıp olarak değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Fiziki kayıp suyun yaklaşık %65-75'inin dağıtım borusu bağlantısı (kolye) ile abone sayacı arasındaki şube yolu veya abone servis bağlantısı dediğimiz yerlerde meydana geldiği değerlendirilmektedir. Nitekim ülkemizde kayıp su oranının %30 ve üzerinde olan yerlerde su şebeke arızalarının %90'ını abone hatlarındaki plastik boru, sayaç bağlantı yerleri ve abone hattı armatürlerinden kaynaklandığı dikkate alındığında dağıtım borusu ile sayaç arasında bağlantı hatlarındaki kaçakların %24 olarak değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Su depolarındaki kaçaklar ve taşmalardan kaynaklanan kayıp su için kesin bir miktar vermek zordur. Ancak kayıp suyun fazla olduğu idarelerde genellikle su depolarının izolasyon işlemi ve SCADA ile kontrolleri de sağlanmadığından kayıp su oranının %2 olarak değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmelere göre de iletim ve dağıtım hatlarındaki kaçaklar ise %6 olacaktır. Fiziki kayıp suyun yaklaşık %6-7'sinin hatalı sayaçlardan, %0,5'inin veri aktarımı ve veri işleme hatalarından, %1-2'sinin de aboneler veya abone olmayanlar tarafından suyun yasa dışı yollarla kullanımlardan meydana geldiği değerlendirilmektedir.

Bütün bu veriler genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki gibi bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Su Dengesi Bileşenlerinin % 40 Kayıp Su Oranına Göre Tahmini Dağılımı

5. SONUÇ

Su ne kadar kıymetli olursa olsun, suyun iletimi ve dağıtımını sırasında, su miktarının bir bölümü çeşitli sebeplerle kaybolmaktadır. Değişen sadece su miktarı veya oranıdır. Bu da idarelerin şebekeyi kullanma ve şebekeye hakim olma yetenekleriyle orantılıdır. Binlerce kilometre şebeke ile ev bağlantılarından oluşan ağ sistemindeki su kayıplarının tespiti kolay değildir. Tabii ki çözüm yolları da kayıp nedenlerine göre değişik olmaktadır.

Ülkemizde belediyelerin iletim ve dağıtım sistemindeki su kayıplarının şebekelere verilen suyun en az %50-55'i

olduğu dikkate alındığında, idarelerin yeni su teminini arttırmak yerine, kayıp su oranlarını kabul edilebilir bir düzeye çekebilmek için su kayıplarının sebepleri ve çözüm yolları konusunda detaylı araştırmalar yaparak, acilen uygulamaya geçmelerinin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Bu makalemizde abone sayacı ölçüm hataları, veri aktarımı ve sistematik veri işleme hataları ile izinsiz tüketimden kaynaklanan idari su kayıplarının kontrolü ele alınmıştır. Bundan sonraki makalemizde "Belediyeler ile Su ve Kanalizasyon İdarelerinin İdari Su Kayıpları Konusunda Yapması Gerekenler" ele alınacaktır.

KAYNAKÇA

1. American Water Works Association (2009), "Water Audits and Loss Control Programs Manual of Water Supply Practices M36".

2. Julian Thornton / Reinhard Sturm / George Kunkel, P.E. (2008), "Water Loss Control".

3. Malcolm Farley and Stuart Trow (2007), "Losses in Water Distribution Networks, A Practitioner's Guide to Assessment, Monitoring and Control".

4. Selcuk Toprak, Abdullah Cem Koc, Ulker Guner Bacanlı, Fatih Dikbaş, Mahmut Fırat, Altan Dizdar, "İçme Suyu Dağıtım Sistemlerindeki Kayıplar ve Prowat Projesi", 5. Kentsel Altyapı Ulusal Sempozyumu Bildirisi.

5. Tarım ve Orman Bakanlığı. "Ulusal Su Planı (2019-2023)"

6. Türkyılmaz, A. (2008), "İçme Suyu Dağıtım Sistemlerinde Su Kaybının Azaltılması Stratejileri ve Kayıp Su Yönetimi I", Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 12, Sayfa: 18-24, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını.

7. Türkyılmaz, A. (2009), "İçme Suyu Dağıtım Sistemlerinde Su Kaybının Azal-

ılması Stratejileri ve Kayıp Su Yönetimi II", Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1, Sayfa: 26-35, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını.

8. Türkyılmaz, A. (2010), "Su Kaybını Azaltma Stratejisi Ve Kayıp Su Yönetimi", Uluslararası Sürdürülebilir Su ve Atıksu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Cilt: 1, Sayfa: 99-107, Konya: KOSKİ Yayını.

9. Türkyılmaz, A. (2011), "Belediyelerin Su Sayacı Tercihinde Dikkat Edeceği Hususlar", Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 11, Sayfa: 22-27, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını.

10. Türkyılmaz, A. (2014), "Belediyelerde Su Kayıplarının Kontrolü", Mahalli İdareler Dergisi, Sayı:18 (220), Sayfa: 76-84, Mahalli İdareler Derneği Yayını.

11. Türkyılmaz, A. (2013), "Ülkemizde ve Dünyada Su, Su Yönetimi ve Mevzuatı", Ankara: ASKİ Genel Müdürlüğü Yayınları.

12. Türkyılmaz, A. (2013), "Belediyelerde Su Sayacı İşlemleri, Sayaç ve Sayaç Mevzuatı", Ankara: ASKİ Genel Müdürlüğü Yayınları.

Gürkan GÜVEN

Mühendis

YAPIM İŞLERİNDE HAKEDİŞ AŞAMASINDAKİ ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLER

1. GİRİŞ

Yapım işi ülkemiz ekonomisinin en önemli itici güçlerinden hatta genel deyimıyla lokomotifidir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yapım işleri “Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisleri, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak işleme, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işlerin” olarak tanımlanmakta olup yıllık 100 milyar TL’lik yapım işleri alımları bu doğrultuda gerçekleştirilmektedir.

08.08.2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklikler ile yapım işleri sözleşme süreçlerinde çok önemli değişiklikler gerçekleştirilmiş olup makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. GENEL DEĞİŞİKLİKLER

Yapım İşleri Genel Şartnamesi sözleşme uygulama sürecindeki en önemli dokümandır. Gerçekleştirilen değişikliklerin ana hatları aşağıda belirtilmiştir;

- Sözleşme kapsamında idare yüklenici arasındaki yazışmaların EKAP üzerinden takip edilebileceğine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.
- Yüklenicinin sözleşmede yer teslimi için belirlenmiş olan süre içinde işyerinin teslimi için hazır

bulunmaması halinde bu durum komisyon tarafından tutanak altına alınarak işin süresinin başladığı yükleniciye yazılı olarak bildirilecek olup bu durumda, yüklenici işyerini geç teslim aldığına gerekçe göstererek süre uzatımını talebinde bulunamaz.

- Uygulama projelerinde değişiklik yapılabilmesi hukuki zemine kavuşturulmuştur. Ayrıca birim fiyat değişikliğinin nasıl gerçekleştirileceği netleştirilmiştir.
- Bedelsiz olarak yapılan bina ve/veya barakalar sözleşmede bu yönde düzenleme yapılmış olması şartıyla yüklenici tarafından işin bitiminde bedelsiz kaldırılır. Aksi takdirde, idare yüklenici nam ve hesabına bina ve/veya barakaları kaldırmaya yetkilidir.
- Hakediş ödemelerinde idarenin ihale dokümanında belirtmiş olması kaydıyla 15 günlük ödeme süresi idare tarafından belirlenebilecektir
- Yapım işlerinde kesilecek ceza toplamları için bir üst sınır getirilmiştir.

3. İŞ PROGRAMINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

İş programının tanımsal olarak değişiklik yapılmıştır. Ayrıca, aşağıdaki değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Yüklenici, yer tesliminin yapıldığı tarihten itibaren on beş gün içinde, idarece verilen örneklere, sözleşmedeki ödeme

şartlarına ve imalatların niteliği, teknik özelliği ve yapım sürelerine uygun bir iş programını hazırlayarak, onaylanmak üzere idareye teslim edecektir. Süresinde teslim edilen iş programının idarece uygun bulunmaması halinde uygun bulunmama gerekçeleri yükleniciye bildirilerek, bir defaya mahsus olmak üzere ceza uygulamaksızın, beş gün süre verilir. Belirtilen süreler içerisinde iş programının sunulmaması veya teslim edilen iş programının idarece uygun bulunmaması durumunda, gecikilen her gün için, işin süresinde bitirilememesi haline ilişkin olarak sözleşmede öngörülen günlük gecikme cezasının %10'u oranında ceza uygulanır.

İşte idarece onaylanan bir süre uzatımı olması, iş artışı/eksilişi yapılması, ödenek dilim değişikliği yapılması, idarenin izniyle havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı dönemde çalışılması, yeni fiyat tespiti yapılması gibi durumlarda ve idarece gerekli görülmesi kaydıyla yüklenici bu hususun kendisine tebliği tarihinden başlamak üzere yedi gün içinde revize iş programı düzenleyerek idarenin onayına sunmak zorundadır. Revize iş programının süresinde teslim edilmemesi veya sunulan iş programının idarece uygun bulunmaması durumunda birinci fıkradaki hükümler uygulanır.

4. TEKNİK PERSONEL İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

Yüklenici, sözleşmesine göre işyerinde bulundurulması istenen teknik personelin isimleri ile belgelerini (diploma, meslek odası kayıt belgesi, noterden alınan taahhütname) Teknik Personel

Bildirimi ile birlikte yer tesliminin yapıldığı tarihten itibaren on gün içerisinde idareye sunmak zorundadır. İdare, bu personel hakkında gerekli incelemeyi yaptıktan sonra kabul edip etmediğini on gün içinde yükleniciye bildirir. İdare tarafından bu süre içerisinde herhangi bir bildirim yapılmadığı takdirde Teknik Personel Bildirimindeki teknik personel kabul edilmiş sayılır. Teknik personele ait bilgi ve belgelerden herhangi birinin idareye süresinde sunulmaması halinde, söz konusu personelin iş başında bulundurulmadığı kabul edilerek, verilen sürenin bitiminden sonra başlamak üzere usulüne uygun olarak bildirilmeyen her bir teknik personel için sözleşmesinde öngörülen günlük cezalar uygulanır.

- Yüklenici tarafından bildirilen teknik personelin idare tarafından kabul edilmemesi, idare tarafından önceden kabul edilmiş personelin değiştirilmesinin talep edilmesi ya da teknik personelin işten ayrılması hallerinde, söz konusu teknik personel yerine yeni bir teknik personel bildirilmesi için yükleniciye on gün süre verilir. Yüklenicinin bu süre içerisinde yeni teknik personele ait bilgi ve belgelerden herhangi birini idareye sunmaması halinde, verilen sürenin bitiminden sonra başlamak üzere usulüne uygun olarak bildirilmeyen her bir teknik personel için sözleşmesinde öngörülen günlük cezalar uygulanır.

5. ALT YÜKLENİCİ İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanlar, 11

inci maddesi uyarınca ihaleye katılmayacak olanlar, 58 inci maddesi uyarınca ihalelere katılmaktan yasaklı olanlar ve 53 üncü maddesinin (b) bendinin 8 inci alt bendi gereğince alınacak Cumhurbaşkanlığı Kararında belirtilen yabancı istekliler ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 26 ncı maddesi uyarınca yasaklı olanlar alt yüklenici olamazlar. Ayrıca, ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren istekliler bu işte alt yüklenici olamazlar. Yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortakları da alt yüklenici olarak çalıştırılmazlar.

İşin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmayacağı gibi işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30'unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50'sini geçemez. İhale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilir.

- Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliği'nin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Listesindeki BII/BIII grubu işlerde, alt yükleniciye yaptırılacak işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerekir. Ayrıca, BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütününün karakteristiğini yansıtan kısımları da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılmaz.

6. İŞ ARTIŞI İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK

Sözleşmede bulunmayan ve ihale tarihi itibarıyla fiyatı tespit edilemeyen işlerin yaptırılması suretiyle iş artışı yapılmasının öngörülmesi halinde, iş artışının yasal sınırlar içerisinde olup olmadığının tespiti için, iş artışının uygulandığı aya ait rayiçler/fiyatlar üzerinden 22 nci maddeye göre belirlenen yeni birim fiyat ile hesaplanan toplam iş artış tutarı, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslara göre uygulama ayı fiyat farkı katsayısına (Pn) bölünerek ihale tarihi itibarıyla hesaplanır. Fiyat farkı verilmesi öngörülmeyen işlerde, iş artışının yasal sınırlar içerisinde olup olmadığına dair hesaplamada uygulama ayı ile ihale tarihinin içinde bulunduğu aya ait Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksleri oranı esas alınır.

7. YENİ BİRİM FİYAT TESPİTİ İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK

Yeni fiyatın hesabında, yeni tespit edilecek iş kaleminin analizinde yer alan girdilere ait miktarların varsa rayiçlere ve genel giderlere tesiri dikkate alınır. Bu itibarla, sözleşmede yeni birim fiyat analizleri için önceden belirlenmiş bir kâr ve genel gider oranı var ise bu oran dikkate alınarak yeni birim fiyat hesabı sonuçlandırılır. Sözleşmede bu konuda bir oran belirlenmemiş ise, oluşturulan kâr ve genel gider hariç analiz tutarına %10 oranındaki yüklenici karına ilave olarak %15 oranına kadar idare ve yüklenicinin anlaştığı oranda genel gider eklenir. Ayrıca, yüklenicinin teklifi kapsamında

yeni iş kalemi ile benzerlik gösteren iş kaleminin bulunması halinde, bu madde kapsamında hesaplanan yeni birim fiyat; yüklenici tarafından benzerlik gösteren iş kalemi için teklif edilen birim fiyatın, idarece aynı iş kalemi için resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyata oranı (0,90'ı aşmamak üzere) ile yeni iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyatın çarpılması sonucunda elde edilen tutarı geçemez. Yüklenicinin teklifi kapsamında yeni iş kalemi ile benzerlik gösteren iş kaleminin bulunmaması halinde ise, yeni birim fiyat; yeni iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyatın %90'ını geçemez.

Proje değişikliğine bağlı olarak iş ek-silişinin ortaya çıktığı durumlarda, iş eksilişi kapsamına giren imalatların fiyatının hesaplanmasında, bu maddede yer alan yeni fiyatın tespitine ilişkin hükümler uygulanır.

8. GEÇİCİ KABUL İŞLEMLERİ YENİ BİRİM FİYAT TESPİTİ İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK

Yapılan değişiklik ile geçici kabul süreci aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

a) Kabul komisyonu işi kabule uygun bulmadığı takdirde, mevcut durumu ve işin kabule hazır hale gelmesi bakımından yaklaşık bitim tarihini bir tutanakla tespit eder ve idareye bildirir. Bu durumda geçici kabul yapılmamış sayılır. Bunun üzerine, yükleniciye 4735 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca kusur ve eksiklerin gi-

derilmesi için, kabul komisyonunun belirttiği yaklaşık bitim tarihi de dikkate alınarak, en az on gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarda bulunulur ve sözleşmede belirlenen oranda gecikme cezası işin varsa süre uzatımları da dahil sözleşmesine göre bitmesi gereken tarihi takip eden günden başlamak üzere uygulanır. Belirlenen sürenin sonunda, yüklenici bulunsun veya bulunmasın, işin son durumu idarece görevlendirilen işin niteliğine uygun sayıda teknik eleman tarafından düzenlenecek bir tutanakla tespit edilir.

b) Kabul komisyonu, kabule engel nitelikte olmamakla birlikte yapılan işte kusur ve eksiklikler tespit ederse; geçici kabul tutanağını tanzim ederek gördüğü kusur ve eksikliklerin ayrıntısını gösterir bir liste düzenler ve bunların giderilmesi için gerekli olan süreyi tutanakta belirtir. Belirlenen sürenin sonunda, yüklenici bulunsun veya bulunmasın, işin son durumu, yapı denetim görevlisi tarafından düzenlenecek bir tutanakla tespit edilir ve idareye iletilir. Eksikliklerin giderilmesi halinde geçici kabul tutanağı onaylanır. Kabul komisyonunun tespit ettiği eksiklikler, belirlenen sürede yüklenici tarafından giderilmezse bu sürenin bitiminden sonra eksikliklerin giderilmesine kadar geçecek her gün için, sözleşmesinde günlük gecikme cezası olarak yazılan tutarın %10'u oranında günlük ceza uygulanır. Ancak, gecikme otuz günü geçerse ceza uygulamasına devam edilmekle birlikte idarece kusur ve eksiklikler yüklenici nam ve hesabına giderilebilir. Bu durumda kabul tutanağı eksikliklerin giderilmesinden sonra idarece işleme ko-

nularak onaylanır ve bu tarih kabul tarihi olarak dikkate alınır.”

9. KESİN KABUL YENİ BİRİM FİYAT TESPİTİ İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK

Yüklenicinin belirlenen tarihte kesin kabul başvurusunda bulunmaması halinde idarece re'sen kesin kabul işlemlerine başlanabilir. Kesin kabul işlemleri Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliği hükümleri de dikkate alınarak aşağıdaki esaslara göre yürütülür.

İnceleme sonucunda,

a) Kesin kabul sırasında tespit edilen kusur ve eksikliklerin kabul yapılmasına engel olmayacak nitelikte bulunması halinde, kesin kabul tutanağı düzenlenir. Kusur ve eksiklikler tutanakta açıkça gösterilir ve tamamlanmaları için verilen süre tutanakta belirtilir. Bu şekilde tanzim edilen tutanaktan birer nüsha yapı denetim görevlisine ve yükleniciye verilir. Kesin kabul tutanağı, kusur ve eksikliklerin tamamlandığının yapı denetim görevlisi veya idarece görevlendirilen teknik personel ile yüklenici tarafından tespit edilerek tutanağa bağlanması ve bu tutanağın yetkili makama gönderilmesinden sonra işleme konulur.

b) İşin kesin kabulüne engel herhangi bir durum görüldüğü takdirde, kabulü engelleyen kusur ve eksikler kabul komisyonu tarafından bir tutanakla tespit edilir ve kesin kabul işlemi yapılmaksızın kusur ve eksiklerin giderilmesi için bir süre belirlenerek durum idareye bildirilir. İdare bu kusur ve eksiklerin tutanakta belirlenen süre içerisinde giderilmesi hususunu yükleniciye tebliğ eder. Kusur ve eksiklerin yüklenici tarafından giderildi-

ği idarece tespit edildiğinde kabul işlemi sonuçlandırılır.”

Kabul komisyonunun (a) bendine göre tespit ettiği eksiklikler, belirlenen sürede yüklenici tarafından giderilmezse bu sürenin bitiminden sonra,

(b) bendine göre kesin kabule uygun olmadığını tespiti halinde ise tanzim edilen tutanağın yükleniciye tebliğ edildiği tarihten sonra eksikliklerin giderilmesine kadar geçecek her gün için, sözleşmesinde günlük gecikme cezası olarak yazılan tutarın %10'u oranında günlük ceza uygulanır ve (a) bendindeki durum için kesin kabul tutanağı onay tarihi kusur ve eksikliklerin giderildiği tarihe ertelenir. Ancak, gecikme otuz günü geçerse ceza uygulamasına devam edilmekle birlikte idarece kusur ve eksiklikler yüklenici nam ve hesabına giderilebilir.

10. SÖZLEŞMENİN FESHİ YENİ BİRİM FİYAT TESPİTİ İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİK

Sözleşmenin yüklenicinin kusurundan kaynaklanan nedenlerle feshedilmesi halinde kesin teminat;

a) Tedavüldeki Türk parası ise doğrudan doğruya,

b) Teminat mektubu ise tahsil edilerek,

c) Devlet İç Borçlanma Senetleri ve bu senetler yerine düzenlenen belgeler ise paraya çevrilmek suretiyle,

gelir kaydedilir

Ayrıca sözleşmenin yüklenicinin kusurundan kaynaklanan nedenlerle feshedilmesi halinde;

a) Hesap kesme işlemi sonucunda, yüklenicinin idareye borçlu kalması halinde borcun tahsilinin,

b) Kesin teminat ve varsa ek kesin teminatların alındığı tarihten gelir kaydedileceği tarihe kadar güncellenmesi sonucunda oluşan farkın tahsilinin,

c) Varsa idarenin uğradığı zararın tazmininin,

genel hükümlere göre yapılması gerekir.

11. SONUÇ

Yapım işi gerek özel gerekse kamu sektörü açısından önem arz etmektedir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında gerçekleştirilen yapım işi ihalelerinde sözleşme aşamasında uyulacak kurallar özellikle Yapım İşleri Genel Şartnamesi hükümleri çerçevesinde belirtilmiştir. 08.08.2019 tarihli Resmi Gazete'de ayrıntıları yer alan değişiklikler ile yapım işleri sözleşme uygulama süreçlerinde yeni bir dönemin başladığı söylenebilir. Bu değişikliklere dikkat edildiğinde genellikle yüklenici ile idareler arasında meydana gelmiş uyuşmazlıkları giderici değişiklikler olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Akın ŞİMŞEK

*Kamu Yönetimi Uzmanı
Rekabet Kurumu, İdari Koordinatör*

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİYE BIRAKILMASI, DENETİMLİ SERBESTLİK VEYA CEZANIN ERTELENMESİNİN MEMURİYETE ETKİLERİ

1. GİRİŞ

Memurların karıştıkları olaylar veya fiilleri kapsamında maruz kaldıkları adli suçları nedeniyle mahkemelerce verilen hükümler neticesinde görevlerinin sona erdirilmesi, memuriyetlerinin askıya alınması veya hükümden hiç etkilenmeden görevlerine devam etmeleri gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca, memuriyete başlayacaklardan memur olmak için belirlenmiş genel ve özel şartlar içinde sayılan mahkûmiyetlere maruz kalanların da memuriyete başlamaları mümkün olmamakla birlikte bazı özel durumlar neticesinde görevlerine

başlatılmalarına karar verilebilmektedir. Bu özel durumlardan en önemlileri hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, denetimli serbestlik ve cezanın ertelenmesi halleridir.

Bu makalede ilgili mevzuat hükümleri, yargı kararları ve Devlet Personel Başkanlığı görüşleri çerçevesinde memurların veya memuriyete başlayacakların fiilleri nedeniyle mahkeme kararlarına maruz kaldıkları hükümler çerçevesinde hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, denetimli serbestlik ve cezanın ertelenmesi özel durumların memuriyetlerine etkilerinden bahsedilecektir.

2. 657 SAYILI KANUNDA MEMURİYETİ ETKİLEYEN SUÇLAR, CEZALAR VE SONUÇLARI

Memuriyete başlamadan önce maruz kalınan hangi suçlara ilişkin hangi cezaların memur olmaya engel olacağı ile memur olarak görev yapmakta iken görevlerine son verilmesini gerektirecek maruz kalacakları suçlara ilişkin cezalarına genel olarak 657 sayılı Devlet memurları Kanununun 48 inci maddesinde yer verilmiştir. Ayrıca, aynı Kanununun uygulamaya ilişkin diğer maddelerinde de açıklamalar yapılmış olup özellikle 98 ve 131 inci maddeleri bunlardan ikisidir.

Bu düzenlemeler gereğince belirlenmiş diğer genel ve özel şartlar ile birlikte memur olmak için Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak şartı da bulunmaktadır. Ayrıca, 657 sayılı Kanunun “Memurluğun sona ermesi” başlıklı 98 inci maddesi gereğince de memurların memurluğa alınma şartlarından her hangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan her hangi birini kaybetmesi halinde memurluğu sona ermektedir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 48/A-5 ve 98/b maddeleri uyarınca, 1 yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olunması halinde, kişinin memurluğa alınmaması veya memuriyetinin sona erdirilebilmesi için, söz konusu mahkûmiyetin kasten işlenen bir suçtan dolayı olması gerektiği açıktır¹.

Memurların fiilleri nedeniyle suça karışması ve bu nedenle aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez. Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz. Memurların görevden doğan veya görevi sırasında işledikleri suçlarla kişisel suçları sebebiyle Cumhuriyet savcılığı veya sorgu hâkimlikleri veya Memurun Muhakematı Hakkında Kanun uyarınca yetkili kurullarca yapılan soruşturma sonunda düzenlenen takipsizlik, meni muhakeme, iddianame, talepname veya lüzumu muhakeme karar suretleri ile ilgili mahkemelerce verilen kesinleşmiş karar suretleri ilgili personelin bağlı olduğu bakanlık veya kurum veya kuruluşa gönderilir.(657 sayılı Kanun Madde 131)

3. DENETİMLİ SERBESTLİK

Denetimli serbestlik, kapsamı kanunlarca belirlenen, şüpheli, sanık ve hükümlüler hakkında mahkemelerce verilen alternatif ceza ve tedbirlerin uygulanması, şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesini kapsayan faaliyet ve uygulamaların

¹ Danıştay 5. Daire, 18 Ekim 2017 tarih ve Esas No: 2016/15139, Karar No: 2017/21294 sayılı kararı

bütünüdür. Diğer bir ifadeyle denetimli serbestlik, hükümlülerin suç işlemesine neden olan davranışlarının düzeltilerek, tekrar suç işlemelerinin önlenmesi, ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülerin takip edilmesi, madde bağımlılarının rehabilitasyonu, mağdurların uğradıkları zararın giderilmesi ve bu yolla toplumun korunmasıdır. Kişi hakkında mahkemeler tarafından TCK 50,51 ve 191; CGTİHK 107 ve 110/2; CMK 231/8 maddeleri gereğince verilen hapis cezasına alternatif yaptırım veya tedbirlere hükmedilmesi ve mahkeme tarafından yüklenen yükümlülüklerle uyulması halinde verilen ceza hapse girmeden toplum içinde infaz olunur².

Denetim serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı ile ilgili usul ve esaslar ile diğer hususlara 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun³105/A maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme uyarınca hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla;

- a. Açık ceza infaz kurumunda cezasının son altı ayını kesintisiz olarak geçiren,
- b. Çocuk eğitim evinde toplam cezasının beşte birini tamamlayan,

koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak

suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hükümlü hakkında hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, infaz hâkimi tarafından karar verilebilmektedir. Açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartları oluşmasına karşın, iradesi dışındaki bir nedenle açık ceza infaz kurumuna ayrılamayan veya bu nedenle kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilen iyi hâlli hükümlüler, açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarının oluşmasından itibaren en az altı aylık sürenin geçmiş olması durumunda, diğer şartları da taşımaları hâlinde, aynı usulden yararlanabilirler. Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezasının infazına karar verilen hükümlünün, koşullu salıverilme tarihine kadar;

- a. Kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılması,
- b. Bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulması,
- c. Belirlenen yer veya bölgelere gitmemesi,
- d. Belirlenen programlara katılması,

yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasına tabi tutulmasına, denetimli serbestlik müdürlüğünce karar verilir. Hükümlünün risk ve ihtiyaçları dikkate alınarak yükümlülükleri değiştirilebilir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun⁴ “Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma” başlıklı 53 üncü maddesi uyarınca kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

2 <http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/>

3 29 Aralık 2004 tarih ve 25685 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

4 12 Aralık 2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

- a. Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,
- b. Seçme ve seçilme ehliyetinden,
- c. Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,
- d. Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,
- e. Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,

Yoksun bırakılmaktadır. Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanmaya kadar bu hakları kullanamamaktadır.

Denetimli serbestlik tedbiri uygulamasının memuriyet haklarına etkisi ile ilgili olarak bir kamu kurumunca yaralama suçundan hakkında dört ay hapis cezası verilen memurun cezasının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazı aşamasında ilgili hakkında hangi işlemin yapılacağı hakkında Devlet

Personel Başkanlığınca görüş yazısında⁵ Genel Müdürlüğünüzde memur olarak çalışmakta iken İstanbul Anadolu 16. Asliye Ceza Mahkemesinin 25.12.2015 tarih ve E:2015/573, K: 2015/627 sayılı Kararı ile, “yaralama” suçundan hakkında dört ay hapis cezası verilen ...’ın cezasının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazı aşamasında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmünün nasıl uygulanacağı hususunda oluşan tereddüde ilişkin Başkanlığımız görüşünün talep edildiği ilgi yazı ve ekleri incelenmiştir, denildikten sonra 657 sayılı Kanunun 48 ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 105/A maddelerinin ilgili hükümlerine yer verilmiştir. Görüş yazısının devamında koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan hükümlülerin, cezaların koşullu salıverme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edilebileceği, denetimli serbestlik tedbirinin, bir infaz şekli olduğu ve mahkumiyeti ortadan kaldırmadığı, sadece yasa maddesinde belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde cezanın infaz edilmiş sayılacağı, Danıştay 1. Dairesinin 13/04/2004 gün ve E:2003/170, K:2004/3 sayılı kararında ise “...Devlet memuru olup da memuriyetine son verilmesini gerektirmeyen bir hürriyeti bağlayıcı ceza ile mahkum olan bir kişinin, söz konusu cezanın infazı süresince memuriyet haklarını koruma ve kullanma ehliyetinin devam ettiğinin kabulü müm-

⁵ Devlet Personel Başkanlığının 12 Ekim 2016 tarih ve 6078 sayılı görüş yazısı.

kün bulunmamaktadır. Bu durumda olan Devlet memurunun hizmet ilişkisinin infaz süresince askıda olduğunun kabulüyle hükümlülük süresinin sona ermesinden sonra göreve iade suretiyle memuriyet statüsünü yeniden kazanması gerekmektedir ki bu da, memur hukukunun sonucu olan memur güvenliği ilkesinin bir gereğidir... Devlet memurlarının hükümlü buldukları Devlet memurluğuna engel nitelik taşımayan hapis cezalarının infazı süresinde göreve devamsızlıkları nedeniyle memuriyetlerine son verilemeyeceği, bu kişilerin sözü edilen cezalarının infazı süresince hastalık ve yıllık izin kullanabilmelerine ve buna bağlı olarak maaş alabilmelerine hukuken olanak bulunmadığı” belirtilmiştir. **Sonuç** bölümünde de yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde, işlenmiş olduğu suçun 657 sayılı Kanununun 48/A-5 inci maddesinde sayılan nitelikli suçlar kapsamında sayılmaması ve almış olduğu cezanın bir yıldan az olması sebebiyle, ilgilinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle hapis cezasının infazı süresince memuriyetinin askıda olduğu, ancak söz konusu cezanın infaz edilmesinden sonra tekrar göreve başlatılması gerektiğinin mütalaa edildiği belirtilmiştir.

4. HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması sanığa verilen ceza, 2 yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise, gerekli olan koşulların varlığı halinde verilerek hükümün açıklanmasının 5 yıl süreyle geriye bırakılmasıdır. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin koşulları;

- Sanık daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış olmalı,
- Mahkemece, sanığın yeniden suç işlemeyeceği kanaatine varılmalı,
- Mağdurun ve kamunun uğradığı zarar tamamen giderilmiş olmalı,
- Sanık hakkındaki hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararını kabul etmiş olmalı.

Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin sonucunda sanık 5 yıllık denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlerse ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine aykırı davranırsa Mahkeme hükmünü açıklar. Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Ayrıca; denetim süresi içinde, sanığın kasıtlı bir suç işlemesi halinde, işlediği kasıtlı suç nedeniyle bir daha hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Sanık 5 yıllık denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemeyen ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine uyarsa hiç suç işlememiş gibi olur dava ve verilmiş ceza düşer⁶.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun⁷ “Hükümün açıklanması ve hükümün açıklanmasının geri bırakılması” başlıklı 231 inci maddesi gereğince sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para

6 <http://www.magdur.adalet.gov.tr/images/hukmun-aciklanmasinin-geri-birakilmasi-nedir.pdf>

7 17 Aralık 2004 tarih ve 25673 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

cezası ise mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmektedir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

- a. Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,
- b. Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,
- c. Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

gerekmektedir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmemektedir. Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

- Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,
- Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
- Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zaman aşımı durur. Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

İhaleye fesat karıştırma suçu ile görevi kötüye kullanma suçundan hapis cezası alan, her iki karar içinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ve memuriyetten süreli olarak yasaklanma kararı verilen memur hakkında verilen memuriyetten süreli olarak yasaklanma kararının nasıl değerlendirileceği ile adı geçeninin memuriyetine son verilip verilemeyeceği hakkında görüş sorulması üzerine Devlet Personel Başkanlığının görüş yazısında⁸ Üniversitenizde memur olarak çalışan ...hakkında Artvin Ağır Ceza

⁸ Devlet Personel Başkanlığının 08 Temmuz 2013 tarih ve 9571 sayılı görüş yazısı.

Mahkemesinin 2013/8-51 E.K. sayılı kararı ile ihaleye fesat karıştırma suçundan 10 ay hapis cezası ve cezanın infazından sonra işlemek üzere 5 ay süre ile memuriyetten yasaklanmasına, görevi kötüye kullanma suçundan ise 7 ay 15 gün hapis cezası ile cezanın infazından sonra işlemek üzere 4 ay süre ile memuriyetten yasaklanmasına karar verildiği, ancak her iki karar için de “hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına” karar verildiğinden bahisle, ilgili hakkında verilen memuriyetten süreli olarak yasaklanma kararının nasıl değerlendirileceği ile adı geçen memuriyetine son verilip verilemeyeceği hususlarında görüş talep eden ilgi yazınız ve ekleri incelenmiştir denildikten sonra ilgili mevzuat hükümlerine yer verilmiştir. Değerlendirme kısmının sonunda 657 sayılı Kanunun 48/A-5 maddesinde belirtilen mahkûmiyetlerle ilgili olarak hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, bu durumun memuriyete engel teşkil etmeyeceği düşünülmektedir, sonuç bölümünde ise yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde adı geçen işlemiş olduğu suçların 657 sayılı Kanunun 48/A-5 maddesi kapsamında memuriyete engel bir suç niteliğinde olduğu, ancak 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesi uyarınca “hükümün açıklanmasının geri bırakılması”na karar verildiğinden bu durumun memuriyete engel teşkil etmediği, bu kapsamda ilgilinin memuriyet görevine son verilmesinin mümkün bulunmadığı değerlendirilmektedir, denilmek suretiyle görüş bildirilmiştir.

Mahkemelerce hükümün açıklanmasının geriye bırakılmasına karar verilince

mahkumiyete ilişkin bir hükümden bahsedilemeyeceğinden açıklanması geriye bırakılan hükme ilişkin mahkumiyet kararının memur olmaya veya memuriyette kalmaya bir engel teşkil etmeyeceği düşünülmektedir.

5. CEZANIN ERTELENMESİ

Hapis cezasının ertelenmesi ile ilgili genel hususlara 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 51 inci maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilmektedir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıl olarak uygulanmaktadır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

- Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,
- Suç işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması,

gerekmektedir. Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz. Denetim süresi içinde;

- Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

- Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
- Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine,

Mahkemece karar verilebilmektedir. Denetim süresi yükümlülükler uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılmaktadır.

Bu düzenlemenin değerlendirilmesinden memur olmaya engel bir suçtan veya kasten işlenen bir yıldan fazla cezayı gerektiren bir suçtan dolayı cezaların ertelenmesinin suçu ortadan kaldırmaya çağrı sadece ertelenen denetim süresince ceza süresini erteleyeceği ve denetim süresi sonunda da hükmün kaldırılmayacağı ve ceza infaz edilmiş sayıldığından bu durumun memur olmaya veya memuriyette kalmaya engel koşulunu ortadan kaldırmadığı düşünülmektedir.

Esasen 5237 Sayılı Kanun'un "Hapis Cezasının Ertelenmesi" başlıklı 51. maddesinde "İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Denetim süresi yükümlülükler uygun veya iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır." hük-

müne yer verilmiştir. Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda tecil süresi içinde suç işlenmediği takdirde mahkumiyet esasen vaki olmamış sayılırken 5237 Sayılı Kanuna göre erteleme en önemli sonucu, erteleme süresi sonunda hapis cezasının infazının tamamlanmış olmasıdır⁹.

6. DİSİPLİN HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

657 sayılı Kanunun 131 inci maddesi uyarınca memurların fiilleri nedeniyle suça karışması ve bu nedenle aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktirememektedir. **Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamamaktadır. Bu nedenlerle kişiler hakkında ceza kovuşturması devam ederken disiplin soruşturması gerekirse başlanmalıdır. Ceza soruşturması sonucuna bağlı kalınmaksızın memurun fiiline göre 657 sayılı Kanunun 125 inci maddesi hükümleri çerçevesinde disiplin cezası uygulanması mümkündür.**

Nitekim Danıştay 12. Dairesinin 28 Kasım 2017 tarih ve Esas No: 2017/908, Karar No:2017/6060 sayılı kararında da uyuşmazlıkta, *davacı hakkında yapılan ceza yargılaması sonucunda verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı bahsedilen niteliği gereği bu aşamada hukuki etkiye sahip olmadığından ve bu karara dayanılması ma-*

⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun, 03 Mart 2016 tarih ve Esas No: 2014/5821, Karar No: 2016/645 sayılı kararı.

*sumiyet karinesi ile de çelişeceği*nden, Mahkemenin ceza yargılaması sonucuna göre karar vermesinde hukuki isabet görülmemiş ise de, disiplin hukuku açısından yapılan incelemede, davacının üzerine atılı fillerin sübuta erdiği ve eylemine uyan disiplin cezası ile cezalandırıldığı anlaşıldığından, sözü edilen husus sonucu itibarıyla hukuka uygun bulunan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte bulunmamıştır denilmek suretiyle kişinin temyiz talebi reddedilerek **disiplin cezası uygulanmasını uygun bulan Mahkeme kararı onanmıştır.**

7. SONUÇ

Memurların görevde iken veya göreve başlamadan önce işledikleri fiille-

ri nedeniyle adli mahkemelerde maruz kaldıkları cezaların niteliği ve hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, cezanın ertelenmesi veya denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanılıp yararlanılmadığının tespit edilerek işlem yapılması çok önemlidir. Disiplin hukuku açısından ise bir yıldan fazla hapis cezasına maruz kalınması durumunda suçun kasten mi yoksa başka şekilde mi işlendiğinin mahkeme kararında açıkça belirtilip belirtilmediğinin de iyi analiz edilmesi gerekmektedir. İşlenen suç nedeniyle ceza mahkemeleri hükümleri neticesinde tecziye edilen cezaların infaz şekline bağlı olarak memuriyetin askıya alınıp alınmayacağı hususu da önemlidir.

Yusuf GÜNDÜZ

SGK Müfettişi

BELEDİYE, İLÖZEL İDARELERİ VE ŞİRKETLERİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN İŞ KAZASI GEÇİRMESİ DURUMUNDAKİ SORUMLULUK VE İŞÇİLERİN HAKLARI

1. GİRİŞ

1982 Anayasası'nın "kamu hizmeti görevleriyle ilgili hükümler" başlıklı alt bölümünde yer alan 128 inci maddesinin II. Fıkrasında "memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir" hükmü getirilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun (DMK) 1 inci maddesinde bu Kanun belediyeler hakkında uygulanır hükmü yer almaktadır.

DMK'ya göre, belediye personel kadrolarını belirleme yetkisi, belediyelere ait bulunmaktadır; ancak bu yetkinin kullanılması ve belediye personelinin statüsü Devlet Memurları Kanunu'na tabi olacaktır.

Yine 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre Kamu hizmetleri; memurlar, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle gördürülür. Söz konusu Kanun'un 4/D fıkrasında ise işçilerin hukuki statüsü belirlenmiştir. Buna göre 4 üncü maddenin (A), (B) ve (C) fıkralarında belirtilenler dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir. Bunlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz. Diğer taraftan bu Kanun hükümleri Belediye ve İl Özel İdarelerinde çalışanlar hakkında da uygulanacağından mezkur

yerlerde çalışan işçiler hakkında 657 sayılı Kanun'un uygulanamayacağı açıktır. Dolayısıyla işçiler hakkında daha çok 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

Şunu da belirtmek gerekir ki Türkiye'de Büyükşehir belediyesi bulunan 30 ilde il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış olup İl belediyesi bulunan 51 ilde ise il özel idarelerinin tüzel kişiliği devam etmektedir.

Belediye, İl Özel İdareleri ile Şirketlerinde çalışan işçiler hakkında 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğinden söz konusu işçilerin 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre (4/a) sigortalı olması gerekmektedir. Yine bu kişilerin iş kazası geçirmeleri halinde de yine 5510 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır. Bizde bu makalemizde Belediye, İl Özel İdareleri ile Şirketlerinde çalışan işçilerin iş kazası geçirmeleri halinde kimlerin sorumlu olduğu, cezai müeyyidelerin kime uygulanacağı ve iş kazası olması durumunda işverenlerin neler yapması gerektiği ile işçilerin haklarından bahsedeceğiz.

2. BELEDİYE, İL ÖZEL İDARELERİ VE ŞİRKETLERİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN HUKUKİ STATÜSÜ

Konumuzun ana teması olan iş kazasına geçmeden önce Belediye ve İl Özel İdareleri ile şirketlerinde çalışan işçilerin hukuki statüsünü ortaya koymak yerinde olacaktır.

Bilindiği üzere 657 sayılı Kanun'da 3 farklı istihdam şekli belirlenmiştir. Bunlardan **ilki memurlar, diğerleri sözleşmeli personel ve işçilerdir**. Daha önceleri Kanun'da yer alan 4/C diye tabir ettiğimiz geçici personel ise 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı KHK'nın 17 nci maddesi ile kaldırılmıştır. Buna göre 657 sayılı Kanun'da sadece 3 istihdam şekli kalmıştır. Konumuzun ana temasını oluşturan işçilerin durumu ise memurlar ve sözleşmeli personele göre farklı statüdedir. Kanunun metninden yola çıkarak söyleyecek olursak işçilere 657 sayılı Kanun'un uygulanmayacağı da açıktır. Peki buna göre Belediye ve İl Özel İdarelerinde çalışan işçilere uygulanacak Kanun neye göre belirlenecektir. Bu konuda Devlet Personel Başkanlığı'nın 04/07/2018 tarihli verdiği görüş bizlere ışık tutmuş ve buna göre işçilerin hukuki statüsü ile ilgili sorun da giderilmiştir. DPB'nin görüşünde özetle şu ifadeler yer verilmiştir;

“Bilindiği üzere Anayasamızın 128 inci maddesinde; “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hükümden anlaşılacağı üzere, Devletin asli ve sürekli görevlerinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin

nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri hususlarının ise Kanunla düzenlenmesi zorunlu kılınmıştır. Devlet memurluğunun bir statü hukuku olarak mevzuatta düzenlenmesi ve memurların bu hukuk çerçevesinde istihdam edilmeleri Anayasal bir gerekliliktir. Bununla birlikte Anayasamızın 53 üncü maddesinde yer alan “işçiler ve iş verenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacı ile toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler. ... Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler. ...” İfadesi dikkate alındığında ise, işçiler ve diğer kamu görevlilerine ilişkin hükümlerin ayrı ayrı düzenlendiği, işçi statüsünde bulunanların diğer kamu görevlileri içerisinde yer almadığı açıkça görülmektedir. Diğer taraftan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4’üncü maddesinde kamu hizmetlerinin memurlar, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle gördürüleceği belirtilmiştir olup, aynı maddenin (A) bendinde memur, (B) bendinde sözleşmeli personel ve (D) bendinde işçi tanımına yer verilmiştir. Söz konusu maddenin (A) bendinde memurlar; “Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır. Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlarda memur sayılır” şeklinde, (D) bendinde de işçiler; “(A), (B)

ve (C) fıkralarında belirtilenler dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir. Bunlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.” şeklinde tanımlanmıştır. Öte yandan, 657 sayılı Kanunun “Vekalet görevi ve aylık verilmesinin şartları” başlıklı 86’ncı maddesinde; “Memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırılması nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilir. Bu Kanuna tabi kurumlarda mali, nakdi ve ayni sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir” hükmüne yer verilmiş olup, bu hüküm uyarınca işçi statüsünde bulunan personelin memur kadrolarına vekalet ettirmesine izin verilmemiştir.”

Bu görüş kapsamında 696 KHK’lı işçiler de dahil, sürekli işçi statüsünde yer alan çalışanların, kamu görevlisi sayılmadığı da açıktır. Bu nedenle 4/D kapsamında sürekli işçi kadrosunda bulunan personele 657 sayılı hükümlerinin uygulanması mümkün görülmemektedir. Dolayısıyla bu işçilerin 4857 sayılı İş Kanunu’na tabi olmaları ve ayrıca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigorta-

sı Kanunu bakımından da 4/a sigortalısı olmaları (Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar) gerekmektedir. Diğer taraftan hem Belediyelerde hem de İl Özel İdarelerinin bünyelerinde bulunan şirketler daha çok Ticaret Kanunu hükümlerine göre yönetildiklerinden burada çalışan işçilerin de yine 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olmaları gerekmektedir.

Yukarıda yer alan açıklamalar ile mevzuat hükümlerinden yola çıkarak Belediyeler ile İl Özel İdarelerinde çalışan işçilerin iş kazası durumundan bahsedebiliriz.

3. İŞ KAZASININ TANIMI, İŞ KAZASINDA İŞVERENİN SORUMLULUKLARI İLE İŞÇİNİN HAKLARI

30.12.2012 Tarihi itibari ile uygulanmaya başlayan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, kamu ve özel işyerlerinde sağlıklı bir ortam oluşturmak, iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek amacıyla düzenlenmiştir. Kanunda bir takım istisnalar olmakla birlikte Ülkemizdeki tüm özel/kamu işletme, işyeri, işveren, işveren vekili, çırak ve stajyerler olmak üzere, bütün işveren ve çalışanları kapsamaktadır. İşveren konumundaki kamu kurumları İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) çalışmalarını yürütmek üzere İSG sistemini (organizasyonunu) oluşturmakla yükümlü kılınmışlardır. Yapılan hizmetlerin çeşitliliği belediyelerde İSG çalışmalarını daha da önemli kılmaktadır. Belediyelerin, asfalt çalışmalarından yol ve kaldırım inşaat işlerine, iş makinelerinin bakım ve onarımından park ve bahçe çalışmalarında sundukları hizmetlerin tehlikeli ve çok

tehlikeli grupta bulunmaları nedeniyle, belediyelerdeki İSG çalışmaları daha da önem kazanmıştır. İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının sistemli bir şekilde yürütülmesi, gerek risklerin azaltılması, gerekse iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Yukarıda yer alan açıklamalara göre iş kazalarının önlenmesi hem Kamu kurumlarında hem de özel sektörde önemli bir yer tutmaktadır. Haliyle hem işverenlerin hem de işçilerin iş kazası durumunda haklarını bilmesinde yarar bulunmaktadır¹.

3.1. İş Kazasının Tanımı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında iş kazası;

“a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına

bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

¹ Belediyelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Sisteminin Oluşturulması Süreci, Hakan Emrah GÜLER, Mersin, Aralık/2017

e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olay” olarak hüküm altına alınmıştır.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre iş kazası, İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, “çalışanın ölümü veya maluliyetiyle sonuçlanacak şekilde vücut bütünlüğünün bozulmasına neden olan” olayı ifade etmektedir. (Md.8/4)

Buna göre Belediyeler ile İl Özel İdarelerinde yürütülen faaliyetlerin çok çeşitli olması nedeni ile meydana gelebilecek iş kazaları da çeşitlilik göstereceği tespit edilmiştir. Buralarda yürütülen faaliyetlerin benzerlik göstermesi, benzer işlerde benzer iş kazalarının meydana gelebileceği görülmüştür.

Belediye ile İl Özel İdarelerinin faaliyetlerinin başında asfalt, yol, kaldırım, kanalizasyon gibi çalışmaları kapsayan inşaat işyeri olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra yine bunların görevleri arasında sayılan bina yapımı ve onarımı çalışmalarını da inşaat işlerinde meydana gelebilecek kazaları kapsadığı görülmüştür. Asfalt çalışmalarında çalışanların kimyasal risklere maruz kalması veya ısıya dayanıklı ayakkabılar olmaması gibi durumların iş kazalarına yol açabileceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan buralarda yürütülen bir diğer önemli faaliyet alanının ise makine ikmal birimleri olduğu görülmüştür. İş makinelerinin, araçların bakım ve onarımlarının yapıldığı kaynak, marangozhane gibi iş alanlarının da yürütüldüğü

makine ikmal birimlerinde de yine bu iş alanlarında oluşabilecek çeşitli iş kazalarının meydana gelebileceği görülmüştür. Temizlik işleri birimlerinin yürüttüğü faaliyetlerde yine çalışanların tehlikelere maruz kalıp iş kazalarının oluşabileceği bir faaliyet alanı olduğu görülmüştür. Bunlar dışında Park ve Bahçeler birimlerinin yürüttüğü park yapım işleri ve yeşillendirme çalışmaları, budama ve çim biçme faaliyetleri de yine iş kazalarının meydana geldiği birimler olduğu belirtilmiştir².

Söz konusu durumlara göre iş kazası meydana gelen işyerlerinde işçi, işveren ve 3. kişi olmak üzere farklı sorumluluklar bulunmaktadır.

3.2. İş Kazası Sonucu Sorumluluklar

İş kazası sonucunda işverenler, hukuksal boyutu değişik olan 3 türlü dava ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bunlar kazaya uğrayan işçinin açabileceği maddi ve manevi tazminat davaları ile Sosyal Güvenlik Kurumunun kazalı işçiye yaptığı yardımları işverenden geri alma (rücu) davalarıdır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre “işverenler iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmamakla” yükümlüdürler. Yine aynı Kanuna göre “işverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorum-

2 Www.Csgb.Gov.Tr/Media/2072/Mahalliidare_Isgrisk.Pdf, Erişim Tarihi 07/08/2019

lulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimi vermek” zorundadırlar. Yine işverenler iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak için, söz konusu Kanuna göre çıkarılmış olan yönetmeliklerde belirtilen şartları yerine getirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülükleri yerine getirmeyerek “işçiye gözetme borcu»na aykırı davranan işverenler kamu hukuku gereği özel hukuk hükümlerinden ayrı olarak idari yaptırımlarla da karşı karşıya kalırlar. İdari yaptırımlar; işin durdurulması, işyerinin kapatılması ya da para cezası şeklinde olabilmektedir. **Ayrıca, ölümlü iş kazalarında Türk Ceza Kanununun çeşitli maddelerine göre; “tedbirsizlik veya dikkatsizlikle ölüme neden olmak” suçlamasıyla hapis cezaları istenebilmektedir.**

Buna göre 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 76 ncı maddesinde işverenin kaza durumunda sorumluluğu; “İşveren, iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan genel sağlık sigortalısına sağlık durumunun gerektirdiği sağlık hizmetlerini derhal sağlamakla yükümlüdür.” şeklinde açıklanmıştır. “Bu kapsamda işveren, kaza geçiren çalışana en kısa sürede bir sağlık ekibi tarafından acil müdahale yapılmasını sağlamalıdır”. Bu, sağlık ekiplerinin işyerine gelmesini sağlamak veya en uygun şekilde bir sağlık kuruluşuna kaza geçiren personeli ulaştırmak şeklinde olabilir.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda işverenin diğer bir yükümlülüğü olan bildirim yükümlülüğüne değinil-

miştir. İşveren, işçilerin işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;

- Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.
- İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.
- İşyerinde mevcut ve oluşabilecek tehlikeler için risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.
- Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır.
- Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki işçilerin hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.

İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işçilerin iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz ve işveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz.

İşçilerin bilgilendirilmesi ve eğitimi, iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi çalıştırma zorunluluğu, risklerden korunma, sağlık gözetimi yükümlülüğü, çalışan temsilcisi görevlendirme, işyerinde meydana gelebilecek tehlikelere karşı risk değerlendirmesi yapmak ve tüm sağlık ve güvenlik tedbirlerini almak zorundadır.

Ayrıca, işverenin iş kazasından sonraki üç gün içerisinde durumu Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmesi gerekliliği kanunla düzenlenmiştir. İşyeri, 3 iş günü içinde iş kazası bildirimini yapmadığı takdirde idari para cezası ile karşılaşacaktır.

Yukarıda yer alan açıklamalardan göz önünde bulundurulduğunda bir iş kazası durumu olduğunda işverenin sorumlu olması kaçınılmazdır. Peki buna göre Belediyeler ile İl Özel İdarelerindeki işverenin kim olduğunu ve iş kazasından kimlerin sorumlu olduğunu belirtmekte yarar vardır.

5510 sayılı Kanununun 12 nci maddesinde İş Kanunundaki tanıma benzer şekilde işveren, “4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre sigortalı sayılan kişileri çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar” şeklinde tanımlanmıştır (md.12/I). Kısacası işveren sayılmak için sigortalı çalıştırmak gerekli ve yeterlidir. İşyerinin maliki olmak şart değildir. İşverenin mutlaka gerçek bir kişi olması da gerekmez. Özel hukuk veya kamu hukuku tüzel kişisi de sigortalı çalıştırdığı takdirde 5510 sayılı kanun kapsamında işveren sayılacaktır. **Buna göre Belediyelerde Belediye ve İl Özel İdarelerinde de Özel İdare'nin kendi tüzel kişisi işveren sıfatını haiz olacaktır. Dolayısıyla bu sıfatından dolayı herhangi bir iş kazasında sorumluluğu olması halinde Belediye ile İl Özel İdaresi'nin tüzel kişiliğinin sorumluluğu olacaktır.**

Nitekim Yargıtay 12. Ceza Dairesi’de asıl sorumluluğun asıl işverende olduğunu belirterek durumu özetlemektedir.

Söz konusu Daire'nin 22/01/2013 Tarih, 2012/6819 Esas ve 2013/1829 Karar sayılı kararı ile, “İş güvenliği önlemleri alma ve işte kullanılan malzemelerin ve araçların kontrol yükümlülüğünün sözleşme ile asıl işveren Tera A.Ş. Tarafından taşeron firma olan Hitit Limited Şirketine devredilmesinin asıl işverenin kontrol ve gözetim sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağına” karar vererek, mahkeme hükmünün bozulmasına hükmetmesi, asıl işverenin kontrol ve denetleme yükümlülüğünün devredilemez olduğuna vurgu yapmıştır. Dolayısıyla işveren sıfatı dolayısıyla Kamu kurumları da iş kazasından ve gözetim/denetleme yükümlülüğünden işveren sıfatıyla sorumlu olacaktırlar.

Diğer taraftan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda işverenin tanımı yapılmıştır. Buna göre işveren, çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları ifade eder. Söz konusu tanıma göre Tüzel kişiliği bulunmayan ve Devlet tüzel kişiliğinin bir parçası olan Kamu Kurumları da işveren niteliğine haiz olmaktadır. Ayrıca mezkur Kanun’da “işveren adına hareket eden, işin ve işyerinin yönetiminde görev alan işveren vekilleri, bu Kanunun uygulanması bakımından işveren sayılır” denilerek işveren vekilinin de işveren niteliğini kazandığı görülmektedir. Örneğin bir Belediyede Belediye Başkanı ve Yardımcıları da işveren vekili niteliğine haiz olmaktadır.

6331 sayılı Kanunda yerine getirilmesi gereken yükümlülükler açısından kamu-özel işyerleri arasında herhangi bir

ayrım bulunmadığına göre, özel sektör işyerlerinde olduğu gibi kamu kurum ve kuruluşlarını temsile ve bütününe sevk ve idareye yetkili olanlar ile bunların yardımcıları, yani işveren vekilleri 6331 sayılı Kanun m.4'de öngörülen, “**çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür**” hükmünün birinci derecede muhatabı haline gelmiştir. Aynı Kanununa göre de, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için varsa çalışanları arasından yoksa dışarıdan hizmet satın alarak iş güvenliği uzmanını, işyeri hekimi ve diğer sağlık personelini görevlendirmek zorunda kalacaklardır. Ayrıca kamu işveren vekilleri, görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşların görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü kılınmışlardır (m.6). Başka bir deyişle, kamu işveren vekilleri, işyerinde görev yapan işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının çalışma şartları ile yetki ve sorumluluklarını dikkate alarak, onların görevlerini etkin bir şekilde yapmasını sağlamak amacıyla, işyeri içinde gerekli planlama ve düzenlemeleri yapmasına imkân sağlayacak ve yeterli çalışma süresini tanıyacaklardır³.

Yukarıda yapılan açıklamalardan yola çıkarak iş kazasından dolayı işveren vekili sıfatı olan Belediye Başkanı'nın sorumlu olup olamayacağını belirtmekte yarar vardır. Bu konuda **Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin kararına göz atmak yerinde olacaktır**. Yargıtay kararında “*Sanığın*

... Belediye Başkanı olarak görev yaptığı, ölen A. T'nin ise Belediyede mevsimlik işçi olarak çalıştığı, ancak olay tarihinden 2 ay önce belediyeye bağlı taş imalathanesinde kum ve çimento karışımı yapmak için harç karma makinesinden sorumlu işçi olarak çalıştırılmaya başlandığı, olay günü ölenin harç makinesinin temizliğini yaptığı esnada, üzerinde bulunan tulumun kol kısmının uçlarını betoniyer içerisindeki karıştırıcı kollara kaptırması nedeniyle harç karma makinesinin içine düştüğü başının, karıştırıcı kollar arasında ezilmesi sonucu solunum ve dolaşım yetmezliğinden vefat ettiği olayda, işveren konumunda olan sanığın iş yerinde var olan risk ve tehlikeleri önceden belirleyip, bunları gidermesi, çalışanları da bu tehlikelere karşı bilgilendirmesi, makine, tezgah sistemlerinin güvenli, sağlıklı çalıştırmasını sağlaması, ağır ve tehlikeli işlerde çalışan işçileri mesleki eğitim yanında işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimi vermesi, her bölüm ve birimde vardiyada eğitim, nezaret, gözetim, işverenlik asli görevlerini gereği gibi yerine getirmesi, insiyatifi işçilere bırakmaması gerekirken aksine hareketle asli kusurlu olduğu dikkate alındığında...” diyerek **Belediye Başkanının asli kusurlu olduğuna hükmetmiştir**. Söz konusu karar göz önünde bulundurulduğunda Belediye Başkanı'nın dahi iş kazasından sorumlu olabileceği anlaşılmaktadır.

3.3. İşçinin Hakları

Belediyeler ile İl Özel İdarelerinde çalışan işçiler de İş Kanunu'na tabi olduklarından iş kazası sonucu Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) sigortalılara ve geride kalanlara sağladığı yardımlar

³ <http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3634/422447.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
(erişim tarihi:13/09/2019)

söz konusu olmaktadır. Ancak bunun için önce SGK'nın olayı iş kazası olarak tanımlaması gerekmektedir. Söz konusu Kanununun 16 ncı maddesinde ilgili haklar belirlenmiştir. Buna göre iş kazası veya meslek hastalığı sigortasından sağlanan haklar şunlardır:

a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi; Örneğin, iş yerinde işini yaptığı sırada kayıp düşen ve ayağı kırılan sigortalı hastaneye gidip 10 günlük rapor alırsa, SGK 10 gün için sigortalıya geçici iş göremezlik ödeneği ödemektedir. SGK hastalık sigortası çerçevesinde istirahat raporu alan sigortalılara üçüncü günden itibaren geçici iş göremezlik ödeneği öder. Ancak, iş kazası halinde durum farklıdır. İş kazası sonucu istirahat raporu alan sigortalıya raporun ilk gününden itibaren geçici iş göremezlik ödeneği ödenmektedir.

b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması; sigortalının geçirdiği iş kazası sonrası meslekte kazanma gücünü en az yüzde 10 oranında kaybettiğini sağlık kurulu raporuyla belgelemesi halinde, sigortalı SGK'dan sürekli iş göremezlik geliri alabilmektedir.

c) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması; SGK ölüm sigortası kapsamında geride kalan hak sahiplerine aylık bağlamak için ölen sigortalının belirli süre prim ödemesi koşulunu aramaktadır.

Ancak iş kazası sonrası ölümlerde, geride kalan hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için ölen sigortalının bir gün

bile sigortasının olması yeterli. Dahası, sigortalının işe girişi yapılmamış olsa bile geçirilen kaza sonrasında SGK durumu sorgulayarak sigortalının o iş yerinde çalıştığını tespit ederse, geride kalanlara yine ölüm geliri bağlanır. Ayrıca, iş kazası sonrası ölen kişinin ölüm sigortasından da aylığa hak kazanmış olması durumunda, iş kazası sigorta kolundan ölüm geliri, ölüm sigortasından ise ölüm aylığı birlikte bağlanacaktır.

d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi; Babasını veya annesini iş kazası nedeniyle kaybeden ve ölüm geliri almakta olan kız çocuğunun evlenmesi halinde ölüm geliri kesilmektedir. Bununla birlikte, SGK resmi nikâhla evlenen kız çocuğuna ölüm gelirinin iki yıllık tutarını peşinen evlenme ödeneği olarak ödemektedir.

e) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi; Cenaze ödeneği sigortalının sırasıyla eşine, yoksa çocuklarına, o da yoksa anne ve babasına, o da yoksa kardeşlerine verilmektedir. Cenazenin bu kişiler dışında gerçek veya tüzel kişiler tarafından kaldırıldığının belgelenmesi durumunda ise masraflar gerçek veya tüzel kişilere ödenmektedir. 2019 yılı için SGK tarafından belirlenen cenaze ödeneği tutarı 716,00TL'dir. 1 Ocak ve 31 Aralık 2019 tarihleri arasında vefat eden kişiler için bu tutar ödenecektir.

4. SONUÇ

Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Şirketlerinde çalışan işçiler hakkında 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğinden söz konusu işçilerin 5510

sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre (4/a) sigortalı olması gerekmektedir. Yine bu kişilerin iş kazası geçirmeleri halinde de yine 5510 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır. Belediye ile İl Özel İdareleri'nin faaliyetlerinin başında asfalt, yol, kaldırım, kanalizasyon gibi çalışmaları kapsayan inşaat işyeri olduğu tespit edildiğinden bu alanlarda iş kazasına maruz kalınabileceği açıktır. Dolayısıyla bu birimlerin iş kazalarını önlemek için iş sağlığı ve güvenliği kurallarına azami derecede dikkat etmeleri yerinde olacaktır. Yine iş kazası yaşandığında işçilerin ve hak sahibi kişilerin SGK tarafından verilen ödenek ve gelirleri de talep etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

4857 sayılı İş Kanunu

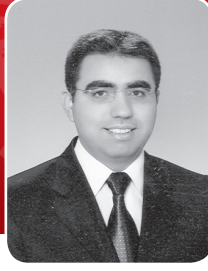
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Hakan Emrah GÜLER, Belediyelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Sisteminin Oluşturulması Süreci, Mersin, Aralık/2017

Www.Csgb.Gov.Tr/Media/2072/Mahalliidare_Isgrisk.Pdf, Erişim Tarihi 07/08/2019

<http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3634/422447.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (erişim tarihi:13/09/2019)

Mustafa YAVUZ

Gümrük ve Ticaret Uzmanı

BELEDİYELERİN VE İL ÖZEL İDARELERİNİN KOOPERATİFLERE ORTAK OLABİLME ESASLARI

1. GİRİŞ

Belediyeler ve il özel idareleri, belde sakinlerinin/il halkının mahalli müşteri nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. 5393 sayılı Belediye Kanunu¹ ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda², belediyelerin ve il özel idarelerinin kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmesine imkan sağlanmıştır.

“Şirket” denince akla ilk gelen anonim ve limited şirketler olmakla birlikte, kooperatifler de ilgili mevzuat gereğince tür olarak şirket niteliğindedir. Koope-

ratif, toplum içinde yaşamının zorunlu sonucu olarak oluşmuş sosyolojik ve ekonomik bir olgudur. Kooperatif kelimesi, latince kökenli “birlik ve beraberlik” anlamına gelen “co” ve “çalışma” anlamına gelen “operation” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Ekonomik güçlük ve sıkıntıların aşılmasına yönelik olarak kurulan kooperatiflerin temelinde dayanışma, karşılıklı yardım ve birlikte yararlanma ilkeleri yer almaktadır.

Buradan hareketle, kanun koyucu hem belde sakinlerine/il halkına daha iyi ve çeşitli hizmetler sunulabilmesi hem de kooperatifçiliğin geliştirilmesi, bunların ihtiyaçlarının daha hızlı bir şekilde sağlanması ve halkın kooperatifçiliğe özendirilmesi amacıyla, kamu tüzel kişilerinin ve dolayısıyla belediyeler ve il özel idarelerinin kooperatiflere ortak olabilmesi-

1 5393 sayılı Belediye Kanunu, 13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

2 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 04.3.2005 tarihli ve 25745 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

ne olanak sağlamıştır. İşte bu çalışmada, belediyeler ve il özel idarelerinin kooperatiflere ortak olabilmesi ile ortak olunabilecek kooperatif türleri detaylı olarak açıklanmış ve incelenmiştir.

2. GENEL OLARAK KOOPERATİFLER

Anayasanın “Kooperatifçiliğin geliştirilmesi” başlıklı 172 nci maddesi, “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” hükmünü amirdir. Bu çerçevede, kooperatifçiliğin gelişmesi dikkate alınarak kooperatiflere ilişkin bazı düzenlemeler yapılmış olup, bu düzenlemelerin en başında ise 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu³ (KoopK) gelmektedir.

KoopK’da kooperatif, ‘tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklık’ şeklinde tanımlanmıştır.

Bir kooperatif en az 7 gerçek ve/veya tüzel kişi ortak tarafından imzalanacak anasözleşme ile kurulur. Ana sözleşme, ilgili bakanlığa verilir. İlgili bakanlık; tarımsal amaçlı kooperatifler için Tarım ve Orman Bakanlığı, yapı kooperatifleri için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, bunların dışında kalan kooperatifler için ise Ticaret Bakanlığıdır. İlgili bakanlığın ku-

ruleşme izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur.

Sermaye şirketlerinde kar elde etmek ve bunu paylaşmak amaç olmasına karşın, kooperatiflerde ortakların ekonomik yarar ve gereksinmelerini sağlamak ve devam ettirmek ilkesinden hareket edilir. Bu doğrultuda, kooperatifler için asgari sermaye miktarı öngörülmemiştir. KoopK’da sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulması yasaklanmıştır. Öte yandan, bir ortaklık payının değeri 100 TL’dir. Ortaklar en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Bir ortağın en az kaç pay taahhüt edeceği anasözleşmede gösterilir. Bununla birlikte, **sahip olduğu pay sayısı ne olursa olsun her ortak, genel kurulda yalnız bir oya sahiptir.** Dolayısıyla, şirketlerin aksine kooperatiflerde çoğunluğa sahip olma gibi bir durum söz konusu değildir.

Diğer taraftan, kooperatiflerin organları **genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.** Genel kurul bütün ortakların temsil edildiği en yetkili organdır. Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Olağan genel kurul toplantısının her yılın ilk altı ayı içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur. Yönetim kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır. Bu kurul, genel kurulca en az bir, en çok dört yıl için seçilir ve en az üç üyeden oluşur. Bunların ve yedeklerinin kooperatif ortağı olması şarttır. Yönetim kurulu üyeliğine tüzel kişiler ve dolayısıyla belediyeler ve il özel idareleri de seçilebilir. Belediye ve il özel idarenin, kooperatif yönetim kuruluna

3 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

seçilmesi halinde temsilcisinin ismini kooperatife bildirir. Denetim kurulu ise genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını incelemekle görevlidir. Denetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından en az bir yıl için ortaklar arasından veya dışarıdan en az iki veya daha fazla olmak üzere seçilir.

3. BELEDİYELER VE İL ÖZEL İDARELERİNİN KOOPERATİFLERE ORTAK OLABİLMESİNİN DAYANAKLARI

3.1. Kooperatifler Kanunu

KoopK'nın 1 inci maddesinin ilk halinde kooperatifin tanımı şu şekilde yer almıştır: "Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir." Anılan hükümde, kooperatiflerin kimler tarafından kurulabileceği sayma yöntemiyle belirlenmiş ve kamu tüzel kişileri yanında ayrıca belediyelerin ve il özel idarelerinin de kooperatif kurucusu olabileceği açıkça ifade edilmiştir.

Bu defa, 5146 sayılı Kanunla⁴ **söz konusu madde değiştirilmiş ve bir önceki bölümde yer verdiği üzere söz konusu hükümde kooperatiflerin gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar olduğu**

⁴ 5146 sayılı Kooperatifler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 07.05.2004 tarihli ve 25455 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu gerçek kişiler haricinde kooperatife ortak olacak kişileri tek tek sayma yolunu terk ederek tüm tüzel kişilerin ortaklığını kabul etmiştir. Başka bir deyişle, yeni tanımda tüzel kişilerle ilgili herhangi bir ayrıma gidilmeksizin özel hukuk tüzel kişileri ile kamu tüzel kişilerinin kooperatiflerde kurucu olabilmesine imkan sağlanmıştır. Buna göre, kamu tüzel kişiliğini haiz olan belediyeler ve il özel idareleri, daha önceden olduğu gibi şimdi de kooperatiflere ortak olabilmektedir.

Öte yandan, belediyelerin ve il özel idarelerinin ortak olabilmesine olanak sağlayan bir diğer hüküm de KoopK'nın 9 uncu maddesidir. Anılan maddenin ilk hali "*Özel idareler, belediyeler, köyler gibi kamu tüzel kişileri ile cemiyetler ve dernekler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kooperatifler, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olur, önderlik eder ve ortak olabilirler.*" şeklinde iken, yine 5146 sayılı Kanun ile "*Kamu ve özel hukuk tüzel kişileri amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olabilir, önderlik edebilir ve ortak olabilirler.*"⁵ şeklinde değiştirilmiştir. Zikredilen hükmün yeni haline göre, her ne kadar belediyeler ve il özel idareleri ismen sayılmamış olsa da, kamu tüzel kişiliğine sahip olmaları nedeniyle bunların kooperatiflere ortak olabilmesi mümkündür.

Ancak, önemle vurgulamak gerekir ki, KoopK'nın 9 uncu maddesinde,

⁵ KoopK'nın 5146 sayılı Kanunla değişik 9. maddesinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmuş, Yüksek Mahkeme ise söz konusu maddeyi Anayasaya aykırı bulmayarak başvuruyu 02.05.2008 tarihli ve E:2004/47, K:2008/96 sayılı kararıyla reddetmiştir (Anılan karar, 01.07.2008 tarihli ve 26923 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.).

kamu tüzel kişilerinin her kooperatife değil, amaçları bakımından ilgiledikleri kooperatiflere ortak olabileceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu düzenlemede geçen “*amaçları bakımından ilgiledikleri*” ifadesini “*çalışma alanı ve faaliyetleri açısından ilgili oldukları*” şeklinde anlamak gerekir. Bu halde, belediyeler ve il özel idareleri kooperatiflere ortak olurken, çalışma alanı ve faaliyetleriyle kooperatifin amaçları arasında illiyet bağı kurulmalıdır.

Diğer taraftan, kanun koyucu, belediyeler ve il özel idareleri de dâhil tüm kamu tüzel kişilerinin, sadece kooperatiflere ortak olabilmesini değil, aynı zamanda kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olabilmesine ve bunlara önderlik edebilmesine de imkan sağlamıştır.

Son olarak belirtelim ki, belediyeler ve il özel idareleri kooperatiflere ortak olabilmekle birlikte, belediye/il özel idare isminin bir kooperatif unvanında kullanılması yasaktır. Nitekim KoopK’nın 2/ son maddesi “*Kooperatifler ve üst kuruluşlarının unvanlarında, kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez.*”- hükmünü amirdir. Öyle ki, bu kurala aykırı davranan kooperatif yönetim kurulu üyelerinin altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür (KoopK md. Ek 2/2). Bu durumda, **bir kamu kuruluşu olan belediyeler ve il özel idarelerinin adı, bunların izni olsun veya olmasın, hiçbir kooperatifin unvanında kullanılamaz.**

3.2. Belediye Kanunu ve İl Özel İdare Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanununun 16/1-i maddesine göre belediye meclisinin görevlerinden biri de, “*Bütçe içi işletme ile 6762 (6102) sayılı Türk Ticaret Kanununa tabi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek*”tir. Aynı hüküm, il genel meclisinin görevleri bakımından, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 10/1-e maddesinde de yer almaktadır.

Önceki bölümde yer verildiği üzere, KoopK’nın 1 inci maddesinde kooperatiflerin “ortaklık” olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun⁶ 124/1. maddesinde ticaret şirketlerinin; kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret olduğu hükme bağlanmıştır. Yine aynı Kanunun 1531 inci maddesinde de “ortaklık” ve “şirket” terimlerinin eş anlamda kanuni terimler olduğu ve bu terimlerin birbirleri yerine kullanılabileceği belirtilmiştir. O halde, anılan hükümler bağlamında kooperatifler birer ortaklıktır.

Dolayısıyla, anılan Kanunlar gereğince belediyeler ve il özel idarelerinin bir kooperatife ortak olabilmesi için öncelikle bu hususta belediye meclisinin/il genel meclisinin olumlu bir karar alması gerekmektedir. Bunun akabinde belediyeler ve il özel idarelerinin, gerçek kişilerde olduğu gibi, kooperatif anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim

6 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

kuruluna başvurması, varsa şahsi sorumluluk ve ek ödemeleri yazılı olarak kabul etmesi, taahhüt ettikleri sermayenin en az dörtte birini peşin ödemeleri ve yönetim kurulunun ortaklık talebinin kabulüne ilişkin karar alması ve kooperatife bildirmesi gerekir.⁷

4. BELEDİYELER VE İL ÖZEL İDARELERİNİN ORTAK OLABİLECEĞİ KOOPERATİFLER

4.1. Genel Olarak

Kooperatifler hukukunda açık kapı ilkesi geçerlidir. Bu ilke genel itibarıyla, kooperatiflerin kapısının, kanun ve anasözleşmedeki giriş şartlarını yerine getiren ve giriş isteğinin reddi için haklı bir sebep gösterilemeyen herkese açık tutulması, çıkma arzusunda olanlara da bu kapının kapatılmaması şeklinde açıklanmaktadır.⁸ Söz konusu ilke kısaca, kooperatife giriş ve çıkışta serbestlik olarak ifade edilebilir.

Açık kapı ilkesine göre, gerçek veya tüzel kişi olması fark etmeksizin ortaklık şartlarını taşıyan herkes kooperatiflere ortak olabileceği gibi, isteyen her ortak kendi özgür iradesiyle ve dilediği zaman kooperatiften çıkabilir. Ancak kooperatife giriş ve çıkışta kural olarak açık kapı ilkesi geçerli olmakla birlikte, bu ilke her isteyen dilediği kooperatife ortak olabileceği anlamına da gelmemektedir. Zira kooperatiflere girme ve çıkma serbestisi bazı kısıtlamalara tabidir. Bu kapsamda, **belediyeler ve il özel idareleri de dâhil**

olmak üzere gerçek ve tüzel kişiler, ancak kanun ve/veya anasözleşmede belirtilen esaslar çerçevesinde kooperatiflere ortak olabilir.

Kooperatiflere ortak olma şartlarının ana sözleşmede gösterilmesi zorunludur. Kural olarak tüzel kişiler kooperatiflere ortak olabilmekle birlikte, örneğin ana sözleşmede sadece gerçek kişilerin ortak olabileceğinin ifade edilmesi halinde özel ve kamu tüzel kişilerinin bu kooperatiflere ortak olabilmesi mümkün değildir. Nitekim, örnek ana sözleşmelerde⁹ sadece gerçek kişilerin ortak olabileceği öngörüldüğünden **belediyeler ve il özel idareleri; tedarik ve dağıtım kooperatifi, hizmet kooperatifi, çocuk bakım hizmetleri kooperatifi, tarım satış kooperatifi, esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifi, küçük sanayi sitesi yapı kooperatifi, temin tevzi kooperatifine ortak olamazlar.**

Örnek ana sözleşmeler¹⁰ incelendiğinde kamu tüzel kişisi olarak belediyeler ve il özel idarelerinin ortak olabileceği kooperatifler iki aşamada değerlendirilebilir. **Bunlardan birincisi başka bir şart aranmaksızın doğrudan ortak olunabilecek kooperatifler; ikincisi ise ana sözleşmelerde tüzel kişilerin ortak olabileceği belirtilmekle birlikte, bunun dışında ayrıca bazı şartların öngörüldüğü ve dolayısıyla gerekli koşulların taşınması halinde ortak olunabilecek kooperatiflerdir. Bu bağlamda, belediyeler ve il özel idarelerinin her iki aşamaya göre**

7 Yusuf Üstün, Muhittin Aydın, Kooperatifler Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2014, s.94.

8 Yahya Deryal, Kooperatiflerde Ortak Sifatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994, s.51.

9 KoopK'nın 88. maddesi ilgili bakanlıklara kooperatifler için örnek ana sözleşme hazırlamak görevi vermiştir. Buna göre kooperatif türlerine göre ilgili bakanlıklarca örnek ana sözleşmeler hazırlanmakta ve kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

10 <https://esnaf.ticaret.gov.tr/dokuman-ve-formlar/kooperatifler/ornek-anasozlesmeler> (Erişim-22.08.2019).

ortak olabileceği kooperatif türleri aşağıda açıklanmıştır.

4.2. Belediyeler ve İl Özel İdarelerinin Doğrudan Ortak Olabileceği Kooperatifler

İlgili bakanlıklarca hazırlanan örnek ana sözleşmeler incelendiğinde, başka bir şart aranmaksızın kamu tüzel kişisi olması sebebiyle belediyeler ve il özel idarelerinin kurucu ya da sonradan aslen veya devren ortak olabileceği kooperatif türleri şunlardır:

- Konut yapı kooperatifi,
- Kadın girişimi üretim ve işletme kooperatifi,
- Tüketim kooperatifi,
- Turizm geliştirme kooperatifi,
- Eğitim kooperatifi,
- Bilimsel araştırma ve geliştirme kooperatifi,
- Gayrimenkul işletme kooperatifi,
- Hizmet ve dayanışma kooperatifi,
- Fikri mülkiyet hakları ve proje danışmanlığı kooperatifi,
- Karşılıklı sigorta kooperatifi,
- Sağlık hizmetleri kooperatifi,
- Tarım kredi kooperatifi,
- Tarımsal kalkınma kooperatifi.

4.3. Belediyeler ve İl Özel İdarelerinin Belli Şartları Sağlamaları Kaydıyla Ortak Olabileceği Kooperatifler

Belediyeler ve il özel idareleri, kamu tüzel kişisi olmaları nedeniyle ortaklık için gereken şartlardan birini taşımakla birlikte, ana sözleşmelerde öngörülen diğer şartları da sağlamaları halinde aşağıdaki kooperatiflere ortak olabilir.

Söz konusu kooperatif türleri şunlardır:

- **Karayolu yük/yolcu taşıma kooperatifi** (Yük/yolcu taşımacılığı işi ile iştigal etmek ve kooperatifin amacına uygun bir motorlu araca sahip olmak veya bu nitelikte bir aracı en az iki yıl süreyle kiralamak kaydıyla),

- **Küçük sanat kooperatifi** (Küçük sanatı fiilen meslek edinmek ve sanatını kendisine ait işyerinde veya kooperatifin müşterek atölyesinde icra ederek kooperatifin konusuna giren yarı mamul veya mamul madde imal etmek kaydıyla),

- **Yaş sebze ve meyve pazarlama kooperatifi** (Yaş sebze ve meyve üreticisi olmak kaydıyla),

- **Pazarcılar işletme kooperatifi** (Pazarcılık işi ile iştigal etmek ve kooperatif merkezinin bulunduğu ilin sınırları içinde kurulan pazar yerlerinde çalışmasına izin verilmiş kişilerden olmak kaydıyla),

- **Deniz yük/yolcu taşıma kooperatifi** (Ulusal ve uluslararası sularda yük/yolcu taşımacılığı işiyle iştigal etmek ve kooperatifin amacına uygun bir motorlu araca sahip olmak veya bu nitelikte bir aracı en az iki yıl süreyle kiralamış olmak kaydıyla),

- **Üretim ve pazarlama kooperatifi** (Ana sözleşmede belirtilen ürünlerden birinin üreticisi olmak kaydıyla),

- **Yenilenebilir enerji üretim kooperatifi** (Aynı dağıtım bölgesi içindeki aynı tarife grubunda yer alan elektrik tüketim aboneleri olmak kaydıyla),

- **Site işletme kooperatifi** (Site dâhilinde konut maliki, oturma hakkı sahibi, genel hizmet tesislerinden birinin maliki veya kiracısı olmak kaydıyla),

Görüldüğü üzere, belediyeler ve il özel idarelerinin yukarıda yer verilen kooperatif türlerine ortak olabilmesi için gerçek veya tüzel kişi olma yanında kooperatifin faaliyet alanına göre belli konularda faaliyet göstermesi gerekmektedir. Ancak, bu kuruluşların ifa ettikleri görev ve yapıları gereğince söz konusu alanlarda faaliyet göstermesi ve dolayısıyla bu kooperatif türlerine ortak olabilmesi çok mümkün görülmemektedir.

5. SONUÇ

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümleri çerçevesinde belediyeler ve il özel idareleri, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kurucusu olabilir veya sonradan kooperatiflere aslen ya da devren ortak olabilirler. Ayrıca, belediyeler ve il özel idareleri, kooperatiflerin kuruluşuna yardımcı olabilir ve bu hususta kooperatiflere önderlik edebilirler.

İlgili mevzuat gereğince, kooperatiflere ortak olacaklarda aranacak şartlar ana sözleşmede gösterilir. Belediyeler ve il özel idarelerinin kooperatiflere ortak olması kural olarak mümkün görülmekle beraber, ana sözleşmede ilgili kooperatife sadece gerçek kişilerin ortak olabileceği öngörülmüşse, bu halde söz konusu kooperatiflere belediyeler ve il özel idareleri ortak olamazlar. Bunun yanında, yine ana sözleşmede kooperatife hem gerçek kişilerin hem de tüzel kişilerin ortak olabileceği belirtilmekle birlikte, söz konusu şartın yanında ortak olmak isteyenlerin belli alanlarda ticari faaliyette bulunması koşuluna yer verilmişse, doğal olarak

belediyeler ve il özel idarelerinin bu nitelikteki kooperatiflere gerekli şartları sağlamadığı için -isteseler de- ortak olması mümkün değildir.

Bu çerçevede, belediyeler ve il özel idarelerinin bir kooperatife ortak olmayı istemesi halinde ana sözleşmede öngörülen ortaklık şartlarının sağlanıp sağlanmadığının etraflıca irdelenmesi, hem kooperatiflerin hem de belediyeler ve il özel idarelerinin menfaatine olacaktır.

KAYNAKÇA

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı R.G.).

5146 sayılı Kooperatifler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (07.05.2004 tarihli ve 25455 sayılı R.G.).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (04.3.2005 tarihli ve 25745 sayılı R.G.).

5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

Anayasa Mahkemesinin 02.05.2008 tarihli ve E:2004/47, K:2008/96 sayılı kararı (01.07.2008 tarihli ve 26923 sayılı R.G.).

Deryal, Yahya, Kooperatiflerde Ortak Sıfatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994.

Üstün, Yusuf, Aydın, Muhittin, Kooperatifler Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2014.

<https://esnaf.ticaret.gov.tr>

Selim SALTAN

*Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
Bordro ve Tahakkuk Şube Müdürü*

DAHA DÜŞÜK EK GÖSTERGELİ KADROYA ATANAN 5434 SAYILI KANUNA TABİ MEMUR PERSONELİN EMEKLİ SANDIĞI KESENEK VE KARŞILIK FARKI İŞLEMLERİ

1. GİRİŞ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile 01.10.2008 tarihinden önce memur olan personelin emeklilik şartları, emekli maaşı bağlama oranları, prim oranları ve prime esas kazanç kalemleri (sgk matrahı) belirlenmiştir. Bu kanunun uygulanması özlük işlemleri birimi ile maaş ödeme birimleri tarafından yapılmaktadır. Bu birimlerin memur personelin mali ve özlük haklarında dikkatli ve özenli davranmaları mağduriyetleri ortadan kaldıracaktır. Ancak her ne kadar ilgili birimler işlerini sağlam ve güvenilir yapsa da memur personelin kendi mali ve özlük

haklarını bilmeleri, uygulamanın doğru yapılıp-yapılmadığını kontrol etmesinde yarar vardır. Bu makalemizde daha düşük ek göstergeye atanan memur personelin kesenek farkını anlatacağız.

2. DAHA DÜŞÜK EK GÖSTERGELİ KADROYA ATANAN MEMURUN KESENEK VE KARŞILIĞI TUTARI

5434 sayılı Kanunun Ek 67 nci maddesinde “Daha önce atanmış ya da seçilmiş oldukları kadro, görev veya aylık almış oldukları dereceler için belirlenmiş olan ek göstergelerden daha düşük ek gösterge ödenmesi gereken veya ek göstergesi olmayan bir kadro, görev veya dereceye atanan ya da seçilenler; daha önceden ya-

rarlanmış oldukları ek gösterge rakamı ile halen buldukları kadro, görev veya dereceye ilişkin ek gösterge rakamı arasındaki farktan kaynaklanan kesenek ve karşılık tutarının tamamının aylıklarından kesilmesi suretiyle emeklilik açısından yüksek olan ek göstergedeki yararlanmaya devam ederler. Bu Kanununun 12 nci maddesinin (II) numaralı fıkrasının (n) bendinde sayılanlar hariç, atandıkları veya seçildikleri kadro, görev ya da derecede en az altı ay görev yapmaksızın ek göstergesi daha düşük bir kadro, görev ya da dereceye atanan veya seçilenler hakkında bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

Personel kanunlarında ya da aylık ödenmesine dayanak teşkil eden diğer kanunlarda kendileriyle eşit olarak ek gösterge verilmekte olan kadrolarda bulunanların yararlandıkları ek göstergelerden faydalanma imkanı da kalmayacak şekilde kadro unvanları personel kanunlarından ya da aylık ödenmesine dayanak teşkil eden diğer kanunlardan çıkarılan ve yararlanacakları ek gösterge hakkında ayrıca bir düzenleme yapılmamış olan kadro unvanları üzerinden emekli, dul ve yetim aylığı bağlanmış olanlar ile bu durumda olup iştirakçiliği devam edenlere uygulanacak ek göstergeler; Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü tarafından birlikte belirlenir. İlgili kanunlarında ayrıca ek gösterge belirlenmek suretiyle ve bir kadro şartı aranmaksızın yürütülmesi öngörülen görevlere asaleten atanmış veya seçilmiş olanlar hariç olmak üzere, münhasıran kadrosu ihdas edilmemiş görevler için bu fıkra hükmü uygulanmaz ve bu

şekilde yürütülen görevler için sonradan ihdas edilen kadrolar dikkate alınmaz.

Ek göstergeleri yukarıdaki fıkra uyarınca belirlenenlere, bu belirleme işleminden önce ödenmiş emekli, dul ve yetim aylıkları ile emekli ikramiyeleri için herhangi bir fark ödemesi yapılmaz.”

denilmektedir.

Ayrıca, Kanunun uygulanmasındaki tereddütleri gidermeye, uygulama birliği sağlamaya yönelik yayınlanan İşveren Uygulama Tebliğinde de durum örneklerle anlatılmaktadır.

İşveren uygulama Tebliğinin 4.2.4-Emekli Keseneğine ve Ödemeye Esas Aylık Bilgileri bölümünde;

“Emekli keseneğine esas aylık bilgileri bölümüne sigortalının emekli keseneği ve kurum karşılığına esas tutulan derece, kademe ve ek gösterge rakamı, ödemeye esas aylık bilgileri bölümüne ise sigortalıya fiilen aylık ödenen derece, kademe ve ek gösterge rakamı yazılacaktır.

Emekli Keseneğine esas aylığa ait ek göstergenin tespitinde ödemeye veya kazanılmış hak aylığına ait dereceye tanınan ek gösterge veya sigortalı daha önce yüksek ek göstergeli bir görevde bulunmuş ise 5434 sayılı Kanunun Ek 67 nci maddesi gereğince yüksek olan ek gösterge dikkate alınarak yazılacaktır.

5434 sayılı Kanunun Ek 67 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca daha önce atanmış ya da seçilmiş oldukları kadro, görev veya aylık almış oldukları dereceler için belirlenmiş olan ek göstergelerden daha düşük ek gösterge ödenmesi gereken

veya ek göstergesi olmayan bir kadro, görev veya dereceye atanan ya da seçilenler; daha önceden yararlanmış oldukları ek gösterge rakamı ile halen buldukları kadro, görev veya dereceye ilişkin ek gösterge rakamı arasındaki farktan kaynaklanan kesenek ve karşılık tutarının tamamının aylıklarından kesilmesi suretiyle emeklilik açısından yüksek olan ek göstergeden yararlanmaya devam ederler.5434 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin (II) numaralı fıkrasının (n) bendinde sayılanlar hariç, atandıkları veya seçildikleri kadro, görev ya da derecede **en az altı ay görev yapmaksızın ek göstergesi daha düşük bir kadro, görev ya da dereceye atanan veya seçilenler hakkında bu fıkra hükümleri uygulanmaz.**

Örnek- Yüksekokul mezunu olan ve 3 üncü derece şef kadrosunda 2 nci derecenin 2 nci kademesinde 7 ay kıdemli olarak görev yapmakta iken 5/5/2012 tarihinde 4 üncü derecenin 8 inci kademesine memur olarak atanan bir sigortalının daha önceki kadrosuna uygulanmakta olan 1600 ek gösterge rakamı ile yeni atandığı kadrosuna uygulanmakta olan 800 ek gösterge arasındaki 800 ek gösterge farkından kaynaklanan kesenek ve karşılık farkının tamamının sigortalının aylıklarından kesilerek gönderilmesi gerekmektedir. Aylık Prim ve Hizmet Belgesinde ise emekli keseneğine esas aylık bilgileri bölümüne Derece: 2 Kademe: 2 Ek Gösterge: 1600, ödemeye esas aylık bilgileri bölümüne ise Derece: 4, Kademe: 8, Ek Gösterge: 800 olarak yazılacaktır.

Örnek- Yüksekokul mezunu olup 1 inci derecenin 4 üncü kademesinde 3000

ek göstergeli Daire Başkanı olarak 8 aydır görev yapmakta iken, 12/05/2012 tarihinde 1 inci derecenin 4 üncü kademesi 2200 ek göstergeli Şube Müdürü olarak atanan sigortalının, 2012/Mayıs ayından itibaren emekli keseneği ve kurum karşılıklarının 2200 ile 3000 arasındaki ek gösterge farkına ait kesenek ve karşılık tutarının tamamı ilgilinin aylıklarından kesilmek suretiyle emeklilik açısından yüksek olan ek göstergeden yararlanmaya devam edecektir ve Aylık Prim ve Hizmet Belgesinde emekli keseneğine esas aylık bilgileri bölümüne Derece:1 Kademe:4 Ek Gösterge:3000, ödemeye esas aylık bilgileri bölümüne ise Derece:1, Kademe:4, Ek Gösterge: 2200 olarak yazılacaktır.

657 sayılı Kanununun 43/B maddesinin üçüncü paragrafında sayılan kadrolara atananlara bu kadrolarda buldukları sürece daha önce almış oldukları en yüksek ek gösterge üzerinden aylık ödendiğinden Aylık Prim ve Hizmet Belgesinde ödemeye esas aylık bilgileri bölümünde bu husus dikkate alınacaktır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinin (B) bendine göre yapılan atamalarda, emekli keseneği ve karşılığı, emekli keseneğine esas aylığına ait derece ve kademesi ile fiilen alınan ek gösterge üzerinden tahakkuk ettirilir.

Örnek- 4 yıllık yüksekokul mezunu olup 8 yıl fiili hizmeti olan ve emeklilik keseneğine esas aylığı 6 ncı derecenin 1 inci kademesinde bulunan ve 68 inci maddenin (B) bendine göre 4 üncü dereceli Şef kadrosundan aylık alan bir sigortalının emekli kesenek ve kurum karşılıkları 6 ncı derecenin 1inci kademesi ve 800 ek göster-

ge üzerinden tahakkuk ettirileceğinden, aylık prim ve hizmet belgesinin emekli keseneğine esas aylık bilgileri bölümüne Derece: 6 Kademe: 1 Ek Gösterge: 800, ödemeye esas aylık bilgileri bölümüne ise Derece: 4, Kademe: 1, Ek Gösterge: 800 olarak yazılacaktır.

denmektedir.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemelerden ve örneklerden anlaşıldığı üzere daha düşük ek göstergeye atanan ve üst ek göstergeli görevde 6 aydan fazla görev yapan memurdan kesenek farkı resen kesilmesi gerekir. Kesilmesini talep etme veya etmeme gibi bir durumda yoktur. Kurumlar kesenek farkını kesip SGK'ya göndermelidir. Aksi durumlarda memur daha düşük ek göstergeden emekli olduğunda yüksek ek göstergeden faydalanmak için SGK nezdinde girişimlerde bulunmakta SGK da bunu

kabul etmektedir. Her ne kadar kurum aradaki farkı kesmemiş bildirmemiş olsa da bu kurumun ihmalden kaynaklanmaktadır. SGK bazı dosyalarda kesenek farkını kurumlardan talep etmektedir. Kurum SGK'nın talebi gereği kesenek farkını kişiden talep etme yoluna gitmekte olup hukuki anlaşmazlıklar, ihtilaflar ortaya çıkabilmektedir. Bu duruma sebebiyet vermemek için kesenek farkı ilgili personelin maaşından kesilerek SGK'ya bildirilmeli ve ödenmelidir.

Yalnız unutulmamalıdır ki ek gösterge farkı 5434'e tabi memurlar için geçerlidir. 5510 sayılı Kanuna tabi yani 01.10.2008 tarihinden sonra memur olanlar için geçerli değildir. 5510 tabi memurların emeklilik ek göstergesi olmadığından uygulanmasına da imkân yoktur.

Örnek 1.

1.derecenin 4. kademesinde 28 yıl hizmeti olan 3600 ek göstergeli Üniversite Daire Başkanı kadrosunda 15 ay görev yapan Ali Bey, 2200 ek göstergeli Şube Müdürü kadrosuna rızaen atanması durumunda;

3600 Ek Gösterge Matrahı (Eylül 2019 katsayısına göre)

AYLIK	$0.138459 * 1500 =$	207,69
KIDEM	$0.138459 * 500 =$	69,22
EK GÖSTERGE	$0.138459 * 3600 =$	498,45
TABAN AYLIK	$2.167248 * 1000 =$	2.167,25
EN YÜKSEK DMA (%145)	$1.315,36 * 1.45 =$	1.907,27

(EN YÜKSEK DMA 9500 * 0.138459= 1315,36)

TOPLAM SGK MATRAHI(Prime Esas Kazanç = 4.849,88 TL.dir.

4.849,88 TL matrahtan hareketle;

$4.849,88 * 0,20 = 969,98$ TL kurum karşılığı olup,

$4.849,88 * 0,16 = 775,98$ TL çalışan kesintisi tutarıdır. Ayrıca;

$4.849,88 * 0,12 = 581,99$ GSS primidir.

Toplamda kurum SGK'ya GSS hariç $969,98 + 775,98 = 1.745,96$ TL. ödeyecektir.

Ancak, yukarıdaki örnekteki memur çalışan 3600 ek gösterge yerine 2200 ek göstergeli kadroya atandığından 2200 ek göstergeye göre matrahı;

AYLIK	$0.138459 * 1500$	=	207,69
KIDEM	$0.138459 * 500$	=	69,22
EK GÖSTERGE	$0.138459 * 2200$	=	304,61
TABAN AYLIK	$2.167248 * 1000$	=	2.167,25
EN YÜKSEK DMA (%85)	$1.315,36 * 0,85$	=	1.118,06

(EN YÜKSEK DMA $9500 * 0.138459 = 1315,36$)

TOPLAM SGK MATRAHI = 3.866,83 TL.dir.

3.866,83 TL matrahtan hareketle;

$3.866,83 * 0,20 = 773,37$ TL kurum karşılığı olup,

$3.866,83 * 0,16 = 618,69$ TL çalışan kesintisi tutarındır. Ayrıca;

$3.866,83 * 0,12 = 464,02$ GSS primidir.

Toplamda kurum 2200 ek göstergeden $773,37 + 618,69 = 1.392,06$ TL prim ödeyecektir.

Ancak örnekten hareketle 3600 ek göstergeli görevden 2200 ek göstergeli bir göreve atandığında Kanunun Ek 67. Maddesi devreye girerek

$1.745,96 - 1.392,06 = 353,90$ TL fazla kesinti yapılacaktır.

Bir başka anlatımla;

Memur Payı %16 = 775,98

İşveren Karşılığı(%20) = 773,37

Kesenek kurum farkı ise = 196,61 TL.dir.

Kişiden kesilen kesenek farkı,bordro hesaplamada memur payı kalemi altında veya başka kalem altında belirtilmesi halinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 63 üncü maddesinin 2 nci bendi uyarınca vergi matrahından indirilmesi gerekmektedir.

Örnekteki memur çalışan 3600 ek gösterge ve örnekteki matrahtan emekli olması halinde

25 yıla 75 puan ve her yıla bir puan ilavesi ile

28 yıl hizmet karşılığı %78 üzerinden emekli olmaya müstahaktır.

Emekli maaşı $4.849,88 * 0,78 = 3.782,91 + (%4) 151,32 = 3.934,22$ TL olur.

Emekli ikramiyesi ise $4.849,88 * 28 = 135.796,64$ TL.dir.

Bahsi geçen memur 2200 ek göstergeden emekli olması halinde ise,

Emekli Maaşı $3.866,83 * 0,78 = 3.016,13 + (4) 120,65 = 3.136,78$ TL olur.

Emekli ikramiyesi $3.866,83 * 28 = 108.271,24$ TL.dir.

Görüldüğü üzere 3600 ek gösterge ile 2200 ek gösterge emekli maaşı ve ikramiyesi üzerinde epeyce fark vardır. Bu farkın ana sebebi emekli matrahı (prime esas kazanç) hesabında en yüksek devlet memuru aylığının etkisidir. 2200 ek göstergede en yüksek devlet memuru aylığının %85 i ilave edilirken, 3600 ek göstergede %145 ilave edilmektedir.

Örnek 2.

3000 ek göstergeli belediye başkan yardımcısı kadrosunda 1. derecenin 4. kademesinde 30 yıl kıdemli memur personel 2200 ek göstergeli herhangi bir kadroya atanması halinde

3000 Ek Gösterge Matrahı (Eylül 2019 katsayısına göre)

AYLIK $0.138459 * 1500 = 207,69$

KIDEM $0.138459 * 500 = 69,22$

EK GÖSTERGE $0.138459 * 3000 = 415,38$

TABAN AYLIK $2.167248 * 1000 = 2.167,25$

EN YÜKSEK DMA (%85) $1.315,36 * 0.85 = 1.118,06$

(EN YÜKSEK DMA $9500 * 0.138459 = 1315,36$)

TOPLAM SGK MATRAHI (Prime Esas Kazanç) = 3.977,60TL.dir.

3.977,60 TL matrahtan hareketle;

$3.977,60 * 0,20 = 795,52$ TL kurum karşılığı olup,

$3.977,60 * 0,16 = 636,42$ TL çalışan kesintisi tutarındır. Ayrıca;

$3.977,60 * 0,12 = 477,31$ TL GSS primidir.

Toplamda kurum SGK'ya GSS hariç $795,52 + 636,42 = 1.431,94$ TL. ödeyecektir.

Ancak, yukarıdaki örnekteki memur çalışan 3000 ek gösterge yerine 2200 ek göstergeli kadroya atandığından 2200 ek göstergeye göre matrahı örnek 1' deki 2200 ek göstergeli matrahtan hareketle;

TOPLAM SGK MATRAHI = 3.866,83 TL.dir.

$3.866,83 * 0,20 = 773,37$ TL kurum karşılığı olup,

$3.866,83 * 0,16 = 618,69$ TL çalışan kesintisi tutarındır. Ayrıca;

$3.866,83 * 0,12 = 464,02$ GSS primidir.

Toplamda kurum 2200 ek göstergeden $773,37 + 618,69 = 1.392,06$ TL prim ödeyecektir.

3000 ek göstergeli görevden 2200 ek göstergeli bir göreve atandığında Kanunun Ek 67. Maddesi devreye girerek

$1.431,94 - 1.392,06 = 39,88$ TL fazla kesinti yapılacaktır.

Bir başka anlatımla;

Memur Payı %16 = 636,42

İşveren Karşılığı (%20) = 773,37

Kesenek kurum farkı ise = 22,15 TL.dir.

Örnek 3.

Emsaline göre 1. derecenin 4 kademesine göre İlçe Belediye Başkanlığı yapmış olup müteakiben memuriyete açıktan atanıp Şube Müdürü olarak atanmaların ek göstergesi farkı.

1. derecenin 4. kademesinin ek göstergesi 5434 sayılı Kanunun Ek 48. maddesine göre 4800 olup aradaki fark yukarıdaki örneklere göre hesaplanmalıdır.

3. Mühendis Kariyerine Sahip İdarecilerin Ek Gösterge Durumu

Yalnız 657 sayılı Kanunun 43. Maddesinin B) bendinin 2. Fıkrası ve 148 nolu Devlet Memurları Kanunu Genel tebliğinde belirtildiği üzere 1-4 derece arasında görev yapan mühendis-mimar- şehir plancısı veya genel idari hizmetler sınıfı dışında görev yapan diğer memurlar için 43 maddenin B) bendi devreye girer. Örneğin 1.derecenin 1. Kademesinde mühendis olarak görev yapan memur Belediye Başkan Yardımcısı Kadrosuna atandığında hakediş ve emeklilik ek göstergesi 3600 olacaktır. Aynı memur müteakiben Başkan Yardımcılığından herhangi bir müdürlüğe atandığında hakediş ve emeklilik ek göstergesi 3600 olarak devam edecektir.

Bir başka örnek olarak 1. Derece tabip kadrosunda bulunan Doktor, Herhangi bir Müdürlüğe atandığında emeklilik ve hakediş ek göstergesi 3600 olacaktır.

4.1. Derece Uzman Kadrosuna Atananların Ek Göstergesi

657 sayılı Kanunun 43. Maddesinin B) bendinin 3 fıkrasında “Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkan ve Üyelikleri, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkan ve üyelikleri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkan ve Üyelikleri, Müşavir ve 1'inci dereceden uzman ünvanlı kadrolara atanarlara bu kadrolarda buldukları sürece daha önce almış oldukları en yüksek ek gösterge üzerinden ödeme yapılır.” hükmü bulunmaktadır.

Bu hüküm gereği 3600 ek göstergeli Daire Başkanı kadrosundan 2200 ek göstergeli 1. Dereceli uzman kadrosuna atanmış memurun kazanılmış ve emeklilik ek göstergesi 3600 olmalıdır. Dolayısıyla herhangi bir kesenek farkı ortaya çıkmayacaktır. Ancak bu memur uzman kadrosundan 2200 ek göstergeli müdür kadrosuna atanması halinde 6 aydan faz-

la daire başkanı veya uzman kadrosunda görev yaptığından hakediş ek göstergesi 2200 olacak, emekli ek göstergesi 3600 olacaktır. Dolayısıyla Örnek 1 deki gibi kesenek farkı kesilecektir.

3. SONUÇ

Tüm çalışanlar emekli olduklarında çalışmalarının karşılığı olarak güzel bir gelirle kaliteli, iyi bir emeklilik hayatı yaşamak isterler. Bu emeklilik gelirine kavuşmakta çalışırken ödenen prim tutarına göre değişir. Her ne kadar memur çalışanlar bu prim tutarlarına müdahil olamasa da, ek göstergesi yüksek bir görevde bulunmak emeklilik açısından biraz daha yüksek bir gelir getirmektedir. Temennimiz düşük emekli maaşı alan memur personele 3600 ek gösterge hakkı verilerek veya emeklilik maaşlarının ya-

pılacak düzenlemelerle 3600 ek gösterge maaş seviyesine çıkarılarak mutlu, huzurlu ve kaliteli bir emeklilik hayatı sürmesidir.

KAYNAKÇA

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, (16.06.2006 Tarih/26200 Nolu Resmi Gazete)

5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu, (17.06.1949 Tarih ve 7235 Nolu Resmi Gazete)

Sosyal Güvenlik Kurumu İşveren Uygulama Tebliği, (01.09.2012 tarih ve 28398 Nolu Resmi Gazete)

148 Nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği (28.09.1997 Tarih ve 23124 Nolu Resmi Gazete)

Cumhur Sinan ÖZDEMİR

*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
İş Başmüfettişi*

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNDEN BELEDİYE İŞÇİSİ NE ŞEKİLDE YARARLANIR?

1. GİRİŞ

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun, 39'uncu maddesi gereği toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır. Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasınınca işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır. Toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır. On beş yaşını dolduran ve 6356 sayılı Kanun kapsamında işçi sayılanlar, işçi sendikalarına üye olabilir. Sendikaya üye olmak serbesttir. Hiç kimse sendikaya üye olmaya veya olmamaya zorlanamaz. Toplu iş sözleşmesi, iş sözleşmesinin ya-

pılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hükümleri içerir. Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasınınca işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır. Toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üye işçiler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır.

2. SENDİKA ÜYELİĞİ

On beş yaşını dolduran ve Kanunu kapsamında işçi sayılanlar, işçi sendikalarına üye olabilir. Sendikaya üye olmak serbesttir. Hiç kimse sendikaya üye olmaya veya olmamaya zorlanamaz. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre işveren sayılanlar, iş-

veren sendikalarına üye olabilir. İşçi ve işverenler aynı işkolunda ve aynı zamanda birden çok sendikaya üye olamaz. Bu hükme aykırı şekilde birden çok sendikaya üye olunması hâlinde sonraki üyelikler geçersizdir. Ancak, aynı işkolunda ve aynı zamanda farklı işverenlere ait işyerlerinde çalışan işçiler, aynı işkolunda çalıştıkları işyeri sayısı kadar sendikaya üye olabilir.

2.1. İşçi Sendikası Üyelığının Kazanılması ve Sona Ermesi

Sendika üyelik başvurusu, işçi tarafından e-Devlet kapısı üzerinden yapılır. Üyelik, yetkili organın e-Devlet kapısı üzerinden otuz gün içerisinde başvuruyu kabulü ile kazanılır. Üyelik başvurusu, yetkili organ tarafından otuz günlük süre içerisinde reddedilmediği takdirde otuzuncu günün sonunda üyelik talebi kabul edilmiş sayılır. Yetkili organ, üyelik başvurusunu e-Devlet kapısı üzerinden reddedebilir. Ret kararı yetkili organ tarafından gerekçesi ile birlikte e-Devlet kapısına kaydedilir ve işçiye yazılı olarak tebliğ edilir. Üyelik başvurusunun haksız bir nedenle reddedildiğini iddia eden işçi, bildirim tebliğinden itibaren otuz gün içinde mahkemede dava açabilir. İşçi sendikası üyeliklerinden çekilme, e-Devlet kapısı üzerinden çekilme bildiriminde bulunmak suretiyle gerçekleşir. Çekilme, sendikaya bildirim tarihinden itibaren bir ay sonra geçerlilik kazanır. Çekilenin bir aylık süre içinde başka bir sendikaya üye olması hâlinde, yeni üyelik bu sürenin bitimi tarihinde kazanılmış sayılır. Çıkarılma kararı, e-Devlet kapısı üzerinden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilir ve üyelikten çıkarılana yazı

ile tebliğ edilir. Çıkarılma kararına karşı üye, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde mahkemeye itiraz edebilir. Mahkeme iki ay içinde kesin olarak karar verir. Üyelik, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.

2.2. Üyelik ve Dayanışma Aidatı

Üyelik aidatının miktarı sendikaların tüzüklerinde belirtilen usul ve esaslara göre sendika genel kurulu tarafından belirlenir. Üyelik ve dayanışma aidatları, yetkili işçi sendikasının işverene yazılı başvurusu üzerine, işçinin ücretinden kesilmek suretiyle ilgili sendikaya ödenir. Ödenmesi gereken aidatı kesmeyen veya kesmesine rağmen bir ay içinde ilgili işçi sendikasına ödemeyen işveren, bildirim şartı aranmaksızın aidat miktarını bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faiziyle birlikte ödemekle yükümlüdür. **Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır.**¹ Bunun için işçi sendikasının onayı aranmaz. Dayanışma aidatının miktarı, üyelik aidatından fazla olmamak kaydıyla sendika tüzüğünde belirlenir. Dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanma, talep tarihinden itibaren geçerlidir. Toplu iş sözleşmesinin imza tarihinden önceki talepler imza tarihi itibarıyla hüküm doğurur. Üyelik ve dayanışma aidatları, yetkili işçi

¹ 6356 sayılı Kanununun 18. md.

sendikasının işverene yazılı başvurusu üzerine, işçinin ücretinden kesilerek ilgili sendikaya ödenir. Genel kurul kararı ile aidatlarda değişiklik yapıldığı takdirde, en geç bir ay içinde sendika tarafından aidat miktarı işverene bildirilir.

2.3. Sendika Özgürlüğünün Güvencesi

İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulamaz. İşveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapamaz. Ücret, ikramiye, prim ve paraya ilişkin sosyal yardım konularında toplu iş sözleşmesi hükümleri saklıdır. **İşçiler, sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izni ile iş saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkarılamaz veya farklı işleme tabi tutulamaz.** İşverenin fesih dışında yukarıdaki fıkralara aykırı hareket etmesi hâlinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilir. **Yasal hükümlere aykırı olan toplu iş sözleşmesi ve iş sözleşmesi hükümleri geçersizdir.** İşçinin iş kanunları ve diğer kanunlara göre sahip olduğu hakları saklıdır. **İşçi kuruluşunda yönetici olduğu için çalıştığı işyerinden ayrılan işçinin iş sözleşmesi askıda kalır. İşveren, işyeri sendika temsilcilerinin iş sözleşmelerini**

haklı bir neden olmadıkça ve nedenini yazılı olarak açık ve kesin şekilde belirtmedikçe feshedemez.

3. TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ

İş sözleşmesinin yapılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hususları düzenlemek üzere işçi sendikası ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren arasında yapılan sözleşmeye toplu iş sözleşmesi; işçi sendikası ile işveren sendikası arasında, birden çok üye işverene ait aynı işkolunda kurulu işyerlerini ve işletmeleri kapsayan toplu iş sözleşmesine grup toplu iş sözleşmesi; bir gerçek veya tüzel kişiye ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait aynı işkolundaki birden çok işyerini kapsayan sözleşmeye işletme toplu iş sözleşmesi; ekonomik ve sosyal konseyde temsil edilen işçi ve işveren konfederasyonlarına üye işçi ve işveren sendikaları arasında işkolu düzeyinde yapılan sözleşmeye ise çerçeve sözleşme denir.

3.1. Toplu İş Sözleşme Hükümü

Toplu iş sözleşmesi, iş sözleşmesinin yapılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hükümleri içerir. Toplu iş sözleşmesi, tarafların karşılıklı hak ve borçları ile sözleşmenin uygulanması ve denetimini ve uyumsuzlukların çözümü için başvurulacak yolları düzenleyen hükümleri de içerebilir. **Toplu iş sözleşmeleri, Anayasaya ve kanunların emredici hükümlerine aykırı düzenlemeler içeremez.** Bir toplu iş sözleşmesi aynı işkolunda bir veya birden çok işyerini kapsayabilir. Bir gerçek ve tüzel kişiye veya bir kamu kurum ve kuruluşuna ait aynı işkolunda birden çok işyerinin bulunduğu işyerlerinde, toplu iş sözleşmesi ancak işletme düzeyinde ya-

pılabilir. Grup toplu iş sözleşmesi, tarafların anlaşması üzerine bir işçi sendikası ile bir işveren sendikası arasında, birden çok üye işverene ait aynı işkolunda kurulu işyerleri ve işletmeleri kapsamak üzere yapılır. İşletme toplu iş sözleşmesi yapılacak işyerlerinin aranılan niteliğe sahip olup olmadıklarına ilişkin uyuşmazlıklar, işletme merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede on beş gün içinde karara bağlanır. Kararın temyizi hâlinde Yargıtay on beş gün içinde kesin olarak karar verir. Toplu iş sözleşmesi yazılı olarak yapılır. Toplu iş sözleşmesi en az bir ve en çok üç yıl süreli olarak yapılabilir. Toplu iş sözleşmesinin süresi, sözleşmenin imzalanmasından sonra taraflarca uzatılmaz, kısaltılamaz ve sözleşme süresinden önce sona erdirilemez. Faaliyetleri bir yıldan az süren işlerde uygulanmak üzere yapılan toplu iş sözleşmelerinin süresi bir yıldan az olabilir. İşin bitmemesi hâlinde bu sözleşmeler bir yılın sonuna kadar uygulanır. **Toplu iş sözleşmesi süresinin bitmesinden önceki yüz yirmi gün içinde, yeni sözleşme için yetki başvurusunda bulunulabilir. Ancak, yapılacak toplu iş sözleşmesi önceki sözleşme sona ermedikçe yürürlüğe giremez.**

3.2. Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma

Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır. Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasıncı işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır. Toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi ara-

sında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır. Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır. Bunun için işçi sendikasının onayı aranmaz. Dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanma, talep tarihinden geçerlidir. İmza tarihinden önceki talepler imza tarihi itibarıyla hüküm doğurur. Toplu iş sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe iş sözleşmeleri toplu iş sözleşmesine aykırı olamaz. İş sözleşmelerinin toplu iş sözleşmesine aykırı hükümlerinin yerini toplu iş sözleşmesindeki hükümler alır. Toplu iş sözleşmesinde iş sözleşmelerine aykırı hükümlerin bulunması hâlinde ise iş sözleşmesinin işçi yararına olan hükümleri geçerlidir. Sona eren toplu iş sözleşmesinin iş sözleşmesine ilişkin hükümleri yenisi yürürlüğe girinceye kadar iş sözleşmesi hükmü olarak devam eder.

4. TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNDEN BELEDİYE İŞÇİSİNİN YARARLANMASI

Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasıncı işverene bildirildiği tarihten, toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleş-

melerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır. 6356 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde düzenlenen bu hüküm emredici bir hükümdür ve aksi sözleşme hükümleri geçersizdir. Nitekim Yargıtay² "...6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun, 39'uncu maddesi toplu iş sözleşmesinden yararlanma ile ilgili düzenleme yapmış olup, maddenin üçüncü fıkrasına göre; toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır. Belirtmek gerekir ki, yararlanma ile ilgili anılan 39'uncu madde emredici bir hükümdür ve aksi sözleşme hükümleri geçersizdir. Kısaca sendika üyesi işçilerin kanunda yararlanma ile ilgili düzenlemeleri emredici niteliktedir. Keza Kanunu'nun, 35'inci maddesine göre; toplu iş sözleşmesinin süresi, sözleşmenin imzalanmasından sonra taraflarca uzatılamaz, kısaltılamaz ve sözleşme süresinden önce sona erdirilemez. Dosya içeriğine göre davacının üyesi olduğu sendika ile davalı işverenin üyesi olduğu sendika ile imzalanan grup toplu iş sözleşmesi...tarihinde sona ermiş, işyerinde sendikanın yetki almaması üzerine...arası yürürlüğü süren önceki ... hizmet akti olarak devam etmiş, bu arada davalı işverenin taraf olduğu sendika ile bu süre için başka işyerlerini kapsayan toplu iş sözleşmesi imzalanmış ve diğer işyerlerinde uygulanmıştır. Davalı işyerinde davacının üyesi olduğu sendikanın yetki alması üzerine ise 15.12.2014 tarihinde davalı işverenin taraf olduğu sendika ile bu kez 01.09.2014-31.08.2017 süreli toplu iş sözleşmesi imzalanmış,

ancak toplu iş sözleşmesinin 77'nci maddesinde açıkça; iş bu toplu iş sözleşmesi, sona eren toplu iş sözleşmesini takip eden günde yürürlüğe gireceği, belirtilmiştir. Toplu iş sözleşmesinin taraflarını temsil eden işçi ve işveren sendikaları bir araya gelerek daha sonra 13.04.2015 tarihinde davacının davaya konu ettiği alacaklara esas anlaşma tutanağını imzalamışlardır. Bu anlaşma tutanağı ile davacının çalıştığı işyerinde sözleşmenin imza tarihinde işyerinde çalışan sendika üyesi işçilere ödenmek üzere 15.12.2014 tarihinde imzalanan toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresi 01.09.2014-31.08.2017 olarak tespit edildikten sonra 36'ncı maddesi değiştirilerek, 01.09.2012-31.08.2014 arası ücretlerinde iblağ ve iyileştirme yapılmıştır. Temel uyumsuzluk, iş sözleşmesi feshedilen davacının, anlaşma tutanağı sonucu toplu iş sözleşmesinin 36'ncı maddesi ile yapılan iblağ ve iyileştirmelerden yararlanıp yararlanmayacağı noktasından toplanmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere, davacının çalıştığı işyerinde 01.09.2012-31.08.2014 tarihleri arası yetki alınmadığı için toplu iş sözleşmesi imzalanmamıştır. Daha sonra yetki alınması ile imzalanan toplu iş sözleşmesinin 77'nci maddesinde açıkça; bu toplu iş sözleşmesi, sona eren toplu iş sözleşmesini takip eden günde yürürlüğe gireceği belirtildiğine göre toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresinin başlangıcı bu işyeri için 01.09.2012 tarihi olacaktır. 6356 sayılı sendikalar ve toplu iş sözleşmesinin 35'inci maddesi uyarınca da; toplu iş sözleşmesinin süresi, sözleşmenin imzalanmasından sonra taraflarca kısaltılamayacağından, anlaşma tutanağı ile bu işyeri için 01.09.2014-31.08.2017 yürürlük süresi kararlaştırılması, açıkça Kanu-

2 Yargıtay 9.HD-E:2017/17801-K:2018/3550-T:20.02.2018

nun ihlalidir. Diğer taraftan aynı Kanunun 39'uncu maddesinin açık ve emredici düzenlemesi karşısında da iş sözleşmesi yürürlük tarihi ile imza tarihi arasında feshedilen işçilerin toplu iş sözleşmesi ve onun eki olan anlaşma tutanağı nedeni ile yararlanmaları gerekir. Davacının iş sözleşmesi 25.08.2014 tarihinde; 01.09.2012 yürürlük tarihinden sonra ancak imza tarihinden önce sona erdirildiğine göre iblağ ve iyileştirmenin hakkında uygulanması ve fark alacaklarının hesaplanarak hüküm altına alınması gerekirken, yazılı gerekçe ile reddi hatalıdır...” kararında da belirtildiği üzere toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır. Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasında işverene bildirildiği tarihten, toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır.

5. SONUÇ

Ücret, ikramiye, prim ve paraya ilişkin sosyal yardım konularında toplu iş sözleşmesi hükümleri saklıdır. İşçiler, sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izni ile iş saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkarılamaz veya farklı işleme tabi tutulamaz. İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi

bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulamaz. İşveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapamaz. Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasında işverene bildirildiği tarihten, toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır.

KAYNAKÇA

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Kabul Tarihi : 18/10/2012 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 7/11/2012 Sayı: 28460

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Kabul Tarihi : 12/10/2017 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 25/10/2017 Sayı: 30221

4857 sayılı İş Kanunu Kabul Tarihi : 22/5/2003 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 10/6/2003 Sayı: 25134

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Sendikalar Kanunundan Doğan Haklarımız, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, Mayıs-2006

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Yargı Kararları Doğrultusunda Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, Ankara, Adalet Yayınevi, Eylül-2007

Yargıtay 9.HD-E:2017/17801-K:2018/03550-T:20.02.2018

Hakkı YILDIRIM

*Yük. İnş. Mühendisi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi*

YAPIM İŞLERİNDE İŞ DENEYİM BELGESİ VE ÖZEL SEKTÖRE TAAHHÜTTE BULUNULAN YAPIM İŞLERİNDE SÖZLEŞME ŞARTI*

ÖZ

Ülkemizde kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan yapım işlerinin ihalelerini düzenleyen temel kanun 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'dur. Kamu İhale Kanunu'nda ihale konusu işin fen ve sanat kurallarına uygun olarak kaliteli ve zamanında yapılabilmesi için işi üstlenecek kişinin hem mesleki ve teknik olarak bazı şartlara haiz hem de ekonomik ve mali yönden de işi tamamlamaya muktedir olması amaçlanmıştır. Bu açıdan ihalelerde istenen yeterlilik kriterleri içerisinde en önemli ölçütlerin başında iş deneyim belgesi gelmekte olup, iş deneyim belgesi, belge sahibinin katılabileceği işin konusunu ve büyüklüğünü belirlemektedir. İş deneyim belgesi, belge vermeye yetkili kurum veya kuruluşa taahhüt edilen işlere istinaden düzenlenebildiği gibi özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen yapım işleri için de

* Çalışma, 18.05.2018 tarihinde savunulan ve oy birliği ile başarılı bulunan, "Kamu İhale Kanunu, Yapım İşleri İhale Mevzuatı ve Yapım İşlerinde İş Deneyim Belgesi, Alt Yüklenici ve Fiyat Dışı Unsurların Uygulamaları" başlıklı Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yazılan yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

2017 yılında ihale sonuç bilgisi Kamu İhale Kurumuna gönderilen ve 4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan ihalelerin adet olarak %39,36'sı (35.158 adet) mal alımı, %23,93'ü (21.369 adet) yapım işi, %36,38'i (32.494 adet) hizmet alımı ve %0,33'ü (294 adet) danışmanlık hizmet alımına aittir. İhaleler tutar bazında değerlendirildiğinde ise ilgili dönemde Kanun kapsamındaki usullere göre gerçekleştirilen toplam (210.299.779.000TL) kamu alımı harcamalarının %14,31'i mal alımı, %62,31'i yapım işi, %22,84'ü hizmet alımı ve %0,54'ü ise danışmanlık hizmet alımı olarak gerçekleştirilmiştir.

düzenlenebilir. Fakat özel sektöre taahhütte bulunulan işlere istinaden belge düzenlenebilmesi için gerekli olan bilgi ve belgeler hakkında istekli ve idareler arasında uyumsuzluklar yaşanmakta ve konu Kamu İhale Kurumu ile idari mahkemelere taşınmaktadır. İş deneyim belgesi, belge sahibinin işi yapabilecek yeterlik ve tecrübeye sahip olduğunu gösterdiğinden ve ihaleye katılımda istekli hakkında temel referans belgesi olduğundan belgenin düzenlenmesi ve değerlendirilmesi aşamasında mevzuat hükümleri çerçevesinde dikkat ve özen gösterilmelidir. Bu çalışmada yapım işlerinde iş deneyim belgesinin önemi ve belge türleri ile özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi hakkında ki mevzuat düzenlemeleri ve uygulamada yaşanan uyumsuzluklar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, sosyal belediyecilik, spor, spor faaliyetleri, belediyele-
rin spora katkıları

1. GİRİŞ

Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere göre altyapı ihtiyaçlarını uzun zaman önce çözmüş olduklarından bu ülkelerde kamu alımları yapım işlerinden çok mal ve hizmet alımları alanında olmaktadır. Ancak, ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde, altyapı ihtiyaçlarını çözmek ve yatırımlarını tamamlamak amacıyla mal ve hizmet alımlarından daha fazla oranda yapım işlerine kamu kaynağı ayrılmaktadır. Kamu İhale Kurumu'na gönderilen 2017 yılı ihale sonuç bilgilerine göre, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki usullere göre gerçekleştirilen toplam kamu alımı harcamalarının tutar bazında yüzde 62,31'i yapım işi olarak gerçekleşmiştir¹.

1 2017 yılında ihale sonuç bilgisi Kamu İhale Kurumuna gönderilen ve 4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan ihalelerin adet olarak %39,36'sı (35.158 adet) mal alımı, %23,93'ü (21.369 adet) yapım işi, %36,38'i (32.494 adet) hizmet alımı ve %0,33'ü (294 adet) danışmanlık hizmet alımına aittir. İhaleler tutar bazında değerlendirildiğinde ise ilgili dönemde Kanun kapsamındaki usullere göre gerçekleştirilen toplam (210.299.779.000TL) kamu alımı harcamalarının %14,31'i mal alımı, %62,31'i yapım işi, %22,84'ü hizmet alımı ve %0,54'ü ise danışmanlık hizmet alımı olarak gerçekleştirilmiştir.

Bkz. http://dosyalar.kik.gov.tr/genel/Raporlar/2017_kamu_al%C4%B1mlar%C4%B1_izleme_raporu_rev3.pdf. Erişim Tarihi, Şubat 2018

Bunun yanında son beş yıllık rakamlara bakıldığında da yapım işlerinin hacimsel olarak sürekli büyüdüğü görülmektedir. Bu sonuç ülkemizde yapım işleri için diğer alım türlerine göre ciddi büyüklükte kamu kaynağı ayrıldığını ve kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasındaki önemini göstermektedir.

Ülkelerin ekonomileri incelendiğinde, yapım işleri alanındaki inşaat sektörü ülkenin ekonomik ilerlemesinde en büyük etkenlerden birine sahip olup, birçok sektörün büyümesinde olumlu etkisi bulunmakta ve lokomotif sektör konumunda olmaktadır². İnşaat sektörünün diğer sektörleri içinde barındırması ve onlarla bağlantılı olmasının bir sonucu olarak yapım işlerindeki büyüme, hareketlilik, yatırımların belirlenen süre ve maliyete tamamlanması gibi durumlar, inşaat sektörü yanında birçok sektörü de etkilemektedir. İnşaat sektörünün ülke istihdamına katkısı ve etkileşim halinde olduğu

2 GÖKTEPEE.Murat, **Türk İnşaat Sektöründe Ana Yüklenici ve Alt Yüklenici İlişkilerinin İncelenmesi**, (YL Tezi), İstanbul, 2014, s.1

birçok alt sektörü beraberinde harekete geçirmesi önemini daha da artırmaktadır.

Yapım işleri ihalelerini düzenleyen temel kanun 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu³, sözleşme hükümlerini düzenleyen kanun ise 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'dur⁴. Kamu İhale Kanunu, söz konusu işin beklenen sürede ve istenilen kalitede tamamlanmasını sağlayacak, ihale konusu iş ile ilgili tecrübe, deneyim ve yeterlilikteki isteklileri belirlemek amacıyla isteklilerden istenecek yeterlik kriterlerini ilgili Kanun'un 10'uncu maddesinde düzenlemiştir. Kanun'un 10'uncu maddesinde, ihaleye katılacak isteklilerden, ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak kanunda belirtilen bilgi ve belgelerin isteneceği/istenebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda, ihale konusu işin niteliğine göre kanunda belirtilen bilgi veya belgelerden hangilerinin yeterlik değerlendirmesinde kullanılacağı, ihale dokümanında ve ihale veya ön yeterliğe ilişkin ilân veya davet belgelerinde belirtilmesi şarttır.

Kamuda yapım işlerini üstlenecek isteklilerin gerçekten o işi yapabilecek mali ve ekonomik güç ile mesleki ve teknik yeterlik gücüne sahip firmalardan olması, kamu yatırımlarının istenilen süre, maliyet ve kalitede tamamlanmasını belirler. Bu açıdan Kamu İhale Kanunu ve ikincil mevzuat ile amaçlanan; tüm yasal mevzuatlara uygun şe-

kilde ve öngörülen bütçe ile belirlenen sürede, kaliteli ve mali açıdan avantajlı olarak taahhüdünü yerine getirebilecek yükleniciyi seçmektir⁵.

Kamu idareleri, bütün kamu alımlarını (Kanunda belirtilen istisnalar hariç⁶) 4734 sayılı Kanun'un belirlemiş olduğu esas ve usuller dâhilinde ihale yoluyla tedarik etmekte ve söz konusu işin yüklenicilerini de ihale yöntemi ile belirlemektedir. İhale ile amaçlanan, söz konusu işi yapabilecek yeterlik ve profesyonelliğe sahip yüklenicinin seçilmesini sağlamaktır. İhale kavramı ile tanımlanan bu seçim süreçlerinde ihale konusu işe veya benzer işe yönelik tecrübe, deneyim, yeterlilik ve profesyonellik büyük önem taşımakta olup, kamu hizmetlerinin sunumunda emek, zaman ve kaynak israfının önlenmesi de ancak bu sayede mümkün olabilecektir⁷.

Kamu İhale Kanunu ve ikincil mevzuat, kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usuller ile kanun çerçevesinde kullanılacak belgelerin belge düzenleme esaslarını da belirlemektedir. Bu çerçevede ihalelerde yeterlilik kriteri olarak kullanılacak olan iş deneyim belge türlerinin neler olduğu ve hangi esaslara göre düzenleneceği mevzuatta hüküm altına alınmıştır. Bu çalışmada yapım işlerinde iş deneyim belgesinin tanımı, önemi ve belge türleri ile özel sektöre taahhütte bulunan işlerde iş deneyim belgesi hakkındaki

5 KulakTarkan "Kamu İhaleleri; Eşit Muamele, Gizlilik ve Güven Olgusu Taşımali", İnşaat Sanayii Dergisi, S.161, Ankara, 2017, s.109.

6 İstisnalar, 4734 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinde düzenlenmiştir.

7 DEMİRCİOĞLU M. Yaşar "Kamu İhale Hukukunda "Benzer İş" Kavramı Ve İş Deneyim Belgeleri", Ankara Barosu Dergisi, (2014/2), Ankara, 2014, s.157.

mevzuat düzenlemeleri incelenecektir. Özel sektöre taahhüt edilen işlerde belge düzenleme için gerekli olan belgeler hakkında yaşanan uyuşmazlık kararları, sözleşmenin noter onaylı olma şartı değerlendirilerek konu hakkında önerilerde bulunulacaktır.

2. YAPIM İŞLERİNDE İŞ DENEYİM BELGESİ

A. İş Deneyim Belgesi Tanımı ve Önemi

Kamu ihale hukukunda; Yüklenicinin ihale konusu işi en makul maliyette karşılayacak, ihale konusu iş veya benzer işte tecrübesi, deneyimi ve işi yapabilirliğini belgeleyen referanslara sahip isteklilerden seçilmesi esastır. Belli bir iş alanında yeterliğini kanıtlamış ve profesyonelleşmiş istekliler, söz konusu işte hiçbir deneyime, birikime, tecrübeye, teknolojiye, insan gücüne sahip olmayan isteklilere göre kamu lehine ve kamu yararına tercih edilecek niteliktedir⁸. Günlük hayatımızda kullandığımız “iş ehline vermek” deyimini, kamu işlerinde de işi yapabilecek yeterlilikte olan ehil yüklenicilerin belirlenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kamu İhale Kanunu’nun ihaleye girecek isteklilere ihale konusu işle ilgili belirli yetenek ve yeterliliğini gösterir belge sahibi olunması şartını getirmesi, “iş deneyim belgesi” kavramını ortaya çıkarmıştır⁹.

“İş deneyim belgeleri, kamuda taahhütlere katılmak için ihale konusu işle ilgili olarak isteklinin başarılı çalışmalar

yaptığını gösteren, konusu, kapsamı, biçimi kurallarla belirlenmiş olan referanslardır”¹⁰. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nde, iş deneyim belgesi; “adayın veya isteklinin ihale konusu iş veya benzer işlerdeki deneyimini gösteren; iş bitirme belgesi, iş durum belgesi, iş denetleme belgesi ve iş yönetme belgesi” olarak tanımlanmıştır.

İş deneyim belgeleri, isteklilerin ihale konusu iş veya benzer işe yönelik konularda tecrübesini, yapabilirliğini, yeterliliğini ve iş bitirme yeteneklerini tevsik eden belgeler niteliindedir. İsteklilerin ihale konusu iş veya benzer işe yönelik kalite, profesyonellik, deneyim ve tecrübesinin olması kamu hizmetlerinin sunumunda ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve verimli kullanılması ile emek ve zaman israfının önlenmesini sağlayan temel unsurlar arasında yer almaktadır¹¹. İş deneyim belgesi, ihaleye katılan isteklilerin iş yapabilme gücünü ve benzer iş konusunda tecrübelerinin olup olmadığını kanıtlayan belge hükmündedir. Bu sebeple ihalelerde iş deneyim belgesi istenmesinin amacı, isteklilerin mesleki ve teknik yeterliliğinin tespit edilmesi ve ihale konusu işin istekli tarafından yapabilirliğini belgelendirmektir¹².

Kamu İhale Kanunu, yapım işlerinin ihalelerinde, söz konusu işin beklenen sürede, fen ve sanat kurallarına uygun olarak istenilen kalitede tamamlanmasını sağlayacak, ihale konusu iş ile ilgili tecrübe, deneyim ve yeterlilikteki isteklilerin

8 DEMİRCİOĞLU, s.162-163.

9 BOZKURT İbrahim, KARAKUŞ Rifat ve ÖKSÜZ Sezer“Soyut Bir Varlık Olarak İş Deneyim Belgelerinin Örgütlere Katma Değeri Üzerine Bir İnceleme Çalışması”YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, S. 8 (1), Çankırı, 2015, s.131.

10 İNAN Atilla, *Yapım İşlerinde İş Deneyim Belgeleri*, Ankara, 2015, s.8.

11 DEMİRCİOĞLU, s.162.

12 İNAN, s.142.

seçimini belirlemek amacıyla ilgili Kanun'un 10'uncu maddesinde yeterlik kriterleri belirlemiştir. İhaleye katılacak olan isteklilerden istenecek yeterlilik kriterleri ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterlik olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. İhaleye katılacak isteklilerden, Kanunda belirlenen mesleki ve teknik yeterliğin belirlenmesinde istenen bilgi ve belgeleri¹³düzenleyen ilgili

13 4734 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinde düzenlenen ihaleye katılımda yeterlik kuralları;

İhaleye katılacak isteklilerden, ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak aşağıda belirtilen bilgi ve belgeler istenebilir:
Ekonomik ve mali yeterliğin belirlenmesi için;

1) Bankalardan temin edilecek isteklinin mali durumu ile ilgili belgeler,

2)İsteklinin, ilgili mevzuatı uyarınca yayınlanması zorunlu olan bilançosu veya bilançosunun gerekli görülen bölümleri, yoksa bunlara eşdeğer belgeleri,

3) İsteklinin iş hacmini gösteren toplam cirosu veya ihale konusu iş ile ilgili taahhüdü altındaki ve bitirdiği iş miktarını gösteren belgeler.

b) Mesleki ve teknik yeterliğin belirlenmesi için;

1) İsteklinin, mevzuatı gereği ilgili odaya kayıtlı olarak faaliyettedir bulunduğunu ve teklif vermeye yasal olarak yetkili olduğunu kanıtlayan belgeler,

2)İstekli tarafından kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen ihale konusu iş veya benzer işlere ilişkin olarak;

a) Son onbeş yıl içinde geçici kabulü yapılan yapım işleri ile kabul işlemleri tamamlanan yapımla ilgili hizmet işleriyle ilgili deneyimi gösteren belgeler,

b) Son onbeş yıl içinde geçici kabulü yapılan yapım işleri ile kabul işlemleri tamamlanan yapımla ilgili hizmet işlerinde sözleşme bedelinin en az % 80'i oranında denetlenen ya da yönetilen işlerle ilgili deneyimi gösteren belgeler,

c) Devam eden yapım ve yapımla ilgili hizmet işlerinde; ilk sözleşme bedelinin tamamlanması şartıyla, son onbeş yıl içinde gerçekleşme oranı toplam sözleşme bedelinin en az % 80'ine ulaşan ve kusursuz olarak gerçekleştirilen, denetlenen veya yönetilen işlerle ilgili deneyimi gösteren belgeler,

d) Son beş yıl içinde kabul işlemleri tamamlanan mal ve hizmet alımlarına ilişkin deneyimi gösteren belgeler,

e) Devredilen işlerde sözleşme bedelinin en az % 80'inin tamamlanması şartıyla, son onbeş yıl içinde geçici kabulü yapılan yapım işleri ile kabul işlemleri tamamlanan yapımla ilgili hizmet işleri ve son beş yıl içinde kabul işlemleri tamamlanan mal ve hizmet alımlarıyla ilgili deneyimi gösteren belgeler.

f) Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi iş birliği projelerinde ve teknolojiye sermaye desteklerinden yararlananlara, yararlandıkları destekler çerçevesinde yürüttükleri proje sonucu ortaya çıkan mal ve hizmetlerinve bunlar dışında

Kanunun 10'ncu maddesi (b) bendinin ikinci alt bendi iş deneyim belgesi hakkındaki düzenlemeleri içermektedir.

İhale konusu işin niteliğine göre yeterlik değerlendirmesi için istenecek belgelerin ve yeterlik değerlendirilmesinde aranılacak kriterlerin, ihale veya ön yeterlik ilanı ile idari şartnamede veya ön yeterlik şartnamesinde ya da davet yazısında belirtilmesi zorunludur. Bununla birlikte ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliğin saptanması amacıyla öngörülecek değerlendirme kriterleri ve istenecek belgeler, rekabeti engelleyecek şekilde belirlenemez.

Yapım işlerinde iş deneyim belgeleri dışında mesleki yeterlik için mühendis veya mimarların mezuniyet belgeleri de iş deneyim belgesi olarak kullanılabilir.

öz kaynaklarla geliştirilmiş ve değerlendirilmesi için gerekli usulleri Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından Ar-Ge projesi neticesinde ortaya çıktığı belgelendirilen ürünlerin piyasaya arz edilmesinden sonra proje sonucu ortaya çıkan hizmetler ile yerli malı belgesine sahip ürünler için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Kurumca belirlenen esaslar çerçevesinde düzenlenen ve piyasaya arz tarihinden itibaren beş yıl süreyle kullanılabilen belgeler.

3) İsteklinin üretim ve/veya imalat kapasitesine, araştırma-geliştirme faaliyetlerine ve kaliteyi sağlama yönüne yönelik belgeler,

4) İsteklinin organizasyon yapısına ve ihale konusu işi yerine getirmek için yeterli sayıda ve nitelikte personel çalıştırdığına veya çalıştıracağına ilişkin bilgi ve/veya belgeler,

5) İhale konusu hizmet veya yapım işlerinde isteklinin yönetici kadrosu ile işi yürütecek teknik personelinin eğitimi ve mesleki niteliklerini gösteren belgeler,

6) İhale konusu işin yerine getirilebilmesi için gerekli görülen tesis, makine, teçhizat ve diğer ekipmana ilişkin belgeler,

7) İstekliye doğrudan bağlı olsun veya olmasın, kalite kontrol denetim sorumluluğu olan ilgili teknik personel veya teknik kuruluşlara ilişkin belgeler,

8) İhale konusu işin ihale dokümanında belirtilen standartlara uygunluğunu gösteren, uluslararası kurallara uygun şekilde akredite edilmiş kalite kontrol kuruluşları tarafından verilen sertifikalar,

9) İdarenin talebi halinde doğruluğu teyit edilmek üzere, tedarik edilecek malların numuneleri, katalogları ve/veya fotoğrafları.

İhale konusu işin niteliğine göre yukarıda belirtilen bilgi veya belgelerden hangilerinin yeterlik değerlendirmesinde kullanılacağı, ihale dokümanında ve ihale veya ön yeterliğe ilişkin ilân veya davet belgelerinde belirtilir.

Fakat hangi mühendislik veya mimarlık bölümlerinin ihale konusu iş veya benzer işe denk sayılacağına ihale veya ön yeterlik ilanı ile ihale veya ön yeterlik dokümanında belirtilmesi zorunludur.

İsteklilerin iş deneyim belgesine sahip olmasının en önemli avantajı, kamu tarafından ihale yoluyla yapılan alımlarda ihaleye katılabilme ve rekabet üstünlüğüne sahip olabilme imkânı sağlamasıdır¹⁴. Yapım işleri ihalelerinde mesleki ve teknik yeterliliğin belirlenmesi amacıyla istenen belgelerden iş deneyim belgesi özel bir öneme sahiptir. Çünkü yapım işleri ihalelerinde¹⁵, yaklaşık maliyetine bakılmaksızın aday veya isteklilerden, yurt içinde veya yurt dışında kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt ettikleri, ihale konusu iş veya benzer işlerdeki deneyimlerini tevşik etmeleri için iş deneyim belgesi istenilmesi zorunlu tutulmuştur¹⁶.

İş deneyim belgesi, yüklenicinin daha önce yaptığı işlerine bakılarak işe ehil olup olmadığını, işi başarıyla bitirip bitiremeyeceğini anlayabilmek için kanaat oluşturabilme imkânı vermektedir¹⁷. İş deneyim belgesinin istekli hakkında referans belge olması ve yapım işlerinin bütün ihalelerinde iş deneyim belgesi istenmesinin zorunlu

14 BOZKURT, s.114.

15 Kamu ihalelerinde yeterlik kriteri olarak iş deneyim belgesi yapım işlerinin aksine bütün mal alımı ihalelerinde ve hizmet alımı işlerinin yaklaşık maliyeti Kanununun 13'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (2) numaralı alt bendinde hizmet alımları için öngörülen üst limit tutarı ile eşik değer (Eşik değer, 4734 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinde düzenlenmiş olup her yıl Kamu İhale Kurumunca güncellenir.) arasında olan işlerin ihalelerinde istenip istenmeyeceği tercihe bırakılmıştır.

16 YILDIRIM Hakkı ve GELİŞEN Gökhan"Proje Müdürlerine İş Yönetme Belgesi Düzenlemesi ve Uygulamada Yaşanan Mevzuat Problemleri",*Mahalli İdareler Dergisi*, S.59, Ankara, 2017, s.5.

17 İNAN, s.8.

olması belgenin önemini ortaya çıkarılmaktadır. Kamu ihalelerine katılabilmek için öncelikle iş deneyim belgesine sahip olunması ve buna ilave olarak ihalelerde istenen benzer iş grubuna uygun ve istenilen oranı karşılayacak tutarda bir iş deneyim belgesine sahip olunması gerekmektedir. Bu sebeple sahip olunan iş deneyim belgesi, isteklinin katılabileceği işin konusunu, niteliğini ve büyüklüğünü belirlemektedir.

İş deneyim belgelerinin önemi dolaşısıyla belgenin düzenlenme koşulları, ihaleye sunulma biçimleri özel kurallara bağlanmış olup Kanun ve yönetmeliklerde iş deneyim belgesi hakkında usul ve esaslar belirlenmiştir. İş deneyim belgesinin düzenlenmesi, tutarının tespiti, belge için başvurulması, belge düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlar, belgelerin değerlendirme esasları gibi konular yönetmeliklerde düzenlenmiş olup, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 39 uncu maddesi ve 43 ile 51inci maddeleri arasında yapım işlerinin iş deneyim belgelerini düzenleyen esaslar hüküm altına alınmıştır¹⁸. İş deneyim belgesi, isteklinin kamu ihalelerine katılabilmesini, teklif vereceği işin konusunu, niteliğini ve büyüklüğünü belirlediğinden belgenin düzenlenmesi ve değerlendirilmesi aşamasında mevzuat hükümleri çerçevesinde dikkat ve özen gösterilmelidir.

B. İş Deneyim Belge Türleri

İş deneyim belgesi yönetmelikte, adayın veya isteklinin ihale konusu iş veya

18 YILDIRIM Hakkı ve GELİŞEN Gökhan"Proje Müdürlerine İş Yönetme Belgesi Düzenlemesi ile İlgili Yaşanan Mevzuat Problemleri",*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, S. 2 (1), Burdur, 2018, s.72.

benzer işlerdeki deneyimini gösteren; iş bitirme belgesi, iş durum belgesi, iş denetleme belgesi ve iş yönetme belgesi şeklinde tanımlanmış olup birden fazla belge türünün olduğu ifade edilmiştir. İş deneyim belgeleri yapılan iş karşılığı bedel içeren tek bir sözleşmeye dayalı olarak taahhüt edilen işlere istinaden;

a) Geçici kabulü yapılmış işlerde, “yüklenici iş bitirme belgesi”,

b) Devam eden işlerde; işin, ilk sözleşme bedelinin tamamlanması ve gerçekleştirme oranının toplam sözleşme bedelinin en az yüzde 80’ine ulaşarak kusursuz olarak gerçekleştirilmesi halinde, “yüklenici iş durum belgesi”,

c) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yükleniciye karşı bedel içeren bir sözleşme ile taahhüt edilen iş bölümünün tamamen bitirilmesi ve söz konusu iş kısmının idare tarafından kısmi kabulünün yapılması veya asıl sözleşmeye ilişkin işin geçici kabulünün yapılması şartıyla “alt yüklenici iş bitirme belgesi”,

ç) Geçici kabulü yapılmış işlerde veya devam eden işlerde, ilk sözleşme bedelinin en az yüzde 80’i oranında denetleme ve yönetme görevinde bulunan mimar veya mühendisler “iş denetleme belgesi” veya “iş yönetme belgesi”, şeklinde yönetmeliğin 44’üncü maddesinde iş deneyim belge türleri belirlenmiştir.

İş deneyim belgesi; yüklenici iş bitirme belgesi, yüklenici iş durum belgesi, alt yüklenici iş bitirme belgesi, iş denetleme veya iş yönetme belgesi olmak üzere türlerine ayrılmış olup bu belgeler dışında bir iş deneyim belgesi düzenlenemeyeceği

gibi düzenlenmiş olsa da mevzuat gereği geçersiz sayılacaktır.

İş deneyim belgeleri dışında mühendis veya mimarların mezuniyet belgeleri, aldıkları lisans eğitimine uygun yapım işleri ihalelerinde, iş deneyim belgesi olarak kullanılabilir.

C. İş Deneyim Belgesi Düzenlemeye Yetkili Kurum ve Kuruluşlar

İş deneyim belgeleri bütünüyle kanunla belirlenen bir referanstır. Bu nedenle iş deneyim belgesi dışında başkaca bir referans istenmesi, rekabeti engelleyici olarak kabul edilmektedir. İş deneyim belgesinin kullanılması yanında, alınması da bütünüyle idari usul kurallarıyla düzenlenmiştir. İş deneyim belgesi, söz konusu işin istekli tarafından yapılabilirliğinin belirlenmesine yönelik güven verdiğinden yine güven verebilecek bir düzen içinde verilmesi, kullanılması ve değerlendirilmesi gerekir¹⁹.

Yapım işleri iş deneyim belgelerini düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşların hangi idareler olduğu Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nin 43’üncü maddesinde detaylıca açıklanmıştır. Bunlar;

a) İş deneyim belgeleri; yapılan iş karşılığı bedel içeren tek bir sözleşmeye dayalı olarak, Kanun kapsamındaki idareler ile Kanun kapsamı dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarına (kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıf yükseköğretim kurumları hariç) gerçekleştirilen işler için, iş sahibi tarafından düzenlenir ve sözleşmeyi yapan yetkili makam tarafından onaylanır.

¹⁹ İNAN, s.101.

b) Gerçek kişilere veya yukarıda belirtilenler dışındaki tüzel kişilere gerçekleştirilen işler için, belediye sınırları veya mücavir alan içinde ilgili belediye tarafından, belediye sınırları veya mücavir alan dışında il özel idaresi tarafından, ilgili mevzuatı uyarınca yapı denetimi veya kabulü bunların dışındaki kuruluşlar tarafından yapılan işlerde ise bu mevzuat uyarınca yetkilendirilmiş kurumlar tarafından düzenlenir. Belediyenin ilgili birimi tarafından düzenlenen iş deneyim belgeleri belediye başkanı veya yetkili birim amiri tarafından, il özel idaresince düzenlenenler ise, vali veya yetkilendirildiği kişi tarafından onaylanır.

c) Organize sanayi bölgesinin yetki alanı dâhilindeki yerlerde gerçekleştirilen işlere ilişkin iş deneyim belgeleri, organize sanayi bölgesi müdürlüğü tarafından düzenlendikten sonra; yönetim kurulunun kararı üzerine yönetim kurulu başkanınca, organize sanayi bölgesinde ilgili Bakanlık veya kamu kurum ve kuruluşu tarafından kredi kullanılan işler için ise bu Bakanlığın veya kamu kurum ve kuruluşunun ilgili birimince onaylanmak suretiyle verilir.

d) Serbest bölgelerin yetki alanı dâhilindeki yerlerde gerçekleştirilen işlere ilişkin iş deneyim belgeleri, serbest bölge müdürlüklerince düzenlenir ve verilir.

e) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşların, bu niteliklerini kaybetmeleri halinde, daha önce düzenledikleri iş deneyim belgeleri bu yönetmelikte öngörülen diğer şartları sağlamaları halinde bu Yönetmelik kapsamında yapılan ihalelerde kullanılabilir.

f) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara, bu niteliklerini kaybetmelerinden önce taahhüt edilerek gerçekleştirilmiş olmalarına rağmen iş deneyim belgesi alınmayan işlere ilişkin olarak, kurum ve kuruluşların bu niteliklerini kaybetmelerinden önce bağlı, ilgili veya ilişkili buldukları kurum ve kuruluşlara başvuruda bulunulur.

g) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum veya kuruluşun hukuki varlığının sona ermesi durumunda, bu kurum veya kuruluşa daha önce taahhüt edilerek gerçekleştirilmesine rağmen iş deneyim belgesi alınmayan işlere ilişkin olarak;

i. Bu kurum veya kuruluşların yürüttüğü hizmetlerin devredildiği kamu kurum ve kuruluşlarına,

ii. Hukuki varlığı sona eren kurum veya kuruluşun yürüttüğü hizmetin devredilmemesi durumunda söz konusu kurum veya kuruluşun hukuki varlığı sona ermeden önce bağlı, ilgili veya ilişkili bulunduğu kamu kurum veya kuruluşuna başvuruda bulunulur.

h) Belge düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara yurt dışında gerçekleştirilen işler hariç, yurt dışında yapım işi gerçekleştiren Türk vatandaşı gerçek kişiler ile Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişilikler adına yabancı ülkedeki ilgili Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Müşavirlikleri/Ateşelikleri tarafından iş bitirme belgesi düzenlenebilir. Bu kapsamdaki iş bitirme belgesinin düzenlenmesinde, bu Yönetmelik eki Ek-1'de yer alan KİK026.1/Y İş Deneyim Belgesi (Yüklenici İş Bitirme) standart formu esas alınır.

1) Teknoloji geliştirme bölgelerinin yetki alanı dâhilindeki yerlerde gerçekleştirilen işlere ilişkin iş deneyim belgeleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketi tarafından düzenlendikten sonra; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili birimince onaylanmak suretiyle verilir. Organize sanayi bölgesinin yetki alanı dâhilindeki teknoloji geliştirme bölgeleri alanlarında gerçekleştirilen işlere ilişkin iş deneyim belgeleri ise, organize sanayi bölgesi müdürlüğü tarafından düzenlenir ve yönetim kurulunun kararı üzerine yönetim kurulu başkanınca onaylanmak suretiyle verilir.

Yapım işlerinde iş deneyim belgeleri ilgili yönetmeliğin 43'üncü maddesinde belirtilen kamu kurum ve kuruluşları tarafından düzenlenebilmektedir. Maddede belirtilen idare dışında düzenlenen iş deneyim belgesi bu maddeye istinaden geçersiz olacaktır. Düzenlenmiş olan iş deneyim belgesi, belgeyi düzenleyen kurum ve kuruluşlarının yetkilisince veya yetkilendirdiği kişilerce onaylanarak geçerli olmaktadır.

Mal ve Hizmet alımlarında özel sektöre ve yurt dışında gerçekleştirilen işler ile alt yükleniciler tarafından gerçekleştirilen işlerin iş deneyiminin belgelenmesi; işe ilişkin sözleşme ve bu sözleşmenin uygulanmasına yönelik olarak düzenlenen fatura örnekleri veya bu örneklerin yetkili mercilerce onaylı suretlerinin birlikte sunulması iş deneyimini gösteren belge olarak kabul edilir. Mal ve Hizmet alımlarında özel sektöre ve yurt dışında gerçekleştirilen işler ile alt yükleniciler tarafından gerçekleştirilen işler için iş bitirme belgesi düzenlenmiş olsa bile, ihale komisyonunca dikkate alın-

mayarak geçerli sayılmayacaktır. Mal ve hizmet alımlarının burada ifade edilen alımlarda iş deneyim belgesi düzenlenmezken yapım işlerinin bu kapsamda gerçekleştirilen işlerde dahi yönetmelikte belirtilen ilgili kurum ve kuruluşlarca iş deneyim belgesi düzenlenmeden sözleşme ve faturalar iş deneyim belgesi yerine geçmeyecektir.

D. İş Deneyim Belgelerinin Düzenlenme ve Değerlendirilme Esasları

1. İş Deneyim Belgesi İçin Başvuru

İş deneyim belgesi talebinde bulunanlar, yaptıkları işi veya görevi tevsik amacıyla, dilekçelerine Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 45'inci maddesinde sayılan belgeleri ekleyerek, belge vermeye yetkili kurum veya kuruluşlara başvururlar. İş deneyim belgesi düzenlenirken başvuruda verilen belgeler dışında işle ilgili olarak idarede bulunan belgeler de dikkate alınır. Belge için aşağıda ifade edilen yönetmelik hükümlerine göre başvuruda bulunulur;

a) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yükleniciler için; sözleşme, hakediş raporları, biten işlerde geçici kabul tutanağı, varsa; tasfiye tutanağı, kesin hakediş raporu, keşif artış olurları ve devir sözleşmesi.

b) Özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler için; yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işleri haricindeki işlerde bu belgelere ek olarak sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri

veya bu örneklerin noter, serbest muhasebeci, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretleri.

c) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlarda mühendis veya mimar olarak görev alanlar için; hizmet cetveli, görevlendirme yazısı.

d) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yüklenici bünyesinde mühendis veya mimar olarak görev alanlar için; mezuniyet belgesi, ilgili meslek odası üye kayıt belgesi, işin ihale dokümanında veya sözleşmesinde istenmiş olması halinde mühendis veya mimarın işin başında idareye vermiş olduğu noterden taahhütname, müteahhidin teknik personel bildirimini, sosyal güvenlik prim ödemelerini gösteren belgeler.

e) Özel sektöre taahhütte bulunan yüklenici bünyesinde mühendis veya mimar olarak görev alanlar için; mezuniyet belgesi, ilgili meslek odası üye kayıt belgesi, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, belgeye konu işe ilişkin bedel içeren noter onaylı sözleşme, sosyal güvenlik prim ödemelerini gösteren belgeler.

f) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara doğrudan tek sözleşme ile taahhüt edilmiş işlerin bir bölümünü yapan alt yükleniciler için; yüklenici ile yaptıkları, yapılacak iş karşılığı bedel içeren sözleşme, yüklenici ile yaptığı sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, serbest muhasebeci, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretleri, çalıştırdıkları personelin sosyal güvenlik prim ödemelerini gösteren belgeler.

g) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan, anonim şirketlerde; genel müdür, Murahhas müdür, yönetim kurulu üyesi ve yönetim kurulu başkanı, limited şirketlerde şirket müdürü olarak görev alan mimar ve mühendisler için; mezuniyet belgesi, ilgili meslek odası üye kayıt belgesi, görevlerini aralıksız en az beş yıl yaptıklarını tevsik eden, ticaret ve sanayi odası/ticaret odası bünyesinde bulunan ticaret sicil memurlukları, serbest muhasebeci, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir tarafından düzenlenen belge.

ğ) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yüklenicilerde proje müdürü olarak görev yapan mimar ve mühendisler için; mezuniyet belgesi, ilgili meslek odası üye kayıt belgesi, sözleşme konusu iş kapsamında proje müdürü olarak bildirildiğine ilişkin belge, sosyal güvenlik prim ödemelerini gösteren belgeler.

h) Özel sektöre taahhütte bulunan yüklenici bünyesinde proje müdürü olarak görev yapan mimar ve mühendisler için; mezuniyet belgesi, ilgili meslek odası üye kayıt belgesi, sözleşme konusu iş kapsamında proje müdürü olarak bildirildiğine ilişkin belge, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, belgeye konu işe ilişkin bedel içeren noter onaylı sözleşme, sosyal güvenlik prim ödemelerini gösteren belgeler.

ı) Belge düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara yurt dışında gerçekleştirilen işler hariç, yurt dışında kamu veya özel sektöre taahhütte bulunan Türk vatandaşları gerçek kişi ile Türkiye Cumhuri-

yeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişi yükleniciler için; iş alındı belgesi, sözleşme, varsa geçici kabul tutanağı ve gerekli görülen diğer belgeler.

Bedel içeren tek bir sözleşmeye istinaden gerçekleştirilen işlerde sözleşme kapsamında yer alan yüklenici konumundaki gerçek veya tüzel kişiler ile denetleme veya yönetim görevinde bulunan mimar ve mühendisler yukarıda ifade edilen belgelerle birlikte belge düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara iş deneyim belgesi için başvurmaları gerekir.

2. İş Deneyim Belge Tutarının Belirlenmesi

İş deneyim belge tutarı; fiilen gerçekleştirilen, denetlenen veya yönetilen işlerin tutarı, her türlü fiyat farkları hariç, varsa yasal keşif artışları dâhil edilerek devam eden işlerde ara hakediş raporlarındaki, geçici kabulü yapılmış işlerde ise hakediş raporlarındaki tutarlar herhangi bir güncelleştirmeye tabi tutulmadan belirlenen rakamdır. İşin denetleme görevinde bulunanların iş deneyim tutarı, denetledikleri işlerin lisans eğitimini aldıkları kendi mesleki alanları ile ilgili tutarları üzerinden belirlenir. İşin tamamında veya bir kısmında aynı sıfat ve görev unvanı ile eşzamanlı görev yapan birden fazla denetleme görevlisi bulunması halinde ise; görevlilerin sayısına bölünerek bulunan tutarlar üzerinden iş deneyim belgesi düzenlenir.

Kontrol şefi ve şantiye şefi ile işin tümünden sorumlu olarak görevlendirilen kontrol mühendisinin iş deneyimi, aldıkları lisans eğitimlerine bakılmaksızın denetledikleri işin tamamı üzerinden dikkate alınır. Yönetme görevinde bulu-

nanların iş deneyim belgeleri yönettikleri tutarlar üzerinden belirlenir. İşin tamamında veya bir kısmında aynı sıfat ve görev unvanı ile eşzamanlı görev yapan birden fazla yönetim görevinde yönetici olması halinde belge tutarı, yöneticilerin sayısına bölünerek bulunan tutarlar üzerinden düzenlenir.

İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara doğrudan tek sözleşme ile taahhüt edilmiş işlerin bir bölümünü yapan alt yüklenicilerin iş deneyim tutarı; diğer belgelerin de bu tutarı doğrulaması şartıyla, yaptıkları işin esas sözleşme fiyatları ile hesaplanan tutarı geçmemek üzere, kendi sözleşmelerinde yazılı bedel esas alınır.

Özel sektöre gerçekleştirilen işlerde iş deneyim tutarının tespitinde; diğer belgelerin de bu tutarı doğrulaması şartıyla, işin sözleşmesinde yazılı bedeli aşmamak üzere fiilen yapılan iş tutarı dikkate alınır. Sözleşmede iş artışına ilişkin hüküm bulunması durumunda, ayrıca sözleşme bedelinin yüzde 10 unu aşmamak üzere tamamlanan iş tutarı da dikkate alınarak iş deneyim belgesi düzenlenir.

Kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işlerine ilişkin iş deneyim tutarının tespitinde, yapı ruhsatında belirtilen inşaatın yüzölçümü ile sözleşmenin imzalandığı yıla ait Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğde inşaatın sınıfına ve grubuna göre belirlenen yapı birim maliyetinin çarpılması suretiyle hesaplanan bedelin yüzde 60'ı esas alınır.

3. İş Deneyim Belgelerinin Verilme Esasları

İş deneyim belgeleri, ilgilinin iş ve/veya mesleki tecrübesini tevsik amacıyla; yüklenicilere, yükleniciye karşı bir sözleşme ile taahhüt ettiği iş bölümünü bitiren alt yüklenicilere, mimar veya mühendis olmak şartıyla denetleme veya yönetme görevlerinde bulunanlara düzenlenmektedir. İlgililerin iş deneyim belgesi talebinde bulunmaları halinde, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 47 nci maddesinde belirlenen hükümlere göre talep tarihini izleyen 30 gün içinde belge düzenlemeye yetkili mercilerce düzenlenir ve verilir. İş deneyim belgesinin yönetmelikte belirtilen belge düzenleme koşullarını taşımayan taleplerde, aynı süre içinde başvuru sahibine bu husus gerekçeleriyle yazılı olarak bildirilir.

İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara tek sözleşme ile taahhüt edilen işler için, geçici kabulün yapılmış olması durumunda "*iş bitirme belgesi*", işin ilk sözleşme bedelinin tamamlanması ve gerçekleşme oranının toplam sözleşme bedelinin en az yüzde 80'ine ulaşarak kusursuz olarak gerçekleştirilmesi durumunda ise "*iş durum belgesi*" düzenlenir. İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara doğrudan tek sözleşme ile taahhüt edilmiş işlerin bir bölümünü yapan alt yüklenicilere; sözleşmesinin tamamını bir bütün olarak gerçekleştirip bitirmeleri ve asıl sözleşmeye ilişkin işin geçici kabulü yapılmak şartıyla, "*alt yüklenici iş bitirme belgesi*" verilir. Asıl işin sözleşmesinde kısmi kabul öngörülen işlerde idare tarafından kısmi kabulü yapılmak şartıyla işin tamamının geçici kabulü beklen-

meden de alt yüklenici iş bitirme belgesi düzenlenebilir. Yüklenici ile alt yüklenici arasında yapılan sözleşmelerde, nevi itibarıyla verilen bir işin baştan sona yapılmasının öngörülmesi şartı aranır. Birden fazla alt yüklenici olması durumunda, alt yüklenicilere verilecek iş deneyim belgelerinin tutarlarının toplamı, toplam sözleşme bedelini aşamaz. İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara karşı taahhütte bulunulan işlerin iş deneyim belgeleri sözleşmeyi yapan yetkili makam tarafından düzenlenerek verilir.

Yurtiçinde özel sektöre, yapılacak iş karşılığı bedel içeren bir sözleşme ile taahhüt edilen işler için, işin bitirilmesi durumunda "*iş bitirme belgesi*", işin ilk sözleşme bedelinin tamamlanması ve gerçekleşme oranının toplam sözleşme bedelinin en az yüzde 80'ine kusursuz ulaşarak gerçekleştirilmesi durumunda ise "*iş durum belgesi*" düzenlenir. Özel sektöre yapılacak iş karşılığı bedel içeren bir sözleşme ile taahhüt edilen işlerde iş deneyim belgesi belge düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenerek verilir.

Devam eden işlerde iş durum belgesi düzenlenebilmesi için; ilk sözleşme bedelinin tamamlanması şartıyla, toplam sözleşme bedelinin en az yüzde 80'lik kısmının gerçekleştirilmiş olması ve yapılan işlerin kusursuz olarak gerçekleştirilerek, bedelinin ödenmiş ya da tahakkuka bağlanmış olması gerekir. Ayrıca iş durum belgesine esas teşkil edecek kontrollük tespitinde sözleşmeye, projeye, fen ve sanat kurallarına aykırılık teşkil eden açık kusur ve eksiklikler bulunmadığının belirlenmesi koşulları da iş durum belgesi düzenlenme şartı olarak aranır.

Mühendis ve mimarlara; İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara, mahallinde ilgili mevzuat gereğince denetledikleri işlerde veya bu kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yüklenici bünyesinde ilk sözleşme bedelinin en az yüzde 80'i oranında fiilen görev yapmış olmak şartıyla, kontrol mühendisi, şantiye mühendisi ve kontrol şefine, tek sözleşme ile ilişkili olarak iş denetleme belgesi düzenlenerek verilir. Özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde, yüklenici bünyesinde ilk sözleşme bedelinin en az yüzde 80'i oranında fiilen görev yapmış olmak şartıyla, şantiye mühendisi ve şantiye şefine, tek sözleşme ile ilişkili olarak iş denetleme belgesi düzenlenir.

İş Yönetme Belgesi; İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlarda, bu kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yüklenici bünyesinde görev alan yönetim konumunda ki mühendis veya mimarlara tek sözleşmeye ilişkin olarak iş yönetme belgesi düzenlenir. İş yönetme ve denetleme belgesi hakkında detaylı açıklamalar iş denetleme ve iş yönetme başlığı içerisinde verilecektir.

Ortak girişim olarak iş ortaklığı tarafından gerçekleştirilen işlerde, ortakların her birinin hissesini ayrı ayrı gösteren ortak sayısı kadar iş bitirme belgesi, konsorsiyumlarda ise her bir ortağa, ortaklar tarafından gerçekleştirilen iş kısımlarını ve tutarlarını gösterecek şekilde iş bitirme belgesi düzenlenir.

3. ÖZEL SEKTÖRE TAAHHÜT EDİLEN YAPIM İŞLERİNDE İŞ DENeyİM BELGESİ

İhaleye katılacak isteklilerden, isteklinin mesleki ve teknik yeterliliğinin tespiti için Kamu İhale Kanunu'nun 10 uncu

maddesinde, istekli tarafından kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen ihale konusu iş veya benzer işlere ilişkin olarak ilgili deneyimi gösteren belgelerin istenebileceği kurala bağlanmıştır. Kanunda yer alan hükümlere göre iş deneyim belgesi, belge vermeye yetkili kurum veya kuruluşa taahhüt edilen işlere istinaden düzenlenebildiği gibi özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen yapım işleri için de düzenlenebilir.

Mal ve hizmet alımlarında özel sektöre ve yurt dışında gerçekleştirilen işler ile alt yükleniciler tarafından gerçekleştirilen işlerin alımlarda iş deneyim belgesi düzenlenemezken yapım işlerinin bu kapsamda gerçekleştirilen işlerde dahi yönetmelikte belirtilen ilgili kurum ve kuruluşlarca iş deneyim belgesi düzenlenmeden sözleşme ve faturalar iş deneyim belgesi yerine geçmeyecektir.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 43 üncü ve 51 inci maddeleri arasında yapım işlerinin iş deneyim belgelerini düzenleyen esaslar hüküm altına alınmıştır. Özel sektöre taahhütte bulunulan işlerin iş deneyim belgesi başvurusu için gerekli olan belgeler anılan Yönetmeliğin 45 inci maddesinde düzenlenmiştir. İlgili yönetmelikte hüküm altına alınan ve belge başvurusunda gerekli olan belgeler; "yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işleri haricindeki işlerde bu belgelere ek olarak sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, serbest muhasebeci, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci

mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretleri” şeklinde belirtilmiştir. İş deneyim belgesi talebinde bulunanlar, yaptıkları işi veya görevi tevsik amacıyla, yukarıda ifade edilen belgelerle, anılan yönetmeliğin 43’üncü maddesinde belirtilen belge vermeye yetkili kurum veya kuruluşlara başvuruda bulunarak iş deneyim belgelerini alabilirler.

Kamu İhale Kurulu kararları²⁰ incelendiğinde özel sektöre taahhütte bulunan işlere istinaden talep edilen veya düzenlenen iş bitirme belgeleri hakkında yaşanan uyumsuzluk konusu “*yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme*” şartının olmasıdır.

A. Özel Sektöre Taahhütte Bulunulan İşlerde İş Deneyim Belgesi İçin Noter Onaylı Sözleşme Şartı

Özel sektöre taahhüt edilen işler için düzenlenen iş bitirme belgesi; yapım işinin noter tasdikli sözleşme ile taahhütte bulunarak bitirenlere, sözleşmelerinde yazılı bedel esas alınarak fiilen yapılan iş miktarı üzerinden verilen belgedir. Buna göre, özel sektöre gerçekleştirilen bir yapım işi dolayısıyla iş bitirme belgesi düzenlenebilmesi için sözleşme aşamasında noter tasdikinin yapılmış olması şarttır²¹. Çünkü Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nin belge için başvuru başlıklı 45 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde “**Özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler için; yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme...**” hükmü bulunmaktadır.

20 Örnek Kamu İhale Kurulu Kararları; 2018/UY.II-406, 2017/UY.III-2399, 2016/UY.I-1404, 2015/UY.I-1198, 2013/UY.III-192 sayılı kararlar.

21 https://www.malihakem.com/analizler/yapim-islerinde-ozel-sektor-is-deneyim-belgesi_an367.html

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nin belge için başvuru maddesinde, iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan işlerde belge başvurusu için “sözleşme” olmasını, özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde ise “yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme” olması gerektiğini hüküm altına almıştır. Kamu ihalelerine istinaden düzenlenen sözleşmelerde noter onayı şartı aranmazken, özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi talebinde bulunulabilmesi için sözleşmenin noter onaylı olması şartı getirilmiştir. Bu düzenleme, özel sektöre karşı taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi alınmasını zorlaştırmıştır.

Özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi düzenlenmesi konusunda yönetmelikte noter onaylı sözleşme şartının getirilmiş olması sebebiyle, Kamu İhale Kurumu’na itirazın şikâyet başvurusunda bulunulmakta ve bu konu yargıya intikal etmektedir. Özel sektör sözleşmelerinde noter şartı getirilmesi ve bu konu hakkında uyumsuzluklar bulunması uygulamada noter onayının nasıl olacağıyla ilgili belirsizlik ve tereddütler yaşanmasına sebep olduğundan Kamu İhale Kurulu 10.10.2012 tarih ve 2012/DK.D-179 sayılı kararı ile sözleşmelerin noter onaylı olması hususunda ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi amacıyla bu konu hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Kurul kararında;

“... Bu itibarla, yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler ışığında,

1. 1/1/2003 tarihinden sonra yapılan sözleşmelere dayanılarak iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 45 inci maddesinde sayılan belgelerle birlikte iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum veya kuruluşlara sunulması zorunlu olan noter onaylı sözleşmedeki "noter onayı"nın, sözleşmede imzası bulunan kişilerin imzalarının bu kişilere ait olduğunun onaylanması niteliğinde olduğuna,

2. Sözleşmedeki imzaların ilgili kişilere ait olduğu hususunun noter tarafından sözleşme tarihinde onaylanmasının zorunlu olduğuna, sonraki bir tarihte yapılan onaylamanın uygun kabul edilemeyeceğine,

3. Sözleşmenin noter huzurunda imzalanması veya sözleşmedeki imzaların kendilerine ait olduğunun ilgililer tarafından kabulü suretiyle, sözleşmenin, imza altına alındığı tarihte notere onaylatılması gerektiğine" ifadelerine yer vermiştir.

Kurul, özel sektörde bedel içeren sözleşmenin yönetmelik gereği noter onaylı olmasını ve noter onayının da taşınması gereken şartları yukarıda ifade edilen düzenleyici kararında açıklığa kavuşturmuştur. Kamu İhale Kurulu yine aynı düzenleyici kararında özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde noter onaylı sözleşme yapılması gerekliliğini; "Özel sektöre gerçekleştirilen işler bakımından ise, Borçlar Kanununa göre tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulan sözleşmelerde yine tarafların karşılıklı uygun iradeleri neticesinde istenilen değişikliklerin yapıl-

ması mümkün olup esasen ihale konusu iş veya benzer işler bakımından, işin başlangıcında kararlaştırılarak taahhüt edilen hususların taahhüde uygun bir biçimde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin ölçülmesi ve sözleşme konusu işi taahhüde uygun bir biçimde tamamlayanların kamu ihalelerine katılımının sağlanması amacını taşıyan iş deneyim belgesi uygulamasının bahse konu amaçla uyumlu bir biçimde yürütülebilmesi için, özel sektöre gerçekleştirilen işlere ilişkin sözleşmelerin imza altına alındığı tarih itibarıyla notere onaylatılması gerekmektedir." şeklinde açıklamıştır.

Kamu İhale Kanunu'na göre yapılan sözleşmelerin yazılı olması yeterli olurken, yönetmelikte özel sektöre karşı gerçekleştirilen işlerde ise iş deneyim belgesi için sözleşmenin noter onaylı olması şartı getirilmiştir. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde özel sektöre taahhütte bulunulan işlerin sözleşmesinde noter onayı şartı getirilmesi akit serbestliği ilkesine uygun olmadığı ve bu tür hükümlerinde ancak kanunla konulması gerektiğinden yönetmelikteki noter onaylı sözleşme düzenlemesine eleştiriler yapılmaktadır²².

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu özel kanun niteliği taşıdığından, bu kanun ile ilgili işlem yapılmasında yine bu kanunda hüküm altına alınan esasların dikkate alınması gerekir. 4734 sayılı Kanuna göre gerçekleştirilecek yapım işleri ihalelerinde uygulanacak usul ve esasları düzenleyen Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde noter onaylı sözleşme olması gerektiği

22 İNAN, s.111.

düzenlemesi, özel sektörde yapım işlerinin üstlenilmesini engelleyen bir hüküm olmayıp, yönetmeliğin çıkarılmasında özel sektörü düzenleme gibi bir amacı da bulunmamaktadır. Buna karşın 4734 sayılı Kanun kapsamında geçerliliği olan bir iş deneyim belgesinin düzenlenmesi ve kanun kapsamında kullanılabilmesi için iş deneyim belgelerinin bu kanun ve ikincil mevzuatlar çerçevesinde düzenlenmiş olması gereklidir. Bu konuda Danıştay 13. Dairesi tarafından 09.01.2009 tarihinde alınan 2009/115 Karar ve 2006/2919 Esas numaralı kararında, “...kamu ihaleleri yönünden iş deneyimine esas olan sözleşmelere yönelik noter onayının aranmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır” ifadelerine yer vermiştir. Bu sebeple özel kanun niteliği taşıyan 4734 sayılı Kanuna istinaden düzenlenen yönetmelikte, özel sektöre taahhütte bulunulan işlerden elde edilen iş deneyim belgelerinin kamu ihalelerinde kullanılabilmesi adına iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için noter onaylı sözleşme şartının bulunması hukuka uygun bulunmuştur.

Özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler, bedel içeren sözleşmenin notere onaylatılmasının yüksek noter harç ve masrafları gerektirdiğinden²³, ayrıca yükleniciler işin başında taahhüt konusu işi tamamladıklarında iş deneyim belgesi alacaklarını düşünmediğinden ve mevzuat hükümlerine de hâkim olmadıklarından noter onaylı sözleşme yapmamaktadırlar. Yükleniciler taahhüt konusu işi tamamladıktan sonra, kamu ihalelerine girmek için iş deneyim belgesi talebinde bulduklarında noter onaylı sözleşme

konusu karşılığında hukuksal bir sorun olarak çıkmaktadır.

Özel sektöre taahhütte bulunulan işlerden elde edilen iş deneyim belgelerinin kullanıldığı ihalelerde sürekli itirazlar olmakta ve konu mahkemelere taşınmakla birlikte temyize kadar götürülmektedir²⁴. İş deneyim belgesi hakkında itirazlar olması ve mahkemeye taşınması sebebiyle ihale süreçleri uzamakta kimi ihaleler ise iptal edilmektedir. Bu durum yatırımların uzamasına, firmalar arası haksız rekabete ve bazı firmaların ise hak kaybı yaşamasına sebep olmaktadır.

Kamu İhale Kurulu'nun 2018/UY.II-406, 2016/UY.I-1404, 2013/UY.III-192 vb kararlarını²⁵ incelediğimizde, itiraz konusu olan özel sektöre taahhütte bulunmuş işlere istinaden düzenlenen iş deneyim belgeleri, işin sözleşmesi noter onaylı olmadığından mevzuat gereği geçerli kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Kurul 2016/UY.I-1404 sayılı kararında; “...aktarılan mevzuat düzenlemeleri uyarınca özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler için; yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işleri haricindeki işlerde bu belgelere ek olarak sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretlerinin sunulmasının mecburi olduğu, başvuruya konu iş deneyim belgesinin düzenlenebilmesi için noter onaylı sözleşmenin su-

²⁴ Konu hakkındaki uyuşmazlık kararlarına <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Vatandas/KurulKararSorgu.aspx> ulaşılabilir.

²⁵ İlave benzer kararlar; 2015/UY.I-1198, 2017/UY.III-2399

²³ İNAN, s.111.

nulmuş olması gerekirken ihale üzerinde bırakılan isteklinin sunmuş olduğu sözleşmede noter onayının bulunmadığı, her ne kadar bahse konu istekli tarafından inşaat sözleşmesine ek olarak inşaat ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, geçici kabul tutanağı, kesin kabul tutanağı, hakediş faturaları ve SGK²⁶ işyeri tescil belgesi sunulmuş olsa da yönetmelik hükümleri sarih bir şekilde iş deneyim belgesine dayanak teşkil eden sözleşmenin noter onaylı olmasını mecburi tuttuğundan iş deneyim belgesinin geçerli kabul edilebilmesinin mümkün olmadığını anlaşılmıştır.” denilmiştir.

Kamuya gerçekleştirilen işlerde alt yüklenici olarak görev yapanlara belge düzenlenebilmesi için Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nde daha öncesinde yürürlükte bulunan, alt yüklenicilerin yükleniciler ile yaptıkları sözleşmelerin noter onaylı olması koşulu bulunmaktaydı. Bu konu hakkında, Danıştay 13. Dairesi tarafından 09.01.2009 tarihinde alınan 2009/115 Karar ve 2006/2919 Esas numaralı kararda, “... sözleşmede noter onayının bulunmaması halinde, alt yüklenici tarafından taahhüt edilen yapım işinin sağlıklı bir şekilde denetlenemeyeceği, iş deneyimine konu olan sözleşmedeki değişikliklerin kontrol edilebilmesi için noter onayının gerekli olduğu anlaşılmaktadır. ...” ifadelerine yer verilerek noter onayının gerekliliği belirtilmiştir.

Yine, Danıştay 13. Dairesinin 19.6.2015 tarih ve E. 2015/1183, K. 2015/2476 sayılı kararında; “...yer verilen düzenlemelerin birlikte değerlendirilmesinden; iş ve/veya mesleki tecrübenin

tevsiki amacıyla, özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler adına belge vermeye yetkili kurum veya kuruluşlarca iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için ilgililerin aktarılan Yönetmelik düzenlemesinde yer alan belgeleri sunmalarının zorunlu olduğu; bu kapsamda, iş deneyimine konu sözleşmenin hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek amacıyla sözleşmenin noter onaylı olması şartının getirildiği görülmektedir.” ifadelerine yer verilerek konu hakkındaki mevzuat düzenlemesinin gerekçesi açıklanmıştır.

Yukarıda yer alan Kamu İhale Kurulu kararı ve bu konuda alınmış diğer kurul kararlarında özel sektöre taahhütte bulunulan yapım işlerinde bedel içeren sözleşmelerin yönetmelik hükmü gereği noter onaylı olması ve bu şarta uymadan düzenlenmiş olan iş deneyim belgelerinin de iptal edilmesi gerektiği yönünde kararlar alınmıştır. Yönetmelikte ifade edilen noter onaylı sözleşme şartının gerekçesi olarak, iş deneyimine konu sözleşmenin hukuki güvenliğinin sağlanması, anlaşmazlıkların önlenmesi ve sözleşmedeki değişikliklerin kontrol edilebilmesinin temin edilmesi olduğu görülmektedir.

Kamu İhale Kurulu’nun özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde sözleşmenin noter onaylı olmadığı gerekçesiyle isteklinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması ve düzenlenen iş deneyim belgelerinin de iptal edilmesi gerektiği yönünde almış olduğu kararlar istekli tarafından İdare Mahkemesine taşınmış ve Danıştay’a temyize götürülmüştür. Kurul kararlarının noter onaylı sözleşme şartı İdare Mahkemesi ve Danıştay’a intikal edilmesi üzerine mahkemeler yönetme-

26 SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

lik hükümlerini Kamu İhale Kurulu'ndan farklı değerlendirmiştir. Bu konu hakkında örnek kararlar aşağıda ele alınmıştır.

Noter onaylı sözleşme şartıyla ilgili Kurul kararının İdare Mahkemesine taşınması üzerine, Ankara 8. İdare Mahkemesi'nin 28.07.2016 tarihli E:2016/2714, K:2016/2263 sayılı kararında; *"...Bu durumda; iş deneyim belgesinin dayanağı olan sözleşmede noter onayı bulunmaması hususunun işin davacı tarafından yapıldığı gerçeğini ortadan kaldırmayacağı, iş deneyim belgelerinin asıl olarak yapılan işin ilgili kişi tarafından yapıldığının tevsik edilmesi durumunda yapılan iş nedeniyle elde edilen deneyimi tevsik etmek amacıyla düzenlendiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, davacı tarafından sunulan iş deneyim belgesinin geçerli bir belge olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatine varılmış olup, iş deneyim belgesinin geçersiz olduğundan bahisle tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır."* şeklinde gerekçe belirtilerek dava konusu Kurul Kararının iptaline karar verilmiştir.

Yine bu konu hakkında Danıştay 13. Dairesinin 19.6.2015 tarih ve E. 2015/1183, K. 2015/2476 sayılı kararında, özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde sözleşmenin noter onaylı olmaması gerekçesiyle iş deneyim belgesi düzenlenemeyeceği yönünde işlem yapılması hakkında konu olan davada aşağıda belirtilen açıklamalarda bulunulmuştur;

"Anılan düzenleme gereğince, özel kişilere yapılan yapım işleri için imzalanan sözleşmelerde noter onayı şartı getirilmiş olmakla birlikte bir sözleşmede noter onayı olmaması, bu sözleşmeye dayanılarak

düzenlenen iş deneyim belgesini kendiliğinden geçersiz hale getirmez. Madde de sayılan yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, sözleşmeye dair fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretleri gibi belgelerin sunulması durumunda bu belgelerden işin ilgili kişi tarafından yapıldığı anlaşılabiliriyorsa salt sözleşmede noter onayı olmadığından bahisle iş deneyim belgesinin geçersiz kabul edilmesi mümkün değildir."

İdare mahkemesi ve Danıştay konu hakkındaki kararlarında özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde, iş deneyim belgesi için Yönetmeliğin 45'inci maddesi (b) bendinde belirtilen yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi ve sözleşmeye dair fatura örneklerinin bulunması durumunda, bu belgelerden de işin ilgili kişi tarafından yapıldığı anlaşılabiliriyorsa salt sözleşmede noter onayı olmadığından bahisle iş deneyim belgesinin geçersiz kabul edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kamu İhale Kurulu, özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi düzenlenmesinde yönetmelikte açık bir şekilde iş deneyim belgesine dayanak teşkil eden sözleşmenin noter onaylı olması mecburi tutulduğundan ve noter onayı şartının da hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek amacıyla getirildiğinden, özel sektörde gerçekleştirilen işlerde bedel içeren noter onaylı sözleşme olmadan iş deneyim belgesi düzenlenemeyeceğini ve düzenlenmiş olsa bile geçerli olma-

yacağımlı belirtmiştir. İdare mahkemesi ve Danıştay ise bu konuda yönetmelikte istenilen diğer belgelerden işin ilgili kişi tarafından yapıldığı anlaşılabilir yorsa salt sözleşmede noter onayı olmadığından bahisle iş deneyim belgesinin geçersiz kabul edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir²⁷. Ancak örnek olarak ve-

27 Bu konuda yakın zamanda verilmiş olan ilave karar; Kurul Özel Sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için noter onaylı sözleşme olması gerekliliği üzerine Kamu İhale Kurulu 14.02.2018 tarih ve 2018/UY.II-406 sayılı kararında; “Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği gereği özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler için; yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işleri haricindeki işlerde bu belgelere ek olarak sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, serbest muhasebeci, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretlerinin iş deneyim belgesi talebi sırasında ilgili kurum ve kuruluşlara sunulması gerektiği anlaşılmıştır.

Yapılan incelemede, başvuru sahibi iş ortaklığının pilot ortağının %51 hissesine sahip ... A.Ş. adına ...Belediye Başkanlığınca düzenlenen iş deneyim belgesinin düzenlenmesi talebiyle yapılan başvuru anında noter onaylı bir sözleşmenin sunulmamış olduğu, idareye yapılan şikâyet ve itirazın şikâyete konu olan İdari Yargı kararının farklı bir olaya ilişkin olduğu anlaşıldığından, mevzuat uyarınca kamu ihalelerinde kullanılmak üzere düzenlenmesi mümkün olmayan bahse konu iş deneyim belgesi ile incelenen ihaleye katılmış olan başvuru sahibinin teklifinin idarece değerlendirilme dışı bırakılmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Bununla birlikte, söz konusu iş deneyim belgesinin iptal edilmesi gerektiği hususunun, belgeyi düzenleyen ... Belediye Başkanlığına bildirilmesi gerektiği anlaşılmıştır.” Şeklinde karar verilmiştir.

Ancak anılan Kurul kararının iptali istemiyle açılan davada, Ankara 3. İdare Mahkemesinin 07.06.2018 tarihli E:2018/471, K:2018/1425 sayılı kararı ile “...Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 45. maddesinde yer alan ve yukarıda yer verilen düzenleme ile; yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşmeyle birlikte yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretleri gibi belgelerin de başvuru kapsamında ilgili idareye sunulması öngörülmüştür. Bu itibarla, özel sektöre taahhüt edilen işin sağlıklı bir şekilde denetlenmesi, belge düzenlemeye yetkili idare tarafından maddede sayılan diğer belgelerin incelenmesi suretiyle mümkün olduğundan, işe ilişkin sözleşmede noter onayının bulunmaması hukuki güvenliği zedeleyecek nitelikte görülmemiştir.

Nitekim, 4734 sayılı Kanun’un 10. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (2) numaralı alt bendinde de, “özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında” ifadesine yer verilmiş olup, üst normda da noter onaylı sözleşmeden bahsedilmemektedir.

Uyuşmazlıkta, iş deneyim belgesi verilmesi talebiyle idareye yapılan başvuruda, söz konusu işin tamamlanmışlığının ispatına yönelik yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta

rilen Kamu İhale Kurul kararları ve bu kararların mahkemelere taşınması sırasında verilen yargı kararları uygulamada nasıl hareket edileceği yönünde tereddütlere sebep olabilmektedir.

B. İş Sahibi ve Yüklenicinin Aynı Olması Durumunda İş Deneyim Belgesi

Özel sektöre gerçekleştirilen işlerde iş deneyim belgesi konusunda karşılaşılan sorunlardan biriside iş sahibi ve yüklenicisinin aynı olması durumunda iş deneyim belgesi düzenlenip düzenlenemeyeceğidir. Kamu İhale Kanunu’nun 10 uncu maddesinde iş deneyimini gösteren belgeler olarak; İstekli tarafından kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen ihale konusu iş veya benzer işlere ilişkin olarak sunulacak belgeler olarak belirtilmiştir. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 44 üncü maddesinde belge düzenleme koşulu olarak iş deneyim belgelerinin; yapılan iş karşılığı bedel içeren tek bir sözleşmeye dayalı olarak taahhüt edilen işlere istinaden düzenleneceği hüküm al-

müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri v.b. bilgi ve belgelerin idareye sunulduğu görülmekte olup, davacı şirketin “Borusan Gemlik Limanı Modifikasyon ve Tevsi Projesi Dolgu, Dolgu Koruma, Prekast “T” Duvar ve Çevre Koruma Çiti ile Mevcut Eski İskele ve Yaklaşım Yolu Kirma, Sökme ve Molozun Uzaklaştırılması İnşaatı” ihalesine ait “Deniz Koruma Dolgusu ve Kıyı Tahkimatı” işini yaptığı hususunda ihtilaf bulunmamaktadır.

Bu durumda; iş deneyim belgesinin dayanağı olan sözleşme noter onayı bulunmaması hususunun işin davacı tarafından yapıldığı gerçeğini ortadan kaldırmayacağı, iş deneyim belgelerinin asıl olarak yapılan işin ilgili kişi tarafından yapıldığının tevsik edilmesi durumunda yapılan iş nedeniyle elde edilen deneyimi belgelendirmesi için düzenlendiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, davacı tarafından sunulan iş deneyim belgesinin geçerli bir belge olarak kabul edilmesinin mevzuata ve hukukun genel ilkelerinden olan hakkaniyete uygun olacağı sonucuna varılmış olup, iş deneyim belgesinin geçersiz olduğundan bahisle tesis edilen dava konusu işlemler hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline, ...” şeklinde gerekçe belirtilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

tına alınmıştır. Bu itibarla, hem Kanunda hem de Yönetmelikte iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için bedel içeren sözleşme olması gerektiği belirtilmiştir.

Konu hakkında Kamu İhale Kurulunun 2015/UY.I-633 sayılı kararında; “Borçlar Kanunu’nun 1’inci maddesinde Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur şeklinde tanımlanmıştır. Yani iş deneyim belgelerinin düzenlenmesi, belge düzenlenebilmesi için gerekli olan diğer kriterlerin yanında ayrıca yukarıda aktarılan tanımlarda da görüldüğü üzere yüklenici ile işveren arasında imzalanmış ve tarafların hak ve sorumluluklarına ilişkin hükümlerin yer verildiği bir sözleşmenin varlığına bağlanmıştır. Anılan istekli taraftan idareye sunulan iş deneyim belgesinde hem işverenin hem de yüklenicinin aynı kişi olması nedeniyle, iş deneyim belgesinin tarafları olmayan bir sözleşme kapsamında düzenlendiği, bu nitelikte düzenlenen belgenin bir sözleşme olmadığı, dolayısı ile belgeye dayalı olarak iş deneyim belgesinin de düzenlenmesinin mümkün olmadığı görülmektedir.” ifadelerine yer verilmiştir. Kurul kararında, iş deneyim belgesinin düzenlenebilmesi için Kanun ve yönetmelikte bedel içeren bir sözleşme olması gerektiğinden, sözleşme olmadan iş deneyim belgesi düzenlemesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Anılan kurul kararının temyize taşınması üzerine Danıştay 13. Dairesinin 04.02.2016 tarihli ve E:2015/4389, K:2016/181 sayılı kararında, “...davacı tarafından sunulan 21.08.2014 tarih ve 1602 sayılı iş deneyim belgesinde yer alan yapımın yapımında iş sahibi ve yüklenicinin aynı kişi olmasından dolayı bir sözleş-

meye dayanmaması, iş deneyimine konu işin gerçekten yapıлып yapılmadığının ve kapsamının ne olduğunun denetimine imkân bulunmaması nedeniyle anılan belgenin kabul edilmeyerek teklifinin değerlendirme dışı bırakılması işlemine mevzuata aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir” denilmiştir. Danıştay’ın konu hakkında vermiş olduğu karar ile bir yapım işinde iş sahibi ve yüklenicinin aynı kişi olması durumunda işin bir sözleşmeye dayanmaması sebebiyle iş deneyim belgesi düzenlenemeyeceği belirtilmiştir.

C. Kat Karşılığı İnşaat İşleri ve Yap-İşlet-Devret (YİD) Modeli İşlerde İş Deneyim Belgesi

Özel sektörde gerçekleştirilen yapım işlerinde iş deneyim belgesi düzenlenip düzenlenmeyeceği konusunda karşılaşılan sorunlardan bir diğeri de sözleşmesinde bedel içermemekle birlikte belli bir edimin yerine getirilmesi olan kat karşılığı inşaat işleri ve Yap-İşlet-Devret (YİD) modeli ile gerçekleştirilen işlerdir. Kamu İhale Genel Tebliği’nin 42.1 inci maddesinde, yapılacak iş karşılığı bir bedel içermeyen kat karşılığı inşaat sözleşmelerine dayanılarak gerçekleştirilen yapım işleri ile sözleşmesinde yapım işine ait bir bedel yer almayan Yap-İşlet-Devret (YİD) modeli ile gerçekleştirilen yapım işleri için düzenlenmiş iş deneyim belgelerinin, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki yapım işleri ihalelerinde, iş deneyimini temsil eden belge olarak kullanılamayacağı belirtilmiştir.

Kat karşılığı inşaat işlerinin sözleşmesinde belirli bir bedel bulunmasa da be-

deli tespit edilebilir nitelikte bir sözleşme olduğundan, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından belirlenen yapı sınıfları ve bunlara ilişkin birim fiyatlar esas alınarak sözleşme bedelinin tespit edilebileceği ve bu bedel üzerinden iş bitirme belgesi düzenlenebileceği itirazlarıyla konu yargıya taşınmıştır. Kamu İhale Kurumu, Kamu İhale Genel Tebliği'nde 07/06/2014 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan değişiklik ile kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işlerinde iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi hususunda değişiklik yapmıştır. Bu değişiklik ile maddeden “kat karşılığı inşaat sözleşmelerine dayanılarak gerçekleştirilen yapım işlerinin iş deneyim belgesi, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki yapım işleri ihalelerinde, iş deneyimini tevsik eden belge olarak kullanılamayacaktır” kısmı çıkartılmıştır. Son haliyle Kamu İhale Genel Tebliği'nin 42.1 inci maddesi “sözleşmesinde yapım işine ait bir bedel yer almayan Yap-İşlet-Devret (YİD) modeli ile gerçekleştirilen yapım işleri için düzenlenmiş iş deneyim belgeleri, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki yapım işleri ihalelerinde, iş deneyimini tevsik eden belge olarak kullanılamayacaktır” şeklini almıştır²⁸.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 46 ncı maddesine 6 ncı fıkra olarak, “Kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işlerine ilişkin iş deneyim tutarının tespitinde, yapı ruhsatında belirtilen inşaatın yüzölçümü ile sözleşmenin imza-

landığı yıla ait Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğde inşaatın sınıfına ve grubuna göre belirlenen yapı birim maliyetinin çarpılması suretiyle hesaplanan bedelin yüzde 60'ı esas alınır” hükmü eklenmiştir. Bu düzenleme ile kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işlerine ilişkin gerçekleştirilen işlerde iş deneyim belgesi için belge tutarının tespit edilmesi ve belge düzenlenebilmesi açıklığa kavuşturulmuştur.

D. Özel Sektöre Gerçekleştirilen İşlerin İş Deneyim Belgesi Hakkında Değerlendirmeler

Kamu İhale Kurumu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 53 üncü maddesinin a ve b bentlerinde, Kanunda belirtilen esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması konusunda görevli ve yetkili kılınmıştır. Ayrıca, Kurum'un, Kurul kararıyla 4734 ve 4735 sayılı Kanunların uygulanmasına ilişkin standart ihale dokümanı, tip sözleşme, yönetmelik ve tebliğler çıkarmaya da yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 39 uncu, 43 üncü ve 44 üncü maddelerinde de hangi belgelerin iş deneyimini tevsik amacıyla kullanılabilirliğine, bu belgeleri düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşların hangileri olduğuna ve belgelerin düzenlenmesine ilişkin koşullara yönelik hükümlere yer verilmiştir. Dolayısıyla, iş deneyim belgesinin hukuki dayanağını oluşturan hükümlerin kamu ihale mevzuatında yer aldığı, Kamu İhale Kurumu'nun da bu hükümlerin doğru olarak uygulanması konusunda görevli ve yetkili olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

²⁸ Yap-İşlet-Devret (YİD) modeli ile gerçekleştirilen yapım işleri ihalelerinde iş deneyim belgesi hakkında Kamu İhale Genel Tebliği'nin 42.1'inci maddesinde bu şekilde düzenlenmiş olsa da Kamu İhale Kurulu'nun 02.09.2015 tarih ve 2015/UY.III-2407 sayılı kararı, 05.10.2016 tarih ve 2016/MK-497 sayılı kararı ve 26.01.2017 tarih ve 2017/UY.II-388 sayılı kararları incelendiğinde Kamu İhale Kurulu ve İdare Mahkemesinin tebliğ düzenlemesini farklı değerlendirmesinin sonucu olarak bu konuda da uyumsuzluklar bulunmaktadır.

2014/UY.III-1871 sayılı Kurul kararında, kamu ihale mevzuatına ilişkin esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması hususunda görevli ve yetkili olan Kamu İhale Kurumu'nun karar organı olan Kamu İhale Kurulu'nca mevzuata aykırılığı tespit edilen ve düzenleyen idaresine iptal edilmesine yönelik olarak bildirim yapılan bir iş deneyim belgesinin kamu ihalelerinde geçerli bir belge olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Kamu İhale Kurulu, İhale Kanunu ve ikincil mevzuatların düzenlenmesi ve işlemlerin doğru olarak uygulanması konusunda görevli ve yetkili kılındığını yukarıda ifade edilen açıklamalarında yenilemiştir.

Aktarılan mevzuat hükümleri, Kamu İhale Kurul kararları ve bu kararların mahkemelere taşınması sonrasında verilen yargı kararları uygulamada nasıl hareket edileceği yönünde tereddütlere sebep olmaktadır. Kamu çalışanları tabi olduğu kanun, yönetmelik ve tebliğlerde yer alan hükümlere göre işlem tesis etmesi gerektiğinden, özel sektöre taahhüt edilen işlerde iş deneyim belgesi düzenlerken Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nde yer alan hükümlere göre belge düzenlemeleri gerekir. Fakat yönetmelikte yer alan hükümlere göre işlem yapıldığı takdirde konu yargıya intikal edildiğinde mahkeme yönetmeliği farklı değerlendirebilmektedir. Yönetmelik ve kurul kararları ile yargı kararlarının birbiriyle çelişki içinde olması sonucunda ihale komisyonunda görev alanlar ile iş deneyim belgesi düzenlemekle görevli olanlar nasıl hareket edileceği konusunda tereddütler yaşayabilmektedir. Aynı şekilde belge sahibi olan veya belge talebin-

de bulunan istekliler bu durum sebebiyle hak kaybı yaşayabileceği gibi ihalelerde haksız rekabetle de karşılaşabilmektedir.

Özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde, noter onaylı sözleşme olmaması, işin ilgili yüklenici tarafından yapıldığı gerçeğini ortadan kaldırmaya da, kanun ve yönetmelikler çerçevesinde şartları belirli bir belge düzenlenebilmesi açısından, söz konusu işlerin belirli esas ve usuller çerçevesinde düzenlenmesi gerekir.

Kamu ihale mevzuatına ilişkin esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması hususunda görevli ve yetkili olan Kamu İhale Kurumu tarafından, yukarıda ifade edilen uyuşmazlıkları giderecek yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Bu itibarla Kurum, noter onaylı sözleşme şartı hakkında mahkeme kararlarını da dikkate alarak güncelleme yapmadığı sürece bu tür uyuşmazlıklar devam edeceğinden, belge düzenleme konusunda yaşanan tereddütleri giderecek düzenlemeler yapılmalıdır.

Özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş deneyim belgesi düzenlenmesinde noter onaylı sözleşme şartı devam edecekse konu hakkında birinci önerimiz, bunun 4734 sayılı Kanuna taşınmasıdır. İnan (2015)'in ifadesiyle de temel hak ve özgürlüklerin ikincil mevzuatlarla değil kanunla düzenlenmesi gereklidir. Diğer bir düzenleme olarak, noter onaylı sözleşme şartı yerine söz konusu işin sözleşmesinin Kamu İhale Kurumuna veya belirlenen kurumlara onaylatılmasıdır.

İş deneyim belgesinin geçersiz olduğu veya belge düzenleme koşullarını

sağlamadığı itirazı genelde²⁹ özel sektöre taahhütte bulunulan işlerden elde edilen iş deneyim belgeleri hakkındadır. İtirazlara en fazla sebep olan konu belge düzenleme için noter onaylı sözleşme şartının bulunması olduğundan bu konu tekrar değerlendirilmelidir.

Kamu İhale Kurulu, 2017/ UY.III-2399 sayılı kararı incelendiğinde, itirazın şikayet başvurusuna konu olan ihalede istekliler tarafından sunulan özel sektöre yapılan işler kapsamında düzenlenmiş olan üç adet iş bitirme belgesi hakkında belgeyi düzenleyen idarelerden belge düzenlenmesi için gerekli olan bilgi ve belgeleri isteyerek incelemelerde bulunmuştur. Kurul inceleme yaptığı üç adet iş bitirme belgesinin de belge düzenlemek için gerekli olan belgelerinin eksik olduğuna³⁰ ve iş deneyimini tevsik etmek için kullanılamayacağına ve ilgili idareye de belgenin iptal edilerek mevzuat hükümlerine göre tekrar değerlendirilmesi

29 Konu hakkındaki itirazlar ve Kamu İhale Kurul kararları için bakınız. <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Vatandas/KurulKararSorgu.aspx>

30 **Kamu İhale Kurulu'nun 25.08.2017 tarih ve 2017/ UY.III-2399 sayılı kararında** ilgili ihaleye katılan ve özel sektöre taahhütte bulunulan işlere istinaden düzenlenmiş iş bitirme belgesi sunan 3 isteklinin iş bitirme belgelerinin Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 45'inci maddesine göre yapılan incelemede;

İlk incelenen isteklinin iş bitirme belgesinin düzenlenebilmesi için gerekli olan ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi ve sözleşmeye ilişkin fatura örneklerinin sunulmadığı, İkinci incelenen iş bitirme belgesinde ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesinin sunulmadığı, Üçüncü incelenen iş bitirme belgesinde ise noter onaylı sözleşme ve yapı kullanma izin belgelerinin bulunmadığı ayrıca ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesinin sunulmadığı görülmüştür.

Kamu İhale Kurulu incelemiş olduğu ve iş bitirme belgesinin düzenlenebilmesi için gerekli olan belgelerden eksik olması sebebiyle sunulan belgelerin iş deneyimini tevsik etmek için kullanılamayacağından belge sahipleri isteklilerin değerlendirme dışı bırakılması ve sunulan iş deneyim belgesinin iptal edilerek belgeyi düzenleyen ilgili idareye bildirimde bulunulması gerektiği sonucuna varmıştır.

gerektiği hususunda bildirimde bulunulmasına karar vermiştir³¹.

Yönetmelik gereği düzenlenebilmesi için gereken şartlar sağlanmadığı halde düzenlenen iş deneyim belgeleri, yanlış bir belge olmakla kalmıyor bu iş deneyim belgeleri ile ihalelere girilip kamuya yüklenici olunmasıyla sonuçlanıyor. Bu şekilde haksız kazanç elde edilmekle kalmıyor yeni iş deneyim belgelerine de sahip olunuyor. Bu sebeple idarelerce düzenlenen iş deneyim belgelerinin kabul tarihinden itibaren 15 yıl geçerliliği olduğundan yanlış düzenlenen iş deneyim belgeleri piyasada dolaşarak istekliler arası haksız rekabete sebebiyet vermekte ve belge sahibi hakkında gerçeği göstermeyen referans olmaktadır.

Örnek olarak verilen Kamu İhale Kurul kararı ve sorgulanan iş deneyim belgeleri, belge düzenlemek için yönetmelikte belirtilen bilgi ve belgeler eksik olduğu halde düzenlenmiş olan iş dene-

31 Üsküdar Belediyesi, özel sektöre taahhütte bulunulan işlere istinaden düzenlenmiş ve ihalelerde sunulan iş deneyim belgeleri hakkında yapmış olduğu incelemelerde;

Üsküdar Belediyesi'nin 11.07.2013 tarih ve 1775 sayılı yazı ile istekli tarafından sunulan iş bitirme belgesi hakkında belge düzenlenmesine esas olan bilgi ve belgeleri incelemek üzere onaylı suretleri, ilgili idareden istenmiştir. İlgili idare tarafından gönderilen evraklar incelendiğinde işe ait bedel içeren noter onaylı sözleşme ve sözleşmeye istinaden onaylı fatura örnekleri olmadığı, belge tutarının da Yapım İşleri İhale Uygulama Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde belirtilen hükümlere aykırı olarak belirlendiği görülmüştür.

Yine Üsküdar Belediyesi başka bir ihalesinde istekli tarafından sunulan iş bitirme belgesi hakkında belge düzenlenmesine esas olan bilgi ve belgeleri incelemek üzere onaylı suretleri, ilgili idareden istenmiştir. İlgili idarenin 14.12.2016 tarih ve 35066 sayılı cevabı yazısında gönderilen evraklar incelendiğinde işe ait bedel içeren noter onaylı sözleşme ve sözleşmeye istinaden onaylı fatura örnekleri olmadığı görülmüştür.

Örnek iki belge ve diğer sorgulanan belgelerde özel sektöre taahhüt edilen işlere istinaden düzenlenmiş olan iş bitirme belgelerinin Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 45'inci maddesinde hüküm altına alınan belge düzenlemek için gerekli olan evraklar olmadığı halde düzenlenen iş bitirme belgeleri olduğu tespit edilmiştir.

yim belgeleri üzerinedir. Burada temel sorun mevzuat hükümlerinin tam olarak bilinmemesi ve bilhassa özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde belge düzenlenbilmesi için gerekli olan belgeler eksik olduğu halde iş deneyim belgesinin düzenlenmiş olması ve idari mahkemelerin özel sektöre taahhütte bulunulan işlerde iş bitirme belgesinin düzenlenmesine yönelik yönetmelik hükümlerini farklı yorumlayarak kararlar vermesinden kaynaklı uyumsuzlukların bulunmasıdır. **İş deneyim belgesinin yapım işleri için temel yeterlik kriteri olması ve ihale konusu işi yapabilecek tecrübe ve profesyonelliğe sahip olduğunu gösteren en temel referans belgesi olmasından dolayı, belge düzenlenmesi ve sunulan belgelerin değerlendirilmesinde mevzuat hükümleri çerçevesinde işlem yapılmalıdır.** Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 50 nci maddesinde ihale komisyonlarına, sunulan iş deneyim belgelerini inceleme yetkisi verilmiş olup, ilgili yönetmelikte ihale komisyonunun aday veya isteklilerce sunulan iş deneyimini gösteren belgelerde tereddüt duyulan hususlara ilişkin gerekli incelemeyi yapmaya yetkili olduğu hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm çerçevesinde ihale süreçleriyle ilgili görevlilerin belgeler hakkında gerekli incelemeler yapması ve bu konuda hassasiyet göstermesi hem ilgili ihale hem de sonraki ihalelerin doğru sonuçlandırılmasında önemlidir.

Konu hakkında ikinci önerimiz ise, Kamu İhale Kurumu'nda "yapım işleri özel sektör iş deneyim belge düzenleme birimi" oluşturularak, özel sektöre taahhütte bulunulan işlere ait iş deneyim belgelerinin bu birim tarafından

düzenlenmesidir. Bu uygulama istekliler arasında haksız rekabeti önleyecek, mevzuat gereği düzenlenmemesi gerektiği halde düzenlenen iş deneyim belgelerini engelleyecek ve yaşanan uyuşmazlıkları azaltacaktır. Konu hakkındaki belirsizlik ve uyuşmazlıkların giderilmesiyle ihale süreçleri uzamadan kamu yatırımları zamanında başlayacak ve işlerin gerçek anlamda deneyime sahip yükleniciler tarafından gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

Kamu İhale Kurulu 2010/UY.II-1915 sayılı kararında, "İş deneyim belgesinin mevzuata aykırı düzenlenmesinde sorumluluğu bulunanlar hakkında gerekli inceleme ve/veya soruşturmanın yapılmasını teminen konunun İçişleri Bakanlığına bildirilmesine" karar vermiştir. Bu itibarla, kamu idarelerinde iş deneyim belgesi düzenlemekle görevli olan ve ihale komisyonlarında görev alanların bu tür bir durumla karşılaşmaması adına yaşanan uyuşmazlıkların giderilmesi önem arz etmektedir.

Netice itibariyle, yapım işlerinde iş deneyim belgesi kamu ihalelerine katılabilmek için sahip olunması gereken en temel belgedir. Belgenin önemi sebebiyle belge düzenleme, belge tutarının tespiti ve ihalelerde değerlendirilmesi aşamalarında kanun ve yönetmelik hükümlerine riayet edilerek işlem yapılmalıdır. İş deneyim belgesi, belge sahibinin katılabileceği işin konusunu ve büyüklüğünü gösterdiğinden katma değeri büyük olan projelerin zamanında başlaması ve tamamlanması için söz konusu yatırımı yapabilecek yeterlik ve deneyime sahip yüklenici seçilmesinde en temel etkidir. Bu sebeple iş dene-

yim belgesi hakkında yapılan kanun ve yönetmelik düzenlemelerinin yoruma kapalı net ifadelerden oluşturularak açık ve anlaşılır olması sağlanmalıdır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesi, ihale konusu işin fen ve sanat kurallarına uygun olarak, kaliteli ve beklenen zaman içerisinde hizmet alınabilmesi için işi üstlenecek isteklinin hem mesleki ve teknik olarak bazı şartlara haiz olması hem de ekonomik ve mali yönden işi tamamlamaya muktedir olması gerekir.

4734 sayılı Kanun kapsamında gerçekleşen ihalelerin tutar olarak yüzde elliden fazlasını yapım işlerinin oluşturması ve bu yapım işlerinin katma değeri yüksek olan yatırımlardan oluşması nedeniyle kamuda yapım işlerini üstlenecek isteklilerin gerçekten o işi yapabilecek mali ve ekonomik güç ile mesleki ve teknik yeterliğe sahip firmalardan olması kamu yatırımlarının istenilen süre, maliyet ve kalitede tamamlanmasını sağlar.

Yapım işleri yüklenicilerinin belirlenmesinde 4734 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinde mali ve ekonomik kriterlere ek olarak mesleki ve teknik yeterlilik kuralları öngörülmüş olup, "iş deneyim belgeleri" isteklilerin mesleki ve teknik yeterliğinin belirlenmesinde talep edilen belgelerin başında gelmektedir. Yapım işlerinde, işin yaklaşık maliyetine bakılmaksızın aday veya isteklinin teklif vermeye yetkili olduğunu gösteren belgeler ile beraber yurt içinde veya yurt dışında kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt ettikleri, ihale konusu iş veya benzer işlerdeki de-

neyimlerini tevsik etmeleri amacıyla iş deneyim belgesi istenilmesi zorunlu tutulmuştur. **İş deneyim belgesi**, isteklinin kamu ihalelerine katılabilmesini, teklif vereceği işin konusunu, niteliğini ve büyüklüğünü belirlediğinden belgenin düzenlenmesi ve değerlendirilmesi aşamasında mevzuat hükümleri çerçevesinde dikkat ve özen gösterilmelidir.

Yapım işleri ihalelerinde, yaklaşık maliyetine bakılmaksızın aday veya isteklilerden, yurt içinde veya yurt dışında kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt ettikleri, ihale konusu iş veya benzer işlerdeki deneyimlerini tevsik etmeleri için iş deneyim belgesi istenilmesi zorunludur. İş deneyim belgesi, ilgililerin mesleki ve teknik yeterliliğinin tespit edilmesi, ihale konusu işin istekli tarafından yapılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla istenmektedir. İhaleye katılım için sadece iş deneyim belgesine sahip olunması değil, ihalede istenen benzer işe uygun ve teklif oranına göre sağlanması gereken tutarda bir iş deneyim belgesinin sunulması gerekmektedir.

İş deneyim belgesi, belge sahibinin katılabileceği işin konusunu ve büyüklüğünü belirlemektedir. İş deneyim belgesi, belge sahibinin işi yapabilecek yeterlik ve tecrübeye sahip olduğunu gösterdiğinden ve ihaleye katılımında istekli hakkında temel referans belgesi niteliğinde olduğundan, belgenin düzenlenmesi ve değerlendirilmesinde mevzuat hükümlerine riayet edilmelidir. Ancak mevzuat hükümlerine göre doğru düzenlenmiş bir iş deneyim belgesi, belge sahibinin gerçek anlamda iş yapabilecek yeterlik ve tecrübeye sahip olduğunu gösterebilecektir.

Bu açıdan belge düzenleme ve ihalelerde belge değerlendirme aşamalarında görev alan idari personellerin iş deneyim belgesi hakkındaki düzenlemeleri çok iyi bilmesi gerekmektedir.

İş deneyim belgelerinin önemi dolayısıyla belgenin düzenlenme koşulları, ihaleye sunulma biçimleri özel kurallara bağlanarak Kanun ve yönetmeliklerde iş deneyim belgesi hakkında usul ve esaslar belirlenmiştir. İş deneyim belgesinin düzenlenmesi, tutarının tespiti, belge için başvurulması, belge düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlar, belgelerin değerlendirme esasları gibi konular Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 39 uncu maddesi ve 43 üncü ile 51 inci maddeleri arasında hüküm altına alınmıştır.

İş deneyim belgeleri hakkında Kanun ve yönetmeliklerde usul ve esasların belirlenmiş olmasına rağmen uygulamada sorunlar ve uyumsuzluklar yaşanabilmektedir. İş deneyim belgeleriyle ilgili yaşanan sorun ve uyumsuzluklar mevzuat düzenlemelerinden kaynaklandığı gibi uygulayıcılardan da kaynaklanabilmektedir. Bu itibarla, özel sektöre taahhütte bulunan işlerin iş deneyim belgeleri hakkında yapılabilecek düzenleme ve önlemleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

a) Uyumsuzluk kararları incelendiğinde iş deneyim belgelerinin yanlış düzenlendiği veya geçersiz olduğu konusu en çok özel sektöre taahhütte bulunan işler kapsamında düzenlenen iş deneyim belgeleri hakkındadır. Özel sektöre taahhütte bulunan işlerde iş deneyim belgesi hakkında yaşanan sorunları önlemek amacıyla Kamu İha-

le Kurumu'nda "yapım işleri özel sektör iş deneyim belgesi düzenleme birimi" oluşturulması ve bu konudaki iş deneyim belgelerinin Kurum tarafından düzenlenmesi uygun olacaktır. Özel sektöre ilişkin iş deneyim belgelerini Kurumun düzenlemesiyle hem belge düzenlemeye yetkili idareler arasında bütünlük sağlanacak hem de konu hakkındaki itirazlar ve hak kayıpları azaltacaktır.

b) İş deneyim belgeleri, belge sahipleri için mülkiyet hakkı kadar önemli bir haktır. Bu kadar önemli olan ve ayrıcalık hakkı veren iş deneyim belgelerinin düzenlenmesi ve değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerin yönetmelikten ziyade kanunda belirlenmesi gerekir. Bilhassa özel sektöre taahhütte bulunan işlerde iş deneyim belgesi ile ilgili hükümlerin Kanunda düzenlenmesi uyumsuzlukları azaltacaktır.

Sonuç olarak, iş deneyim belgesi, belge sahibinin katılabileceği işin konusunu ve büyüklüğünü gösterdiğinden katma değeri büyük olan projelerin zamanında başlaması ve tamamlanması için söz konusu yatırımı yapabilecek yeterlik ve deneyime sahip yüklenici seçilmesinde en temel etken olduğundan, iş deneyim belgesi hakkında yapılan kanun ve yönetmelik düzenlemeleri yoruma dayanmayan net ifadelerden oluşturularak açık ve anlaşılır olması sağlanmalıdır. Belgenin önemi sebebiyle belge düzenleme, belge tutarının tespiti ve ihalelerde değerlendirilmesi aşamalarında kanun ve yönetmelik hükümlerine riayet edilerek işlem yapılmalıdır.

Ayrıca, 4734 sayılı Kanun ve 4735 sayılı Kanunu'na ilişkin bütün mevzuatı, standart ihale dokümanlarını ve tip sözleşmeleri hazırlamak, geliştirmek ve uygulamayı yönlendirmekle görevli kılınan Kamu İhale Kurumu tarafından güncel gelişmeleri ve eksiklikleri yakından takip ederek gerekli olan düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

DEMİRCİOĞLU M. Yaşar “Kamu İhale Hukukunda “Benzer İş” Kavramı Ve İş Deneyim Belgeleri”, **Ankara Barosu Dergisi**, (2014/2), Ankara, 2014

BOZKURT İbrahim, KARAKUŞ Rifat ve ÖKSÜZ Sezer “Soyut Bir Varlık Olarak İş Deneyim Belgelerinin Örgütlere Katma Değeri Üzerine Bir İnceleme Çalışması” **YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 8 (1), Çankırı, 2015

GÖKTEPE E.Murat, **Türk İnşaat Sektöründe Ana Yüklenici ve Alt Yüklenici İlişkilerinin İncelenmesi**, (YL Tezi), İstanbul, 2014

Kulak Tarkan “Kamu İhaleleri; Eşit Muamele, Gizlilik ve Güven Olgusu Taşımali”, **İnşaat Sanayii Dergisi**, S.161, Ankara, 2017

İNAN Atilla, **Yapım İşlerinde İş Deneyim Belgeleri**, Ankara, 2015

YILDIRIM Hakkı ve GELİŞEN Gökhan “Proje Müdürlerine İş Yönetme Belgesi Düzenlemesi ve Uygulamada Yaşanan Mevzuat Problemleri”, **Mahalli İdareler Dergisi**, S.59, Ankara, 2017

YILDIRIM Hakkı ve GELİŞEN Gökhan “Proje Müdürlerine İş Yönetme Belgesi Düzenlemesi ile İlgili Yaşanan Mev-

zuat Problemleri”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi**, S. 2 (1), Burdur, 2018

https://www.malihakem.com/analizler/yapim-islerinde-ozel-sektor-is-dene-yim-belgesi_an367.html

Ankara 8. İdare Mahkemesi. 28.07.2016, E:2016/2714, K:2016/2263

Ankara 3. İdare Mahkemesi. 07.06.2018, E:2018/471, K:2018/1425

Danıştay 13. Dairesi. 09.01.2009, E:2006/2919, K:2009/115

Danıştay 13. Dairesi. 19.06.2015, E:2015/1183, K:2015/2476

Danıştay 13. Dairesi. 04.02.2016, E:2015/4389, K:2016/181

Kamu İhale Kurulu. 05.07.2010, 2010/ UY.II-1915

Kamu İhale Kurulu. 10.10.2012, 2012/ DK.D-179

Kamu İhale Kurulu. 10.01.2013, 2013/ UY.III-192

Kamu İhale Kurulu. 18.04.2014, 2014/ UY.III-1871

Kamu İhale Kurulu. 25.02.2015, 2015/ UY.I-633

Kamu İhale Kurulu. 25.05.2016, 2016/ UY.I-1404

Kamu İhale Kurulu. 25.08.2017, 2017/ UY.III-2399

Kamu İhale Kurulu. 14.02.2018, 2018/ UY.II-406

Dr. Hüseyin BİLGİN

*Konya Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari
(İmar) Dava Dairesi Üyesi*

7181 SAYILI KANUNLA İMAR KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

1. GİRİŞ

7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 04.07.2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş olup Cumhurbaşkanı tarafından 10.07.2019 tarihinde onaylanarak 10.07.2019 gün ve 30827 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 7181 sayılı Kanun yürürlük ve yürütme maddeleri dahil olmak üzere 29 maddeden oluşmaktadır. Anılan Kanunla birlikte başta 2644 sayılı Tapu Kanunu olmak üzere, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 4721 sayılı Türk Med-

ni Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

Çalışmamızda yukarıda anılan değişikliklerden 7181 sayılı Kanunda önemli bir kısmı içeren, toplam 10 madde halinde yer alan, 3194 sayılı İmar Kanununda¹

¹ 3194 sayılı İmar Kanunu ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz. Hüseyin Bilgin / Yasin Sezer; İmar Kanunu Uygulama Rehberi, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017; Halil Kalabalık; İmar Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ankara, 2014; Yasin Sezer / Recep Emre Kalkan / Mustafa Emre Şahin, İmar Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara

yapılan değişiklikler ele alınıp incelenmiştir. Çalışma içerisinde yeni düzenlemelerin getirdiği yeniliklerin neler olduğu husus eski düzenlemelerle birlikte kıyaslanarak ele alınmıştır.

2. PLANLARIN HAZIRLANMASI VE YÜRÜRLÜĞE KONULMASI

İmar Kanununun 8. maddesi imar planlarının hazırlanması ve yürürlüğe konulmasına ilişkin hükümleri içermektedir². 7181 sayılı Kanunla anılan maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde değişikliğe gidilmiştir. Değişiklik öncesinde “ Tarım arazileri, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen izinler alınmadan tarımsal amaç dışında kullanılmak üzere plânlanamaz.” şeklindeki bent hükmü “c) Tarım arazileri, 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen izinler alınmadan; tarımsal amaç dışında kullanılamaz, planlanamaz, köy ve/veya mezraların yerleşik alanı ve civarı veya yerleşik alan olarak tespit edilemez.” şeklinde değiştirilmiştir (7181 SK m.6).

Buna göre, tarım arazilerinin üzerindeki koruma kapsamı genişletilmiştir. 5403 sayılı Kanunda belirtilen izinler alınmadan tarımsal amaç dışında kullanılmayacağı açıkça ifade edildiği gibi bu yerlerde planlama yapılamaması yanında köy veya mezraların yerleşik alanları ve civarı ile yerleşik alan olarak tespit edilemeyeceği ifade edilmiştir³.

2017.

2 İmar planların hazırlanması ve yürürlüğe girmesi hakkında bkz. Hüseyin Bilgin; “Danıştay Kararları Işığında İmar Planları”, Mahalli İdareler Derneği Dergisi, Y.19, S.182, s.50-54; Seyfettin Kara, Danıştay Kararları Işığında İmar Planı Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s.101 vd.

3 Bu husus Kanunun gerekçesinde de, “19/7/2005 tarihinde

3. İMAR PLANLARINDA UMUMİ HİZMETLERE AYRILAN YERLER

1. 3194 sayılı Kanunun 13. maddesi “imar planlarında umumi hizmetlere ayrılan yerler” başlığı altında düzenlenmiştir⁴. 7181 sayılı Kanunla madde başlığı ile birlikte tamamen değişmiştir. Madde başlığı biraz daha genişletilerek “İmar planlarında umumi hizmetlere ve kamu hizmetlerine ayrılan yerler” şeklini almıştır (7181 SK m.7)⁵.

yürürlüğe giren 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 25 inci maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinde düzenleme yapılarak tarım arazilerinin, tarım dışı amaçla kullanım izni alınmaksızın planlanamayacağı hükmü getirilmiştir. Ancak, valilikler veya belediyeler tarafından plan gerektirmeyen yapılar için 5403 sayılı Kanun kapsamında tarım dışı amaçla kullanım izni alınmaksızın tarım dışı amaçla kullanım izni alınmadan belirlenmiştir. Bu durum tarım alanlarının gerekli izinler alınmaksızın amacı dışında kullanılmasına yol açmaktadır. Bu nedenle madde ile, tarım arazilerinin korunması ve ihtiyaç halinde planlı kullanımı için, köy ve/veya mezraların yerleşik alanı ve civarı ile yerleşik alanlar belirlenirken 5403 sayılı Kanun kapsamında izin alınması zorunluluğu 3194 sayılı Kanunun 8 inci maddesine derc edilmektedir.” şeklinde ifade edilmiştir. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

4 İmar planlarında umumi hizmetlere ayrılan yerler:

Madde 13 – (Birinci fıkraya iptal: Ana.Mah.nin 29/12/1999 tarihli ve E.:1999/33, K.:1999/51 sayılı Kararı ile) İmar programına alınan alanlarda kamulaştırma yapılınca kadar emlak vergisi ödenmesi durdurulur. Kamulaştırmanın yapılması halinde durdurma tarihi ile kamulaştırma tarihi arasında tahakkuk edecek olan emlak vergisi, kamulaştırmayı yapan idare tarafından ödenir. Birinci fıkra yazılı yerlerin kamulaştırma yapılmadan önce plan değişikliği ile kamulaştırmayı gerektirmeyen bir maksada ayrılması halinde ise durdurma tarihinden itibaren geçen sürenin emlak vergisini mal sahibi öder. (Üçüncü fıkraya iptal: Ana.Mah.nin 29/12/1999 tarihli ve E.:1999/33, K.:1999/51 sayılı Kararı ile) Onaylanmış imar planlarında, birinci fıkrada yazılı yerlerdeki arsa ve arazilerin, bu Kanunda öngörülen düzenleme ortaklık payı oranı üzerindeki miktarlarının mal sahiplerince ilgili idarelere bedelsiz olarak terk edilmesi halinde bu terk işlemlerinden ayrıca emlak alım ve satım vergisi alınmaz.

5 3194 sayılı İmar Kanununun 13 üncü maddesinde yapılan değişiklik ile; uygulama İmar planlarında umumi hizmet alanına ayrılan veya kamulaştırılması gereken alanların kamu eline geçmesini sağlama, kamulaştırma yükünü ve kamulaştırmazmış el atmadan kaynaklanan sorunları azaltma, nüfusunun ihtiyacı duyduğu açık ve yeşil alanların elde edilmesini sağlama yönünde kanuni düzenlemelerin hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca düzenleme ortaklık payına konu kullanımlardan, yol, meydan,

2- Buna göre, özel kişilerin mülkiyetinde olup uygulama imar planında düzenleme ortaklık payına konu kullanımlarda yer alan taşınmazlar madde kapsamında düzenlenmiştir. Anılan taşınmazlarla ilgili olarak madde metnindeki düzenleme ise aşağıda yer verildiği gibi ifade edilmiştir.

3- Anılan kullanımlardan umumi hizmetlere ayrılan alanların öncelikle 3194 sayılı Kanunun 18 inci maddesi uyarınca arazi ve arsa düzenlemesi (parselasyon işlemleri) yapılarak karşılanması esastır (3194 SK m.13/1-a).

4- İmar uygulaması suretiyle DOP alınarak bu alanların karşılanmasının yeterli olmaması durumunda ise 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu uyarınca trampa hükümleri uygulanarak veya satın alınarak bu alanlar karşılanacaktır. Trampa yapılırken öncelikle ilgisine göre Hazine veya ilgili idarelerin mülkiyetindeki taşınmazlar trampada kullanılacaktır. Satın alma suretiyle kamulaştırma işlemi ise ilgili kamu kurum ve kuruluşunca yapılarak taşınmaz kamu mülkiyetine geçirecektir (3194 SK m.13/1-b).

5- Düzenleme ortaklık payına konu olabilecek alanların bir kısmında bu alanların kamuya trampa veya kamulaştırma yoluyla kamuya geçişi sağlanıncaya kadar taşınmazın maliki tarafından plandaki kullanım amacına uygun olarak özel tesis yapılabilecektir. Bunun için taşınmaz malikinin talebi olması yanı sıra

ibadet yerleri, park ve çocuk bahçeleri hariç olmak üzere yapı yapılabilecek diğer alanlarda; alanların kamuya geçişi sağlanıncaya kadar maliklerinin talebi halinde ilgili kamu kuruluşunun uygun görüşü alınarak plandaki kullanım amacına uygun özel tesis yapılabilmesine imkan sağlanması öngörülmüştür. . <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

ilgili kamu kuruluşunun da uygun görüşü aranmaktadır. **Buna göre, planda eğitim alanında kalan bir taşınmaz üzerinde taşınmaz maliki tarafından özel eğitim kurumu açılacaktır.** Ancak DOP'a konu olacak olan bu taşınmazın planda yol, meydan, ibadet yerleri, park ve çocuk bahçelerine rastlaması halinde ise bu şekilde izinle dahi özel tesis yapılma imkanı bulunmamaktadır. **Burada kanun koyucu özel tesis yapılamayacak yerleri sınırlı sayıda belirtmiştir** (3194 SK m.13/2).

6- İlgili mevzuat uyarınca hiçbir şekilde yapı yapılamayacak alanlarda, örneğin, birinci derecede arkeolojik ya da doğal sit alanlarında gibi yerlerde ilgili idarelerin bu konuda muvafakati bulunsa dahi yukarıdaki fıkrada belirtilen şekilde bir yapılaşmaya gidilemez. Ancak bu yerlerdeki mevcut yapılar ise ilgili idarelerce kamulaştırılınca kadar korunabilecektir (3194 SK m.13/3-c.1-2).

7- Kesin yapı yasağı bulunan bu alanlarda beş yıllık imar programları süresi içinde, öncelikle 18 inci madde uygulamasıyla DOP'tan karşılanarak veya bunun mümkün olmaması halinde ise Kamulaştırma Kanununa göre trampa veya satın alma suretiyle bu parsellerin kamu mülkiyetine geçirilme zorunluluğu getirilmiştir. Beş yıllık bu süre en fazla bir yıl daha uzatılabilecektir. **Buna göre, anılan taşınmazların toplamda altı yıl içerisinde kamu mülkiyetine geçirilerek özel mülkiyetin daha uzun süre kısıtlanmasının önüne geçilmek istenilmiştir.** Buradaki altı yıllık süre azami süre olup idarelerce bu süre sonu beklenilmemeli ve bir an evvel gerekli işlemler yapılarak

taşınmaz malikinin mülkü üzerindeki kısıtlılık hali kaldırılmalıdır (3194 SK m.13/3-c.3-4).

8- Bu arada ilgili parselin malikleri o parseldeki hisselerini idareye bağış yapabileceği gibi bedelsiz olarak devredebilirler. Bu durumda ilgili idarece devir işlemleri bedel almaksızın gerçekleştirilmek zorundadır. (3194 SK m.13/4-c.1).

9- Yukarıdaki bentte belirttiğimiz üzere ilgili parsel sahiplerince idareye bağış veya bedelsiz devir yapılması durumunda bu bağış ve devir işlemleri içinde parsel maliklerinden herhangi bir suretle vergi, resim, harç, döner sermaye ücreti veya her hangi başka bir ad altında bir bedel istenemez. (3194 SK m.13/4-c.2). Bu hükümle parsel maliklerinin bağış ve bedelsiz devir işlemleri kolaylaştırılarak bu konuda kişileri özendirmek istenilmiştir.

10- Ayrıca kamu kullanımına ait sosyal, kültürel ve teknik altyapı alanlarının, Hazine veya kamu mülkiyetindeki alanlarla trampa yapılması halinde, taşınmaz maliki şahıs veya özel hukuk kişilerinden hiçbir vergi, resim, harç, döner sermaye ücreti ve bu sayılanlar dışında herhangi bir ad altında bir bedel alınmayacaktır (3194 SK m.13/5).

11- Son olarak 3194 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak “İmar planlarında umumi hizmetlere ve kamu hizmetlerine ayrılan yerlere ilişkin usul ve esaslar” Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca çıkartılacak olan Yönetmelikle belirlenecektir (3194 SK m.13/6).

4. İFRAZ VE TEVHİD İŞLEMLERİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLER

1- İmar Kanunu toplam 7 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden üçüncü bölümün başlığı “İfraz ve Tevhid İşlemleri” iken 7181 sayılı Kanunla üçüncü bölümün başlığı “ Arazi ve Arsa Düzenleme Esasları” olarak değiştirilmiştir. Aynı maddeyle 3194 sayılı Kanunun 15. maddesinde çeşitli değişiklikler yapılarak yeni fıkralar eklenmiştir (7181 SK m.8)⁶.

2- 3194 sayılı İmar Kanununun “İfraz ve Tevhid” başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrası “ İmar planlarına göre yol, meydan, yeşil saha, park ve otopark gibi umumi hizmetlere ayrılan yerlere rastlayan gayrimenkullerin bu kısımlarının ifrazına veya tevhidine izin verilmez.” şeklinde iken “İmar planı bulunan alanlarda, uygulama imar planına uygun olarak öncelikle parselasyon planının yapılması esastır.” şeklinde değiştirilmiştir. Burada madde metni kendi içinde yeniden düzenlenmiş olup öncelikle imar planı bulunan alanlarda uygulama imar planına uygun olarak öncelikle parselasyon planı yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu plan yapıldıktan sonra ancak ifraz ve tevhid işlemlerine geçilebilecektir. Nitekim bir sonraki fıkrada bu husus ifade edilmiştir.

6 Uygulamada tanım karmaşası olduğundan parselasyon planı yapılması gereken yerlerde ifraz ve tevhid işlemleri yapılmaktadır. Bu nedenle madde ile; ifraz ve tevhidin hangi durumlarda yapılabileceği açıklanmakta ve ifraz ve tevhit şartlarının daha anlaşılır hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, kamu yararı düşünülerek gecikmelerin önüne geçilmesi amacıyla, ifraz ve tevhit işlemleri yönünden kamu mülkiyetine ait alanlar için istisna getirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca; resen ifraz ve tevhit yapılabilmesi, yapılaşmaya elverişli olmayan bu parsellerin yapılaşmaya elverişli hale getirilmesini sağladığından yaşanan sıkıntılardan önüne geçebilmek için ilgili düzenlemenin yapılması önem arz etmektedir. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

3- Aynı şekilde 15. maddenin ikinci fıkrası “ İmar parselasyon planı tamamlanmış olan yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin bu planlara uygun olması şarttır. « şeklinde iken, “ İmar planı bulunan alanlarda, ifraz ve tevhit işlemleri, parselasyon planı tescil edilmiş alanlarda yapılabilir.” şeklinde değiştirilmiştir. Buna göre, ifraz ve tevhit işlemleri ancak parselasyon planları tamamlanmış alanlarda yapılabilecektir.

4- 7181 sayılı Kanunla yukarıda aktarılan iki değişiklikten sonra ikinci fıkradan sonra gelmek üzere üç fıkra daha eklenmiş ve madde metni bu yeni fıkralara göre yeniden düzenlenmiştir. Yeni eklenen fıkralara bakıldığında ise, üçüncü fıkra; “Parselasyon planı tescil edilmiş yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin imar planlarına ve imar mevzuatına uygun olması şarttır.” hükmüne yer verilmiştir. Aslında burada daha önce ikinci fıkra bulunan husus daha açık olarak ifade edilmiştir. Parselasyon planı yapılan yerlerdeki yapılacak olan ifraz ve tevhit işlemleri öncelikle imar planlarına ve imar mevzuatına uygun olması gerekmektedir.

5- Yeni getirilen dördüncü fıkra hükmü ise; “10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin yetkisi içindeki kamu yatırımlarında veya kamu mülkiyetine ait alanlarda, parselasyon planının tatbiki mümkün olmayan meskûn alanlar ile koruma amaçlı imar planı bulunan alanlarda ve büyük bir kısmı uygulama imar planına uygun şekilde oluşan imar adalarının geri ka-

lan kısımlarında bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan hükümlerde belirtilen şartlar aranmaz.” şeklinde olup, bu fıkra hükmü ile kamuya ait yapılar ile kamunun kullanımında olacak yapılarda ve koruma amaçlı imar planı bulunan alanlarda yukarıda yer verilen ifraz ve tevhid yasağı ile plana uygun ifraz ve tevhid yapılmasına ilişkin şartların aranmayacağı ifade edilmiştir. Anılan taşınmazlar için ana kurala istisnalar getirilmiştir.

6- Son olarak, mevcut hâliyle yapılaşmaya elverişli olmayan imar parsellerinde; maliklerden birinin talebi üzerine veya doğrudan, parsel maliklerine kendi aralarında anlaşmaları için yapacağı tebliğden itibaren üç ay içerisinde maliklerce anlaşma sağlanamaması hâlinde, resen tevhit ve fiili duruma göre ifraz yoluyla işlem yapmaya ilgili idare yetkili hale getirilmiştir. Burada, resen ifraz ve tevhit yapılabilmesi, yapılaşmaya elverişli olmayan bu parsellerin yapılaşmaya elverişli hale getirilmesini sağladığından yaşanan sıkıntıların önüne geçebilmek için ilgili düzenlemenin yapılması sağlanmıştır. Burada esas olan ifraz ve tevhid için maliklerin kendi aralarında anlaşması esas olup bu anlaşmanın sağlanması içinde üç aylık bir süre tanınmıştır⁷.

5. ARAZİ VE ARSA DÜZENLEMESİ

1- 3194 sayılı Kanunun 18 inci maddesi “ Arazi ve Arsa Düzenlemesi “ başlığı altında imar uygulaması ve parse-

7 Değişiklik sonrasında 3194 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin son iki (altıncı ve yedinci) fıkrası :” İmar planlarında parsel cepheleri tayin edilmeyen yerlerde yapılacak ifrazların, asgari cephe genişlikleri ve büyüklükleri yönetmelikte belirtilen esaslara göre tespit edilir.” “İmar planı dışında kalan alanlarda yönetmeliklerinde tayin edilecek miktarlardan küçük ifrazlara izin verilmez.»

lasyon işlemlerini anlatmaktadır⁸. 7181 sayılı Kanunla birlikte maddenin başlığı “ Parselasyon Planlarının Hazırlanması” şeklinde değiştirilmiştir (7181 SK m.9).

2- Maddenin ikinci fıkrası “Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtım sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında “düzenleme ortaklık payı” olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkını geçemez» şeklinde iken, fıkrada geçen saha ibaresinden sonra gelmek üzere “düzenleme alanındaki nüfusun kentsel faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan umumi hizmet alanlarının tesis edilmesi ve” ibaresi eklenmiş ve fıkra “Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtım sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme alanındaki nüfusun kentsel faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan umumi hizmet alanlarının tesis edilmesi ve düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında «düzenleme ortaklık payı» olarak düşülebilir. şeklini almıştır. **Burada şehirde yaşayan nüfusun kentsel ihtiyaçlarının karşılanması gerekli olan umumi hizmet alanlarının tesisi için düzenleme ortaklık payı kesilebileceği ifade edilmiştir.**

8 İmar uygulamaları ile ilgili geniş bilgi için bkz. Bilgin/ Sezer, 307 vd.; Hüseyin Koçak / Metin Beyaz; “İmar Uygulamaları”, Ankara 2004; Celal Karavelioğlu; “Değişiklik Açıklama ve İçtihatlarla İmar Kanunu 18. Madde Uygulaması”, 5.Bası, Ankara 2010; Kalabalık, s.389 vd.

3- Aynı fıkra hükmünde yer alan düzenleme ortaklık payı olarak alınabilecek alan miktarı, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkbeşini geçemez. **Anılan düzenleme ile düzenleme ortaklık payı miktarı yüzde beş oranında arttırılmıştır.**

4- Değişiklik öncesinde 18 inci maddenin 3 nücü fıkrası «Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz. Düzenlemeye tabi tutulan alan içerisinde bulunan taşkın kontrol tesisi alanlarının, bu fıkrada belirtilen kullanımlar için düzenleme ortaklık payı düşülmesini müteakip kalan hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanması esastır. Ancak taşkın kontrol tesisi için yeterli alanın ayrılamaması durumunda, düzenleme ortaklık payının ikinci fıkrada belirtilen oranı aşmaması şartıyla, düzenlemeye tabi diğer arazi ve arsaların yüzölçümlerinden bu fıkradaki kullanımlar için öncelikle düzenleme ortaklık payı ayrıldıktan sonra ikinci fıkrada belirtilen orana kadar taşkın kontrol tesisi için de ayrıca pay ayrılır.” şeklinde iken, “Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan yerler ile bölgenin ihtiyacı olan yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretime yönelik eğitim tesis alanları,

Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesis alanları, pazar yeri, semt spor alanı, toplu taşıma istasyonları ve durakları, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, resmî kurum alanı, mezarlık alanı, belediye hizmet alanı, sosyal ve kültürel tesis alanı, özel tesis yapılmasına konu olmayan ağaçlandırılacak alan, rekreasyon alanı olarak ayrılan parseller ve mesire alanları gibi umumi hizmet alanlarından oluşur ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz. Düzenlemeye tabi tutulan alan içerisinde bulunan taşkın kontrol tesisi alanlarının, bu fıkrada belirtilen kullanımlar için düzenleme ortaklık payı düşülmesini müteakip kalan Hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanması esastır. Ancak taşkın kontrol tesisi için yeterli alanın ayrılamaması durumunda, düzenleme ortaklık payının ikinci fıkrada belirtilen oranı aşmaması şartıyla, düzenlemeye tabi diğer arazi ve arsaların yüz ölçümlerinden bu fıkradaki kullanımlar için öncelikle düzenleme ortaklık payı ayrıldıktan sonra ikinci fıkrada belirtilen orana kadar taşkın kontrol tesisi için de ayrıca pay ayrılır. Kapanan imar ve kadastro yollarının öncelikle düzenleme ortaklık payına ayrılan toplam alandan düşülmesi esastır.” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu düzenleme ile birlikte, düzenleme ortak payları olarak ayrılacak alanların kapsamı genişletilmiş ve bu alanlar daha ayrıntılı olarak maddede tek tek sayılmıştır. Eskiden Yönetmeliğin 12 nci maddesi kapsamında kamu ortaklık payına konu edilen birçok kullanım sahası düzenleme ortaklık payı kapsamına alınmıştır. Düzenleme ortaklık payı olarak alınan

yerlerin başka amaçla kullanılamayacağı da açıkça ifade edilmiştir. Taşkın kontrol payına ilişkin düzenlemeye açıklık getirildikten sonra, **“yeni bir düzenleme olarak kapanan imar ve kadastro yollarının öncelikle düzenleme ortaklık payına ayrılan toplam alandan düşürülmesinin esas olduğu vurgulanmıştır.”**

5- Aynı maddenin 4 üncü fıkrasında ise «Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, yukarıdaki fıkrada sözü geçen umumi hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar belediye veya valilikçe kamulaştırma yolu ile tamamlanır.» şeklinde iken, “Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, üçüncü fıkrada sözü geçen umumi hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar, tescil harici alanlardan veya muvafakat alınmak kaydıyla; kamuya ait taşınmazlardan ya da Hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanır. Bu yöntemlerle karşılanamaması hâlinde belediye veya valilikçe kamulaştırma yoluyla tamamlanır.” şeklinde değiştirilmiştir. **Anılan düzenleme ile düzenleme ortaklık paylarının yeterli gelmemesi halinde ise, sosyal donatı alanlarının karşılanması amacıyla öncelikle hazine ve kamu alanlarından karşılanması gerektiği ancak bunun da yetersiz olması halinde kamulaştırma yoluna gidilmesi gerektiği yerinde bir şekilde ifade edilmiştir. Önceki düzenlemeden farklı olarak doğrudan kamulaştırılma yoluna başvurulmadan hazine ve kamu mallarından sosyal donatı alanlarının karşılanması gerektiği vurgulanmıştır.**

6- Aynı maddenin 6 ncı fıkrası ise, “Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. Ancak, bu hüküm o parselde imar planı ile yeniden bir düzenleme yapılmasına mani teşkil etmez. “ şeklinde iken, “Bu madde hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaması esastır. Ancak, her türlü imar planı kararı ile yapılaşma koşulunda ve nüfusta artış olması hâlinde, artış olan parsellerden, uygulama sonucunda oluşan değerinin önceki değerinden az olmaması kaydıyla, ilk uygulamadaki düzenleme ortaklık payı oranını % 45’e kadar tamamlamak üzere ilave düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılabilir.” şeklinde değiştirilmiştir. **Buna göre, yeni düzenleme ile düzenleme ortaklık payı olarak kesilecek olan miktar yüzde 40 dan yüzde 45’e çıkartılmıştır.** Buna göre, herhangi bir parselden düzenleme ortaklık payının bir kerelik alınması gerektiği önceki düzenlemedeki gibi esas olarak vurgulanmış olmakla birlikte sonraki cümlede yeni bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, imar planındaki değişikliğin yapılaşma koşulunda ve nüfusta artış olması, yeni durumda parselin yeni değerinin önceki değerinden de düşük olmaması koşuluyla ilave DOP kesintisi yapılabileceği hususu düzenlenmiştir. **Burada yüzde 45 miktarı hem yeni imar planlarında uygulanabileceği gibi eski imar planı ve uygulama geçmiş alanlarda da uygulanabilecek azami oranı ifade etmektedir.**

7- Maddeye üçüncü fıkradan sonra gelmek üzere “Üçüncü fıkrada belirtilen, bölgenin ihtiyacına ayrılan alanlar-

dan belediye hizmetleri ile ilgili olanlar bu amaçlarla kullanılmak kaydıyla ilgili belediyesi adına, diğer alanlar ise imar planındaki kullanım amacı doğrultusunda bu amacı gerçekleştirecek olan idareye tahsis edilmek üzere Hazine adına tescil edilir.” fıkra hükmü eklenmiştir. **Buna göre, düzenleme ortaklık payı şeklinde alınarak sosyal donatı alanı olarak kullanılmak üzere alınan taşınmazların hangi idareler adına tescil edileceği hususu yeni fıkra hükmünde düzenlenmiştir.**

8- Maddenin 7, 8 ve 9 uncu fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlükten kaldırılan fıkra hükümlerine bakıldığında; “Bu düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenleme ortaklık payı alınanlarından, bu düzenleme sebebiyle ayrıca değerlendirme resmi alınmaz. “, “Üzerinde bina bulunan hisseli parsellerde, şüyulanma sadece zemine ait olup, şüyuu giderilmesinde bina bedeli ayrıca dikkate alınır.” ve “Düzenleme sırasında, plan ve mevzuata göre muhafazasında mahzur bulunmayan bir yapı, ancak bir imar parseli içinde bırakılabilir. Tamamının veya bir kısmının plan ve mevzuat hükümlerine göre muhafazası mümkün görülemeyen yapılar ise, birden fazla imar parseline de rastlayabilir. Hisseli bir veya birkaç parsel üzerinde kalan yapıların bedelleri, ilgili parsel sahiplerince yapı sahibine ödenmedikçe ve aralarında başka bir anlaşma temin edilmedikçe veya şüyuu giderilmedikçe bu yapıların eski sahipleri tarafından kullanılmasına devam olunur.” şeklindedir.

9- Değişiklik sonrasında yukarıda ifade edilen ve yürürlükten kaldırılan

fıkralar yerine yeni düzenlemelere yer verilmiştir. Bunlara bakıldığında ise,

a- Parselasyon planı yapılmadan ifraz ve tevhit edilerek tescil edilen parsellerden, imar planında umumi hizmet alanlarına rastladığı için terk edilen veya bağışlanan alanların toplam parsel alanına oranı, yeni yapılacak parselasyon planındaki düzenleme ortaklık payı oranına tamamlayan farkı kadar düzenleme ortaklık payı alınabilecektir. Burada esas alınacak oran yüzde 45 olarak uygulanacaktır. Kişilerin mülkiyet hakkının korunması adına bu düzenleme de yerinde olmuştur.

b- Belediye veya valiliğin; parselasyon planlarını, imar planlarının kesinleşme tarihinden itibaren beş yıl içinde yapması ve onaylaması esastır. Yeni düzenleme ile planların kesinleşmesinden itibaren beş yıl içinde parselasyon planlarının yapılması ilişkin bir süre getirilmiştir. Beş yıllık süre her plan değişikliğinde yeneden işlemeye başlayacaktır. İlgili belediye veya valiliğin anılan parselasyon planını yapmaması sebebiyle doğacak her türlü kamulaştırma iş ve işlemlerinden dolayı da sorumlu olacağı ifade edilmiştir. Parselasyon planı yapılması halinde düzenleme ortaklık payları kesilerek sosyal donatı alanları karşılanacağı halde, bundan kaçınılması ve sosyal donatı alanı olarak belirlenen taşınmazlar üzerinde kısıtlılık bulunması nedeniyle ilgili taşınmaz maliklerinin mülkiyet hakları ihlal edilecektir. Anılan mülkiyet hakkı ihlalinin önlenmesi için de bu taşınmazların kamulaştırılması gerekmektedir. Bu kamulaştırma giderleri de parselasyon planını yapan idareler tarafından karşılanacaktır.

c- Mevcut yapılar nedeniyle parsellerden düzenleme ortaklık payı alınmadığı hâllerde bu payın miktarı, düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere bedele dönüştürülebilir. Burada parselasyon işlemleri gerçekleştirilirken daha önce yapılmış olan mevcut taşınmazlar üzerindeki yapıların korunma amaçlanmıştır. Bu sayede hem yapı sahipleri yapılarını korumuş olacak hem de o yapı için öngörülen düzenleme ortaklık payı da bedel olarak ilgili yapı sahibinden alınmış olacaktır. Anılan bedel ise diğer sosyal donatı alanları için yapılacak olan kamulaştırmalarda kullanılarak belediye veya valiliklere düşen mali külfetler azaltılacaktır. Burada taşınmaz için belirlenecek bedelin objektif ölçüler içerisinde belirlenmesi esastır. Nitekim bir sonraki fıkrada bu hükme ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.

d- Bir önceki fıkraya göre yapılacak bedel takdirlerinde; bedeller 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen bedel tespiti esasları⁹ da gözetilerek 6362

⁹ **Kamulaştırma Kanunu madde 11;** *Kamulaştırma bedelinin tespiti esasları* "15 inci madde uyarınca oluşturulacak bilirkişi kurulu, kamulaştırılacak taşınmaz mal veya kaynağın bulunduğu yere mahkeme heyeti ile birlikte giderek, hazır bulunan ilgilileri de dinledikten sonra taşınmaz mal veya kaynağın; a) Cins ve nevini, b) Yüzölçümünü. c) Kıymetini etkileyebilecek bütün nitelik ve unsurlarını ve her unsurun ayrı ayrı değerini, d) Varsa vergi beyanını, e) Kamulaştırma tarihindeki resmi makamlarca yapılmış kıymet takdirlerini, f) Arazilerde, taşınmaz mal veya kaynağın (...) mevkii ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net geliri. g) Arsalarda, kamulaştırılma gününden önceki özel amacı olmayan emsal satışlara göre satış değerini, h) Yapılarda, (...) resmi birim fiyatları ve yapı maliyet hesaplarını ve yıpranma payını, ı) her bir ölçünün etkisi açıklanmak kaydıyla bedelin tespitinde etkili olacak diğer objektif ölçüleri, Esas tutarak düzenleyecekleri raporda bütün bu unsurların cevaplarını ayrı ayrı belirtmek suretiyle ve ilgililerin beyanını da dikkate alarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilen değerlendirme standartlarına uygun, gerekçeli bir değerlendirme raporuna dayalı olarak taşınmaz malın değerini tespit ederler. Taşınmaz malın değerinin tespitinde, kamulaştırmayı gerekti-

sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre lisans almış gayrimenkul değerlendirme uzmanları veya ilgili idare takdir komisyonlarının raporlandırılarak tespit edilecektir. Fıkra hükmünde değerlendirmenin kimler tarafından ne şekilde yapılacağı açıkça ifade edilmiştir.

e- Aynı fıkra hükmünün devamında ise, tespit edilen bedelin tapu kütüğünün beyanlar hanesinde belirtileceği ifade edilmiştir. Bu beyan sayesinde aleniyette gerçekleşmiş olacaktır.

f- Tespit edilen değere bedelin tamamının ödenme tarihinde, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında güncellenmek suretiyle ödenmedikçe devir yapılamaz, yapı ruhsatı verilemeyecektir. Burada yeniden değerlendirme oranı esas alınarak geç ödeme nedeniyle idarelerin mağduriyeti oluşmaması amaçlanmıştır.

g- Son olarak aynı fıkra hükmünde, bedelin tamamen ödenmesi hâlinde taşınmaz maliki ya da idarenin talebi üzerine tapudaki şerh terkin edileceği düzenlenmiştir.

h- Yeni düzenleme ile getirilen bir başka fıkrada ise, düzenleme sonucu taşınmaz maliklerine verilecek parseller; öncelikle düzenlemeye alınan taşınmazın bulunduğu yerden, mümkün olmu-

ren imar ve hizmet teşebbüsünün sebep olacağı değer artışları ile ilerisi için düşünülen kullanma şekillerine göre getireceği kâr dikkate alınmaz. Kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisinde, bu kamulaştırma sebebiyle taşınmaz mal veya kaynaktan meydana gelecek kıymet düşüklüğü gerekçeleriyle belirtilir. Bu kıymet düşüklüğü kamulaştırma bedelidir.”

yor ise en yakınındaki eşdeğer alandan verilir, hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, parselasyon işlemlerinde mümkün olduğunda taşınmaz maliklerine kendi taşınmazlarının bulunduğu alandan yer tahsis edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun mümkün olmaması durumunda ise en yakın eşdeğer nitelikteki yerden taşınmazın tahsis edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Eşdeğer yerden tahsis yapılmadığı konusu uyuşmazlık dava konusu edildiği takdirde dava yoluyla tespit edilecek olan bir husustur.

i- Düzenleme alanında bulunan imar adalarında, asgari parsel büyüklüğünü karşılamak kaydıyla, imar uygulama alanında kalan hisseli arsa ve araziler; hisse sahiplerinin muvafakati hâlinde veya fiili kullanım esasına göre müstakil hâle getirilebileceği de yeni getirilen fıkra hükümlerinden birisidir. Burada mümkün merteye hisseli parsel yerine müstakil parsellerin sağlanması amaçlanmıştır. Bu düzenleme ile 2981 sayılı Kanunun ek 1inci maddesinde öngörülen ferdileştirme (hisse çözümü) yetkisi belli koşullarda 3194 sayılı Kanunun 18 inci madde uygulaması kapsamına dahil edilmiştir.

j- Esas olan hususun uygulama imar planında asgari parsel büyüklükleri hakkında hüküm bulunmasıdır. Ancak, uygulama imar planında hüküm bulunmaması hâlinde yönetmelikte belirlenen asgari parsel büyüklüklerinin altında parsel oluşturulamayacağı da ifade edilmiştir.

k- Değişiklikle birlikte “ Bu maddede belirtilen kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan yapılar, belediye veya

valilikçe kamulaştırılmadıkça yıktırılmaz.» şeklindeki 10 uncu fıkra hükmü “Bu maddede belirtilen kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan alanlardaki ağaçlar/yapılar, belediye veya valilikçe bedeli/enkaz bedeli ödenerek sökülür ve yıkılır.” şeklinde değiştirilmiştir. Buradaki değişiklikte birlikte kamulaştırma yerine bedelinin veya enkaz bedelinin ödenmesi getirilmiştir. Yıkım ve söküm yükümlülüğü gene valilik veya belediye-yüklenmiştir.

I- Son olarak 18 inci maddeye, 18 inci maddenin uygulanmasına ilişkin olarak, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere, 7181 sayılı Kanunla imar uygulaması ve parselasyon planları konusunu düzenleyen 18 inci maddede oldukça kapsamlı bir değişikliğe gidilmiş ve bu değişiklikte birlikte bir çok yeni düzenlemeye yer verilmiştir. Uygulamaya ve yargı kararlarına yansıyan bir takım hususlar ise Kanun metni haline getirilmiştir. Madde metninde yapılan değişiklikler özet olarak madde gerekçesinde de; “Madde ile; arsa ve arazi düzenlemesi uygulanacak alanlarda umumi hizmet alanına konu kullanımlar netleştirilmekte ve uygulamada birlik sağlanması öngörülmektedir. Buna mukabil düzenleme ortaklık pay oranı da artırılmakta ve düzenleme ortaklık payına ilişkin usul ve esaslar belirlenerek yaşanan tereddütlerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Yapılan düzenleme ile; **1.** Kadastro ve imar yollarının zaten kamunun kullanımındaki yollar olduğu, yani bir nevi plan öncesi umumi hizmet alanı olduğu değerlendirildiğinden

bu alanların ihdasa konu edilmeden, öncelikle imar planıyla belirlenen umumi hizmet alanlarından düşülmesi ve sonrasında düzenleme ortaklık payının hesaplanması öngörülmektedir. 2. Sağlıklı ve güvenli yaşam alanları oluşturulurken yapılan imar uygulamalarında kamuya yük getirilmeden hareket alanının genişletilmesi, daha hızlı hareket edilmesi ve yasal çerçeve içerisinde kamulaştırma yükünün azaltılması, yıllarca süren kamulaştırma ve mülkiyet problemlerinin önüne geçilmesi ile vatandaşlarımızın mağduriyet yaşamamaları amaçlanmaktadır. **3.** Mevcut yapılar nedeniyle uygulamada düzenleme ortaklık payının alınmadığı durumlarda, eşitlik ilkesinden hareketle düzenleme ortaklık payı miktarının bedele dönüştürülerek alınması öngörülmektedir. **4.** Çok hisseli parsellerdeki mülkiyet probleminin, parsel sahiplerinin muvafakatleri olması halinde imar uygulamasıyla çözülmesi ve bu suretle müstakil parsel oluşması sağlanmaktadır. **5.** Uygulama imar planında hüküm bulunmaması halinde yönetmelikte belirlenen asgari parsel büyüklüklerinin altında parsel oluşturulmasının engellenmesi amaçlanmaktadır.” şeklinde ifade edilmiştir¹⁰.

6. KÖYLERDE YAPILACAK YAPILAR VE UYULACAK ESASLAR

3194 sayılı İmar Kanununun 27 nci maddesi köylerde yapılacak yapıları ve bu yapılarla ilgili uyulacak olan esasları düzenlemektedir. Anılan madde hükmünde mevcut fıkralarda her hangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Ancak, maddenin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere

¹⁰ <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

re ikinci fıkra olarak aşağıdaki hüküm eklenmiştir (7181 SK m.10). Buna göre;

“Belediye ve mücavir alanlar içinde veya dışındaki iskan dışı alanlarda yapılacak tarımsal amaçlı seralar, entegre tesis niteliğinde olmamak ve ilgili il tarım ve orman müdürlüğünden uygun görüş alınmak koşuluyla yapı ruhsatı aranmadan yapılabilir. Ancak, etüt ve projelerinin ruhsat vermeye yetkili idarece incelenmesi, fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olması zorunludur. Etüt ve projelerinin ve inşasının sorumluluğu, müellifi ve fennî mesulü olan mimar ve mühendisleredir. Bu yapılar ilgili idarece ulusal adres bilgi sistemine ve kadastro paftasına işlenir. Bu alanlarda yapılacak seralar için, yola cephesi olan komşu parsellerden süresiz geçiş hakkı alınmış ve bu konuda tapu kayıtlarına şerh konulmuş olmak kaydıyla 8 inci maddede belirtilen yola cephe sağlama koşulu aranmaz.”

Değişiklik ile birlikte, tarımsal amaçlı sera yapımı kolaylaştırılmış olup bu yapılar için ruhsat aranmaksızın il tarım ve orman müdürlüklerinin uygun görüşleri yeterli bulunmuştur. Aynı şekilde bu projelerin fen ve sağlık koşulları yönünden uygun olması zorunlu tutularak can ve mal güvenliğinin korunması amaçlanmıştır. Burada da proje müellifi ve fenni mesuller bulunacak olup bu kişilerinde sorumluluğu devam edecektir. Seraların yola cephesi bulunmaması halinde yola cephesi olan parsellerden süresi geçiş hakkı da getirilmiş olup, seralar için yola cephesi bulunması şartı da aranmamıştır¹¹.

11 Belirtilen hususlar, “ Madde ile; tarımsal seralarda ruhsat aşamasında yaşanan sıkıntıların giderilmesine yönelik çözüm

7. OTOPARKLAR

İmar Kanununun 37 nci maddesinde otoparklar konusu düzenlenmektedir. Buna göre, imar planlarında bölgenin ve beldenin ihtiyaçları dikkate alınarak otopark yerlerinin ayrılması zorunlu tutulmuş iken, **otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere gerekli olan otopark yeri ayrılmadıkça yapı kullanma izni verilmeyeceği ifade edilmiştir. Aynı şekilde otopark yerlerinin plan ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka amaçlarla kullanımı yasaklanmış olup bu yasağa aykırı hareket edenlere üç aylık bir süre tanınması sonucunda aykırılık giderilmediği takdirde bu aykırılıklar ilgili idarece giderileceği ve masraflarının da ilgisinden tahsil edileceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır.**

7181 sayılı Kanunla 37 nci maddeye yeni bir fıkra hükmü eklenmiştir (7181 SK m11). Anılan hükme göre, **yapılaşmamış parsellerde, parsel maliklerinin izni ile araç giriş ve çıkışlarının trafiği aksatmaması ve ilgili idarelerden izin alınmak suretiyle açık otopark olarak işletilebilir.** Bu sayede şehirlerde yaşanılacak olan otopark problemlerine de çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. Anılan parsellerin otopark olarak kullanılabilmesi için zeminin geçirimli malzeme ile kaplanması, gerekli işaretleme yapılması ve yapı¹² olarak

sağlanması ve bu suretle tarımsal üretimin artırılması amacıyla seraların fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olmak, ilgili il tarım ve orman müdürlüğünün uygun görüşü bulunmak ve entegre tesis niteliğinde olmamak kaydıyla ruhsat alınmadan ve yola cephesi bulunan parsellerden geçiş hakkıyla (yola cephe sağlamadan) yapılabilmesine imkan sağlanmaktadır.” şeklinde madde gerekçesinde ifade edilmiştir. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

12 3194 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde yer alan tanımların içinde, “Yapı; karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini

değerlendirecek yapıların yapılmaması gerekmektedir.

8. YIKILACAK DERECEDE TEHLİKELİ YAPILAR

3194 sayılı Kanununun 39 uncu maddesi yıkılacak derecede tehlikeli yapılar konusunu düzenlenmektedir. *Anılan düzenleme ile bu yapıların canlıların can ve mal güvenliğini tehlikeye sokması nedeniyle bir an evvel ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.* 7181 sayılı Kanunla bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında değişikliğe gidilmiştir (7181 SK m.12).

1- Anılan maddenin birinci fıkrası, “ Bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların sahiplerine tehlike derecesine göre bunun izalesi için belediye veya valilikçe on gün içinde tebligat yapılır. Yapı sahibinin bulunmaması halinde binanın içindekilere tebligat yapılır. Onlar da bulunmazsa tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtla tespit edilir.” şeklinde iken, “Genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar ile bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların sahiplerinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tehlike derecesine göre bunun izalesi için belediye veya valilikçe üç gün içinde tebligat yapılır. Yapı sahibine bu şekilde tebligat yapılamaması hâlinde bu durum tebligat yapan idarenin internet sayfasın-

ına alan sabit ve müteharrik tesislerdir.” şeklinde tanımlanmıştır

da 30 gün süre ile ilan edilir ve tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtla tespit edilir. Malik dışında binada ikamet amacıyla oturanlara da ayrıca tahliye için tebligat yapılır.” hükmü getirilmiştir. Buna göre,

a- Genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapıların bu madde kapsamında yıkımının yapılması yasal dayanağa kavuşmuştur.

b- Aynı şekilde önceki düzenlemede olduğu gibi bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen taşınmazlar bu madde kapsamında yıkılabilecek olan diğer yapılardır.

c- Anılan taşınmazların sahiplerine MERNİS (adrese dayalı nüfus katı sistemindeki) adreslerine ilgili valilik veya belediye tarafından yapının ortadan kaldırılması için üç gün içinde tebligat yapılacaktır. Önceki düzenlemeden farklı olarak 10 günlük tebligat ve bildirim süresi 3 güne düşürülmüştür.

d- Yapı sahibine yukarıda belirtilen şekilde bir tebligat yapılamaması durumunda ise, tebligatı yapması gereken idarenin internet sayfasında 30 gün süre ile ilan edilecektir. Bu durum önceki düzenlemede yer almamakta olup değişiklikle birlikte internet sayfasında ilan hükmü getirilmiştir.

e- Yapı sahibine tebligat yapılamaması durumunda yukarıda belirtilen internet sayfasında ilan dışında ayrıca önceki düzenlemede yer aldığı gibi tebliğ evrakı

tebliğ yerine geçmek üzere tehlikeli yapıya asılır ve bu durum muhtarla birlikte tutanak altına alınır.

f- Anılan taşınmazlarda bina maliki dışında ikamet amacıyla oturanların bulunması halinde bu kişilerinde binayı tahliyesi için ilgililere de bu durumun tebliği gerektiği yasal düzenleme altına alınmıştır. Ancak metruk, harabe niteliğindeki binalarda her hangi bir yasal dayanağa veya sözleşmeye bağlı olmaksızın kalan kişilere herhangi bir tebligat yapılmasına gerek bulunmamaktadır. İlgili idarece resen bu kişilerin tahliyesi yoluna gidilebilir.

2- Değişiklik öncesi anılan madde- nin 2. fıkrası “ Tebligatı müteakip süresi içinde yapı sahibi tarafından tamir edilerek veya yıktırılarak tehlike ortadan kaldırılmazsa bu işler belediye veya valilikçe yapılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.” şeklinde iken, değişiklik sonrasında “Tebligatı veya ilanı müteakip 30 günü geçmemek üzere ilgili idarece belirlenen süre içinde yapı sahibi tarafından tehlikeli durumun ortadan kaldırılmaması hâlinde, tehlikenin giderilmesi veya yıkım işleri belediye veya valilikçe yapılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Anılan değişiklik ile birlikte yapı sahibine tehlikeli durumun ortadan kaldırılması için 30 günlük azami bir süre verilmiştir. Bu süre azami süre olup daha az bir süre de idarece belirlenebilecektir. Bu süre içinde tehlike giderilmediği takdirde tehlikeyi ilgili valilik veya belediye giderecek ve bunun için

yaptığı masrafları yüzde 20 fazlasıyla ilgisinden tahsil edecektir.

9. EK MADDE

7181 sayılı Kanunla ile birlikte 3194 sayılı Kanuna ek madde 7 olarak yeni bir ek madde getirilmiştir (7181 SK m.13). Anılan maddeye bakıldığında; “ Alan, sınır, hisse düzeltimi yapılamaması nedeniyle zamanla sicili ile zemini uyumsuz hâle gelen, imar uygulama hatalarının varlığı tespit edilmesine rağmen bu hataların düzeltilmediği, haricî bölünmeye tabi tutulup tescili sağlanamayan ve/veya zamanla farklı nedenlerle fiilî kullanıcı ile maliki farklılaşmış parseller gibi konu çeşitliği ve taraf fazlalığı bulunan ve münferit davalar ile çözümü mümkün olmayan taşınmazlardan bu madde kapsamında uygulama yapılması gerekenlerin sınır ve koordinatları Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenir. Belirlenen alanlarda; her türlü iyileştirme, yenileme, dönüşüm, kamulaştırma ve benzeri uygulamaların yapılmasında, ilgililere tebliğ edilmek üzere; mülkiyete ilişkin hisse hatalarının, parsellerin yüz ölçümü ve sınır düzenlemelerinin ve imar uygulaması gören alanlarda dağıtım ve alan hatalarının doğru miktar üzerinden resen düzeltilmesinde kamulaştırma, trampa ve benzeri yollarla edinilen taşınmazların, Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya özel mülkiyete konu olabilecek Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki veya ihtiyaç duyulması hâlinde belirlenen alan dışında olup Hazinesinin özel mülkiyetindeki taşınmazların uygulamalar kapsamında değerlendirilmek ve trampa yoluyla yapılacak kamulaştırmalarda kullanılmak üzere tespitinde ve

temininde ve üçüncü kişilere devir ve temlik gereken taşınmazlarla ilgili iş ve işlemler ile tapudaki işlemlerin yürütülmesinde, ilgili alanlarda her tür ölçekteki imar planı ve imar uygulamaları ile hak sahibine devir ve benzeri ilgili işlemlerde Bakanlık yetkilidir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.” şeklindedir.

Ek madde ile Yasanın gerekçesinde de ifade edildiği üzere, vatandaşlar tarafından çözümü gerçekleştirilmeyen alanlarındaki süreçlerin etkinleştirilmesi, ülke düzeyindeki iyileştirme, yenileştirme ve dönüşüm çalışmalarının büttüncül bir anlayışla koordinasyonunun sağlanması, benzer alanlarda tekil çözümlerin üretilmesi gerekliliği karşısında söz konusu düzenlemenin yapılması amaçlanmaktadır¹³.

10. GEÇİCİ 16. MADDEDE (İMAR BARIŞI HAKKINDA) YAPILAN DEĞİŞİKLİK

İmar Kanununa 7143 sayılı Kanunla getirilen geçici 16 ncı madde ile imar barışı sağlayarak ruhsatsız ve kaçak yapıların yapı kayıt belgesi ile kullanılabilmesi amaçlanmıştır. Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yetkilendireceği kurum ve kuruluşlara 31/10/2018 tarihine kadar başvurulması, bu maddedeki şartların yerine getirilmesi ve 31/12/2018 tarihine kadar kayıt bed-

13 <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

linin ödenmesi halinde Yapı Kayıt Belgesi verileceği hüküm altına alınmıştır. 7181 sayılı Kanunla da geçici 16 ncı maddede bir takım değişikliklere gidilmiştir (7181 SK m.14). Buna göre;

1- Anılan geçici maddenin yedinci fıkrası “Yapı Kayıt Belgesi alınan yapıların, Hazineye ait taşınmazlar üzerine inşa edilmiş olması halinde, bu taşınmazlar Bakanlığa tahsis edilir. Yapı Kayıt Belgesi sahipleri ile bunların kanuni veya akdi haleflerinin talepleri üzerine taşınmazlar Bakanlıkça rayiç bedel üzerinden doğrudan satılır. Bu durumda elde edilen gelirler bu maddenin ikinci fıkrasına göre genel bütçeye gelir kaydedilir. Ayrıca bu gelirler hakkında 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanmaz.” şeklinde iken, fıkranın ikinci cümlesine “akdi haleflerinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “31/12/2019 tarihine kadar yapacakları satın alma” ibaresi eklenmiştir. 31.12.2019 tarihine kadar satın alınan taşınmazlarında bu madde kapsamında yapı kayıt belgesi alınarak satışının gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır.

2- Aynı fıkranın dördüncü cümlesinde yer alan “beşinci fıkrası” ibaresi “beşinci fıkrası, yapı ve tesisler hakkında ise onbirinci fıkrası” şeklinde değiştirilmiştir¹⁴.

14 Fıkra son haliyle “Yapı Kayıt Belgesi alınan yapıların, Hazineye ait taşınmazlar üzerine inşa edilmiş olması halinde, bu taşınmazlar Bakanlığa tahsis edilir. Yapı Kayıt Belgesi sahipleri ile bunların kanuni veya akdi haleflerinin 31/12/2019 tarihine kadar yapacakları satın alma talepleri üzerine taşınmazlar Bakanlıkça rayiç bedel üzerinden doğrudan satılır. Bu durumda elde edilen gelirler bu maddenin ikinci fıkrasına göre genel bütçeye

3- Aynı fıkraya yeni bir cümle eklenmiştir. Yeni cümle ise, “Yapı kayıt belgesine konu taşınmaz için 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre tapu tahsis belgesi alınması ve bu belgeye esas arsa bedellerinin ödenmiş olması hâlinde bu madde uyarınca ayrıca satış bedeli alınmaz. Yapı kayıt belgesi alınan taşınmazların satışa konu edilen kısımlarından yapı kayıt belgesi tarihi ile satış tarihi arasındaki dönem için ecrimisil alınmaz, tahakkuk ettirilen ecrimisiller terkin edilir, satış tarihi itibarıyla tahsil edilen ecrimisil tutarı satış bedelinden mahsup edilir, bu tutardan fazlası iade edilmez.” şeklindedir.

Geçici 16 ncı maddede yapılan değişiklikle birlikte, 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16 ncı maddesi kapsamında verilen yapı kayıt belgesinin bulunduğu Hazine taşınmazlarının ilgililerine yapılacak satışlarında satışların en kısa sürede yapılmasını teminen başvuru süresi getirilmekte; yapı kayıt belgesine konu taşınmaz için 2981 sayılı Kanun hükümlerine göre tapu tahsis belgesi alınması ve bu belgeye esas arsa bedellerinin ödenmiş olması halinde bu madde uyarınca ayrıca satış bedeli alınmaması hüküm altına alınmakta; ayrıca bu belgenin alınması sırasında hem yapı hem de taşınmazın zemini için ilgilileri tarafından öde-

me yapıldığından bu taşınmazlardan yapı bedeli ve ecrimisil alınmaması, tahsil edilmiş ecrimisillerin de satış bedelinden mahsup edilmesine yönelik düzenleme yapılması amaçlanmaktadır¹⁵.

11. YENİ GEÇİCİ MADDE EKLENMESİ

7181 sayılı Kanunla yapılan değişiklikte birlikte 3194 sayılı İmar Kanununa yeni bir geçici madde eklenmiştir (7181 SK m.15). Geçici madde 19 olarak eklenen bu geçici madde ise; “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, ilgili idare veya yetkili kurumca onaylanmış ancak tescil işlemi tamamlanmamış parselasyon planlarında hesaplanmış olan düzenleme ortaklık payı ve kamu ortaklık payı kesintilerine göre yürütülen iş ve işlemlere, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle devam edilir.” şeklindedir.

Anılan geçici madde ile, halen devam eden ve tamamlanmamış parselasyon işlemlerinin aynen devam edebileceği hüküm altına alınmıştır. Burada azami bir süre belirlenmiş olup bu süre 7181 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl olarak ifade edilmiştir. Buna göre, 7181 sayılı Kanunun ilgili maddesi 10.07.2019 tarihinde yürürlüğe girdiği düşünüldüğünde 19.07.2021 tarihine kadar mevcut parselasyon planlarındaki oranlar geçerliliğini koruyacaktır.

12. SONUÇ

7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair

15 <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

Kanunla 2644 sayılı Tapu Kanunu, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 4721 sayılı Türk Medeni Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunda önemli değişiklikler yapılmış olup çalışmamızda 3194 sayılı İmar Kanununda yapılan değişiklikler ele alınıp incelenmiştir.

3194 sayılı Kanunun imar planlarının hazırlanması ve yürürlüğe konulmasına ilişkin 8 inci maddesinde yapılan değişikliklerle birlikte tarım alanlarının daha etkin olarak korunması sağlanmıştır. “İmar planlarında umumi hizmetlere ve kamu hizmetlerine ayrılan yerler» başlığı altında 13 madde yeniden düzenlenerek bu konuda önemli değişikliklere gidilmiştir. Aynı şekilde ifraz ve tevhide düzenleyen 15 madde ile imar uygulaması ve parselasyonu düzenleyen 18. maddesinde önemli bir takım değişikliklere gidilmiştir. Aynı şekilde otoparklar, maili inhidam denilen tehlikeli yapılarla ilgili de bir takım değişikliklere gidildiği görülmektedir.

Anılan değişikliklerin İmar Kanununun uygulanmasından kaynaklanan

sorunları çözmeye yönelik olarak hazırlanmış ve acil çözüm gerektiren hususlara ilişkin olduğu görülmektedir. Ancak İmar Kanununun bu şekilde kısa aralıklarla sık sık değiştirilerek madde madde değiştirilmesi yerine bir bütün olarak ele alınıp yeniden oluşturulmasında fayda bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Hüseyin Bilgin / Yasin Sezer; İmar Kanunu Uygulama Rehberi, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

Halil Kalabalık; İmar Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ankara, 2014.

Yasin Sezer / Recep Emre Kalkan / Mustafa Emre Şahin, İmar Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2017.

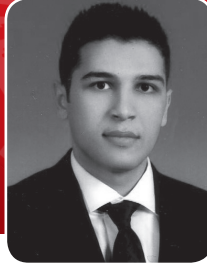
Hüseyin Bilgin; “Danıştay Kararları Işığında İmar Planları”, Mahalli İdareler Derneği Dergisi, Y.19, S.182, s.50-54.

Seyfettin Kara, Danıştay Kararları Işığında İmar Planı Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s.101 .

Hüseyin Koçak / Metin Beyaz; “İmar Uygulamaları”, Ankara 2004

Celal Karavelioğlu; “Değişiklik Açıklama ve İçtihatlarla İmar Kanunu 18. Madde Uygulaması”, 5.Bası, Ankara 2010

<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2019).

Ufuk ÜNLÜ

Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

GAYRİMENKUL DEĞERLEME (EKSPERTİZLİK) FAALİYETİNDE BELEDİYE FAKTÖRÜ

ÖZ

Gayrimenkul, sabit ve taşınmayan varlıklara verilen isimdir. Gayrimenkuller konut, dükkân veya fabrika gibi birçok türden olabilir. Ekspertizlik olarak da bilinen gayrimenkul değerlemesi ise bir gayrimenkulün, gayrimenkul projesinin veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların belli bir tarihteki muhtemel değerinin bağımsız ve tarafsız olarak takdir edilmesidir. Gayrimenkullerin en önemli sermaye kaynakları arasında olması ve her gayrimenkulün farklı özelliklerinin bulunması, yapılacak değerlemelerde önemini ortaya koymaktadır. Gayrimenkul değerlemesi yapacak kişi veya kurumların bu konuda değerlendirme lisansına sahip olmaları ve faaliyette bulunacak kişilerle sözleşme imzalamaları gerekmektedir. Bu amaçla kaleme alınan makalemiz, dergimizin 2019 Haziran sayısında yayımlanan Gayrimenkul Değerlemesinin Belirleyen Kavramların Analizi başlıklı makalenin uzantısı niteliğindedir.

1. GİRİŞ

Değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, kıymet ya da para ile ölçülebilen karşılık iken, aynı şeyin değdiği kıymet ya da para ile ölçülebilen karşılığını belirleme işlemi ise değerlemedir. Bu kapsamda gayrimenkul değerlendirme,

taşınmaz malın ilgili tarihteki konumu, ulaşım imkânları, inşaat yapısı, altyapısı, büyüklüğü ve benzeri özellikler dikkate alınarak, bu alanda uzman bir kişi tarafından parasal değerinin ifade edilmesidir. Alım-satım, kiralama, ipotek, kamulaştırma ve sigorta gibi durumlarda

gayrimenkul değerlemesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Gayrimenkul değerleme faaliyeti, genelde bu alanda uzmanlaşmış şirketler tarafından yerine getirilmektedir. Bu şirketler, adlarına kayıtlı işyerlerinde personel istihdam ederek, gerçek ve tüzel kişilikler ile iş sözleşmesi yaparak gayrimenkul değerlendirme faaliyetinde bulunmaktadırlar. Gayrimenkul değerlendirme faaliyeti hakkında bilgi vermek, söz konusu faaliyetin gerçekleştirilmesinde ve değer tespitinde belediye faktörünün mevcut konumuna değinmek üzere yazımız kaleme alınmıştır.

2. GAYRİMENKUL DEĞERLEME FAALİYETİ

Gayrimenkul değerlendirme, alanında uzman kişiler tarafından gayrimenkulün güncel piyasa ederinin tespitine yönelik bir analiz süreci ve nihayetinde rapor ile sunulan bir işlemdir. Ülkemiz nüfusunun artışına paralel olarak en temel ihtiyaçlardan olan barınma ihtiyacının karşılanması amacıyla inşa edilen konutların sayısı her geçen gün artmaktadır. Nüfus artışının yanı sıra refah seviyesinin de yükselmesiyle birlikte yatırım amaçlı düşünülebilen konutların ve rezidansların, ticaretin gelişmesi ve bireysel ihtiyaçların artmasıyla AVM'lerin ve işyerlerinin, son olarak bütün toplumun temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla hava alanlarının, limanların, okulların ve hastanelerin sayıları son yıllarda ciddi oranda artış göstermiştir. Bu artışın en önemli nedeni her anlamda talebin artış göstermesidir. Talebin artışı, aynı zamanda arz miktarını da etkilemiş ve arttırmıştır. Bu artışın gerçekliği, mevcuduna her gün bir yenisi eklenen

konut inşaatlarından, televizyonlarda yapılan gayrimenkul satışı reklamlarından ve kamu spotlarından rahatlıkla anlaşılabilir. Bu durum gayrimenkullerin gerçek değerlerinin tespit edilmesi konusunu önemli kılmaktadır.¹

Gayrimenkullerin ekonomik faaliyete konu olan kiralama, alım-satım, trampa, tapuda aynı ve sınırlı hak tesis edilmesi, kısmen veya tamamen kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ortaklığa aynı sermaye olarak konulması vb. gibi işlemler ile gayrimenkul gelirleri üzerinden vergi alınabilmesi ancak gayrimenkullerin değerinin bilinmesine bağlıdır.² Bu kapsamda gayrimenkul değerlendirme, gayrimenkulün piyasadaki değerini (ederini) bulmak amacıyla belirli yöntemler ve standartlara göre tarafsız olarak yapılan işlemlerdir.³ Bir başka tanımla gayrimenkul değerlendirme, bir taşınmazın, taşınmaz projesinin ya da taşınmaza bağlı hak ve faydaların değerlendirme günündeki olası değerinin bağımsız, tarafsız ve objektif ölçütlere dayanarak kestirimidir.⁴ **Daha teknik bir tanımlamayla gayrimenkul değerlendirme, taşınmaz bir malın belli bir tarihteki imar durumu, konumu zemin ve inşaat yapısı, elde edilen gelir, ulaşım imkanı, alt yapı durumu, parselin şekli, boyutu, genişliği gibi değerini etkileyen bütün unsurlarının dikkate alınarak kıymetinin para cinsinden ifade edilmesidir.**⁵

1 Akkaynak, B. (2017), Gayrimenkul Değerleme ve Gayrimenkul Değerleme Üzerine Bir Uygulama, Sosyal Bilimler Dergisi, 4(18), s.698.

2 Utkucu, T. (2007). Gayrimenkul Değerlemesinin Önemi ve Gayrimenkul Değerini Etkileyen Unsurlar, Vergi Dünyası Dergisi, S: 305, s.1.

3 Erbil, H. E. (2014). Taşınmaz Mal Değerleme Amaçlı Coğrafi Bilgi Sistemi Tasarımı, 5. Uzaktan Algılama-Cbs Sempozyumu (UZAL-CBS 2014), 14-17 Ekim 2014, İstanbul, s.6.

4 Aclar, A. ve Çağdaş, V. (2002). Gayrimenkul Değerleme, İstanbul: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını.

5 Türkekul, E. (2006). Gayrimenkul Değerleme Esasları, İzmir

Gayrimenkul değerlemesi, gayrimenkulün genellikle piyasa değeri için görüş geliştirme sürecidir. Gayrimenkul işlemleri sık sık değerlemeler gerektirir. Çünkü gayrimenkul işlemleri birbiriyle özdeş olan ve günlük işlem gören kurumsal hisse senetlerinin aksine seyrek yapılır ve gayrimenkullerin özellikle konumu olmak üzere her özelliği benzersizdir. Değerleme raporları formu mortgage kredileri, mülklerin iskânı ve ayrılmaları, vergilendirme vb. için temel oluşturur. Bazı durumlarda ise değerlendirme raporu bir mülk için satış fiyatı oluşturmak üzere kullanılır.⁶

Planlı şehirleşmenin yürütülmesi, yerleşme bölgelerinin seçimi, bu bölgeler arasında iç ve dış bağlantı giderlerinin karşılaştırılması, imar planlarının ekonomik olarak değerlendirilebilmesi, kent yerleşimindeki çok küçük parsellerin toplulaştırılması, gayrimenkul piyasalarının açıklık ve güven içinde çalışmasının sağlanması, piyasalardaki fiyat değişiminin izlenebilmesi, gayrimenkullerin alıcı, satıcı ve varisleri ile gayrimenkuller üzerinde hak tesislerinde taraflara yol göstermesi açısından da gayrimenkul değerlendirme büyük öneme sahiptir. Sayılan tüm bu nedenlerden dolayı gayrimenkullerin gerçek değerlerinin tespit edilmesi, vergi gelirlerinin artmasına, spekülatif ve rant amaçlı gayrimenkul talebinin azalmasına, sermayenin reel ekonomiye akmasına ve daha birçok faydanın sağlanmasına sebep olacaktır.⁷ Esasen gayrimenkulün kesin değerinin bilinmesi pek de mümkün değildir. Çün-

kü her gayrimenkulün konumu ve kullanımını itibarıyla birçok değişik özellik göstermekte olup bu özellikler kişiden kişiye nitelik ve nicelik bakımından değişebilmektedir. Dolayısıyla gayrimenkullerin sahip olduğu özellikler objektif ve sübjektif olarak tanımlandığından, pratikte kesin bir değer elde etmek oldukça güçtür. Ancak, gayrimenkullerin kesin değerleri yerine tahmini değerlerini tespit etmek mümkündür. Gayrimenkullerin değerlerini tespit etmek için değer in oluşumunda etkili olan bütün unsurların bilinmesi gerekir.⁸

Değerlemelerde en önemli ve en çok üzerinde durulan husus, değerlendirme uzmanlarının objektif, herhangi bir tesir altında kalmadan, kendisinin ve müşterilerinin bireysel menfaatini gözetmeden sonuca ulaşmalarıdır.⁹ Bu anlamda değerlendirme uzmanının makul ve mantıklı bir değerlendirme faaliyetinde bulunabilmesi için gayrimenkul piyasasına hâkim olması gerekmektedir. Çünkü gayrimenkul piyasası etkin bir piyasa değildir. Hisse senedi piyasası gibi günlük değişkenlikler yoktur. Bu nedenle değerlendirme süreci daha sıkıntılı bir hal alır. Objektif bir değerlendirme uygun değerlendirme yönteminin seçimini gerektirmektedir. Bütün değerlendirme amaçları için her zaman her yerde kabul edilebilir tek bir yöntemin olması, değerlemenin en önemli noktalarından birisidir. Spesifik bir değerlendirme için uygun metodun seçilmesi ve uygun değerlendirme standartlarının saptanması,

8 Şahin, D. (2010). Gayrimenkul Değerleme Yöntemleri, Değerlemede Eğitim Süreci Ve Türkiye Uygulamaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s.16.

9 Keykubat, A. (2006). Taşınmaz Değerleme Uzmanlığı ve Taşınmaz Değerleme Kriterlerinin Mevzuatımız Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ekonomi Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi Yayınları, s.87.

6 Amca, F. (2016). Gayrimenkul Değerlemesi ve Denizli Merkezde Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.13.

7 Utkucu, a.g.m., s.2.

büyük ölçüde değerlendirme amacının belirlenmesini gerektirir.¹⁰

3. GAYRİMENKUL DEĞERLEME-SİNDE BELEDİYE FAKTÖRÜ

Gayrimenkul değerlendirme faaliyeti taşınmazın bulunduğu belediye sınırlarına özgü coğrafi özellikler değerlendirmeyi etkileyen faktörler arasında olmakla birlikte, değerlendirme yapılan gayrimenkullere ilişkin belediye kayıtları da değerlendirmeyi coğrafi özellikler kadar etkilemektedir.

Gayrimenkulün bulunduğu mahal, sahip olduğu doğal ve yapay özellikler bakımıyla değerlendirilir. Doğal özellikler, gayrimenkulün bulunduğu yerin topografyası, kentsel veya kırsal alanda olup olmama durumu, çevrenin bitki örtüsü, biyolojik, ekolojik ve kimyasal yapısıdır. Yapay özellikler ise gayrimenkulün bulunduğu çevreye yapılan ve yapılacak yatırım ve hizmetler sonucunda kazandırılmış özelliklerdir. Bunlar, gayrimenkul mahallindeki gelişme potansiyeli, mevcut alt ve üst yapı hizmetleri, sosyal, eğitimsel ve kültürel amaçlı donatıların yoğunluğu, bölgedeki yaşam koşulları, ticari ve endüstriyel faaliyetler ve bu türden tesislerin varlığıdır. Bununla birlikte bölgedeki nüfus yoğunluğu, sosyal tabakalaşma, demografik hareketler ve taşınmazın bulunduğu mahallin yeri de ayrı ayrı dikkate alınır.¹¹

Değerlemeye konu taşınmaza ilişkin imar durumu ve yapılaşma şartları, eğer taşınmaz bir kapalı alandan oluşuyorsa bu alana ait onaylı mimari proje, yapı

ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ile birlikte yapı tatil tutanağı, yıkım kararı vb. dezavantaj teşkil eden evraklar, belediyelerde bulunmaktadır. Günümüzde bu evrakların yer aldığı imar arşiv dosyalarının muhafaza ve değerlendirme uzmanlarının incelemelerine sunulma şekilleri belediye bazında değişiklik göstermektedir. Bazı belediyelerde halen oldukça düzensiz tutulan kayıtlar, bazı belediyelerde muntazam şekilde dosyalar olarak korunmaktadır. İmar arşiv dosyaları bazı belediyelerde elektronik ortama aktarılmış durumda olup, değerlendirme uzmanları bu dosyaları bilgisayar ekranından inceleyebilmektedirler. Belediyelerde bu incelemelerin sağlıklı bir şekilde yapılması, değerlendirme çalışmaları neticesinde doğru sonuçlara ulaşmada hayati önem taşımaktadır. *Değerleme çalışması yapılan gayrimenkul, özellikle bir arsa ise imar durumu ve yapılaşma şartları, taşınmazın değeri açısından son derece önemlidir.* Günümüzde değerlendirme uzmanları bu bilgiyi belediye görevlilerinden şifahi olarak veya belediyenin web sayfasındaki imar durumu uygulamalarından edinmektedir. *Belediyelerin imar durumu/kent bilgi sistemi gibi uygulamaları, hem günümüz teknolojisine ayak uydurma anlamında hem de bilgiye kolay ulaşma noktasında oldukça verimlidir. Kent bilgi sistemlerinden ayrıca değerlemeye konu olan taşınmazın yakın çevresindeki yapılaşma, imar durumu gibi bilgilere de erişilebilmektedir.*¹²

Gayrimenkul değerlemesinde belediyeler nezdinde yapılacak inceleme

10 Pratt, S. P. (2008). Valuing a Business: The Analysis of Closely Held Business. Illinois: Richard D. Irwing Inc., s.7.

11 Yomralıoğlu, T. (2001). Taşınmazların Değerlendirilmesi, Tapu ve Kadastro Dergisi, Sayı:25, s.70.

12 Çalışkan, E. (2014), Gayrimenkul Değerlemede Belediye Tapu-Kadastro Kayıtlarının Önemi

http://www.yapi.com.tr/haberler/gayrimenkul-degerlemede-belediye-tapu-kadastro-kayitlarinin-onemi_126240.html

hizmeti sağlıklı değer tespiti açısından oldukça önemlidir. Üzerinde yapı bulunan gayrimenkuller için verilen hizmette, gayrimenkulün mevcut imar durumu ile beraberinde yapılaşmanın olduğu tarihteki imar durumu ve o tarihte gayrimenkulün yapılması için verilmiş olan yapı ruhsatı incelemesi yapılmaktadır. Bu inceleme sayesinde gayrimenkulün mevcut durumu dışında yeniden değerlendirilmesi halinde hangi yapılaşma koşulları ile değerlendirilebileceği yanında gayrimenkulün yapıldığı tarihte ruhsata uygun olarak yapılaşmış yapılaşmadığı da öğrenilmektedir. Yapı ruhsatına aykırı yapılaşmalar neticesinde gayrimenkul üzerinde encümen kararları neticesinde para cezası ve yıkım kararlarının bulunması yatırımcıların yatırım kararlarını alırken değerlendirmesi gereken önemli unsurlar arasında yer almalıdır. Üzerinde yapı bulunmayan gayrimenkuller için verilen hizmette, gayrimenkulün mevcut imar durumu ile beraberinde kamuya bedelli-bedelsiz terkleri, tevhid zorunluluğu, yeşil alan terkleri, irtifa kısıtlamaları, çekme mesafeleri ve yaklaşma mesafeleri, askeri bölge kısıtlamaları ve satın alma zorunluluğu vb. gayrimenkulün tasarrufuna ve değerine etki edecek unsur incelenmektedir.

Değerleme faaliyetine uluslararası kapsamda bakacak olursak;

-Hollanda'da temelde vergilendirme amaçlı yürütülen değerlendirme çalışmaları, belediyelerin sorumluluğundadır. 20 civarında büyük belediye değerlendirme çalışmalarını değerlendirme modelleri çerçevesinde tamamen kendi bünyesindeki uzmanlarla ve kendi imkânlarıyla gerçekleştirirken, küçük belediyeler altyapı-

ları yeterli olmadığından bu çalışmalarını daha çok özel değerlendirme firmalarına ihale etmektedir.

-Danimarka'da temelde vergilendirme amaçlı değerlendirme çalışmaları, 'Gümrükler ve Vergi İdaresi' (SKAT)'a bağlı 8 alt bölgede gerçekleştirilmektedir. Bu yapı, önceleri belediyelerin bünyesinde yürütülmekte olan değerlendirme çalışmalarının 1 Kasım 2005 tarihinde SKAT'a devredilmesiyle oluşturulmuştur.

-İngiltere'de taşınmaz değerlemesi faaliyetleri, bina ve taşınmazlarla ilgili tüm faaliyetlerden sorumlu olan 'Lisanslı Ölçmeciler Kraliyet Enstitüsü' (Royal Institution of Chartered Surveyors; RICS) tarafından düzenlenmektedir.

-İsviçre'de temelde vergilendirme amaçlı gerçekleştirilen değerlendirme çalışmalarından kantonlar sorumlu olduğundan, farklı kantonların değerlendirme sistemleri arasında farklılıklar görülebilmektedir.¹³

4. SONUÇ

Gayrimenkul değerlendirme faaliyeti alanında uzman kişilerce, gayrimenkulün tüm özellikleri dikkate alınarak yerine getirilmesi gereken bir dizi işlemden oluşur. Gayrimenkul değerlemesi, önceden belirlenmiş yöntemlerden yararlanılarak objektif kriterler kapsamında yapılır. Gayrimenkul işlemleri sık sık değerlemeler gerektirir. Çünkü gayrimenkul işlemleri birbiriyle özdeş olan ve günlük işlem gören kurumsal hisse senetlerinin aksine seyrek yapılır ve gayrimenkullerin özellikle konumu olmak üzere her özel-

¹³ Yomraloğlu, T., Nişancı, R., Çete, M., Candaş, E., (2012), Dünya'da ve Türkiye'de Taşınmaz Değerlemesi, Türkiye'de Taşınmaz Değerlemesi: II. Arazi Yönetimi Çalıştayı, 21-22 Mayıs 2012, İTÜ, İstanbul.

liği benzersizdir. Pratikte kesin bir değer elde etmek oldukça güçken, gerçeğe en yakın değer tahmin edilmesi ise sıklıkla mümkün olmaktadır.

Gayrimenkul değerlemesi faaliyette taşınmazın bulunduğu belediye sınırlarına özgü coğrafi özellikler değerlemeyi etkileyen faktörler arasında olmakla birlikte, değerlendirme yapılan gayrimenkullere ilişkin belediye kayıtları da değerlemeyi coğrafi özellikler kadar etkilemektedir. Kamulaşturmalar, arsa-arazi düzenlemeleri, vergilendirmeler, belediye gelirleri, sigorta, miras, ipotek ve veraset işlemlerinde taşınmaz malların objektif değerlemesine sürekli olarak bir gereksinim duyulur.

KAYNAKÇA

Açlar, A. ve Çağdaş, V. (2002). Gayrimenkul Değerlemesi, İstanbul: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını.

Akkaynak, B. (2017), Gayrimenkul Değerlemesi ve Gayrimenkul Değerlemesi Üzerine Bir Uygulama, Sosyal Bilimler Dergisi, 4(18).

Amca, F. (2016). Gayrimenkul Değerlemesi ve Denizli Merkez'de Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Babuşçu, Ş., Hazar, A., Erkara, A., ve Biçer, İ. (2007). Gayrimenkul Değerleme Esasları, İstanbul: Akademi Consulting & Training.

Çalışkan, E. (2014), Gayrimenkul Değerlemede Belediye Tapu-Kadastro Kayıtlarının Önemi, <http://www.yapi.com.tr/haberler/gayrimenkul-degerle->

mede-belediye-tapu-kadastro-kayitlari-nin-onemi_126240.html

Erbil, H. E. (2014). Taşınmaz Mal Değerleme Amaçlı Coğrafi Bilgi Sistemi Tasarımı, 5. Uzaktan Algılama-Cbs Sempozyumu (UZAL-CBS 2014), 14-17 Ekim 2014, İstanbul.

Keykubat, A. (2006). Taşınmaz Değerleme Uzmanlığı ve Taşınmaz Değerleme Kriterlerinin Mevzuatımız Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Pratt, S. P. (2008). Valuing a Business: The Analysis of Closely Held Business. Illinois: Richard D. Irwing Inc.

Şahin, D. (2010). Gayrimenkul Değerleme Yöntemleri, Değerlemede Eğitim Süreci ve Türkiye Uygulamaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Türkecul, E. (2006). Gayrimenkul Değerleme Esasları, İzmir Ekonomi Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi Yayınları.

Utkucu, T. (2007). Gayrimenkul Değerlemesinin Önemi ve Gayrimenkul Değerini Etkileyen Unsurlar, Vergi Dünyası Dergisi, S: 305.

Yomraloğlu, T. (2001). Taşınmazların Değerlendirilmesi, Tapu ve Kadastro Dergisi, Sayı:25.

Yomraloğlu, T., Nişancı, R., Çete, M., Candaş, E., (2012), Dünyada ve Türkiye'de Taşınmaz Değerlemesi, Türkiye'de Taşınmaz Değerlemesi: II. Arazi Yönetimi Çalıştayı, 21-22 Mayıs 2012, İTÜ, İstanbul.

Cem KASAPOĞLU

*İtfaiye Müdürü
Afyonkarahisar Belediyesi.*

ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ İTFAİYE DESTEK PERSONELİ İSTİHDAMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

1. GİRİŞ

Belediye teşkilatı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir.

Yerel yönetimlerde çalışanlar; memur, işçi, sözleşmeli personel ve yakın zamana kadar taşeron işçiler gibi farklı statülerde bulunmaktadır.

Belediyelerde norm kadro ve personel istihdamı; 5393 sayılı Belediye Kanunu-

nun 49 uncu maddesi ile Norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenen Norm Kadro Yönetmeliği kapsamında oluşmaktadır. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

Belediyeler de kurulması zorunlu ve ihtiyari olan birimlerinde bu usüllerle personel istihdam etmektedirler.

11.09.2019 tarihli ve 30855 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Anayasa Mahkemesinin 26/6/2019 Tarihli ve E: 2019/27, K: 2019/56 Sayılı Kararı ile; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasının (a) ben-

dinin birinci cümlesinde yer alan “... yaptırır.” ibaresinin “itfaiye hizmeti” yönünden Anayasa’nın 128 inci maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar vererek, belediyelerde itfaiye hizmetinin hizmet alım yöntemiyle gördürülemeyeceği ifade edilmiştir.

Çalışmamızda; kamu görevlisi, diğer kamu görevlisi, belediye itfaiye yangın personeli ve destek personeli kavramları, mer’i mevzuat hükümleri, mahkeme kararları, idari görüşler ışığında ele alınarak, belediye idaresi tarafından sunulan itfaiye hizmetlerinin, 696 sayılı KHK ile belediye şirketlerinin kadrosuna geçirilen, belediye şirket personelleri ile tamamlanması yani yardımcı personel olarak istihdamına devam edilmesine ilişkin hususlar ele alınacaktır.

2. KAMU HİZMETİ GÖREVLİLERİ

Kamu görevlilerine “kamu hizmeti görevlileri” ya da “kamu personeli” denilmektedir. 1982 Anayasası “kamu hizmeti görevlileri” kavramını kullanmıştır.

Bir kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için, bir kamu kurumunda çalışması gerekir. Bu nedenle kamu hizmeti gördükleri halde bir kamu kurumuna bağlı olarak çalışmayan kişiler, kamu görevlisi sayılmamaktadır. Örneğin, bir doktorun yaptığı iş, kamu hizmeti olduğu halde, bir kamu kurumuna bağlı olarak çalışmıyorsa “kamu görevlisi” olarak nitelendirilmemektedir. (Eryılmaz, 2011:292)

Bir kamu kurumuna, bir belediyeye bağlı olarak çalışan itfaiye destek personeli olarak nitelendirdiğimiz belediye şirket işçisi “kamu görevlisi” olarak nitelendirilebilir mi?

Geniş anlamda kamu görevlileri, kamu kesiminde görev yapan ve farklı hukuki statülere sahip tüm personeli içine alır. Buna göre, Cumhurbaşkanından işçisine kadar kamuda çalışan herkes, bu anlamda kamu görevlisidir. Başka bir ifade ile, devletin yasama, yargı ve yürütme organında, yerel yönetimlerin meclislerinde çalışan herkes kamu görevlisi sayılır. (Eryılmaz, 2011:293)

Kamu kurumlarında istihdam şekilleri; memur, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçilerden oluşmaktadır. Memur, sözleşmeli personel ve geçici personelle ilişkin hükümler 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa dayandırılır. İşçiler ise iş mevzuatına tabidirler.

O halde memurlar ve daimi işçilerin kamu görevlisi olarak sayılması doğrudur. Geçici personel ile idare arasında sözleşmeden doğan bir ilişki vardır. Öte yandan bunların gördükleri hizmetler aslı ve sürekli olmadıkları gibi kadrolu da değildirler. Buna karşın kadro karşılığı çalışan sözleşmeli personel aynı konumda değildir. Aksi gerekçelerden dolayı kadro karşılığı sözleşmeli çalışanlar diğer kamu görevlileri kapsamında değerlendirilebilir.

696 sayılı KHK ile belediye şirketinin kadrosuna geçenler için ise durum muğlaktır. Konumuz özelinde, itfaiye hizmetlerine destek personeli olarak çalıştırılan, belediye şirket personellerinin tanımlanmasını yaparak, çalıştırılmaya devam ettirilmesine ilişkin savlarımızı detayları ile ikinci bölümde ele alacağız.

3. BELEDİYE İTFAİYE YANGIN PERSONELİ VE DESTEK PERSONEL

İtfaiye teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, meslekten çıkarılma, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile itfaiye teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir. İtfaiye hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür.

Belediye İtfaiye Yönetmeliğine göre, Belediye itfaiye teşkilatında çalışan itfaiye eri, itfaiye çavuşu, itfaiye amiri, itfaiye şube müdürü, itfaiye müdürü ve itfaiye daire başkanı yangın personeli dir. Bu personel, bizzat yangın yerinde bulunmak ve yangına müdahale etmekle sorumlu ve görevlidir.

Aynı yönetmeliğin 7 nci maddesinin 3 üncü bendi, “Personel yetersizliği nedeniyle itfaiye hizmetlerinde 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre çalıştırılan işçilere, önceden rızaları alınmak kaydıyla fazla çalışma ücreti ödenir.” doğrultusunda itfaiye yangın personeline yardımcı olması amacıyla, acil çağrı merkezinde görevlendirilen santral operatörleri, bilgisayar ve veri işleme görevi yapan büro çalışanları ve şoförler destek personeli olarak yıllara sarı olarak hizmet alım yöntemi ile çalıştırılmakta iken 696 sayılı Kanun Hük-

münde Kararnamenin 127 nci maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23 ve geçici 24 üncü maddelerinde belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarında 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından çalıştırılan personelin sürekli işçi kadrolarına geçişi sağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin 26/6/2019 Tarihli ve E: 2019/27, K: 2019/56 Sayılı Kararında; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile özel bir şirket arasındaki hizmet alım sözleşmesinin iptaline ilişkin verilen karardan yola çıkılarak, idari sözleşme incelendiğinde 898 personel, araç, gereç ve ekipmanın ilgili yükleniciden temin edildiği görülmektedir. İlk bakışta işin destek niteliğinden çok, idarece yükleniciye yaptırıldığı gözlemlenmektedir.

4. MER'İ MEVZUAT VE MAHKEME KARARLARI

Bir üstteğine bağlı kalmak şartıyla, alta sıraladığımız hukuki düzenlemeler;

- **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,**
- **Temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalar,**
- **Kanun/Ohal Cum.Kar./Uluslararası Antlaşmalar,**
- **Yürütmeye ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamesi,**
- **Yönetmelikler,**
- **Tebliğler,**

normlar hiyerarşisi olarak tanımlanabilir.

Belediyelerin hangi hizmetleri yapabileceği 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Bu maddede yer alan “İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.” hizmetlerin belediye tarafından yapılacağı veya yaptırılacağı hüküm altına alınmıştır. Yapılacağı veya yaptırılacağı hüküm altına bu hizmetlerden birisi de itfaiye hizmetidir.

Anayasa Mahkemesi, itfaiye hizmetinin genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir görev olduğunu belirterek itfaiyeciliğin hizmet alım yöntemiyle yaptırılmayacağına karar vererek diğerlerinden ayırmıştır.

Bu hususta, memur eliyle yürütülmesi gereken işler için hizmet alımına ilişkin, Sayıştay temyiz kurulu kararına göz atalım:

“1438 sayılı ilamın 11. maddesi ile Memurlar eliyle yürütülmesi gereken işler için hizmet satın alınması nedeniyle 56.640,00 TL’ye tazmin hükmü verilmiştir.

Kamu İhale Kanunu’nun 62 nci maddesini e bendinde; “ İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olması halinde, bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir. Ancak danışmanlık hizmet alım ihalelerinde, istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması şartı aranmaz.” denilmekte,

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun Belediyenin Giderleri başlıklı 60 ncı maddesinin I bendinde ise:

“1) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.” denilerek danışmanlık hizmet alımı Belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Yukarıda ifade edilen mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere belediyenin danışmanlık hizmeti alması için istihdam edilen personelin yeterli nitelik ve sayıda olmaması şartı aranmamaktadır. Ayrıca danışmanlık hizmetleri açıkça belediyenin giderleri arasında sayılmıştır. Diğer yandan rapor dosyası incelendiğinde; bütçede bu iş için kullanılabilir ödeneğin mevcut olduğu, 30.03.2007 tarihinde harcama talimatı verilerek ihale sürecinin başlatıldığı ve mevzuata uygun olarak ihalenin sonuçlandırıldığı, 12.04.2007 Tarihinde sözleşme imzalanarak, sözleşme hükümleri uyarınca hak edişlerin ödendiği görülmüştür.

Bu itibarla dilekçi iddialarının kabulü ile 1438 sayılı ilamın 11. maddesiyle ve-

rilen tazmin hükmünün KALDIRILMASINA, Karar verildiği 26.06.2012 tarih ve 35318 sayılı tutanakta yazılı olmakla işbu ilam tanzim kılındı.” (Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı, Dosya No: 34843. Tutanak No:35318, Tutanak Tarihi: 26.06.2012)

İtfaiye hizmetlerinde olduğu gibi genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir görev olduğunu düşündüğümüz, belediyelerde kurulması zorunlu olan birimlerden olan zabıta hizmetleri ihale yoluyla görülebilir mi?

“Anayasanın “Genel İlkeler” başlıklı 128 inci maddesinde; “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli kamu hizmetleri memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür” denilmektedir.

Anayasanın 47 nci maddesinde ise; “Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunlar belirlenir.” hükmü bulunmaktadır.

Buna göre, Belediye tarafından yürütülen kamu hizmetlerinin özel kişilere yaptırılabilmesi, buna izin veren yasal bir düzenlemeyi gerektirmekte olup; **5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Belediyenin Görev ve Sorumlulukları” başlıklı 14 üncü maddesinde;** mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla belediyenin, imar,

su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans, şehir içi trafik, defim ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapacağı veya yaptıracığı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, **4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 4’üncü maddesi**, bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırma ve anket, danışmanlık, tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, mesleki eğitim, fotoğraf, film, fikri ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer hizmetleri, “hizmet” kapsamında değerlendirmiştir, ayrıca aynı Kanunun 62 nci maddesinin “e” bendinde “İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması halinde, bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir” denilerek personel çalıştırma esaslı ihalelere çıkılabileceği belirtilmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliği’nin “4734 sayılı kanunun 4 üncü maddesinde yer alan hizmet tanımında ismen sayılmayan işler” başlıklı 85 inci maddesinde;

“4734 sayılı Kanununun 4’üncü maddesinde “Hizmet: Bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, mesleki eğitim, fotoğraf, film, fikri ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer hizmetleri... ifade eder” hükmüne yer verilmiştir. Anılan maddede ismen sayılmayan ve mal alımı veya yapım işi niteliği taşımayan işlerin “benzeri diğer hizmetler” kapsamında ihale yoluyla alınıp alınamayacağını; ilgili mevzuatında, alım konusunun idarenin görev alanında olup olmadığı, söz konusu işin ihale yoluyla yaptırılmasına engel olan bir düzenleme bulunup bulunmadığı hususların değerlendirilmesi suretiyle belirlenmesi gerekmektedir.” denilmektedir.

Bununla birlikte, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 36 ncı maddesinin “III-Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı” başlıklı bendine 4924 sayılı Yasa’nın 11 inci maddesi ile eklenen ‘Bu sınıfa dahil personel tarafından yerine getirilmesi gereken hizmetler, lüzumu halinde bedeli döner sermaye gelirlerinden ödenmek kaydıyla, Bakanlıkça tespit edilecek esas ve usullere göre hizmet satın alınması yoluyla gördürülebilir’ hükmünü, idarenin dolaylı bir özelleştirme yöntemini benimsediği ve Anayasa’nın 128. maddesinde öngörülmemen bir istihdam şeklini düzenlediği gerekçesiyle Anayasa aykırılık itirazında

bulunulması üzerine, konu ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin 2004/114 Esas, 2007/85 Karar nolu Kararında da; Anayasa’nın 128. maddesiyle açıkça memur ve kamu görevlisi tanımının yapılmadığını ve onlara gördürülecek işi belirlenme yoluna gidilmediğini; en geniş tanımı ile kamu hizmetini, devlet yada diğer kamu tüzelkişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topuma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinlikler olduğunu; toplumsal yaşamın zorunlu gereksinimlerinden olan düzenlilik ve süreklilik isteyen sağlık hizmetlerinin de nitelikleri gereği kamu hizmeti olarak değerlendirildiği;

Anayasa’nın 47. maddesine eklenen 4.fıkra ile kamu hizmetlerinden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile üçüncü kişilere yaptırılabilirliği veya bunlara devredilebileceği konusunda yasama organının yetkili kılınmış olduğunu;

Anayasa’nın 47. maddesi ile 128. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, sağlık hizmetlerinin bütünüyle devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilmesi mümkün olmadığından, sağlık hizmetinin tamamını salt memur ve kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerektiğinden söz edilemeyeceğini ve 47. maddede öngörülen hizmet kapsamında bunun özel hukuk sözleşmeleriyle üçüncü kişilere yaptırılabilirliğini belirterek bu kuralın, Anayasa’nın 2.maddesinde belirtilen sosyal devlet ilkesini gerçekleştirme, 5. maddesinde Devletin temel

amaç ve görevleri arasında belirtilen kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığını geliştirmek, 56. maddesinde öngörülen sağlık hizmetlerini tam ve dengeli biçimde yerine getirebilmek amacıyla düzenlendiği anlaşıldığından Anayasa'nın 2, 47, 56 ve 128. maddelerine aykırı olmadığı yönünde kararı bulunmaktadır.

Bu itibarla, Kamu hizmetlerinin özel kişilere yaptırılabilmesi buna izin veren yasal bir düzenlemeyi gerektirdiğinden ve Güngören Belediyesi Zabıta Hizmet Satın Alımı İhalesi kapsamında yaptırılan işlerde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi kapsamında değerlendirilerek yaptırılacak nitelikte işlerden olduğundan; dilekçi iddialarının kabul edilerek, 1101 sayılı İlam'ın 23. maddesiyle verilen tazmin hükmünün KALDIRILMASINA, karar verildiği 03.01.2012 tarih ve 34175 sayılı tutanakta yazılı olmakta iş bu ilam tanzim kılındı.” (Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı, Dosya No:33783, Tutanak No:34175, Tutanak Tarihi: 03.01.2012)

Afyonkarahisar Belediye Başkanlığı'nın 12.11.2018 tarihli ve 488-416722 sayılı yazısı ile, İtfaiye teşkilatı bünyesinde ve İtfaiye teşkilatının görev alanına giren işlerin yürütülmesine yardımcı olmak üzere yapılan ve hizmet alımı işi ile görevlendirilen personelin, görevlendirildiği alan ve bölgelerde yangınlara müdahale etme ve söndürme, Su baskınlarına müdahale etme gibi işlerde görevlendirilmelerinde herhangi bir sınıncanın olup/olmadığı hakkında Çevre

ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne görüş sorulmuştur.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün 16500952-622.02-E.212375 sayılı cevabi yazısı ile,

“... Belediye itfaiye yangın personeli başlıklı 9 uncu maddesinde; “(1) Belediye itfaiye teşkilatında çalışan itfaiye eri, itfaiye çavuşu, itfaiye amiri, itfaiye şube müdürü, itfaiye müdürü ve itfaiye daire başkanı yangın personelidir. Bu personel, bizzat yangın yerinde bulunmak ve yangına müdahale etmekle sorumlu ve görevlidir.” hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen Yönetmelik hükmü gereğince hizmet alımı yoluyla çalıştırılan söz konusu personelin yangınlarına müdahale etme ve söndürme işlerinde çalıştırılmayacağı, ancak iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyulmak kaydıyla su baskınlarına müdahale etme işlerinde çalıştırılabileceği değerlendirilmektedir.” denilmektedir.

5. SONUÇ: Çözüm

Anayasa Mahkemesi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin (a) bendinde sayılan hizmetlerden yalnızca itfaiye hizmetlerinin yaptırılmayacağına oy çokluğu ile karar vermiştir.

Anılan karar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ile özel bir firma arasında açık ihale yapılması sonucunda “2010 yılı Yangın, Kurtarma, İlk Yardım, Arama Kurtarma ve Teknik Çalışmalar ile İlgili Hizmet Alımı Sözleşmesi” imzalanmasına ilişkin olarak

alınmıştır. Karara ilişkin karşı oylar da incelendiğinde; *itfaiye hizmetinin kamu düzeni ve güvenliğini doğrudan ilgilendiren, yaşam hakkının korunmasına hizmet eden, düzenli ve sürekli bir kamu hizmeti olduğu gözlemlenmektedir. Anılan karar da sadece memurlar eliyle yürütülmesi istenilmektedir.*

Norm kadro düzenlemeleri farklı gelişmişlik seviyelerinde, farklı ekonomik ve sosyal özelliklere sahip belediyeler dikkate alınmaksızın merkezi yönetimce yapıldığından birçok belediye mevcut normlarını dahi tam olarak kullanmamaktadır. Yine norm kadro ile ilgili getirilen düzenlemeler taşeron uygulamaları ile Taşeron çalışanlara kadro verilmesi, toplumsal beklentilerin karşılanması bakımından iyi bir uygulama olmakla birlikte, yerel yönetim personel rejimi ve uygulamalarına olumsuz bir etkide bulunduğu da gözden kaçırılmaması gereken bir husustur. *Şöyle ki birçok ita amiri, belediye şirket personeli ile çalışmak istemekte, itfaiye kadrolarına norm olsa dahi atama yapmamaktadır. Bu durumlarda sürekli ve düzenli yürütülmesi gereken itfaiye hizmetlerinde aksaklıklar, noksanlıklar meydana gelebilmektedir.*

Şüphesiz Anayasa Mahkemesi, yüksek mahkemedir. Vermiş olduğu karara ilişkin bir temyiz ya da itiraz söz konusu değildir. Yani yargı yolu tükenmiştir. *Lakin bizim görüşümüz, kanun, yönetmelik, mahkeme kararları ve görüşler ışığında, 7 gün, 24 saat hizmet veren itfaiye hizmetlerinde, yangına destek personeli (santral operatörü, büro elemanı, şoför) olarak 696 sayılı KHK ile belediye şirket kadrosuna geçen çalışanların işlerine devam etmelerinde bir beis olmadığına ilişkin bir açıklama, gerekçeli karar soru işaretlerini gidermeye katkı sunacaktır.*

KAYNAKÇA

DEDEOĞLU, Erdoğan (2015). **Gerekçeli-Açıklamalı Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu**. İzmir: Denetler Yayıncılık.

DOĞANYİĞİT, Saadetin, vd. (2015). **Emsal Yargı Kararları Işığında Belediye Sorunları Rehberi**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ERYILMAZ, Bilal (2011). **Kamu Yönetimi**. Ankara: Okutman Yayıncılık.

MEVZUAT FİHRİSTİ

19/08/2019-18/09/2019 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete’de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Belgelendirilmesi Ve Desteklenmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23.08.2019 – 30867
- Konusu** : 1/10/2013 tarihli ve 28782 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Belgelendirilmesi ve Desteklenmesine İlişkin Yönetmeliğin 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
- “**MADDE 2** – (1) Bu Yönetmelik, 10/5/2005 tarihli ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanununun 5, 6, 6/A, 6/B, 6/C ve 11 inci maddeleri ile 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 14 üncü maddesi hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.”
- MADDE 2** – Aynı Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (t) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.
- “1) LÜY: Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimi Yönetmeliğini,”
- “t) YEK toplam bedeli (YEKTOB): YEK Destekleme Mekanizmasına tabi olan tüzel kişilere ait lisanslı üretim tesislerinin her birinde üretilerek 12 nci maddenin birinci fıkrası kapsamında iletim veya dağıtım sistemine verilen elektrik enerjisi miktarı ile nihai YEK listesindeki fiyatların çarpılması suretiyle, enerjinin sisteme verildiği tarihteki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden Türk Lirası olarak hesaplanan bedeller ile LÜYTOB’un toplamını,”
- “aa) Lisanssız üreticilere ödenecek toplam bedel (LÜYTOB): Lisanssız üretime ilişkin ilgili mevzuat kapsamında; saatlik mahsuplaşma uygulanan tesisler açısından şebekeye verilen ihtiyaç fazlası enerjinin YEK Kanununun EK-I sayılı cetvelinde yer alan fiyatların çarpılması suretiyle enerjinin sisteme verildiği tarihteki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden veya EPDK tarafından ilan edilen kendi abone grubuna

ait perakende tek zamanlı aktif enerji bedeli ile bu kapsamda sisteme verilen enerjinin çarpılması suretiyle Türk Lirası olarak hesaplanan bedelin ya da aylık mahsuplaşma uygulanan tesisler açısından şebekeye verilen enerjinin EPDK tarafından ilan edilen kendi abone grubuna ait perakende tek zamanlı aktif enerji bedeli ile çarpılması suretiyle Türk Lirası olarak hesaplanan bedelin toplamını,” **Yönetmeliğin takip eden diğer maddelerinde de değişiklikler yapılmıştır.** <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/08/20190823-3.htm>

Yönetmeliğin Adı : **İçme Suyu Temin Ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 31.08.2019 – 30874

Konusu : 8/5/2014 tarihli ve 28994 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliğinin bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Bakanlık olarak Tarım ve Orman Bakanlığı olarak yeniden düzenlenmiştir. Yönetmeliğin “**MADDE 9 – (1) Büyükşehir ve il belediyeleri su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %30, 2028 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine; diğer belediyeler su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %35, 2028 yılına kadar en fazla %30, 2033 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlüdürler.** Bu kapsamda, bu Yönetmelik uyarınca çıkarılacak Teknik Usuller Tebliğinde yer alan hususlar ve 12/10/2017 tarihli ve 30208 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan *İçme ve Kullanma Suyu Temini ve Dağıtım Sistemleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerekli faaliyetler yürütülür.*” şeklinde düzenlenerek su kayıplarının düşürülmesine ilişkin çalışma yapılması zorunluluk olmuştur.

Yönetmeliğin Adı : **Yerel Çeşitlerin Kayıt Altına Alınması, Üretilmesi Ve Pazarlanmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 03.09.2019 – 30877

Konusu : Ülkemizdeki tarla bitkileri, bağ-bahçe bitkileri ve diğer bitki türlerine ait yerel çeşitlerin korunmasını sağlamak ve genetik erozyonlarını engellemek amacıyla; yerel çeşitlerin kayıt altına alınması, tohumluklarının çoğaltımı, pazarlanması, idamesi ve sürdürülebilir kullanımı ile ilgili kurallar getirerek, ticareti yapılacak yerel çeşit tohumluklarının üretimi ve bunların piyasaya arzı ve bu konudaki denetimlere ilişkin usul ve esasları kapsar.

- Yönetmeliğin Adı** : **Gebe Veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları Ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 07.09.2019 – 30881
- Konusu** : 16/8/2013 tarihli ve 28737 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi: “d) Yurt/Çocuk bakım yurdu/Kreş; 26/7/2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre ilköğretime kayıt yaşını doldurmamış çocukların bakım ve eğitimlerinin yapıldığı yerleri,” Aynı Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “velisinin isteği üzerine ilkokula kaydı yapılmayan 66 aylığa kadar” ibaresi “ilköğretime kayıt yaşını doldurmamış” olarak, ikinci fıkrasında yer alan “49-66 aylık” ibaresi “49 aylık ve üzeri” olarak değiştirilmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Orman Yangınlarıyla Mücadelede Görev Yapan Gönüllüler Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.09.2019 – 30885
- Konusu** : Orman yangınlarıyla mücadele eden gönüllülerin hukuki statüsünü düzenlemek ve gönüllülerin çalışma, denetim usul ve esasları ile nitelik, görev, sorumluluk, eğitim, araç-gereç, kıyafetleri ile ilgili düzenlemeleri yapmak suretiyle, orman yangını söndürmede gönüllü olan kişilerin çalışmalarının planlı, etkin ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır. (2) Bu Yönetmelik; görevlendirilecekleri saha dâhilinde orman yangınları ile mücadelede yetkili bulunan bölge/işletme müdürlüğüne bağlı olarak görev yapacak olan gönüllülerin belirlenmesine, yetkilendirilmesine, eğitimlerine, görevlerine, haklarına, sorumluluklarına, kıyafetlerine, araç-gereçlerine, çalışma ve denetimine dair usul ve esaslarını kapsamaktadır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Kamu İhale Kanununa dayanılarak yayımlanan İhale Uygulama Yönetmeliklerinde Değişiklik Yapılmıştır. Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği,**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 13.09.2019 – 30887
- Konusu** : – 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, 25/2/2011 tarihli ve 27857 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan

lanan Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği, 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, 4/3/2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliklerinde değişiklik yapılmıştır.

TEBLİĞLER

- Tebliğ Adı** : **Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 6)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 10.08.2019 – 30858
- Konusu** : **MADDE 1** – 18/4/2015 tarihli ve 29330 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinin; (II/C/1.1) bölümünde engelli sağlık kurulu raporu tanımı değiştirilmiştir.
- “Engellilik sağlık kurulu raporu:** 20/2/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde 20/2/2019 tarihinden itibaren yetkili sağlık kurumlarından alınan 18 yaşını doldurmuş erişkinler için engellilik sağlık kurulu raporunu veya raporun alındığı tarihte yürürlükte olan engelli sağlık kurulu raporu verilmesine yönelik ilgili diğer yönetmelik/mevzuat çerçevesinde 20/2/2019 tarihinden önce yetkili sağlık kurumlarından alınan (18 yaşın altında olan çocuklar için alınanlar dahil) engelli sağlık kurulu raporunu,”
- “Çocuklar için özel gereksinim raporu (ÇÖZGER):** 20/2/2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde, 20/2/2019 tarihinden itibaren yetkili sağlık kurumlarından alınan 18 yaşını doldurmamış çocuklar için özel gereksinim raporunu,”
- Tebliğ’in devamında ise, engellilere yönelik değişiklikler devam etmektedir. -Tebliğ’de “Başbakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir. Aynı Tebliğ’in (VI/E/1.3) bölümünün üçüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “Söz konusu devir veya işletme kayıtlarından çıkarmaya ilişkin işlemlerin iki yıllık süre içinde gerçekleştirilmemesi halinde, yeni alınan taşıta ilişkin zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler (ÖTV ve ÖTV’den kaynaklanan KDV), alıcıdan (istisnadan faydala-

nandan) vergi ziyai cezası uygulanarak gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir. Bu işlemler iki yıllık süre içinde gerçekleştirilmekle (ve gerçekleştirildiği vergi dairesince tespit edilmekle) birlikte aranan belgelerin bu süre içinde ilgili vergi dairesine ibraz edilmemesi halinde, istisnadan yararlanan adına Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ikinci derecede usulsüzlük cezası kesilir.”

- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 313)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 391)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21.08.2019 – 30865
- Konusu** : 29/8/2007 tarihli ve 26628 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 313)’nin bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Milli Emlak Genel Müdürlüğü’nün Çevre Şehircilik Bakanlığına bağlanmasına ilişkin düzenlemenin yanında IV. TAHMİN EDİLEN BEDELİN TESPİTİ, IX. ÖZEL ÖDEME ARAÇLARI VE SATIŞ BEDELİNİN TAHSİLİ, XI. SATIŞ USULLERİ bölümlerinde değişiklik yapılmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 379)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 392)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23.08.2019 – 30867
- Konusu** : 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 379)’nin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (ç) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “a) Bakanlık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığını (Milli Emlak Genel Müdürlüğü),” “ç) İdare: İllerde çevre ve şehircilik il müdürlüğünü (millî emlak dairesi başkanlığı veya millî emlak müdürlüğü), ilçelerde millî emlak müdürlüğünü yoksa millî emlak şefliğini,” ifade etmektedir.
- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 393)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23.08.2019 – 30867
- Konusu** : İmar planı bulunmayan veya 1/5000 ya da 1/1000 ölçekli imar planlarında tarımsal amaca ayrılan Hazineye ait taşınmazların sera ve jeotermal kaynaklı teknolojik seracılık faaliyetleri de dahil tarımsal üretim yapmak üzere tarımsal amaçlı kooperatifler, tarım satış kooperatifleri ve tarımsal üretici birlikleri ile bunların üst kuruluşlarına kiraya verilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

- Tebliğın Adı** : **Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliğı (Seri No: 75)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 29.08.2019 – 30873
- Konusu** : 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, binalar için vergi değerinin, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca müştereken tespit ve ilan edilecek bina metrekare normal inşaat maliyetleri ile aynı maddenin (a) bendinde belirtilen esaslara göre bulunacak arsa veya arsa payı değeri esas alınarak 31 inci madde uyarınca hazırlanmış bulunan 29/2/1972 tarihli ve 7/3995 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Emlak Vergisine Matrah Olacak Vergi Değerlerinin Takdirine İlişkin Tüzük hükümlerinden yararlanmak suretiyle hesaplanan bedel olduğu hükme bağlanmıştır. Bu itibarla, emlak vergisine esas olmak üzere 2020 yılında uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca bu Tebliğ ekinde yer alan cetvelde belirtilen tutarlarda tespit edilmiştir. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/08/20190829-3-1.pdf>

- Tebliğın Adı** : **Zorunlu Deprem Sigortası Tarife Ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 07.09.2019 – 30881
- Konusu** : 31/12/2016 tarihli ve 29935 üçüncü mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “Bu şekilde belirlenecek asgari prim tutarı her halükarda deprem risk bölgesine göre birinci bölgeden beşinci bölgeye sırasıyla 110 TL, 80 TL, 60 TL, 50 TL ve 40 TL’den az olamaz.”

Yapı Tarzı	I. Grup %	II. Grup %	III. Grup %	IV. Grup %	V. Grup %	VI. Grup %	VII. Grup %
Betonarme	2,35	1,97	1,51	1,13	0,79	0,52	0,33
Diğer	4,14	3,35	2,64	1,98	1,47	0,91	0,5

“(2) İnşaat ruhsat yılı 2000 ve öncesi olan binalarda yukarıdaki tarife fiyatı %10 oranında artırılarak uygulanır.

(3) Zemin üstü toplam kat sayısı 3 veya daha az olan binalarda yukarıdaki tarife fiyatı üzerinden %10 oranında indirim uygulanır.

(4) Zemin üstü kat sayısı 8 ve üzeri olan binalarda yukarıdaki tarife fiyatı %10 oranında artırılarak uygulanır.

(5) Kat sayısı hesabına zemin kat ve altında kalan bodrum katlar dâhil değildir.

(6) Poliçe süresinin sonunda sigortanın en geç 30 gün içinde yenilenmesi durumunda, yenilenen poliçe için yukarıdaki tarife fiyatları üzerinden %10 oranında indirim yapılır.

(7) Diğer yapı grubuna yenileme indirimi hariç olmak üzere herhangi bir indirim ya da sürprim uygulanmaz.”

“(8) Birleşen indirimler ve sürprimler birbiri ile toplanarak uygulanır.

(9) Deprem risk grupları, Türkiye Deprem Tehlike Haritası kaynakları, zemin koşulları ve bina öznitelikleri kullanılarak belirlenir ve Doğal Afet Sigortaları Kurumu internet sitesinde yayınlanır. Yerleşim birimlerinde daha sonra yapılan değişiklik nedeniyle risk grubu ataması bulunmayan yerleşim birimleri için deprem risk grubu, Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulunca belirlenir.

(10) Yukarıdaki tarifede belirtilen yapı tarzlarının tanımı aşağıdaki gibidir:

a) Betonarme: Çelik veya betonarme taşıyıcı karkas bulunan yapılardır.

b) Diğer: Yukarıdaki gruba girmeyen yapılardır.”

-Tebliğin 3 üncü maddesinde yer alan “190 bin TL” ibaresi “215 bin TL” olarak değiştirilmiştir.

-Tebliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile aynı fıkra da yer alan tablo aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aşağıda belirtilen sigorta bedeli hesabına esas metrekare bedelleri, her yıl, Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ekinde yer alan Binaların Metrekare Normal İnşaat Maliyet Bedellerini Gösterir Cetvel dikkate alınarak belirlenir.”

Yapı Tarzı	Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)
A- Çelik, betonarme, karkas yapılar	1020
B- Yığma Kagir Yapılar	725
C- Diğer Yapılar	355

-Tebliğin 2 nci maddesi 1/1/2020 tarihinde, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Tebliğin Adı : **Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife**

R.G. Tarih ve Sayısı : 07.09.2019 – 30881

Konusu : 2/1/2017 tarihli ve 29936 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 17 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Sigorta Tahkim Komisyonları, vekalet ücretine hükmederken, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen ücretin altında kalmamak kaydıyla Tari-

fenin üçüncü kısmına göre avukatlık ücretine hükmeder. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine tarifeye göre hesaplanan ücretin beşte birine hükmedilir. Konusu para ile ölçülemeyen işlerde, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen maktu ücrete hükmedilir. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine öngörülen maktu ücretin beşte birine hükmedilir. Sigorta Tahkim Komisyonlarınca hükmedilen vekalet ücreti, kabul veya reddedilen miktarı geçemez.”

- Tebliğın Adı** : **Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 13.09.2019 – 30887
- Konusu** : 22/8/2009 tarihli ve 27327 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İhale Genel Tebliğinin 17.2.1 inci, 17.2.2 nci, 17.3.3 üncü ve 17.4.3 üncü maddelerinde yer alan “ihale tarihi” ibareleri ile 17.5.2.1 inci, 17.5.2.2 nci ve 17.5.3.1.1 inci maddelerinde yer alan “ihale tarihinden” ibarelerinden önce gelmek üzere “son başvuru ve/veya” ibaresi, 17.6.1 inci maddesinde yer alan “bu belgelerin,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ihale usulüne göre son başvuru ve/veya” ibaresi, 17.6.2 nci maddesinde yer alan “ihale tarihi” ibaresinden ve 17.6.2.1 inci maddesinde yer alan “ihale tarihindeki” ibarelerinden önce gelmek üzere “son başvuru ve/veya” ibaresi eklenmiştir. **MADDE 2** – Aynı Tebliğın 97/A.5 inci maddesinde yer alan “ihale tarihinde” ibaresinden önce gelmek üzere “son başvuru ve/veya” ibaresi eklenmiştir. **MADDE 3** – Aynı Tebliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir. **“Başlamış olan ihaleler GEÇİCİ MADDE 15 – (1)** Bu maddeyi yürürlüğe koyan Tebliğın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı veya yazılı olarak duyurusu yapılmış olan ihaleler, ilanının veya duyurunun yapıldığı tarihte yürürlükte olan Tebliğ hükümlerine göre sonuçlandırılır.”

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KOŞULLARININ UYGUN OLMADIĞI GEREKÇESİYLE İŞ SÖZLEŞMESİ FESHEDİLEBİLİR Mİ?¹

Gereke:

Taraflar arasında davacının feshinin haklı nedene dayanıp dayanmadığı hususunda uyuşmazlık bulunmaktadır.

Toplumun tüm bireylerinin yararlandığı sanayileşmenin ve teknolojik gelişmelerin bedelini çalışanlara ödetmeme kaygısı, çağdaş toplumların başlıca amaçlarından birini oluşturur. Bu nedenle, iş hukukunun en önemli amacı her şeyden önce işçilerin yaşamlarını ve beden bütünlüklerini korumak olmuştur. (SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, İstanbul 2005, s. 661).

İş sağlığı ve güvenliği hakkı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 23. Maddesinde yer alan “Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.” Düzenlemesiyle ortaya konulmuştur. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslar arası Sözleşmesi’nin 7. Maddesinde de, Sözleşmeye tarafı devletlerin, herkesin adil ve elverişli çalışma koşullarından yararlanma hakkının kabul ettiği ve bu hakkın özellikle güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarını güvence altına aldığı hususu ifade etmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma ortamına ilişkin 155 sayılı İLO Sözleşmesinin dördüncü maddesinin birinci fıkrasında, her üyenin, ulusal koşullar ve uygulamaya göre, iş güvenliği, iş sağlığı ve çalışma ortamına ilişkin tutarlı bir ulusal politika geliştireceği, uygulayacağı ve periyodik olarak gözden geçireceği hususu belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre de “Bu politikanın amacı, işle bağlantılı olan veya işin yürütümü sırasında ortaya çıkan kaza ve yaralanmaları, çalışma ortamında bulunan tehlike nedenlerini mümkün olduğu ölçüde asgariye indirerek önlemek olacaktır.

155 sayılı İLO Sözleşmesinin 8. maddesinde de, her üyenin, yasa veya yönetmelik çıkarmak suretiyle veya ulusal şartlarına ve uygulamasına uygun diğer bir yöntemle,

1 .C. Yargıtay Yirmiikinci Hukuk Dairesi E:2017/20315, K:2019/35657,T:19/02/2019 Yargıtay Dergisi Haziran 2019 Sayı :6 s.1604

Sözleşmenin 4. Maddesine etkinlik kazandırmak için gerekli önlemleri alacağı hususu belirtilmiş, Sözleşmenin 9. Maddesinde de iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin ilgili mevzuatın uygulanmasının uygun ve yeterli bir denetim sistemi ile güvence altına alınacağı ifade edilmiştir.

Anayasamızın 49. maddesine göre “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak ve çalışmayı desteklemek üzere gerekli tedbirleri alır. Devlet işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır.”

Hukukumuzda, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili temel düzenlemeler 4857 sayılı İş Kanunu'nun 77 nci ve devamı maddelerinde yer almakta iken, halihazırda, kapsamı genişletilmiş şekilde ve 30.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda müstakil bir yasal düzenleme yapılmış bulunmaktadır. Nitekim, 2. Maddede, kanun, kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine,, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dahil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanacağı ifade edilmiş, aynı maddenin devamında istisnalar belirtilmiştir.

6331 sayılı Kanunun genel gerekçesinde, işyerindeki çalışma şartlarının çalışanlar üzerindeki sağlık ve güvenlikle ilgili olumsuz etkilerini en aza indirecek şekilde işyerinin tasarımı ve iş ekipmanları, çalışma şekli ve üretim metotlarının seçimi gibi hususlara özen gösterilerek işin çalışanlara uyumlu hale getirilmesi, teknik gelişmeler uyum sağlanması, tehlikeli olanların, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olanlarla değiştirilmesi, teknolojinin, iş organizasyonunun, çalışma şartlarının, sosyal ilişkilerin ve çalışma ortamı ile ilgili diğer faktörlerin etkilerini kapsayan genel bir önleme politikasının geliştirilmesi, toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmesi, çalışanlara uygun talimatların verilmesi gibi genel prensipler esas alınarak kanunun hazırlandığı ifade edilmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 4. maddesinde, işverenin, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olduğu ve bu çerçevede mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dahil her türlü tedbirin alınması, organizasyonunun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapacağı belirtilmiştir.

6331 sayılı İş Sağlıklı ve Güvenliği Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasına göre “Ciddi ve yakın tehlike ile karşı karşıya kalan çalışanlar kurula, kurulun bulunmadığı işyerlerinde ise işverene başvurarak durumun tespit edilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmesini talep edebilir. Kurul acilen toplanarak, işveren ise derhal kararını verir ve durumun tutanakla tespit eder. Karar, çalışana ve çalışan temsilcisine yazılı olarak bildirilir.” Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise “Kurul

veya işverenin çalışanın talebi yönünde karar vermesi halinde çalışan, gerekli tedbirler alınıncaya kadar çalışmaktan kaçınabilir. Çalışanların çalışmaktan kaçındığı dönemdeki ücreti ile kanunlardan ve iş sözleşmelerinden doğan diğer hakları sağlamıştır.” Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise Çalışanlar ciddi ve yakın tehlikenin önlenemez olduğu durumlarda birinci fıkradaki usule uymak zorunda olmaksızın işyerini veya tehlikeli bölgeyi terk ederek belirlenen güvenli yere gider. Çalışanların bu hareketlerinden dolayı hakları kısıtlanamaz.

Diğer taraftan 4857 sayılı İş Kanunu’nun 24. Maddesinin 2. Bendinde işçinin haklı fesih halleri düzenlenirken (f) bendinde son cümle olarak, “yahut çalışma şartları uygulanmazsa” şeklinde ifadeye yer verilerek çalışma koşullarının uygulanmaması, işçinin haklı fesih nedenleri arasında yerini almıştır.

Somut uyuşmazlıkta, davacı, 16.10.2008 tarihinden itibaren yönetici vekili olarak ilgili işyerinde çalışmış olup iş sözleşmesinin sona erdirilmesi amacıyla 21.10.2013 tarihili istifa dilekçesi vermiştir. Davacı, işyerinin 31.05.2013 tarihinde diğer davalı K.Ş.’a devri sonrasında fiziki olarak yetersiz olan işyerinde daha yoğun şekilde çalıştığını, iş yükünün artması karşısında sağlık sorunları yaşadığını, sağlık sebebiyle ayrılma kararı aldığını ancak üst yöneticilerin ayrılma talebine cevap vermediklerini iddia etmiştir. Davacı tanıkları da işyerinde ısıtma sisteminin olmadığını, kendi imkanları ile ısınmaya çalıştıklarını, işyerinin soğuk olduğunu, üşüdüklerini, davacının da sebeple sürekli olarak hastalandığını beyan etmişlerdir. İşyerinin çalışma koşullarının ağır olduğu, yeterli ısınmadığı mahkemenin de kabulüdür. Tanık beyanları bu tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, çalışma şartlarının iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun olmadığı, devir öncesi devam eden olumsuz işyeri çalışma koşullarının devir sonrasında da devam ettiği, işyerinde sağlık ve çalışma koşullarının sağlanmadığı, davacı feshinin bu sebeple haklı nedene dayandığı anlaşılmakla kıdem tazminatının kabulü gerekirken reddi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

ŞÖFÖRÜN KIRMIZI IŞIKTA GEÇMESİ²

Akaryakıt taşımacılığı yapan işyerinde tanker şoförü olarak çalışan işçi ile işveren arasındaki sözleşmede işçinin trafik yönetmeliği kurallarına aykırı davranma ihlal etmenin işten çıkarma sebebi olarak yer almasının yanında davacı işçinin kullandığı arata taşınan akaryakıtın yanıcı ve patlayıcı özelliği düşünüldüğünde meydana gelecek en basit kaza dahi çok ağır sonuçlara yol açacağından, kırmızı ışıkta geçen trafik kurallarını ihlal ettiği kabul eden davacı kusuru ile iş güvenliğini tehlikeye düşürdüğünden dava konusu ihbar ve kıdem tazminatı taleplerinin reddi gerektiği gözetilmelidir. (4857 s. İş K. m.25/II/1), (6098 s. TBK m. 417/II)

2 T.C. Yargıtay Yirmiikinci Hukuk Dairesi E:2017/20082, K:2019/4651, T:28/02/2019, Yargıtay Dergisi Haziran Sayılı 2019 Sayı 6

DANIŞTAY KARARLARI

BELEDİYE BAŞKANLIĞI İLE MAHALLİ İDARE BİRLİĞİ GÖREVLERİ SIRASINDA YETKİLİ MERCIİ KİM OLUR?¹

Büyükşehir Belediye Başkanı olan ilgiliye isnat edilen eylemin Mahalli İdare Birliği Başkanlığından kaynaklanması halinde yetkili merciin o ilin valisi olması gerektiği hakkında.

İçişleri Bakanlığının 19.4.2018 tarih ve 6955 sayılı yazısı ekinde gönderilen dosya, İçişleri Bakanının 11.9.2017 tarih ve Mül. Tef. Ku. Bşk. 2017/237 sayılı kısmen soruşturma izni verilmesine, kısmen soruşturma izni verilmemesine ilişkin kısmına yapılan itirazlar, Teknik Hakimi ... açıklamaları dinlendikten sonra, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca incelendi:

Gereği Görüşülüp Düşünüldü: 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununun 3 üncü maddesinin (b) bendinde, ilde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında valinin soruşturma izni vermeye yetkili olduğu, aynı Kanununun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında ise, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararlara karşı yapılan itirazlara 3 üncü maddenin (e), (f), (g) (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılanlar için Danıştayın idari dairesince, diğerleri için yetkili merciin yargı çerçevesinde bulunduğu bölge idare mahkemesince bakılacağı hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, aynı Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, yetkili mercilerin saptanmasında, memur ve diğer kamu görevlisinin suç tarihindeki görevinin esas alınacağı hükmüne yer verilmiştir. Böylece hem birden fazla kum görevini eş zamanlı olarak ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlileri, hem de görev yeri ve unvanı değişen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında suçun işlendiği tarihteki görevin esas alınması suretiyle izin vermeye yetkili merciinin saptanması gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı aynı zamanda Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği (GABB) Başkanı olan ...'a isnat edilen eylemlerin, adı geçen Belediye Başkanlığı görevinden değil, anılan Birlikteki Başkanlık görevinden kaynaklandığı, 4483 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle ve isnat edilen eylem sırasındaki görevleri esas alınarak yetkili merciin saptanması gerektiği, ...'ın Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevi sebebiyle ve bu görevi sırasında işleyen atlı eylemlerle ilgili olarak İçişleri Bakanlığınca ön inceleme yaptırılmayacağı ve yetkili merci kararı verilemeyeceği, adı geçen Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği Başkanlığı görevi sırasında ve bu görevinden kaynaklanan eylemlerin, 4483 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin (j) bendi kapsamında değerlendirilmesi ve hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar vermeye yetkili merciin görev yaptığı İl

1 T.C. Danıştay Birinci Daire Esas No:2018/914, Karar No:2018/1235

valisi olması gerektiği, 4483 sayılı Kanunda belirtilen makamlara bizzat kullanılmak üzere verilmiş münhasır yetkinin üst makam da olsa başka bir makamca kullanılmasının mümkün olmadığı, öte yandan, ...'ın Büyükşehir Belediye başkanı olması sebebiyle GABB Başkanı olduğunda şüphe bulunmamakla birlikte, mahalli idare birliği statüsündeki GABB'nin Büyükşehir Belediyesinde ayrı tüzel kişiliği olduğu, kuruluş amacına göre bir kısım belediye hizmetlerinin yerine getirilmesiyle yükümlü ve görevli bulunan Birliğin, Büyükşehir Belediyesinin bir birimi olmadığı gibi Belediyenin tüm görevlerini yerine getirmekle sorumlu bulunmadığı, ayrı ve farklı bir tüzel kişilik olarak faaliyetlerini sürdürdüğü, bu nedenle de adı geçen Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevi sebebiyle işlenen suçlar söz konusu olduğunda, Büyükşehir Belediye Başkanı sıfatı dikkate alınarak İçişleri Bakanınca ön inceleme yaptırılıp karar verileceği açıktır.

ASKERİ GÜVENLİK BÖLGESİ, İMAR PLANI²

Dava konusu plan değişikliğiyle konut alanı olarak düzenlenen taşınmazlar, askeri güvenlik bölgesi dışında kalmakta ve anılan taşınmazların yerleşime açılması durumu sivil vatandaşlara yönelik can ve mal kayıplarına sebebiyet verme ihtimali taşımakta ise, taşınmazların ilgili mevzuat hükümleri uyarınca askeri güvenlik bölgesi kapsamına alınmasının ve gerekli görülmesi halinde kamulaştırılmasının gerektiği, askeri güvenlik bölgesi içerisinde bulunmayan taşınmazlara ilişkin mülkiyet hakkının, emniyet gerekçesiyle kısıtlanmasının mümkün olmadığı hakkında.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Dava, parsel sayılı taşınmazları kapsayan alanda yapılan 1/1000 ölçekli uygulama imar planına yapılan itirazın reddine ilişkin 07.06.2012 tarihli, 140 sayılı İşlemin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde düzenlenen rapor ve dosyanın birlikte değerlendirilmesinden, yapılan plan değişikliğinde mühimmat ve patlayıcı emniyet mesafesi sağlanmış olduğundan davaya konu parsellerin yapılaşmaya açılmasında bir sakınca bulunmadığı, plan değişikliğinin şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına uygun olduğu sonucuna varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanununun “Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması” başlıklı 8.maddesinin (b) bendinde: “İmar Planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Belediye Meclisince onaylanarak yürürlüğe girer. Bu Planlar onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süre ile ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye Başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbeş gün içinde incelenerek kesin karara bağlar.” düzenlemesi yer almaktadır.

² T.C. Danıştay Altıncı Daire Esas No:2016/6927, Karar No:2018/578

2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun “Özel ve Askeri Güvenlik Bölgeleri” başlıklı 20. Maddesinin (b) bendinde “Birinci derece kara ve deniz askeri yasak bölgesi olarak ilan edilmeyen Silahlı Kuvvetlere ait kışla, kıta, karargah, kurum, ordugah ve tesisler ile sualtı ve suüstü tesislerinin, her türlü patlayıcı, yanıcı, akaryakıt ve gizlilik dereceli maddelerin konmasına tahsis edilmiş sabit ve seyyah depo ve cephaneliklerle, bu gibi maddeleri dolduran, boşaltan tesisler ve atış poligonlarının çevresinde; bu yerlerin dış sınırlarından itibaren en fazla dört yüz metreye kadar geçen noktaların birleşmesi ile tespit edilecek askeri güvenlik bölgeleri Genelkurmay Başkanlığınca tesis edilebilir. Bu bölgelerin çerçevesinin işaretlenmesine ilişkin esaslar yönetmelikte gösterilir.” hükmü, 21. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ise, güvenlik bölgeleri içindeki gerçek ve tüzel kişilere ait malların kamulaştırılabileceği düzenlenmiştir.

30.04.1983 tarihli, 18033 sayılı Resmi gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Askeri Yasak Bölgeler ve güvenlik bölgeleri Yönetmeliğinin “Askeri ve Özel Güvenlik Bölgelerinin Arazide İşaretlenmesi” başlıklı 23. Maddesinin ikinci fıkrası: “Kamulaştırma yapılmayan güvenlik bölgelerinin çevresi:

A-Arazide işaretlenmez,

B-Bu bölgelerdeki kamulaştırma yapılmayan taşınmaz malların tapu kaydına, taşınmazın güvenlik bölgesi içinde olduğu işletilir ve taşınmaz mal sahiplerine gerekli tebligat yapılır. Varsa imar planlarında güvenlik bölgeleri belirtilir.” hükmünü, “Askeri ve Özel Güvenlik Bölgelerinde Kamulaştırılmayan Mallardan Yararlanma Esasları” başlıklı 24. maddesinin ikinci fıkrası: “Bu mallar üzerinde inşaat, hafriyat, tadilat, orman yetiştirme veya kesmek gibi hususlar 9 uncu maddenin 8,9 ve 10’uncu bendlerinde hükümlerine tabidir. Özel güvenlik bölgelerinde 9 uncu maddenin 8 inci bendinde sözü edilen yetkili komutanlık, bu bölgeler içinde yetkili makamdır.” düzenlemesini içermektedir.

(...)

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri göz önüne alındığında, davaya konu parsellerin konut alanı olarak düzenlenmesinin imar mevzuatına, şehircilik ilkleri ve planlama esaslarına uygun olup olmadığının tespitinde, anılan taşınmazların askeri güvenlik bölgesi içerisinde kalıp kalmadığı hususu önem arz etmektedir. Dava konusu plan değişikliğiyle konut alanı olarak düzenlenen taşınmazlar, askeri güvenlik bölgesi dışında kalmakta ve anılan taşınmazların yerleşime açılması durumu sivil vatandaşlara yönelik can ve mal kayıplarına sebebiyet verme ihtimali taşımakta ise, taşınmazların anılan mevzuat hükümleri uyarınca askeri güvenlik bölgesi kapsamına alınması ve gerekli görülmesi halinde kamulaştırılması gerekmektedir. Askeri güvenlik bölgesi içerisinde bulunmayan veya bu bölge kapsamına alınmayan taşınmazlara ilişkin mülkiyet hakkının, emniyet gerekçesiyle kısıtlanması mümkün değildir. Anılan taşınmazların, askeri güvenlik bölgesi içerisinde kalması halinde ise, taşınmazlar üzerinde yapılacak inşaat, hafriyat ve tadilatın yetkili komutanlığın izni ile olacağı açık olduğundan plan değişikliğine ilişkin davacı tarafından verilen görüşün davalı idare tarafından verilen görüşün davalı idare tarafından değerlendirilmeye alınması gerekmektedir.

TESLİM ALINAN MAL/HİZMET VS. SÜRESİ İÇİNDE DÜZENLENMEYEN FATURALAR³

Yasal süresinden sonra düzenlenmiş fatura hiç düzenlenmemiş sayılacağından, ödediği işyeri kira bedeli karşılığında fatura alması gereken davacı yönünden faturanın hiç alınmamış kabul edilmesi gerektiği hk.

TÜRK MİLLETİ ADINA

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 232'nci maddesinde, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin, birinci ve ikinci sınıf tüccarlara, serbest meslek erbabına, kazançları basit usulde tespit olunan tüccarlara, defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere, vergiden muaf esnafa, sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek ve bunların da fatura istemek ve almak mecburiyetinde oldukları; 231'inci maddesinde, faturanın, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami 7 gün içinde düzenleneceği, bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacağı; 353'üncü maddenin 1'inci bendinde, verilmesi ve alınması icap eden fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ve serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağlardan farklı meblağlara yer verilmesi halinde, bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, her bir belge için maddede belirtilen miktardan aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının %10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesileceği hükme bağlanmıştır.

Fatura düzenleme yükümlülüğü olanların bu faturayı malın teslimi tarihinden itibaren 7 günlük süre içerisinde düzenlenmesi gerektiği, bu süre geçtikten sonra düzenlenecek faturanın hiç düzenlenmemiş, dolayısıyla alınmamış sayılacağı ve bu durumun özel usulsüzlük cezasını gerektireceği açıktır.

Dosyanın incelenmesinden, davacı şirket yetkilisi nezdinde tanzim edilen 9.7.2013 tarihli tutanakla, davacı şirketin işyerinin kiralık olduğu, mülk sahibince Ocak ve Şubat 2013 dönemlerine ilişkin faturaların Mart 2013 döneminde düzenlendiğinin saptanması üzerine yasal süre geçtikten sonra fatura alınması nedeniyle dava konusu özel usulsüzlük cezasının kesildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, özel usulsüzlük cezasına konu faturaların yasal süresinden sonra düzenlendiği hususu çekişmesiz olup, yasal süresinden sonra düzenlenmiş faturanın hiç düzenlenmemiş, davacı yönünden ise alınmamış kabul edileceği dikkate alındığında, kesilen özel usulsüzlük cezasında hukuka aykırılık bulunmadığından yazılı gerekçeyle cezanın kaldırılmasına ilişkin Vergi Mahkemesi kararında hukuka uygunluk görülmemiştir.

3 T.C. Danıştay Üçüncü Daire Esas No:2014/8972, Karar No:2018/1227

SAYIŞTAY KARARLARI

HUKUKİ DANIŞMANLIK HİZMET ALIMI¹

... Belediyesi ile Avukat ... (... Hukuk Bürosu) arasında mevzuata aykırı olarak avukatlık hizmeti ile hukuki ve idari konularda tüm kamu kurumları nezdinde ... Belediyesini temsil etme, belediyenin hak ve menfaatlerinin korunması için gerekli işlemleri yapma ve bu konularda Başbakanlık ve bakanlıklarda danışmanlık hizmetine ilişkin sözleşme yapılması suretiyle mevzuata aykırı olarak 4734 sayılı Kanunun özel bir hakka sahip tek kişiden doğrudan temin yoluyla alım yapılmasına cevaz veren 22/b maddesi kapsamında temin edilen avukatlık ve danışmanlık hizmeti için Avukat ... (... Hukuk Bürosu)'a ödenen ... TL danışmanlık ücreti ile bu kişinin ... iline seyahat masrafları için sözleşme kapsamında ödenen geliş-gidiş uçak biletlerine ait ... TL olmak üzere toplam ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ:

Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; ... Belediyesi ile Avukat ... (... Hukuk Bürosu) arasında avukatlık hizmeti ile hukuki ve idari konularda tüm kamu kurumları nezdinde ... Belediyesini temsil etme, belediyenin hak ve menfaatlerinin korunması için gerekli işlemleri yapma ve bu konularda Başbakanlık ve bakanlıklarda danışmanlık hizmetine ilişkin sözleşme yapıldığı görülmüştür.

... Belediyesi adına Belediye Başkanı ... ile Avukat ... arasında avukatlık ve idarenin kamu kurumları nezdinde temsili ve hak ve menfaatlerinin korunması konusunda 4734 sayılı Kanun'un 22/b maddesi uyarınca doğrudan temin yöntemiyle 15.11.2014 tarihinde "**Hukuki Danışmanlık Sözleşmesi**" adı altında yapılan hizmet alımına ilişkin sözleşmenin;

"Konu" başlıklı bölümünde;

"Bu sözleşme Av. ... tarafından iş sahibi ... Belediyesi'ne verilecek hukuki ve idari konularda tüm kamu kurumlarında temsil, işverenin hak ve menfaatlerinin korunması için gerekli işlemlerin yapılması ile bu konularda gerek başbakanlık ve bakanlıklarda danışmanlık ve mahkemelerde avukatlık hizmetine ilişkin olup, karşılıklı hak ve yükümlülükleri kapsar."

"Hizmetin İçeriği" başlıklı bölümünde;

"1. Avukat, iş sahibi ile işyerinde yetkili olan kişilerin, işyerinin faaliyetlerine ilişkin olarak, kendisine yazılı ya da sözlü yönelttikleri hukuki sorunlarla ilgili görüş ve çözüm önerilerini, mümkün olan en kısa sürede yazılı ya da sözlü olarak bildirmek suretiyle iş sahibine hukuki danışmanlık hizmeti verecektir.

2. İş sahibinin (istemi halinde), işi nedeniyle üçüncü kişilerle bağtlayacağı sözleşmelerin imzalanmasından önce Avukatın sözleşmeye ilişkin hukuki görüş ve önerileri alınarak ileride olası hukuki uyumsuzlukların en az düzeye çekilmesine özen gösterilecektir.

3. Avukat, iş sahibinin acil gereksinimi halinde, iş sahibinin hukuki sorunlarının irdelenmesi amacıyla yetkililerle yapılacak toplantılara katılarak görüşlerini bildirecektir.

4. Avukat, iş sahibini hukuksal ve idari konularda tüm kamu kurum ve kuruluşları ile başbakanlık ve bakanlıklar ile mahkemelerde temsil edecektir.

¹ Sayıştay 7. Dairesi 10.04.2019 tarih ve 46087

5. Avukat, iş sahibinin hak ve menfaatlerini hukuksal ve idari anlamda korunması için gerekli işlemleri yapacaktır.

6. Yukarıda anılan iş ve işlemlere ilişkin bizzat Avukat ... tarafından takip edilecek olup sözleşmenin geçerliliği tüm bu işlemlerin sonuçlanmasına kadar devam edecektir.”, denilmektedir.

Belirtilen sözleşme hükümleri incelendiğinde, Ankara’da yerleşik hukuk bürosu bulunan Avukat ...dan hukuki ve idari konularda danışmanlık hizmeti adıyla avukatlık hizmeti alındığı görülmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 18. maddesinin (h) bendinde; mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmış olup aynı Kanunun 24. maddesinde ise; avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemelerinin büyükşehir belediyesi giderlerinden olduğu belirlenmiştir.

Buna göre, savunma ve temyiz dilekçesi eklerinde yer alan görüş ve dava dilekçelerinden anlaşıldığı üzere; 6360 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir tüzel kişiliğine kavuşan ... Belediyesinin yapılandırma çalışmalarında ve 6360 sayılı Kanun kapsamında yapılacak devir tasfiye dosyalarının görüşülerek olası gerekli hukuki süreçlerin başlatılmasına yönelik danışmanlık hizmeti alındığını, danışmanlığın yazılı ya da sözlü verildiği, dava dosyalarında veya iştirak edilen toplantılarda katılıp görüş bildirildiği, kurumun temsil edildiği, bu kapsamda uçakla yapılan yolculuklara ilişkin bilgi ve belgelerden de; avukatın her ay düzenli olarak ...’a geldiği anlaşılmış olup işin layığıyla yapılmadığı veya işin eksik görüldüğüne dair gerek İdare gerekse yapılan denetim sonucunda bu doğrultuda herhangi bir tespit bulunulmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun ‘Kamu Zararı’ başlıklı 71. maddesinde “Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır...” şeklinde belirtilmiş olup anılan Kanunun 71. maddesinde tanımlanan kamu zararına neden olunmadığı anlaşılmıştır.

SGK İDARİ PARA CEZASI²

Kurumda 4-C statüsünde çalışanların gecikmeli bildirilmesine ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumunca uygulanan idari para cezalarının kurum bütçesinden ödenmesi hk.

Yapılan incelemede kurumda 4-C statüsünde çalışanların gecikmeli bildirilmesinden kaynaklanan idari para cezalarının kusuru olanlara rücu işleminin yapılmayarak bu cezaların kurum bütçesinden ödendiği tespit edilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “Kişisel sorumluluk ve zarar” başlıklı 12’nci maddesinde;

“Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

2 Sayıştay 8. Dairesi Tutanak Tarihi:2.5.2019 tarih ve 157 No’lu Kararı

Zararların ödettilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir.” denilmektedir.

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Sorumluluk” başlıklı 5’inci maddesinde;

“(1) Kanunun ilgili maddeleri gereğince, kamu görevlileri; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, yönetilmesinden, kullanılmasından, korunmasından, kötüye kullanılmaması ve her an hizmete hazır bulundurulması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludurlar.

(2) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararının geri ödenmesi sürecine, kamu görevlileri ile birlikte ilgililer de dahil edilir.”

denilmekte;

“Kamu zararının belirlenmesi” başlıklı 6’ncı maddesinde ise;

“(1) Kamu zararının belirlenmesinde;

a) Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan önce ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

ç) İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,

d) Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

e) Görevlilere teslim edilen taşınırın zarara uğraması,

f) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

g) Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi,

ğ) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

esas alınır.” hükmüne yer verilmektedir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre devlet memurları görevlerini yerine getirirken idareyi zarara uğratmışlarsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır. Kurumda 4-C statüsünde çalışanların gecikmeli bildirilmesine ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumunca uygulanan idari para cezalarının da kurum bütçesinden ödenmesinden sonra kusuru olanlara rücu işleminin yapılması gerekmektedir.

TEBLİĞLER GENELGE VE GÖRÜŞLER

T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 71188846/250/104166
Konu : Altyapı Kazı İzni

06/05/2019

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 28/12/2018 tarihli ve 20253286-010.01.04.01/36492 sayılı yazısı.

b) Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının 29/03/2019 tarihli ve 75485 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazı ile, 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10 uncu maddesi ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'na mükerrer 79 uncu madde eklendiği, bu durumda daha önce tüm belediyelerce tahsil edilmemekle birlikte uygulamada birliğin sağlanabilmesi amacıyla İçişleri Bakanlığı genelgesi ile düzenlemesi yapılan altyapı kazı izni harcının zorunlu hale getirildiği, bu bakımdan 7099 sayılı Kanun ile mevcuttaki doğalgaz genişleme yatırımlarında altyapı kazı izinlerine ilişkin herhangi bir olumsuzluğa mahal vermemek için 30/05/2018 tarihinde çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile bir toplantı yapıldığı ve toplantıda bazı kararlar alındığı belirtilmiş ve nihayetinde bu kararların uygulanması noktasında Genel Müdürlüğümüzün sorumluluğu kapsamında bulunan 4 numaralı karara esas olacak Bakanlığımız Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının istişari görüşü alınmıştır.

Bu bakımdan, 4 numaralı karar ile açıklığa kavuşturulması talep edilen 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer 79 uncu maddesindeki "... İzinsiz altyapı kazısı yapanlara veya altyapı kazı alanını usulüne uygun kapatmayanlara belediye encümenince alan tahrip tutarının beş katına kadar idari para cezası verilir. ..." hükmü ile getirilen "cezanın beş katına kadar olan uygulama katsayısı" ile "usulüne uygun kapatma"nın neye tekabül ettiği hususları ile ilgili Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının "4 nolu kararda belirtilen, Kanunun "Altyapı kazı izni harcı" başlıklı mükerrer 79 uncu maddesinde yer alan idari para cezasının, fiiliyatın tekrara veya başka unsurlara bağlı kalınarak doğrudan beş katı değil de kademeli olacak şekilde uygulanmasına yönelik bir yöntem belirlenmesi ile ilgili olarak; Madde metninde "beş katına kadar" ifadesi yer almakta olup, bu beş katına kadar olan miktarın, ceza üst sınırı olduğu, belediyelerin bir ve üzeri katlarda da ceza miktarı belirleyebileceği, dolayısıyla zaten madde metninde talep ettiğiniz kademelendirmenin mevcut olduğu,

Yine madde metninde yer alan "usulüne uygun" ifadesinin içeriğinin keyfi uygulamalara mahal verilmeyecek şekilde açık ve net tanımlanması ile ilgili olarak; "Usulüne Uygun: Kazı yapılan alanın, kazı yapılmadan önceki haline getirilmesine yönelik imalatların (Kum, Çakıl, Kıрма taş veya kazıdan çıkan malzeme ile serme, sulama, sıkıştırma ve dolgu yapılması, beton, sıcak asfalt karışımı, beton parke, beton bordür veya doğal taşlarla kaplama vs.) Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenmiş birim fiyat tariflerinde belirtilen şekilde yapılması"nı tarif etmekte olduğu," şeklindeki değerlendirmesi Genel Müdürlüğümüzce de uygun bulunmuş olup,

Konu hakkında iliniz dâhilindeki belediyelere gerekli duyurunun yapılması ve madde hükmüyle ilgili uygulamanın açıklanan şekilde yürütülmesi hususunda;

Bilgilerinize ve gereğini arz ve rica ederim.

Turan KONAK
Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 71188846/010.06.02-154223
Konu : Kurumsal Kart

04/07/2019

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Kültür ve Turizm Bakanlığının 27/06/2019 tarihli ve 532549 sayılı yazısı.

Bilindiği üzere, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müze ve ören yerlerine girişlere ilişkin hususlar Müze ve Ören yerlerine Girişlerde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönerge ile belirlenmiş olup söz konusu Yönergenin 5.1 maddesi uyarınca, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının kendi bütçeleriyle ağırlamakta oldukları Bakan Yardımcısı ve daha üst düzeydeki resmi heyetler ile Kuvvet Komutanları ve üstü askeri heyetler, bu heyetlerde bulunanların eşleri ve beraberindekiler ile refakat eden resmi görevliler ve güvenlik amaçlı ön inceleme heyetleri, müze ve ören yerlerini Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğünden temin edilecek izin belgesi ile ücretsiz ziyaret edebilmekte, diğer taraftan; kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve belediyelerin kapsamında ücretsiz ziyaret hakkı tanınmayan konukların ziyaret taleplerinin yoğunluğu ve bu durumun yol açtığı sorunların bertaraf edilmesi amacıyla uygulamaya konulan "Kurumsal Kart" elektronik turnike sistemi ile el terminali bulunan müze ve ören yerlerine % 20 indirimli giriş imkânı sağlanmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olup, "Müze ve Ören Yerlerinde Bilet ve Bilet Ürünlerinin; Tasarımı, Geliştirilmesi ve Satış Kanallarının Yönetimine İlişkin Kiralama İhalesi" kapsamında yer alan müze ve ören yerleri ile diğer müze ve ören yerlerine giriş imkanı sağlayacak

olan "Kurumsal Kart" teminine ve kullanımına dair hususlar ile Kurumsal Kart giderlerinin Bütçenin "03.6 Temsil ve Tanıtma Giderleri" tertibinden karşılanabileceğine, uygulamaya ilişkin başvuruların ilgi yazı ekinde yer alan yönerge doğrultusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğüne yapılması gerektiğine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan ilgi yazı ve ekleri ilişikte yer almaktadır.

Konunun iliniz dâhilindeki belediyelere duyurulması hususunda;

Bilgi ve gereğini arz/rica ederim.

Turan KONAK
Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı :71188846- 169305

29.07.2019

Konu :Kültür ve Turizm Bakanlığı 2017 yılı Hesabı Hk.

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Sayıştay Başkanlığı 8. Daire Başkanlığının 31/05/2019 tarihli ve 1930441 sayılı yazısı.

Sayıştay Başkanlığı 8. Daire Başkanlığının 28/03/2019 tarihli ve D.8/2019-10 sayılı kararında özetle; Kültür ve Turizm Bakanlığı 2017 yılı hesabına ilişkin Yargılamaya Esas Raporun görüşülmesi sonucunda 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa istinaden yerli ve yabancı film gösterimlerinden elde edilen eğlence vergisinin eksik tahsil edildiğinin görüldüğü, eğlence vergisinin eksik tahsil edilmesi sonucunda Kültür ve Turizm Bakanlığının gelirden mahrum kaldığı, 2464 sayılı Kanununun 102 nci maddesi gereğince vergi inceleme yetkisi hariç verginin tarh, tahakkuk ve tahsili ile birlikte eksik tahsil edilen tutara ilişkin mükellef bazında gerekli yoklama ve takip yapma görev ve yetkisinin belediyelere ait olduğu, bu itibarla gelir kaybının önlenmesi amacıyla mükellefler bazında gerekli kayıt ve takibinin tam yapılması ile ilgili olarak tüm il ve ilçe belediyelerinin uyarılmasını temin eden bir yazının Çevre ve Şehircilik Bakanlığına (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü) yazılması yönünde karar verilmiştir.

Bilindiği üzere, 5393 sayılı Belediye Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek görev ve yetkisinin belediye başkanının görev ve yetkileri arasında yer aldığı hükmü altına alınmıştır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 17 nci maddesinde, bu Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen ve belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde yer alan eğlence işletmelerinin faaliyetlerinin eğlence vergisine tabi olduğu; 18 inci maddesinde verginin mükellefinin, eğ-

lence yerlerini işleten gerçek veya tüzel kişiler olduğu; 21 inci maddesinde ise biletle girilen yerli ve yabancı film gösterimleri üzerinden %10 oranında vergi alınacağı ve bu kapsamda tahsil edilen eğlence vergisi tutarının % 75'inin Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Saymanlık hesabına, % 25'inin ilgili belediyeye tahsilini takip eden ayın onbeşinci günü akşamına kadar aktarılacağı belirtilmektedir.

Öte yandan, Kanunun 102 nci maddesinde 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirtilen vergi inceleme yetkisi hariç olmak üzere; belediye gelir şube müdürü, gelir şube müdürü olmayan yerlerde belediye hesap işleri müdürü, hesap işleri müdürü olmayan yerlerde muhasebeci, vergi dairesi müdürü sıfat ve yetkisini haiz olduğu; Vergi Usul Kanununda mahallin en büyük malmemuruna verilmiş görev ve yetkiler, Belediye Gelirleri Kanunu uygulaması yönünden belediye başkanı tarafından kullanılacağını hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek, belediye başkanının görev ve yetkisi olup, gelir kaybının önlenmesi açısından söz konusu eğlence vergisinin zamanında tarh, tahakkuk ve tahsil edilmesi amacıyla gerekli özenin gösterilmesi önem arz etmektedir.

Yazımızın iliniz dâhilindeki tüm belediyelere duyurulması hususunda;

Bilgi ve gereğini arz ve rica ederim.

Turan KONAK

Bakan a.

Genel Müdür

SORU - CEVAP

... Belediyesi'nin Sorusu:

Belediyemizde görevli Evlendirme Memuru (Zabıta Memuru) emekliye ayrılması nedeniyle Belediye Başkanımız Muhtarlık İşleri Müdürlüğünü vekaleten yürüten ve kadrosu Programcı olan Teknik Hizmetler sınıfında bulunan bir personeli evlendirme memuru olarak görevlendirdi.

Söz konusu personel yapılan görevlendirmeye itiraz ederek kendisinin T.H. sınıfında olduğunu, evlendirme memurunun ise G.İ.H. sınıfında olması nedeniyle görevlendirilemeyeceğini bu yüzden görevlendirmeyi kabul etmemiştir.

İyi çalışmalar

Cevap: Bilindiği üzere 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Memurun başka sınıfta ve derecesinin altında bir görevde çalıştırılmayacağı" başlıklı 45 inci maddesinde hiç bir memurun sınıfının dışında ve sınıfının içindeki derecesinin altında bir derecenin görevinde çalıştırılmayacağı hükmüne bağlanmıştır. Aynı Kanunun "Vekalet görevi ve aylık verilmesinin şartları" başlıklı 86 ncı maddesinde ise kurumların boş bulunan kadroları ile dolu kadrolarında bulunan memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilmesine ilişkin usul ve esaslara yer verilmiştir. Ayrıca, yine 657 sayılı Kanunun "İkinci görev yasağı" başlıklı 87 nci maddesinde ikinci görev verilemeyecek memurlar ve haller belirtilmiş devamında "İkinci görev verilecek memurlar ve görevler" başlıklı 88 inci maddesinde de memurlara ikinci göre verilebilmesine ilişkin usul ve esaslar açıklanmıştır.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun 07/03/2018 tarih ve 2018/62 sayılı kararında "...657 sayılı Kanunun 86. maddesinde yer alan vekaleten görevlendirmenin ancak belli koşullarda geçici ve istisnai hallerde başvurulabilecek bir yöntem olarak düzenlendiği, tedviren görevlendirmeye ise yasada yer vermediği, dolayısı ile söz konusu genel müdürlüğün vekaleten ve tedviren atama yöntemini genel ve sürekli bir yöntem haline getirmesi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 3. maddesinde belirlenmiş olan kariyer ve liyakat ilkelerine, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğe ve Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğe aykırılık teşkil ettiği..." belirtilmiştir.

Ayrıyeten, atamalarda Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinde yer alan "Dürüstlük ve tarafsızlık" kenar başlıklı 9. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Kamu görevlileri, takdir yetkilerini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanırlar." hükmü yer almıştır.

Bahsedilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Teknik Hizmetler Sınıfında bulunan kişiye görevlendirme yoluyla evlendirme memurluğunun ikinci görev olarak verilmesinin hem yasal hem de etik olarak uygun olmayacağı düşünülmektedir.

Ancak, memur elemanın azlığında, memurun sınıfı dışında 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi uyarınca vekaleten görevlendirilmesinde de bir engel bulunmamaktadır.

Nitekim sorunuzda belirtilen kişi Teknik Hizmetler Sınıfında bulunmakta iken Genel İdare Hizmetleri sınıfındaki bir müdürlük kadrosuna zaten vekaleten görevlendirilmiş bulunmaktadır.

Memurların sadece birinden ücret almak şartıyla birden fazla kadroya vekalet etmesinde de bir sakınca bulunmadığından belediyenizde evlendirme memurluğu kadrosu boş ise ve kişinin şartları da uygunsa bu kadroya aynı Muhtarlık İşleri Müdürlüğüne vekalet verilebileceği gibi 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi uyarınca evlendirme memuru kadrosuna da vekaleten atama yapılmak suretiyle görev verilebileceği değerlendirilmektedir.

... Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü

Soru: Belediyeler İcra Müdürlüklerinin ve Bankaların araç satışı ihalesine girebilir mi?

Cevap:

TAŞIT KANUNU KAPSAMINA GİREN TAŞIT SATIN ALIMLARI

Belediyelerin taşıt ihtiyaçlarını hizmet alımı suretiyle karşılamaları esastır. Bu şekilde temini mümkün olmayan, ekonomik bulunmayan veya sağlık, savunma ve güvenlik gibi nedenlerle hizmet alımı suretiyle karşılanması uygun görülmeyen taşıtlar diğer yollarla edinilebilir (237/7 md.).

Belediyelerin ve bunlara bağlı kuruluşların 237 sayılı Kanun kapsamına giren ve adları yukarıda sayılan taşıtları satın alabilmeleri için bu taşıtların cinsi, adedi, hangi hizmette kullanacağı ve kaynağı gösterilmek suretiyle anılan Kanun'un 10 uncu maddesi gereğince **Belediye Meclisinden karar almaları gerekmektedir**¹.

Ancak, satın alma yoluyla taşıt edinilmesinde, 237 sayılı Taşıt Kanunu'nun 10 uncu maddesinin, "...her ne suretle olursa olsun yabancı menşeli binek ve station-wagon cinsi taşıt edinilemez. **Yerli muhteva oranı % 50'nin altında kalan taşıtlar yabancı menşeli sayılır.**" hükmüne riayet edilmesi gerekir.

Her yıl Bütçe Kanunu'na bağlı (T) Cetvelinde kurumların (belediyeler dahil) satın alacakları taşıtların cins ve özellikleri, asgari ve azami satın alma bedelleri gösterilir (237 sayılı Kanun, md. 9). Bu kapsamda belediyelerce taşıt alımında bu hususlara dikkat edilmesi gerekir.

Yürürlükteki mevzuata göre belediyelerin kullanılmış araç almalarını engelleyen herhangi bir hüküm mevcut değildir.

Bu taşıtların Devlet Malzeme Ofisi'nden satın alınması asıl ilkedir. Ancak, Devlet Malzeme Ofisi'nde bulunmuyorsa, serbest piyasadan **4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine uyularak satın alınması mümkündür.**

Bu kapsamda belediyeler, kullanılmış taşıt alımını 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 19 uncu maddesindeki **açık ihale usulü** ve 21 inci maddesindeki **pazarlık usulü** ile yapabilecekleri gibi, 22 nci madde hükümleri çerçevesinde **doğrudan temin** yoluyla da yapabileceklerdir.

Ödemelerde Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliği² ne² göre fatura veya fatura yerine geçebilecek belgenin verilmesi şarttır.

237 sayılı Kanun kapsamına giren taşıtların kanuna aykırı olarak yapılacak satın alınmalarından dolayı ilgililer hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a göre soruşturma ve kovuşturma yapılacağı bilinmelidir.

Yukarıda açıklanan bilgiler ışığında Belediyeler, İcra Müdürlükleri veya bankalar tarafından satışı yapılan taşınır veya taşınmaz satışlarına telif veya pazarlık usulü ile alım yapılması hukuken mümkün değildir.

1 3.7.2005 tarih ve 5393 sayılı Kanunun 85 inci maddesiyle Taşıt Kanunu'nun 10 uncu maddesine eklenen hükümlerle, belediyelerin taşıt edinmeleri için Bakanlar Kurulundan izin alınması uygulaması kaldırılmıştır.

2 Söz konusu Yönetmelik, 15 Ağustos 2007 tarih ve 26614 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI

	01.01.2019 30.06.2019 Dönemi TL.	01.07.2019 31.12.2019 Dönemi TL.
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,130597	0,138459
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yılve fazlası için azami 500 gösterge	20	20
Taban Aylığı Katsayısı	2,044187	2,16748
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,041416	0,04391
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.240,67	1.315,36

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü mad. Hazine ve Maliye Bakanlığının 27998389.-010.-06.02-205248 sayılı 04/07/2019 tarihli Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

Konusu		01.01.2019 30.06.2019 Dönemi TL.	01.07.2019 31.12.2019 Dönemi TL.
		Aile Yardımı (2.134 x Maaş Katsayısı)	278,69
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	65,30	69,22
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	32,65	34,61
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300	300
	2. Çocuk için	400	400
	3. Çocuk için	600	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için <small>633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)</small>	600	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.240,67	1.315,36
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	2.481,34	2.630,72

657 s.Kanun md. 202, Hazine ve Maliye Bakanlığının 2799838 9.-010-.06.02-205248 sayılı 04/07/2019 tarihli Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	10.007,81
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	11.392,40
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	14.161,58
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	16.238,47
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	19.0007,65
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	21.776,83
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	26.622,89
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	32.161,25

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 14.161,58 dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1] (2019 YILI)

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2019- 30.06.2019 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek	01.07.2019 31.12.2019 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	104,88	111,20
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	119,39	126,58
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	148,42	157,35
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	170,18	180,43
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	199,20	211,20
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	228,22	241,96
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	279,01	295,81
2.000.001'den fazla olan beldelerde	337,06	357,35

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (2019 YILI)

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01/01/2019 30/06/2019 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek	01/07/2019 31/12/2019 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	457,09	484,60
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	587,69	623,06
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	783,58	830,75
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	979,48	1.038,44
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.567,16	1.616,50

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI (2019 YILI)

Görevi	Dönemi 01/01/2019-30/06/2019	Dönemi 01/07/2019-31/12/2019
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x memur maaş katsayısı)	786,97	834,35
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x memur maaş katsayısı)	290,71	308,20

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ (2019 YILI)

Görevi	Dönemi 01/01/2019-30/06/2019	Dönemi 01/07/2019-31/12/2019
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x memur maaş katsayısı)	1.828,36	1.938,26
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x memur maaş katsayısı)	1.567,16	1.661,50

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:305)

31.12.2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2019 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
18.000 TL'ye kadar	15%
40.000 TL'nin 18.000 TL'si için 2.700 TL, fazlası	20%
98.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL, (ücret gelirlerinde 148.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL), fazlası	27%
98.000 TL'den fazlasının 98.000 TL'si için 22.760 TL, (ücret gelirlerinde 148.000 TL'den fazlasının 148.000 TL'si için 36.260 TL), fazlası	35%

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2019 - 31.12.2019 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	2.029,50	2.558,40
SSK Primi (%14)	284,13	358,18
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	20,30	25,58
Gelir vergisi (%15)	106,55	134,32
Asgari Geçim İndirimi	152,21	191,88
Damga Vergisi (%07,59)	15,40	19,42
Kesintiler Toplamı	426,38	537,50
Net Asgari Ücret	1.603,12	2.020,90
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	2.029,50	2.558,40
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	314,57	396,55
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	40,59	51,17
İşverene Toplam Maliyet	2.384,66	3.006,12

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Not2 : 16 yaşını doldurmamış işçiler içinde aynı hesaplamalar yapılmıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (152,21) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2019 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	191,88	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	191,88
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	230,26	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	220,66
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	259,04	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	249,44
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	287,82	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	287,82
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	326,20	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	307,01
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	326,20	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	326,20

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

5326 SAYILI KABAHAHATLER KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI (01.01.2019 - 31.12.2019)

M.Lamih ÇELİK tarafından hazırlanan '2019 Yılında Belediyece Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları' başlıklı Makaleden alıntı yapılmıştır. Mahallî İdareler Dergisi Aralık 2018 72. s.

KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN ADI	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK	TL
m.32	EMRE AYKIRI DAVRANIŞ	Genel	Belediye Encümeni	320 TL
m.33	DİLENİLİK	Dilencilik yapmak	Belediye Zabıtası	153 TL
	DİLENİLİK	Dilencilik yapanın üzerinde para çıkması	Belediye Encümeni	Toplanan paranın kamuya geçirilmesi
m.36/1	GÜRÜLTÜ	Gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Gerçek Kişi)	Belediye Zabıtası	153 TL
m.36/2	GÜRÜLTÜ	Ticari bir işletmenin faaliyeti çerçevesinde gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Ticari İşletme)	Belediye Zabıtası	3.292-16.510 TL
m.37	RAHATSIZ ETME	Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etmek	Belediye Zabıtası	153 TL
m.38/1	İŞGAL	Kaldırımları İşgal Eden veya Mal Satışı Yapan Kişilere	Belediye Zabıtası	153 TL
m.38/2	İŞGAL	Kaldırımlara İzni Olmaksızın İnşaat Malzemesi Yığan Kişilere	Belediye Zabıtası	320-1.635 TL
m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Kamu Hizmet Binalarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	153 TL
	SİGARA İÇME YASAĞI	Belediyeye ait toplu taşıma araçlarında sigara içmek	Başkanın yetki verdiği görevli	153 TL
	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilen Toplu Taşıma Araçlarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	153 TL
	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişilerine Ait Olan ve Herkesin Girebileceği Binaların Kapalı Alanlarında sigara içenlere	Kolluk Görevlisi	153 TL
m.40	KİMLİĞİ BİLDİRMEME	Görevle ilgili olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği ve adresi ile ilgili bilgi vermekten kaçınmak veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmak	Kimlik ve adres bilgisi soran kamu görevlisi (Genel)	153 TL

KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN ADI	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK	TL
m.41/1	ÇEVREYİ KİRLETME	Evsel atık ve atıkların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye	Belediye Zabıtası	50 TL
m. 41/2	ÇEVREYİ KİRLETME	Yemek Pişirme ve Servis Yerlerinde İşlenmesi Halinde İşletmeye	Belediye Zabıtası	1.635-16.510 TL
m. 41/3	ÇEVREYİ KİRLETME	Hayvan Kesimine Tahsis Edilen Yerleri Dışında Kesim Yapanlara veya Kesilen Hayvan Atıklarını Sokağa veya Kamuya Ait Sair Alanlara Bırakanlara	Belediye Zabıtası	153TL
m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına Atan gerçek Kişiye	Belediye Zabıtası	320-9.898 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına İnşaatı Yürüten Tüzel Kişi Adına Atılması Halinde	Belediye Zabıtası	320-16.510 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
m.41/5	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Ev Eşyasını Bunların Toplanmasına İlişkin Belirlenen Günün Dışında Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası (belediyeler tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere günler belirlenir ve ilan olunur (m. 41/5)	153 TL
m.41/6	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Motorlu Kara ve Deniz Nakil Araçlarını ya da Mütemmim Cüzlerini Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	814 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/6).
m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınmaksızın kamuya ait alan ve duvarlar ile özel şahıslara ait alanlara bez, kağıt vb. afiş ve ilan asmak	Belediye Zabıtası	320-9.898 TL
	AFİŞ ASMA	İzin alınarak asılan afişlerin verilen sürenin sonunda toplanmaması	Belediye Zabıtası	320-9.898 TL

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2019 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	320 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	320 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	320 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	644- 13.010 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	320 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	320 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıldan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıldan Fazla 15 Yıldan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıldan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıldan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.m.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2019 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idari para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdari para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	763.600
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	2.380.900
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	2.380.900
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	86.700
b-Diğer İlçelerde	43.000
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İl Merkezlerinde	523.700
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İl Merkezlerinde	262.000
c) Diğer İl Merkezleri, Büyükşehir Bld. Sınırları İçindeki İlçeler ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	189.900
ç) Diğer İlçelerde	141.900

Bu madde ile ilgili parasal sınırları n herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

YURTIÇİ HARCIRAHLAR

Memur ve Hizmetlilerden	TL
a) Ek Göstergesi 8000 ve Daha Yukarı Olanlar	51,60
b) Göstergesi 5800 (Dahil) - 8000 (Hariç) Olanlar	48,15
c) Ek Göstergesi 3000 (Dahil) - 5800 (Hariç) Olanlar	45,20
d) Kadro Derecesi 1 - 4 Olanlar	39,85
e) Kadro Derecesi 5 - 15 Olanlar	38,75

(* 6245 Sayılı Kanununun 33/b maddesine göre verilecek gündeliklerin hesabından bu tutar esas alınır.)

6245 sayılı Harcırh Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

6245 sayılı Harcırh Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır. (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirilenin ilk on günü için gündeliklerin % 50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin % 50'si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)

50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel :

- a) Kadro derecesi 1-4 olanlar 15,80
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar 15,25

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELE- RİNİN (K- Cetveli)

I- Fazla Çalışma Ücreti

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 2,13 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi dahil olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanununun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 2,25 Türk Lirasıdır.

5- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hükümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakim bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardaki (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 284,50 Türk lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 305 Türk Lirası,

- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 337,50 Türk Lirasını,

100.001'den 150.000'e kadar onalar için 381 Türk Lirasını,

250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 454,50 Türk Lirasını

- 1.000.001'den fazla olanlar için 527 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekilere için 527 Türk Lirasını,

- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekilere için 701 Türk Lirası, geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yararlanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) bir yılda toplam 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödemeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

DİĞER ÖDEMELER

1. 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı ile mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı, 1/1/2019 -31/12/2019 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (14.640) ve (9.189) olarak uygulanır.

11. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1/1/2019 -31/12/2019 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026) ve (2.226) olarak uygulanır.

12. (K) cetvelinde ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan belediye başkanının özlük hakları ile ilgili göstergelerin ise 1/1/2019 -31/12/2019 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

BÜTÇE KANUNUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.550
	2-İlçelerde	800
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	17.750
	e) Mahkeme harç giderleri (Ankara, İstanbul ve İzmir İl merkezleri için)	37.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	8.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	28,500
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	970.000
40	4- Bağış ve yardımlar için	35.350
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	20.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	20
5502 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinin	ı) Kurum alacaklarının tahsilat işlemleri ile diğer kanunlarla tahakkuk ve tahsilat yetkisi Kuruma verilen alacakların tahsilat işlemlerinin, kısmen veya tamamen kamu gelirlerinin toplanması ve takibinden sorumlu olan kamu idarelerinden hizmet almak suretiyle gerçekleştirilmesine karar vererek Bakan onayına sunmak.	473
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	290.000

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARİ PARA CEZALARI (01/01/2019-31/12/2019 TARİHLERİ ARASI)

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, **1.162,27 Türk Lirasından az olmamak üzere,**

Kanuni Dayanağı	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m ² için)
42/a	I	A	6,97
		B	11,62
	II	A	18,58
		B	25,55
	III	A	41,82
		B	46,49
	IV	A	53,45
		B	58,10
		C	72,05
	V	A	88,32
B		106,92	
C		120,86	
D		146,43	
42/b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan		Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20
42/c (42/a ve 42/b maddelerine göre cezalandırılması gereken yapılar)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise		% 30
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise		% 40
	Uygulama imar planında ¹ veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise		% 60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise		% 100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise		% 20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise		% 80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise		% 50
	Ruhsatsız ise		% 180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise		% 50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşaat faaliyete konu ise		% 100

	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	% 10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	% 20
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	% 20
3194/18-42	3194 sayılı Kanununun 18/son fıkrasında belirtilen durumlar hariç, imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parsellerin hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılması	4.649,12
3194/28-42	Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği ve yapı müteahhitliği hususundaki görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi	4.649,12
3194/32-42	Yapı sahibinin bir ay içerisinde yapısının ruhsata uygun hale getirmemesi veya ruhsat alması	4.649,12
3194/33-42	İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler alınmaması ve mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	4.649,12
3194/35-42	Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesi; her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden, 0,50 m. Daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla gibi arsaların sahiplerinin emniyet tedbiri almaması	4.649,12
3194/36-42	Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması hususlarındaki mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	4.649,12
		4.649,12
3194/37-42	Otopark yerlerinin kullanma izni alındıktan sonra plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmesi	4.649,12
3194/39-42	Bir kısmı veya tamamının yakılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların tamir edilmemesi veya yıkılmaması, Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısına can ve mal emineyitini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapıların ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviye yapılmaması veya bu yapıların 39. madde uyarınca yıkılmaması halinde	2.3214,88
3194/41-42	Belirli yollar üzerinde bulunan mahzurlu binaların veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin ilgili idarece (belediye veya valilik) tayin edilen tazda kapatılmaması durumunda	4.649,12
3194/27-42	İl özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde, köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi durumunda (Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası 632,67 TL den az olmak üzere 42/2 fıkrasına göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.)	697,32

Önemli Not:

- Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde **tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırılarak** uygulanır.

- Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir.

- Yapının bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez.

- Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre cezai işlem yapılmak üzere,

1) Üyesi buldukları meslek odasına 2) Bakanlığa ilgili idarece bildirilir.

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

25 Ocak 2019 Tarih ve 30666 Sayılı Resmi Gazete Kamu İhale Tebliği No: 2019 / 1

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)
			2019 Yılı
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanununun 8/b Md.	2.761.007
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanununun 8/c Md.	60.742.537
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/a-1 Md.	2.761.007
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/a-1 Md.	60.742.537
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/a-2 Md.	2.761.007
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/a-2 Md.	60.742.537
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/a-3 Md.	2.761.007
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/a-3 Md.	60.742.537
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/b-1 Md.	180.732
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/b-1 Md.	361.481
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/b-2 Md.	180.732 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/b-2 Md.	361.481 -
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/b-3 Md.	361.481 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/b-3 Md.	2.761.007 -
			3.012.502 -
			60.742.537

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

25 Ocak 2019 Tarih ve 30666 Sayılı Resmi Gazete Kamu İhale Tebliği No: 2019 / 1

Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	90.358
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	30.101
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	13.857.591
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	301.228
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	602.479
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	334.368
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatracakları Bedel	618.044-TL'ye kadar		5.719
	618.044-TL'den 2.472.180-TL'ye kadar		11.442
	2.472.180-TL'den 18.541.351-TL'ye kadar		17.163
	18.541.351-TL ve üzeri		22.887

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2019-31.12.2019)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fünürlük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	3.100
	10.000' den fazla olan belediyeler	6.200

PARASAL SINIRLAR

16 Ocak 2019 tarih ve 30657 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

	TL
A- MERKEZİ YONETİM MUHASEBE YONETMELİĞİ	
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı:	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası Şubesi bulunmayan ilçelerindeki muhasebe birimlerinde	2.100
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	1.200
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firarı erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamct tezkeresi bedellerinin iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat iadeleri ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla vezne bulundurulacak azami TL tutarı:	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	3.200
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	21.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç).	12.000
2. Kaybedilen alındılar için ilan:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alındılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilan gerektirmeyen parasal Sınırlar,	1.200
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	4.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	12.750
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Satılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	5.000
C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	

PARASAL SINIRLAR

16 Ocak 2019 tarih ve 30657 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevduatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintile düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	4.000
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	5.600
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	21.000
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	78.000
D- TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limirler,	
1.1. Taşınırların kamu idareleri arasından bedelsiz devri ve satışında	6.200
1.3. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	30.000
2. Yukarıda velirilen limitler, kuruluş merkezleri Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde 3 kat olarak uygulanır.	
ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen illerde	1.550
1.2. Diğer İlçelerde	800
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	81.300
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	8.000
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli idarelerin mutemetleri için	1.550
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince	TL
1.1. 213 sayılı vergi Usul kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarından kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacaklarının dışından kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

16 Ocak 2019 tarih ve 30657 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

6728 sayılı Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanmayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar.	734
--	-----

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yılları itibariyle uygulanması gereken faiz ve temerrüt faizi oranları; (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.	Yıllık Oran (%)
1. 01.07.2018 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (29/6/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	19,50
2. 01.01.2017 - 30.06.2019 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (31.12.2016 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	9,75
3. 01.01.2015 - 31.12.2016 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (27/12/2013 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75
4. 01.01.2014 - 31.12.2014 dönemi için	
4.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
4.2. Temerrüt faiz oranı	
4.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
4.2.2. Ticari işlerde (27.12.2013 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75

ALINDI BİRİM FİYATLARI

Örnek No	Belgenin Adı	Ölçü Birimi	Birim Fiyatı (TL)
6	Alındı Belgesi (Manuel)	Cilt	19
	Alındı Belgesi (Otokopili)	Takım	0,5
8	Mahsup Alındısı	Cilt	24
10	Tahsildar Alındısı	Cilt	24
11	Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Cilt	24
	Bilgisayarlı Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Takım	0,5
12	Teslimat Müzekkeresi	Cilt	32
14	Gönderme Emri	Cilt	24
15	Döviz Gönderme Emri	Cilt	24

Yukarıda tablo halinde birim fiyatı belirlenen alındılar ve diğer belgeler, talepte bulunan döner sermaye saymanlıkları ile genel bütçe dışındaki diğer kamu idarelerine hizmet veren muhasebe birimlerine satılabilir. Takım kelimesi 2 veya 3 nüsha halindeki tek bir alındıyı ifade etmektedir.